

ЗВІТ
ПРО ОГЛЯД ВИТРАТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ
У СФЕРІ НАУКОВОЇ І ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРЕЗИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ЗА ПЕРІОД 2021 – 2023 рр.

Ціль проведення огляду витрат державного бюджету: підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України

(відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.04.2024 р. № 348-р «Про проведення у 2024 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах»)

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ ЗА 2021-2023 рр. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ У СФЕРІ НАУКОВОЇ І ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДІЇ НААН	4
1.1. Діяльність Президії Національної академії аграрних наук України за 2021-2023 рр.	4
1.1.1. Науково-організаційна діяльність Національної академії аграрних наук України	4
1.1.2. Загальні збори Національної академії аграрних наук України	5
1.1.3. Діяльність Президії та бюро Президії Національної академії аграрних наук України	7
1.1.4. Про діяльність галузевих Відділень Національної академії аграрних наук України	12
1.1.5. Про діяльність та звітність дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН	21
1.1.6. Формування наукових кадрів Національної академії аграрних наук України	21
1.1.7. Діяльність Державного видавництва «Аграрна наука»	28
1.2. Характеристика поточної ситуації у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України. Опис організації і координації виконання наукових досліджень з проблем агропромислового комплексу, методичного забезпечення наукової діяльності наукових установ	30
1.3. Про систему планування видатків з державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр.	34
1.4. Про забезпечення фінансуванням видатків загального фонду державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН за період 2021-2023 рр.	39
1.5. Обсяг та складові витрат загального і спеціального фондів державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН за період 2021-2023 рр.	42
РОЗДІЛ ІІ. ОЦІНКА ТА УЗАГАЛЬНЕНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ВІДПОВІДНИХ ВИТРАТ У СФЕРІ НАУКОВОЇ І ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДІЇ НААН	64
2.1. Проведення аналізу стратегічних і програмних документів, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН, щодо узгодженості цілей і завдань, визначених у цих документах, відсутності суперечностей та відповідності наявних підходів до механізмів реалізації державної політики сучасним потребам соціально-економічного розвитку держави	64
2.2. Загальна оцінка виконання результативних показників бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»	69
2.3. Ефективність використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України	77
2.4. Актуальність та узгодженість цілей і завдань державної політики, визначених стратегічними і програмними документами	82

2.5. Відповідність витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН пріоритетам державної політики, визначеним стратегічними і програмними документами	83
2.6. Відповідність витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН встановленим вимогам, правильність та повнота їх розрахунку в бюджетних документах	84
2.7. Зв'язок між витраченими коштами та отриманим результатом	86
2.8. Повнота (інформативність) та якість документів, що формуються головним розпорядником бюджетних коштів і застосовуються у бюджетному процесі (бюджетні запити, паспорти бюджетних програм тощо)	87
2.9. Ефективність системи управління бюджетними коштами	89
РОЗДІЛ III. ВАРІАНТИ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ ОГЛЯДУ ВИТРАТ	92
3.1. Опис варіанта 1	92
3.1.1. Назва варіанта 1	92
3.1.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 1	92
3.1.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 1	94
3.1.4. Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 1	94
3.1.5. Ризики реалізації варіанта 1	94
3.1.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації	94
3.2. Опис варіанта 2	95
3.2.1. Назва варіанта 2	95
3.2.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 2	95
3.2.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 2	96
3.2.4. Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 2	96
3.2.5. Ризики реалізації варіанта 2	96
3.2.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації	97
РОЗДІЛ IV. ПОРІВНЯННЯ ВАРІАНТІВ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ ОГЛЯДУ ВИТРАТ	98
4.1. Порівняння двох варіантів та пропозиції щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат	98
4.2. Пропозиції Робочої групи щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат	98
Додаток А	101
Додаток Б	104
Додаток В	107
Додаток Г	110
Додаток Д	129
Додаток Є	157
Додаток Ж	168
Додаток З	175
Додаток І	176
Додаток К	178
Додаток Л	181
Додаток М	183

РОЗДІЛ І. ДІЯЛЬНІСТЬ ПРЕЗИДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ ЗА 2021-2023 РР. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОЇ СИТУАЦІЇ У СФЕРІ НАУКОВОЇ І ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДІЇ НААН

1.1. Діяльність Президії Національної академії аграрних наук України 1.2. за 2021-2023 рр.

1.1.1. Науково-організаційна діяльність Національної академії аграрних наук України

Національна академія аграрних наук України (далі НААН, Академія) – державна бюджетна самоврядна наукова організація, покликана здійснювати наукове забезпечення розвитку агропромислового комплексу, що передбачає впровадження системного підходу до досягнення європейських стандартів досліджень, розроблення на базі здобутих нових знань унікальних інноваційних продуктів, використання яких сприятиме збільшенню обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції та зміцненню продовольчої безпеки нашої держави.

Академія у своїй діяльності керується Конституцією України, нормами законів України: «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про управління об'єктами державної власності», Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» й іншими законодавчими актами, спрямованими на розвиток економіки держави і зростання рівня та якості життя населення.

Перспективні напрями розвитку науки, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 09.05.2023 № 463 «Перелік пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 року», основні положення Енергетичної стратегії України до 2035 року, Європейського Зеленого Курсу та Паризької Кліматичної Угоди, Регламенту Європейського парламенту і Ради (ЄС) від 08.06.2016 № 2016/1012 «Регулювання тваринництва», вимоги Глобального плану дій у сфері генетичних ресурсів тварин (FAO), ратифікованого 2021 р. Нагойського протоколу та інші програмні документи лягли в основу формування завдань 43 програм наукових досліджень (ПНД) НААН на 2021–2025 рр., затверджених постановою Президії НААН від 17.03.2021 (протокол № 4).

До структури Академії входять шість відділень:

- землеробства, меліорації та механізації,
- рослинництва,
- зоотехнії,
- ветеринарної медицини,
- аграрної економіки і продовольства,
- наукового забезпечення інноваційного розвитку.

Вищезазначені відділення координували діяльність 175 суб'єктів наукової і господарської діяльності, зокрема 8 національних наукових центрів,

35 інститутів, 3 державних дослідних станцій, 91 підприємства, установи, організації мережі наукових установ, а також Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна, Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки, Київського аграрного університету, Державного видавництва «Аграрна наука».

П'ять міжрегіональних наукових центрів об'єднують науково-дослідні установи НААН з центральними та місцевими органами виконавчої влади для здійснення на регіональному рівні наукового забезпечення АПК.

Виконання фундаментальних і прикладних досліджень забезпечувало у 2021 р. 3,2 тис. наукових працівників, з них 435 докторів і 1450 кандидатів наук, загалом у мережі НААН на кінець 2021 р. працювало 15,4 тис. працівників, зокрема у наукових установах – 6,3 тис. осіб; у 2022 р. ці показники відповідно склали 2,9 тис. наукових працівників, 413 докторів і 1345 кандидатів наук, загалом у мережі НААН на кінець 2022 р. працювало 14,5 тис. працівників, зокрема у наукових установах – 5,9 тис. осіб; у 2023 р. відповідно 2,8 тис. наукових працівників, з них 421 доктор і 1319 кандидатів наук, загалом у мережі НААН на кінець 2023 р. працювало 10,2 тис. працівників, у наукових установах – 5,6 тис. осіб.

Відповідно до державного замовлення у 2021 р. у 34 наукових установах Академії в аспірантурі здійснювалась підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації за 21 спеціальністю, підготовку докторантів за 9 спеціальностями при 11 наукових установах; у 2022 р. – у 31 науковій установі Академії в аспірантурі здійснювалась підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації із 21 спеціальностей 6 галузей науки, підготовку докторантів за 9 спеціальностями при 11 наукових установах; у 2023 р. – у 31 науковій установі Академії в аспірантурі здійснювалась підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації з 18 спеціальностей 11 галузей науки, підготовку докторантів із 13 спеціальностей 9 галузей науки проводили 14 наукових установ.

1.1.2. Загальні збори Національної академії аграрних наук України

Головний керівний орган Національної академії аграрних наук України – Загальні збори Академії, які збираються двічі на рік.

2021 р.

Організаційною особливістю проведення масових заходів у 2021 р. продовжили бути обмеження у режимі роботи установ і організацій на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1236 «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» відповідно до статті 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», постанов Кабінету Міністрів України від 22 березня 2021 р. № 230 «Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня

2020 р. № 1236» та від 22 вересня 2021 р. № 981 «Зміни, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України».

Засідання Загальних зборів Національної академії аграрних наук України відбулось 15-23 квітня 2021 р., де обговорено доповідь президента НААН, академіка НААН Гадзала Я.М. «Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2020 р. та основні завдання на перспективу». Крім того, на веб-сайті НААН розміщено інформацію першого віцепрезидента НААН академіка НААН Гладія М.В. «Про фінансове забезпечення та використання коштів у 2020 році в системі Національної академії аграрних наук України».

Вдруге було скликано Загальні збори Академії 16 грудня 2021 р. Обговорювали доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Науково-технологічне забезпечення скорочення викидів парникових газів в агропромисловому виробництві».

Більш детальна інформація роботи Загальних зборів Національної академії аграрних наук України за 2021 р. представлена у додатку А.

2022 р.

18 травня 2022 р. Загальні збори НААН розглянули наступні питання: доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2021 р. та основні завдання на перспективу» та інформацію першого віцепрезидента НААН академіка НААН Гладія М. В. «Про фінансове забезпечення та використання коштів у 2021 році в системі Національної академії аграрних наук України». Звіт Академії про результати наукової і науково-технічної діяльності, ефективність управління державним майном та використання бюджетних коштів відповідно до Статуту НААН подано Кабінету Міністрів України.

24 листопада 2022 р. вдруге були скликані Загальні збори Академії, де заслухали доповіді президента НААН академіка НААН Гадзала Я. М. «Про діяльність Національної академії аграрних наук України в умовах воєнного стану в Україні» та академіка НААН, віцепрезидента НААН, директора Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН Роїка М. В. «Епігенетика і селекція рослин».

Більш детальна інформація роботи Загальних зборів Національної академії аграрних наук України за 2022 р. представлена у додатку Б.

2023 р.

28 квітня 2023 р. Загальні збори заслухали та обговорили доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2022 рік та основні завдання на перспективу» та доповідь першого віцепрезидента НААН академіка НААН Гладія М.В. «Про фінансове забезпечення та використання коштів у 2022 році в системі Національної академії аграрних наук України».

Завершився конкурс на заміщення вакансій дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НААН, оголошений Президією НААН (постанова від 09.02.2022 № 02/03, протокол № 02).

Через обмеження у режимі роботи установ і організацій Академії на підставі Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 08.11.2023 р., згідно з яким воєнний стан в Україні продовжено до 14 лютого 2024 р., в заочному режимі 29 листопада – 5 грудня 2023 р. відбулося друге за звітний період засідання Загальних зборів Національної академії аграрних наук України.

Учасники зібрання розглянули і схвалили доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Вітчизняне сільське господарство в сучасних умовах: виклики та шляхи їх подолання».

Більш детальна інформація роботи Загальних зборів Національної академії аграрних наук України за 2023 р. представлена у додатку В.

1.1.3. Діяльність Президії та бюро Президії Національної академії аграрних наук України 2021 р.

Актуальні питання розвитку галузей агропромислового комплексу, підсумки та перспективи наукових досліджень щомісяця обговорювали на засіданнях Президії НААН відповідно до планів діяльності.

Разом з громадськістю Академія відзначала знаменну дату в становленні нашої держави. З доповіддю «Аграрна наука – Незалежній Україні» на урочистому засіданні Президії НААН з нагоди 30-річчя Незалежності України виступив президент НААН Гадзало Я.М.

За 2021 р. Президія НААН проаналізувала ефективність діяльності п'яти установ: Національного наукового центру «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича», Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН.

Продовжуються пошуки дієвої системи організації аграрної науки. Президія НААН присвятила 7 питань упорядкуванню структури Академії. З метою реалізації заходів з реформування Академії, формування стратегічних інноваційних напрямів діяльності Академії, консолідації наукової діяльності установ різних відомств та ефективного використання бюджетних коштів утворено Координаційну раду Національної академії аграрних наук України як дорадчий орган.

З метою інтеграції наукової й освітньої діяльності створено Київський аграрний університет Національної академії аграрних наук України.

Президія НААН погодила утворення Науково-навчально-виробничого центру «Стале водоземлекористування» без права юридичної особи, який об'єднає Інститут водних проблем і меліорації НААН з установами та підприємствами його дослідної мережі, Київський аграрний університет

НААН та Інститут землекористування НААН (головна установа – Інститут водних проблем і меліорації НААН).

Утворено Інститут механіки та автоматики агропромислового виробництва НААН шляхом злиття ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» та Запорізького науково-дослідного центру з механізації тваринництва і Державного підприємства «Агромаш», підпорядкованих цьому інституту.

Також утворено Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН шляхом злиття Інституту зрошуваного землеробства НААН, Інституту рису НААН та Південної державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту водних проблем і меліорації НААН.

Для розвитку системи управління об'єктами прав аграрної науки в конкурентних умовах наукоємного аграрного ринку буде організовано Центр компетенції НААН з проблем інноваційної біоекономіки і діджиталізації та розроблено нормативну базу цифрової платформи, використано для цього кластерні засади державно-приватного партнерства.

Крім того, у 2021 р. Президією НААН розглянуто 7 спеціальних питань та введено в дію 8 документів, які регламентують процеси організації наукової й управлінської діяльності Академії. Схвалено проєкт нової редакції Статуту НААН та затверджено Положення про НААН як головного розпорядника коштів державного бюджету, Положення про порядок формування та розподілу коштів державного бюджету між науковими установами відання Академії, Положення про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в НААН, Положення про Координаційну раду Академії, Регламент дистанційного голосування учасників Загальних зборів НААН та зразки бюлетенів для дистанційного голосування, Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Академії та установах, підприємствах і організаціях, що перебувають у віданні НААН, а також Перелік категорій працівників Академії та установ, організацій і підприємств, що перебувають у її віданні, яким можуть бути надані службові житлові приміщення.

У 2021 р. 18 наукових установ НААН пройшли державну атестацію (накази Міністерства освіти і науки України від 02.06.2021 № 615 та від 23.10.2021 № 1122). Станом на кінець 2021 р. чинними є 86 свідоцтв про державну атестацію: до I класифікаційної групи віднесено 17 наукових установ НААН; до II – 59; до III класифікаційної групи – 10 наукових установ НААН. Крім того, атестаційні справи ще 8 дослідних станцій Відділення рослинництва, у яких термін дії свідоцтв про державну атестацію завершився, наразі розглядаються Міністерством освіти і науки України.

Також розглянуто 8 питань з оцінювання ефективності використання бюджетних коштів та затверджено розподіл фінансування видатків загального фонду державного бюджету, передбачених Національній академії аграрних наук України Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 р.» за напрямками використання, програмами наукових досліджень

НААН та між науковими установами відання НААН. Президія НААН системно наголошує на забезпеченні постійного контролю за цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету, за надходженням коштів до спеціального фонду бюджету наукових установ і вжитті відповідних заходів щодо виконання кошторису надходжень коштів до спеціального фонду.

У 2021 р. розглянуто 76 господарських питань, 5 – з удосконалення умов оплати праці працівників науково-дослідних установ, організацій та працівників Президії НААН, 13 питань – з приводу надання підприємствам Академії кредитів.

Загалом у 2021 р. відбулось 19 засідань Президії НААН, де розглянуто 180 питань, і 12 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 12 питань.

2022 р.

Через агресію російської федерації Президією НААН схвалено «Методичні рекомендації з фіксування прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам унаслідок збройної агресії рф» і «Рекомендації з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств від війни». У зв'язку з близьким розміщенням до кордону з російською федерацією Національного центру генетичних ресурсів рослин України, з метою збереження Банку генетичних ресурсів рослин України Президія НААН прийняла рішення організувати дублетне сховище зразків генофонду Банку генетичних ресурсів рослин України на базі Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН за участю Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН.

Особливого значення набуває розширення співпраці наукових установ Академії за науковими та тренінговими проектами Рамкової Програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», Глобального партнерства, Програми спільних біологічних досліджень Міністерства оборони США, за проектами Національного фонду наукових досліджень України, з Національною академією наук України, Національною академією медичних наук України, з Міністерством охорони здоров'я України, у грантах Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, з Державним космічним агентством України, з Держпродспоживслужбою України, Державним агентством України з управління зоною відчуження та Державною службою України з надзвичайних ситуацій, з Міжнародними референс-лабораторіями і науковими центрами Міжнародного епізоотичного бюро, ВООЗ, FAO та JRC.

Президія НААН підтримала пропозиції наукових установ про надання їм статусу національного наукового центру: Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, Державній установі Інститут зернових культур НААН, Інституту садівництва НААН, Інституту розведення і генетики імені М. В. Зубця НААН, Інституту рибного господарства НААН,

Інституту продовольчих ресурсів НААН, а також Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН про надання йому статусу Національного наукового центру з генетичних ресурсів рослин України.

Через активні бойові дії та створення безпечних умов для виконання статутних завдань установ прийнято рішення тимчасово розмістити Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства у будівлі лабораторного корпусу Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН; новостворений Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України – у будівлі адміністративного корпусу Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції цього Інституту.

У 2022 р. розглянуто 82 господарських питання.

Загалом у 2022 р. відбулося 23 засідання Президії НААН, де розглянуто 230 питань, і 12 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 13 питань.

2023 р.

За результатами конкурсу «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди», проведеного Національним фондом досліджень України у 2023 р., грантові підтримки отримають такі наукові установи: Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» – за проєктом «Оцінювання впливу збройної агресії на стан чорноземів і розроблення заходів для прискореного відновлення родючості ґрунтів у контексті забезпечення продовольчої безпеки», Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» – за проєктом «Розробити методичні підходи до визначення втрат, оцінювання впливу військової агресії та компенсаційної політики на розвиток аграрного підприємництва» та Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» – за конкурсом «Наука для безпеки і сталого розвитку України».

Академія висловила намір про формування разом з Мінагрополітики матеріального забезпечення комплексного розвитку вітчизняної системи технічного регулювання та захисту інтересів виробників сільськогосподарської техніки, зокрема створення на базі Державного підприємства «Науково-технічний центр «АгроСЕПРО» НААН» лабораторії з випробувань компонентів і характеристик транспортних засобів, визначених Технічним регламентом затвердження типу сільськогосподарських та лісогосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових та окремих технічних вузлів.

Визначено 13 базових наукових установ для організації навчального процесу за відповідними напрямками підготовки фахівців у Київському аграрному університеті НААН (Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Національний науковий центр «Інститут бджільництва», Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН», Національний

науковий центр «Інститут ґрунтознавства і агрохімії імені О.Н. Соколовського», Інститут автоматики та механіки агропромислового виробництва НААН, Інститут генетики та розведення тварин імені М.В. Зубця НААН, Інститут садівництва НААН, Інститут захисту рослин НААН, Інститут рибного господарства НААН, Інститут біоенергетичних культур та цукрових буряків НААН, Інститут водних проблем і меліорації НААН, Інститут ветеринарної медицини НААН, Інститут агроєкології і природокористування НААН), а також Державне підприємство «Дослідне господарство «Степне» Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН» як матеріальної бази для проходження виробничої практики студентами та створення дослідницько-навчального полігону Київського аграрного університету НААН. Така функція Київського аграрного університету НААН потребує отримання ліцензії МОН на освітню діяльність на другому рівні вищої освіти, розроблення Положення про перепідготовку кадрів у системі НААН, а також розроблення паспорта бюджетної програми НААН на 2024 р. і наступні періоди щодо підвищення кваліфікації наукових працівників, спеціалістів та керівних кадрів мережі НААН.

На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 580-р «Про проведення у 2023 р. оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» у 2023 р. Робочою групою, до складу якої увійшли представники Національної академії аграрних наук України, Національної академії наук України, Міністерства фінансів України, Міністерства освіти і науки України, закладів вищої освіти, Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, громадських організацій (далі Робоча група), проведено огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ НААН за період 2020–2022 рр. з метою удосконалення системи планування та розподілу видатків державного бюджету між науковими установами НААН, підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів. Звіт «Про огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ НААН за період 2020–2022 рр.» узгоджено з Міністерством фінансів України, схвалено та отримано протокольне рішення Кабінету Міністрів України від 29.12.2023 № 150.

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 540, у 2023 р. 13 наукових установ НААН пройшли державну атестацію (накази Міністерства освіти і науки України від 09.06.2023 № 711 та від 10.11.2023 № 1384). На звітну дату Міністерством освіти і науки України видано 83 свідоцтва про державну атестацію наукових установ НААН, з них: до I класифікаційної групи віднесено 25 наукових установ; до II класифікаційної групи – 54; до III класифікаційної групи – 4 наукові установи НААН.

За р. схвалено два методичні документи: проєкт Регламенту проведення виборів членів НААН; зразки списків, протоколів і бюлетенів для голосування

та проєкт Регламенту виборів академіка-секретаря Відділення НААН, які рекомендовано до затвердження Загальними зборами НААН.

Академія розвиває традиції наукових шкіл і осередків розвитку аграрної науки. У 2023 р. на державному рівні відзначається 100-річчя ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» та 50-річчя Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН.

Загалом у 2023 р. відбулося 20 засідань Президії НААН, де розглянуто 158 питань, і 15 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 15 питань.

Більш детальна інформація про діяльність Президії та бюро Президії Академії наведена у додатку Г.

1.1.4. Про діяльність галузевих Відділень Національної академії аграрних наук України

2021 р.

У поточному році Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН проводило роботу з організації наукової діяльності і методичного керівництва дослідженнями у галузях ґрунтознавства та агрохімії, землеробства, агроекології, водних проблем і меліорації земель, сільськогосподарської мікробіології, органічного виробництва сільськогосподарської продукції, хмелярства, механізації та електрифікації сільськогосподарського виробництва і технічного сервісу, інженерно-технологічних засад створення екологічно безпечних промислових біотехнологій та обладнання для виробництва і застосування в агробіоценозах препаратів біологічного захисту рослин, а також особливостей динамічних процесів природних і штучних екосистем Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН та довгострокової перспективи збереження його біорізноманіття.

Відділенням проведено три засідання загальних зборів і 17 засідань бюро Відділення, на яких було розглянуто відповідно 32 і 52 питання, зокрема: підсумки діяльності Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН за 2020 р. та основні завдання на перспективу; орієнтовний план роботи Відділення на 2021 р., наукові доповіді на теми: «Стратегія використання осушених земель у Карпатському регіоні», «Науково-методичні засади реабілітації радіоактивно забруднених агроландшафтів у контексті «зеленої» економіки», «Перспективи розвитку карбонового землеробства на радіоактивно забруднених територіях Полісся в контексті сучасних викликів природних та антропогенних чинників».

Заслухано роботи молодих учених наукових установ Відділення та визначено конкурсанти на присудження премії Президії НААН «За кращу наукову доповідь молодого вченого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень». За наукові доповіді «Автоматична система адаптивного управління режимом роботи доїльної апаратури» і «Патогенність *Acremonium*

cucurbitacearum щодо рослин огірків та біологічні засоби обмеження його розвитку» присуджено дипломи III ступеня.

Науковців Відділення було відзначено Державними преміями Президента України для молодих учених 2021 року (Указ Президента України від 16 грудня 2021 р. № 659/2021) за роботу «Формування адаптивного потенціалу рослинно-мікробних взаємодій як основа ризосферних та екосистемних процесів» (Борко Ю.П., ННЦ «ІЗ НААН», Цехмістер Г.В., ІСМАВ).

Упродовж звітнього періоду було організовано п'ять Днів поля. Спільно з ФАО проведено чотири семінари в рамках проєкту «Запаси вуглецю в українських чорноземах як похідна від землекористування та зміни клімату та їх значення для пом'якшення викидів парникових газів»; науково-практичний онлайн-семінар «Узгодження національної системи ґрунтової класифікації зі Світовою реферативною базою ґрунтових ресурсів (WRB 2014)».

Взято участь у 264 наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах, зокрема у 159 міжнародних та всеукраїнських. Організовано понад 127 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період Відділенням організовано і проведено 64 виставки-ярмарки.

За звітний період співробітниками наукових установ Відділення опубліковано: 66 книг (монографій), з них 17 – за кордоном; 16 наукових журналів; 9 бюлетенів; 1252 статті у наукових виданнях, з них 321 – за кордоном, серед яких 202 – у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus і/або Web of Science; 30 методичних рекомендацій.

Відділенням рослинництва НААН упродовж звітнього періоду проведено два засідання загальних зборів Відділення, на яких розглянуто питання: «Про підсумки діяльності науково-дослідних установ Відділення рослинництва за 2016–2020 рр. та основні завдання на перспективу, «Про організацію досліджень науковими установами Відділення рослинництва у зв'язку з приєднанням України до Європейського зеленого курсу ЄС», «Сучасні тенденції та практика застосування роботехніки для проведення наукових досліджень у рослинництві». Заслухано річні звіти про наукову діяльність академіків та членів-кореспондентів НААН.

Проведено 21 засідання бюро Відділення, на яких розглянуто питання про: результати роботи експертної групи Відділення рослинництва НААН з визначення програм наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр.; зміну керівників програм наукових досліджень; розгляд результатів виконання програм наукових досліджень науковими установами НААН за I півріччя 2021 р.; подання науковими установами матеріалів претендентів на здобуття премії Президії НААН «За кращу наукову доповідь молодого ученого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень»; атестацію наукових робіт стипендіатів Кабінету Міністрів України для молодих учених; подання кандидата на здобуття іменної стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук; подання наукових робіт молодих учених на здобуття премій Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президента

України; розгляд рукописів монографій науковців для включення у план видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2021 р.; кадрові питання, відзначення ювілейних дат у наукових установах, нагородження працівників наукових установ почесними відзнаками вищих органів влади та НААН з нагоди святкування ювілеїв, Дня науки, Дня Незалежності України, Дня працівників сільського господарства; розгляд монографії «Біохімія плодових культур» (автори – Єжов В.М., Гриник І.В.), поданої на здобуття премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці».

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН п'ять питань, підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН три питання, а саме: «Науково-практичні принципи формування сортименту винограду», «Організаційні та еколого-економічні проблеми ринку засобів захисту рослин», «Інноваційний розвиток насінництва картоплі в Україні».

На виконання рішення Президії НААН розроблено Програми з органічного вирощування кукурудзи в Україні та вирощування кукурудзи в Україні в умовах змін клімату.

Упродовж звітнього року співробітники Відділення разом з науковими установами на базі Виставково-інноваційного центру НААН у Державному підприємстві «Дослідне господарство «Саливонківське» Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН» організовували та провели 8 Днів поля.

Відділенням зоотехнії НААН упродовж 2021 р. проведено два засідання загальних зборів і 12 засідань бюро Відділення, з них 3 – розширені, на яких розглянуто понад 25 питань, а саме: актуальні проблеми галузі тваринництва і науково-методичної роботи; заслуховування звітів керівників ПНД Відділення за 2020 р.; рекомендації щодо видання монографій, посібників, довідників; визначення претендентів у другому турі конкурсу на здобуття щорічної премії НААН «За кращу наукову доповідь молодого вченого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень», Премії Президії НААН; погодження кандидатур на посади заступників директорів з наукової роботи наукових установ Відділення; нагородження працівників та науковців мережі Відділення; відзначення науковців з нагоди Дня науки, Дня Незалежності України та Дня працівників сільського господарства; «Про підсумки діяльності Відділення зоотехнії за 2020 р.»; затвердження плану роботи Відділення на 2021 р.; організаційні завдання наукових установ із наукового забезпечення галузі тваринництва на 2021 р.; заслухано річні звіти про науково-педагогічну і громадську діяльність 9 членів Академії – 6 академіків (Грициняк І.І., Жукорський О.М., Козир В.С., Рибалко В.П., Седіло Г.М., Снітинський В.В.) та 3 членів-кореспондентів НААН (Березовський М.Д., Іонов І.А., Цвігун А.Т.).

За ініціативи Відділення проведено науково-практичний семінар-нараду для дослідних господарств мережі НААН із застосування сучасних методів відтворення сільськогосподарських тварин.

Відповідну роботу проводили з підготовки наукових кадрів – співробітниками наукових установ захищено 25 кандидатських дисертацій і чотири докторських; у спеціалізованих вчених радах п'яти установ Відділення захищено 30 кандидатських і п'ять докторських дисертацій.

Науковці співпрацюють із провідними науковими центрами 19 країн світу. Співпраця, в основному, перейшла в онлайн-формат. У 2021 р. з 51 закордонного відрядження науковців 48 відбулися в онлайн-режимі; із 6 закордонних стажувань – 2 онлайн. Укладено 8 нових угод, пролонговано – 23; отримано 5 грантів; взято участь у: вебінарі «Практика використання штучного осіменіння сільськогосподарських тварин в країнах Східної Європи і Центральної Азії»; семінарі із застосування інформаційної системи біорізноманіття свійських тварин; тренінгу FAO у межах Всесвітнього тижня правильного використання антибіотиків; віртуальних тренінгах ERFП за проєктом GenRes Bridge; Генеральній асамблеї національних координаторів ERFП FAO.

Наукові установи Відділення брали участь у 120 всеукраїнських і зарубіжних наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Проведено 16 галузевих виставок-ярмарків. Організовано понад 12 виступів на телебаченні та по радіо.

Відділенням ветеринарної медицини НААН проведено два засідання загальних зборів і сім засідань бюро Відділення (зокрема розширених), на яких розглянуто 22 питання, з них: 10 – науково-методична робота, 2 – оцінювання діяльності наукових установ Відділення, 2 – звіти членів Відділення, 8 – інше (плани роботи та кадрові питання).

Підготовлено та видано науково-методичний посібник «Удосконалення ветеринарно-санітарних заходів з метою отримання органічної продукції бджільництва». Науковцями Відділення організовано та проведено робочу зустріч за участі директора Програми зменшення біологічної загрози в Україні і країнах Східної Європи та інших представників Посольства США в Україні.

Взято участь у роботі Комісії з біобезпеки та біологічного захисту при Раді національної безпеки і оборони України.

Відділенням аграрної економіки і продовольства НААН упродовж 2021 р. проведено три засідання загальних зборів та 22 засідання бюро Відділення, на яких розглянуто 46 питань. Науковці Відділення брали активну участь у підготовці пропозицій до законодавчо-нормативних актів стосовно аграрної економіки та продовольчої індустрії. Зокрема, до Верховної Ради України було підготовлено та надіслано 10 документів: проєкт Закону України 5385 «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо скасування інституту права постійного користування земельними ділянками»; проєкт Закону України «Про внесення змін до розділу II «Прикінцеві положення» Закону України 5486-1 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення»; проєкт Закону України 6013 «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у

перехідний період»; проєкт Закону України 2195 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо продажу земельних ділянок та набуття права користування ними через електронні аукціони»; проєкт Закону України 3012 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення права працівників державних сільськогосподарських підприємств, установ, організацій на одержання земельної частки (паю)»; проєкт Закону України 1798 «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості».

До Кабінету Міністрів України було підготовлено та подано п'ять документів щодо: змін і доповнень до проєкту Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1764 і від 17 травня 2021 р. № 484»; реформування аграрної науки; інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір; інтеграції в Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів. До Міністерства аграрної політики та продовольства України було підготовлено та подано 13 аналітичних записок.

За результатами фундаментальних і прикладних досліджень науковими установами спільно з ученими Відділення розроблено 1 теорію, 7 концепцій, 1 стратегію, 23 методики, 53 аналітичні записки та прогнози, 1 робочу конструкторську документацію, 3 технологічні інструкції та 3 рецептури. З них 33 – рекомендовано до апробації.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН та бюро Президії НААН сім питань, зокрема на засіданні Президії НААН – 3 питання, а саме: про стартап національного проєкту «Українська картопля»; наукове забезпечення розвитку державної фінансової підтримки агропромислового виробництва; наукове забезпечення організації державного регулювання розвитку насінництва в Україні, а на засіданні бюро Президії НААН – 4 питання, зокрема: стимулювання виробництва нішевих культур в Україні на основі фастплант-технологій; економіко-правові засади ринку лабораторно-оціночних послуг у насінництві і розсадництві; науково-технічні засади підвищення ефективності переробки рослинної сировини в продукти харчового і технічного призначення; організаційні та еколого-економічні проблеми ринку засобів захисту рослин в Україні. Вчені Відділення брали активну участь у восьми агропромислових виставках.

Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН упродовж звітної періоду здійснено координацію виконання завдань ПНД «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток») 28 науковими установами НААН – співвиконавцями Програми.

Відділення здійснювало координацію діяльності п'яти міжрегіональних наукових центрів НААН. Упродовж 2021 р. проведено три засідання загальних зборів та 16 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 48 питань.

Підготовлено зведену інформацію по науковим установам НААН для МОН України: стосовно напрямів використання коштів, отриманих у

результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів держбюджету, виплати винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер, і стосовно впливу діяльності у сфері трансферу технологій на фінансовий стан підприємств та організацій за 2020 р.; про основні результати інноваційної діяльності та у сфері трансферу технологій, отримані у 2020 р., зокрема щодо фінансування інноваційної діяльності і трансферу технологій та основних напрямів і результатів трансферу технологій.

2022 р.

Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН проводило роботу з організації наукової діяльності й методичного керівництва дослідженнями у галузях ґрунтознавства та агрохімії, землеробства, агроекології, водних проблем і меліорації земель, сільськогосподарської мікробіології, органічного виробництва сільськогосподарської продукції, хмелярства, агроінженерії, сільсько-господарського та автотранспортного машинобудування, промислових біотехнологій і природоохоронної діяльності, які спрямовані, зокрема, і на вирішення першочергових потреб аграрного сектору економіки в умовах воєнного часу та подолання наслідків воєнної агресії у коротко- і середньостроковій перспективах.

Відділенням проведено 2 засідання загальних зборів і 20 засідань бюро Відділення, на яких було розглянуто відповідно 7 і 71 питання.

Проведено самостійно та взято участь у понад 300 наукових конференціях, симпозіумах, семінарах, вебінарах, круглих столах. Організовано понад 50 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період Відділенням організовано і проведено 25 виставок-ярмарок, взято участь у 3 Днях поля. Співробітниками наукових установ Відділення опубліковано: 52 книги (монографії), з яких 12 за кордоном; 23 наукових журнали; 4 бюлетені; 1107 статей у наукових виданнях, з них 168 – за кордоном, 133 у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus і/або Web of Science; 39 методичних рекомендацій.

Відділенням рослинництва НААН упродовж 2022 р. проведено два засідання загальних зборів Відділення, на яких було розглянуто питання: «Про підсумки роботи науково-дослідних установ Відділення рослинництва у 2021 р. та основні завдання на перспективу»; «Про завдання селекції кукурудзи у контексті глобальних кліматичних та економічних змін». Заслухано річні звіти про наукову діяльність дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН. На розширеному засіданні бюро Відділення заслухано звіти керівників з виконання 16 програм наукових досліджень у 2021 р.

Упродовж звітної періоду проведено 25 засідань бюро Відділення.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН три питання, а саме: «Перспективи створення сортів пшениці, адаптивних до біотичних і абіотичних факторів середовища у контексті «Європейського Зеленого Курсу», «Про ефективність діяльності Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення», «Про

ефективність діяльності Інституту садівництва НААН». Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН 3 питання, а саме: «Інноваційні підходи до виробництва вітчизняного зерна рису», «Промислові коноплі для біоекономіки: наукове підґрунтя», «Перспективи кількісного фенотипування рослин олійних культур».

Відділення зоотехнії НААН у 2022 р. проведено 2 онлайн-засідання Загальних зборів Відділення і 14 засідань бюро Відділення, з них 3 – розширені, на яких розглянуто понад 35 питань із актуальних проблем галузі тваринництва і науково-методичної роботи; заслухано звіти керівників ПНД НААН Відділення за 2022 р.; рекомендації до видання монографій і довідників; погодження кандидатур на посади заступників директорів з наукової роботи наукових установ Відділення; нагородження працівників, відзначення науковців з нагоди Дня науки і Дня працівників сільського господарства; підсумки діяльності Відділення за 2021 р.; затверджено план роботи Відділення на 2022 р.; організаційні завдання наукових установ із наукового забезпечення галузі тваринництва на 2022 р.; заслухано річні звіти про науково-педагогічну і громадську діяльність 9 членів Академії – 3 академіків та 4 членів-кореспондентів НААН.

Науковими установами Відділення видано 13 монографій і підручників; 12 фахових наукових журналів, 7 міжвідомчих тематичних наукових збірників, 3 бюлетені. Науковцями опубліковано 354 статті, зокрема 49 – у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science. Розроблено і видано 9 методичних рекомендацій.

Відповідно до компетенції запропоновано і підготовлено 3 питання, які виносились на розгляд Президії та бюро Президії НААН.

Відповідна діяльність проводилася з підготовки наукових кадрів – співробітниками наукових установ захищено 25 кандидатських дисертацій і 4 докторських; у спеціалізованих вчених радах 5 установ Відділення захищено 30 кандидатських і 5 докторських дисертацій.

Науковці співпрацювали із провідними науковими центрами 13 країн світу. Співпраця тривала в онлайн форматі. У 2022 р. відбулося 5 стажувань і 13 закордонних відряджень науковців в онлайн режимі. Укладено 2 творчі угоди, пролонговано 12 угод; отримано 4 гранти на суму 1 162 600 грн; наукові установи Відділення є членами 27 міжнародних організацій.

Наукові установи брали участь у 86 всеукраїнських і зарубіжних наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Проведено 8 галузевих виставок-ярмарків. Організовано 6 виступів на телебаченні та радіо. Науковцями відділення надано понад 780 консультаційних послуг. Два члени Відділення (академік НААН Жукорський О. М. і член-кореспондент НААН Волощук В. М.) стали лауреатами Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій.

Відділенням ветеринарної медицини НААН проведено 1 засідання загальних зборів, а також 9 засідань бюро Відділення (зокрема розширених), на яких було розглянуто 21 питання, з них: 9 – науково-методична робота, 2 –

оцінювання діяльності наукових установ Відділення, 2 – звіти членів Відділення, 8 – інше (плани роботи та кадрові питання).

Відділенням аграрної економіки і продовольства НААН упродовж 2022 р. проведено 4 засідання загальних зборів та 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 56 питань. До Верховної Ради України було підготовлено та направлено 11 документів, до інших міністерств було підготовлено та відправлено 12 аналітичних записок.

За результатами фундаментальних і прикладних досліджень науковими установами спільно з ученими Відділення розроблено 11 теорій, 3 концепції, 2 стратегії, 15 методик, 48 методичних положень та рекомендацій, 23 аналітичні записки та прогнози і 2 робочі конструкторські документації, 3 технологічні інструкції та 4 рецептури. З них 64 – рекомендовані до апробації.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН та бюро Президії НААН 8 питань, зокрема на засіданнях Президії НААН – 4 питання, та 4 питання – на бюро Президії НААН.

Відділення координувало науково-дослідну роботу 23 економічних підрозділів та 1 продовольчого підрозділу галузевих науково-дослідних установ Академії, визначало їхню тематику, узгоджувало основні функції і напрями науково-дослідних робіт цих підрозділів. Вченими Відділення у 2022 р. взято активну участь у 2 агропромислових виставках.

Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН упродовж звітнього періоду здійснено координацію виконання завдань ПНД НААН «Інноваційний розвиток» 28 науковими установами НААН – співвиконавцями Програми.

Відділення координувало діяльність 5 міжрегіональних наукових центрів НААН. Упродовж 2022 р. було проведено 2 засідання загальних зборів Відділення та 15 засідань бюро, на яких розглянуто 42 питання.

2023 р.

Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН у 2023 р. продовжували виконання завдань 12 програм наукових досліджень НААН.

Відділенням проведено 4 засідання загальних зборів та 22 засідання бюро Відділення, на яких було розглянуто відповідно 9 і 55 питань.

Упродовж звітнього періоду проведено 88 наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, вебінарів, круглих столів, зокрема 63 всеукраїнських та 25 міжнародних. Організовано понад 40 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період Відділенням організовано і проведено 23 виставки-ярмарки.

Відділенням рослинництва НААН упродовж звітнього періоду проведено 2 засідання загальних зборів Відділення. Проведено 29 засідань бюро Відділення рослинництва. Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН 2 питання.

Відділення зоотехнії НААН провело 2 засідання Загальних зборів і 12 засідань бюро Відділення, з яких 3 – розширених.

Відповідно до компетенції підготовлено 4 питання, які виносились на розгляд бюро Президії та Президії НААН.

Надано понад 120 окремих документів стосовно наукового врегулювання нормативних, організаційних, правоохоронних та рибницьких аспектів діяльності, яка пов'язана з використанням біологічних ресурсів внутрішніх водойм та проведенням рибогосподарських компенсаційних заходів. До Верховної Ради України надано пропозиції щодо необхідності збереження племінних дослідних господарств у складі НААН; до Кабінету Міністрів України – аналітичну записку стосовно розвитку молочного скотарства.

У разових спеціалізованих вчених радах захистилось 4 доктора філософії (ІТ– 2, ІБТ – 1, ІСвіАПВ – 1).

Вчені наукових установ брали участь у 120 всеукраїнських і зарубіжних наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Науковцями установ Відділення підготовлено і видано 26 книжкових видань, з яких 23 вийшло друком в українських видавництвах. Проведено 3 галузеві виставки – ярмарки; організовано понад 15 виступів на телебаченні та по радіо.

Відділенням ветеринарної медицини НААН проведено 1 засідання загальних зборів, а також 10 засідань бюро Відділення (зокрема розширених), на яких розглянуто 27 питань. На загальних зборах та бюро Відділення розглянуто питання: організація роботи наукових установ Відділення в зимовий період та залучення грантової підтримки; основні засади забезпечення біологічної безпеки тваринницьких господарств.

Відділенням аграрної економіки і продовольства НААН проведено 5 засідань загальних зборів та 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 67 питань. Відповідно до компетенції Відділенням запропоновано і підготовлено 2 питання, які було винесено на засідання Президії НААН.

У спеціалізованих вчених радах установ Відділення захищено 6 докторів філософії. Взято участь у 163 міжнародних і всеукраїнських наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Організовано понад 18 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період науковці Відділення брали участь у 2 виставках.

Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН упродовж звітнього періоду здійснено координацію виконання завдань ПНД НААН 41 «Інноваційний розвиток» 28 науковими установами НААН – співвиконавцями Програми.

Відділення координувало діяльність п'яти міжрегіональних наукових центрів НААН. Упродовж 2023 р. було проведено 3 засідання загальних зборів Відділення та 20 засідань бюро, на яких розглянуто 64 питання.

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН 3 питання та 2 питання на засіданнях Президії НААН.

Більш детальна інформація про діяльність галузевих Відділень Академії наведена у додатку Д.

1.1.5. Про діяльність та звітність дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН

Академіки та члени-кореспонденти НААН у своїй діяльності куруються Статутом НААН затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 29 червня 2016 року № 178/5, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 30 червня 2016 року за № 898/29028 НААН, постановами Президії НААН та іншими нормативними документами.

Відповідно до пункту 38. Статуту, члени НААН беруть активну участь в управлінні діяльністю НААН через загальні збори НААН і загальні збори відділень, до складу яких вони входять. Члени НААН впродовж звітного періоду вносили на розгляд загальних зборів, Президії, бюро Президії НААН і відповідного відділення наукові, а також науково-організаційні питання. Беруть участь у їх підготовці та обговоренні. Відповідно до пункту 42 Статуту, члени НААН проводять наукову діяльність за пріоритетними напрямками аграрної науки. Члени НААН є членами відповідних відділень. Члени академії є членами інших академій наук України, у т.ч. іноземних, та членами міжнародних наукових організацій. Відповідно до пункту 44 Статуту НААН, члени НААН збагачують науку новими досягненнями, одержаними в результаті проведених ними наукових досліджень. Проводять підготовку наукових кадрів. Відповідно до пункту 45 Статуту, члени НААН виконують доручення Президії, бюро Президії і відділення, до складу якого вони входять.

Відповідно до пункту 46 Статуту, дійсні члени (академіки) і члени-кореспонденти НААН щороку подають до відповідного відділення письмовий звіт про результати своєї діяльності, а також один раз на три рр. особисто звітують перед загальними зборами відділення. Так у 2021 з 107 дійсних членів (академіків) письмовий звіт про результати своєї діяльності надали 106 (99%), із 114 членів-кореспондентів звіти надали 111 (97%); у 2022 звіти надали 105 академіків (100%) і 111 членів-кореспондентів з 112 (99%); у 2023 році з 112 дійсних членів (академіків) письмовий звіт про результати своєї діяльності надали 109 (97%), із 123 членів-кореспондентів звіти надали 121 (98 %).

1.1.6. Формування наукових кадрів Національної академії аграрних наук України

2021 р.

До складу наукового потенціалу НААН входять 47 наукових установ, з них: 9 – національні наукові центри, 32 – інститути, 4 – державні дослідні станції, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна (без урахування наукових установ, розташованих на анексованій території АР Крим), Державне видавництво «Аграрна наука» НААН.

Станом на 01.01.2022 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 15387 осіб, зокрема у наукових установах – 6337 осіб. Виконання

науково-дослідних робіт з актуальних проблем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 3160 наукових працівників, з них 435 докторів і 1450 кандидатів наук, 62 дійсних члени (академіки) і 55 членів-кореспондентів НААН.

Кадровий склад галузевих відділень Академії характеризується такою чисельністю науковців: 1192 (37,7 %) працюють у наукових установах Відділення рослинництва; 974 (30,8 %) – Відділення землеробства, меліорації та механізації; 470 (14,9 %) – Відділення зоотехнії, 213 (6,7 %) – Відділення аграрної економіки і продовольства, 181 (5,7 %) – Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку та 130 наукових працівників (4,1 %) – в установах Відділення ветеринарної медицини.

Із загальної кількості науковців у 2021 р. вікова група до 40 років становила 905 осіб, або 28,6 %, з них 21 доктор і 458 кандидатів наук; від 40 до 60 років – 1503 особи, або 47,6 %, у тому числі 192 доктори і 684 кандидати наук; у віці 60 років і старше – 752 особи, або 23,8 %, з них 222 доктори і 308 кандидатів наук. Найбільша кількість працюючих докторів представлена традиційно віковою групою понад 60 років, кандидатів – від 41 до 60 років.

За звітний період пройшли навчання 417 наукових працівників із 19 наукових установ НААН і 544 наукових працівники із 48 закладів вищої освіти аграрного профілю Міністерства освіти і науки України та інших відомств. Водночас закінчили курси з підвищення кваліфікації 17 керівних працівників і спеціалістів установ та державних підприємств. Крім того, за цей період у провідних наукових центрах 13 країн дальнього та ближнього зарубіжжя пройшли навчання і стажування 66 осіб з 19 наукових установ.

Згідно з Указами Президента одну особу було нагороджено орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня і одну особу – орденом княгині Ольги III ступеня. Присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» одній особі та «Заслужений працівник сільського господарства» одній особі. Почесною Грамотою Верховної Ради України нагороджено 5 осіб, Грамотою Верховної Ради України – 10 осіб. Трьох науковців відзначено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, одного науковця – Подякою Прем'єр-міністра України. Цінний подарунок Кабінету Міністрів України отримав один науковець та цінний подарунок Голови Верховної Ради України отримали три науковці. Крім того, за 2021 р. Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України відзначено 44 особи, Почесною грамотою НААН – 96 осіб та 4 колективи, Подякою НААН – 73 особи.

Державні стипендії видатним діячам науки у середньому за 2021 р. отримували 15 провідних учених Академії, зокрема 8 осіб – довічні стипендії Президента України. За видатні здобутки в аграрній науці стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених за звітний період отримували 11 молодих учених. Крім того, у 2021 р. три молодих науковці отримали щорічну Премію Президента України для молодих учених. Премію Верховної Ради України молодим ученим призначено двом науковцям, які досягли видатних

здобутків в аграрній науці. Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук було призначено одному науковцю.

У 31 науковій установі відповідно до державного замовлення здійснено підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації через навчання в аспірантурі та у 18 наукових установах – через докторантуру.

У 2021 р. акредитацію освітньо-наукових програм доктора філософії від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти отримали 9 наукових установ НААН за 14 програмами.

У 2021 р. проходили підготовку 411 аспірантів (з них 248 – за денною формою навчання) за 21 спеціальністю і 22 докторанти за 9 спеціальностями, зокрема 36 аспірантів навчалися за умовами контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб). У 2021 р. для навчання до аспірантури зараховано 92 особи, з них 80 – за рахунок коштів державного бюджету і 12 – за кошти фізичних та юридичних осіб. Закінчили аспірантуру 127 осіб, з них 79 – з відривом від виробництва і 48 – без відриву від виробництва. Докторантура функціонує при 18 наукових установах, у звітному році підготовку докторантів проводили в 11 установах, де навчалися 22 докторанти. У 2021 р. прийнято до докторантури 10 осіб, закінчили – 12 осіб, із них 9 докторантів – за рахунок коштів державного бюджету і 3 докторанти – за кошти фізичних та юридичних осіб.

Усього у 2021 р. аспірантами, докторантами і здобувачами наукових установ Академії захищено 99 кандидатських дисертацій, 45 – доктора філософії та 34 – докторських дисертації. Захист дисертацій випускниками аспірантури, які є працівниками наукових установ НААН, становить 67 %, випускниками докторантури – 77 %. При 27 наукових установах НААН у звітному році працювали 30 спеціалізованих вчених рад (19 – із захисту докторських і 11 – із захисту кандидатських дисертацій).

За 2021 р. у спеціалізованих вчених радах при наукових установах НААН захищено 236 дисертаційних робіт (у т.ч. 188 дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук і доктора філософії та 48 дисертаційних робіт на здобуття доктора наук) за 47 спеціальностями. У спецрадах Академії у звітному році прийнято до захисту 151 дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора філософії і 35 робіт – на здобуття наукового ступеня доктора наук. Також проведено 52 захисти у разових радах з присудження ступеня доктора філософії. Захист дисертаційних робіт доктора філософії у разових радах випускниками аспірантури наукових установах НААН становить 87 %, решта – випускники аспірантури ЗВО.

У 48 наукових установах НААН активно працюють Ради молодих учених, які тісно співпрацюючи із адміністраціями установ та місцевими органами самоврядування, сприяють підвищенню ефективності роботи молодих учених, спеціалістів і аспірантів, розвитку наукових ініціатив.

2022 р.

До складу наукового потенціалу НААН входять 46 наукових установ, з них: 8 – національні наукові центри, 32 – інститути, 4 – державні дослідні

станції, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН та Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна НААН (без урахування наукових установ, розташованих на тимчасово анексованій території АР Крим).

Станом на 01.01.2023 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 14471 особу, зокрема у наукових установах – 5928 осіб. Виконання науково-дослідних робіт з актуальних проб-лем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 2899 наукових працівників, з них 413 докторів і 1345 кандидатів наук, 77 дійсних членів (академіків) НААН і 50 членів-кореспондентів НААН.

Кадровий склад галузевих відділень Академії характеризується такою чисельністю науковців: 1119 (38,6 %) працюють у наукових установах Відділення рослинництва; 823 (28,4 %) – Відділення землеробства, меліорації та механізації; 442 (15,2 %) – Відділення зоотехнії, 220 (7,6 %) – Відділення аграрної економіки і продовольства, 165 (5,7 %) – Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку та 130 наукових працівників (4,5 %) в установах Відділення ветеринарної медицини.

Із загальної кількості науковців у 2022 р. вікова група до 40 років становила 766 осіб, або 26,4 %, з них 19 докторів та 378 кандидатів наук; від 40 до 60 років – 1424 особи, або 49,1 %, зокрема 185 докторів і 677 кандидатів наук; у віці 60 років і старше – 709 осіб, або 24,5 %, з них 209 докторів і 290 кандидатів наук. Найбільша кількість працюючих докторів представлена віковою групою понад 60 років, кандидатів – від 41 до 60 років.

За звітний період пройшли навчання 445 наукових працівників із 15 наукових установ НААН і 394 наукових працівники із 36 закладів вищої освіти аграрного профілю Міністерства освіти і науки України та інших відомств. Водночас закінчили курси з підвищення кваліфікації 15 керівних працівників і спеціалістів установ та державних підприємств. Крім того, за цей період у провідних наукових центрах 14 країн дальнього та ближнього зарубіжжя пройшли навчання і стажування 155 осіб із 15 наукових установ.

Почесною Грамотою Верховної Ради України нагороджено 3 особи, Грамотою Верховної Ради України – 3 особи. Цінний подарунок Голови Верховної Ради України отримали 2 науковці. Крім того, за 2022 р. Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України відзначено 30 осіб, Почесною грамотою НААН – 110, Подякою НААН – 39 осіб.

Державні стипендії видатним діячам науки у середньому за 2022 р. отримували 18 провідних учених Академії, зокрема 8 осіб довічні стипендії Президента України. У 2022 р. призначено державну стипендію 6 видатним діячам науки, із них 3 довічні. За видатні здобутки в аграрній науці стипендію Кабінету Міністрів України для молодих учених було призначено 9 вченим і продовжено виплату 2 вченим. Так, за звітний період у середньому отримували стипендію 5,5 молодих учених. Крім того, у 2022 р. 4 молодих науковці отримали щорічну премію Президента України для молодих учених. Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів

наук було призначено 1 науковцю. Двоє фахівців НААН стали переможцями конкурсу «Молодий вчений року» в номінаціях «Агрономія» і «Публічне управління та адміністрування».

У 31 науковій установі відповідно до державного замовлення здійснювалася підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації через навчання в аспірантурі та в 11 наукових установах через докторантуру. Двадцять вісім наукових установ НААН мають ліцензію Міністерства освіти і науки України на провадження освітньої діяльності (підготовка докторів філософії) у межах 11 галузей знань та 21 спеціальності. У 2022 р. акредитацію освітньо-наукових програм доктора філософії від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти отримали 6 наукових установ НААН за 6 освітньо-науковими програмами.

У 2022 р. проходили підготовку 464 аспіранти (з них 306 – за денною формою навчання) за 21 спеціальністю і 25 докторантів за 9 спеціальностями, зокрема 74 аспіранти навчалися за умовами контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб). У 2022 р. до аспірантури зараховано 149 осіб, із них 100 – за рахунок коштів державного бюджету і 49 – за кошти фізичних та юридичних осіб. Закінчили аспірантуру 91 особа, з них 65 – з відривом від виробництва та 26 – без відриву від виробництва. Докторантура відкрита і функціонує при 21 науковій установі, у звітному році підготовка докторантів ведеться в 11 установах. Так, у 2022 р. всього навчалася 25 докторантів, із них 3 – за умовами контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб). У 2022 р. до докторантури прийнято 13 осіб, із них 10 докторантів – за рахунок коштів державного бюджету і 3 докторанти – за кошти фізичних та юридичних осіб.

Усього у 2022 р. аспірантами, докторантами і здобувачами наукових установ Академії захищено 10 дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії та 2 дисертаційні роботи – на здобуття наукового ступеня доктора наук. Захист дисертацій випускниками аспірантури, які є працівниками наукових установ НААН, відповідно становить 30 %.

При 15 наукових установах НААН у звітному році за рішенням МОН України утворено 17 спеціалізованих вчених рад за 24 спеціальностями з присудження наукового ступеня доктора наук строком на три рр..

За 2022 р. у спеціалізованих вчених радах при наукових установах НААН захищено 12 дисертаційних робіт за 3 спеціальностями, з них 10 робіт – на здобуття наукового ступеня доктора філософії. У спецрадах Академії у звітному році прийнято до захисту 31 дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора філософії і 4 роботи – на здобуття наукового ступеня доктора наук.

У 2022 р. в наукових установах організовано і проведено понад 20 науково-практичних конференцій, близько 30 тематичних семінарів, у роботі яких брали участь аспіранти і молоді вчені.

У 46 наукових установах НААН активно працюють Ради молодих учених, які, тісно співпрацюючи із адміністраціями установ та місцевими органами

самоврядування, сприяють підвищенню ефективності роботи молодих учених, спеціалістів і аспірантів, розвитку наукових ініціатив.

2023 р.

До складу наукового потенціалу НААН входять 48 наукових установ, з них: 8 – національні наукові центри, 35 – інститути з мережею, 3 – державні дослідні станції, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН та Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна.

Станом на 01.01.2023 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 10249 осіб, зокрема у наукових установах – 5558 осіб. Виконання науково-дослідних робіт з актуальних проблем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 2793 наукових працівники, з них 421 доктор і 1319 кандидатів наук, 61 дійсний член (академік) НААН і 55 членів-кореспондентів НААН.

Кадровий склад галузевих відділень Академії характеризується такою чисельністю науковців: 1011 (36,2 %) працюють у наукових установах Відділення рослинництва; 823 (29,5 %) – Відділення землеробства, меліорації та механізації; 454 (16,3 %) – Відділення зоотехнії; 219 (7,8 %) – Відділення аграрної економіки і продовольства, 166 (5,9 %) – Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку та 120 наукових працівників (4,3 %) – в установах Відділення ветеринарної медицини.

Із загальної кількості науковців у 2023 р. вікова група до 40 років становила 674 особи, або 24,2 %, з них 12 докторів та 338 кандидатів наук; від 40 до 60 років – 1385 осіб, або 49,5 %, зокрема 186 докторів і 691 кандидат наук; у віці 60 років і старше – 734 особи, або 26,3 %, з них 223 доктори і 290 кандидатів наук. Найбільша кількість працюючих докторів представлена традиційно віковою групою понад 60 років, кандидатів – від 41 до 60 років.

За звітний період пройшли навчання 777 наукових працівників із 34 наукових установ НААН та 703 наукових працівники із 49 закладів вищої освіти аграрного профілю Міністерства освіти і науки України та інших відомств. У провідних наукових центрах 27 країн дальнього та ближнього зарубіжжя пройшли навчання і стажування 135 осіб з 28 наукових установ переважно в онлайн-режимі.

У звітному 2023 р. наукові установи мережі НААН співпрацювали із 54 закладами вищої освіти з підготовки кадрів, де було виконано 246 курсових, магістерських робіт студентами ЗВО. Кількість науковців, що займаються викладацькою діяльністю у закладах вищої освіти становить 119 осіб. Водночас кількість науково-педагогічних працівників ЗВО, що займаються науковою діяльністю в установах мережі НААН, становить 134 особи.

Почесною Грамотою Верховної Ради України нагороджено 8 осіб, Грамотою Верховної Ради України – 4 особи, Подякою Голови Верховної Ради України – 7 осіб, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України – 2 особи, подякою Прем'єр-Міністра України – 2 особи. Крім того, за 2023 р. Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України відзначено 48 осіб,

Почесною грамотою НААН – 118 осіб, Подякою НААН – 79 осіб. Державні стипендії видатним діячам науки у 2023 р. отримували 25 провідних учених Академії, серед них 13 вчених отримували довічні стипендії. У 2023 р. призначено 9 довічних державних стипендій видатним діячам науки. Також призначено державні стипендії 6 видатним діячам науки строком на два рр.. За видатні здобутки в аграрній науці стипендію Кабінету Міністрів України для молодих учених було призначено 2 ученим і продовжено виплату 9 ученим. Так, за звітний період у середньому отримували стипендію 10 молодих науковців. До того ж, 2 молодим ученим присуджено Премію Верховної Ради України для молодих учених за 2023 р. Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук було призначено 1 науковцю.

У 31 науковій установі відповідно до державного замовлення та за кошти юридичних і фізичних осіб здійснювали підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації через навчання в аспірантурі та у 14 наукових установах через докторантуру. Тридцять наукових установ НААН отримали ліцензію Міністерства освіти і науки України на провадження освітньої діяльності (підготовка докторів філософії) у межах 11 галузей знань та 18 спеціальностей. У 2023 р. акредитацію освітньо-наукових програм доктора філософії від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти отримали та переоформили сертифікати 12 наукових установ НААН за 15 освітньо-науковими програмами в межах 4 галузей знань.

У 2023 р. через аспірантуру наукових установ мережі НААН проходили підготовку 641 аспірант (з них 464 – за очною (денною) формою навчання) за 18 спеціальностями та 40 докторантів за 13 спеціальностями. Зокрема, за державним замовленням у середньому за р. навчалося 303 аспіранти та 20 докторантів. У 2023 р. для навчання до аспірантури зараховано 275 осіб, з них 96 – за рахунок коштів державного бюджету та 179 – за кошти фізичних та юридичних осіб. Закінчили аспірантуру 61 особа, з них 37 – з відривом від виробництва та 24 – без відриву від виробництва. Докторантура відкрита і функціонує при 22 наукових установах, у звітному році підготовку докторантів здійснювали в 14 установах. Так, у 2023 р. всього навчалось 40 докторантів, із них 20 на умовах контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб). У 2023 р. прийнято на навчання до докторантури 29 осіб, із них 10 докторантів за рахунок коштів державного бюджету та 19 – за кошти фізичних та юридичних осіб.

Усього у 2023 р. аспірантами, докторантами і здобувачами в наукових установах Академії захищено 54 дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії, 5 – кандидата наук і 5 – доктора наук. Захист дисертацій випускниками аспірантури, які є працівниками наукових установ НААН відповідно становить 32 %.

При 18 наукових установах НААН за рішенням МОН утворено 21 спеціалізовану вчену раду за 26 спеціальностями з присудження наукового ступеня кандидата і доктора наук строком на три рр.. У звітному році за рішенням МОН утворено 4 спеціалізовані вчені ради за 8 спеціальностями.

За 2023 р. у спеціалізованих вчених радах при наукових установах НААН захищено 10 дисертаційних робіт за 8 спеціальностями. Зокрема, 5 робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук. У спецрадах Академії у звітному році прийнято до захисту 20 дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії), 3 роботи на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Проведений аналіз кількості захищених дисертаційних робіт аспірантами у спеціалізованих і разових радах за 2023 р., свідчить про зростання кількості захищених дисертаційних робіт у 6 разів порівняно із минулим роком. Кількість спеціальностей, за якими захищено дисертаційні роботи – 22, із них 7 – сільськогосподарські науки.

У 43 наукових установах НААН активно працюють Ради молодих вчених, які тісно співпрацюючи із адміністраціями установ та місцевими органами самоврядування, сприяють підвищенню ефективності роботи молодих учених, спеціалістів і аспірантів, розвитку наукових ініціатив.

Більш детальна інформація щодо формування наукових кадрів Академії наведена у додатку Є.

1.1.7. Діяльність Державного видавництва «Аграрна наука»

2021 р.

У 2021 р. Державне видавництво «Аграрна наука» НААН забезпечило підготовку оригінал-макетів наукової літератури відповідно до Плану підготовки та випуску наукових видань у повному обсязі.

У 2021 р. згідно з планом випуску наукових видань вийшло з друку 12 номерів науково-теоретичного журналу «Вісник аграрної науки», 3 номери англomовного журналу «Agricultural science and practice», 4 номери науково-інформаційного бюлетеня завершених наукових розробок «Аграрна наука – виробництву», виготовлено 4 оригінал-макети Реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України». Упродовж року на сторінках науково-теоретичного журналу «Вісник аграрної науки» опубліковано 147 статей. ДВ «Аграрна наука» НААН з 2018 р. як оператор CrossRef має повноваження присвоювати цифрові індекси DOI матеріалам наукових журналів і книгам. Так, воно здійснило присвоєння ідентифікаторів DOI науковим журналам «Вісник аграрної науки» та «Agricultural science and practice», а також виданням: ННЦ «Інститут землеробства НААН», Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН, Інституту водних проблем і меліорації НААН, ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», Інституту ветеринарної медицини НААН, Інституту продовольчих ресурсів НААН, Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, ДУ Інститут зернових культур НААН.

2022 р.

Незважаючи на те, що в Україні відбуваються військові дії, ДВ «Аграрна наука» НААН у 2022 р. у повному обсязі забезпечено підготовку оригінал-макетів наукової літератури згідно з Планом підготовки та випуску наукових видань. У 2022 р. відповідно до Плану підготовки та випуску наукових видань вийшло з друку 12 номерів науково-теоретичного журналу «Вісник аграрної науки», 3 номери англomовного журналу «Agricultural science and practice», 4 номери науково-інформаційного бюлетеня завершених наукових розробок «Аграрна наука – виробництво», виготовлено 4 оригінал-макети Реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України». Упродовж року в журналі «Вісник аграрної науки» опубліковано 126 статей. ДВ «Аграрна наука» НААН здійснює присвоєння ідентифікаторів DOI науковим журналам «Вісник аграрної науки» та «Agricultural science and practice», а також виданням таких установ Академії, як: ННЦ «Інститут землеробства НААН», Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН, Інституту водних проблем і меліорації НААН, ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського», Інституту ветеринарної медицини НААН, Інституту продовольчих ресурсів НААН, Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, ДУ Інститут зернових культур НААН, Інституту агроєкології і природокористування НААН, Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

2023 р.

ДВ «Аграрна наука» НААН забезпечувало виконання Плану підготовки та випуску наукових видань за 2023 р. У 2023 р. відповідно до Плану підготовки та випуску наукових видань вийшло з друку 12 номерів науково-теоретичного журналу «Вісник аграрної науки», 3 номери англomовного журналу «Agricultural science and practice», 4 номери науково-інформаційного бюлетеня завершених наукових розробок «Аграрна наука – виробництво», виготовлено 4 оригінал-макети Реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України». Упродовж року у журналі «Вісник аграрної науки» опубліковано 121 статтю. ДВ «Аграрна наука» НААН здійснює присвоєння ідентифікаторів DOI науковим журналам «Вісник аграрної науки» та «Agricultural science and practice», а також часописам таких установ Академії, як: ННЦ «Інститут землеробства НААН», Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН, Інститут водних проблем і меліорації НААН, ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», Інститут ветеринарної медицини НААН, Інститут продовольчих ресурсів НААН, Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, Державна установа Інститут зернових культур НААН, Інститут агроєкології і природокористування НААН, Інститут овочівництва і баштанництва НААН, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН.

1.2. Характеристика поточної ситуації у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України. Опис організації і координації виконання наукових досліджень із проблем агропромислового комплексу, методичного забезпечення наукової діяльності наукових установ

Рівень соціально-економічного розвитку України, її авторитет на міжнародній арені багато в чому визначаються науковим потенціалом.

В останнє сторіччя наука розвивалася і нині розвивається дуже швидкими темпами. В даний час обсяг наукових знань подвоюється кожні 10-15 років. Близько 90% усіх вчених, які коли-небудь жили на Землі, є нашими сучасниками. За останні 300 років, а саме такий вік сучасної науки, людство зробило величезний ривок у своєму розвитку.

Національній академії аграрних наук України вже більше 100 років. 1 листопада 1918 року, на зламі політичних епох, в умовах громадянської війни в Україні, яка мала потужний науковий потенціал, у складі Народного міністерства земельних справ незалежної молодої Української Держави було створено два комітети - вчений і комітет сільськогосподарської освіти. Діяльність національного центру аграрної наукової роботи зазнавала впливу економічної та політичної ситуації, суттєвих матеріальних збитків від наслідків воєн, проблем у кадровому і матеріально-технічному забезпеченні, видатні вчені і організатори аграрної науки в годину лихоліття зазнавали звинувачень і репресій.

Значні успіхи на ниві організації наукового забезпечення агропромислового виробництва в країні дали підстави Президенту України В. Ющенку Указом від 6 січня 2010 р. № 8/2010 надати УААН статусу національної, «... ураховуючи провідну роль Української академії аграрних наук у науковому забезпеченні розвитку агропромислового комплексу, значний внесок у підготовку наукових працівників, а також міжнародне визнання результатів діяльності...».

Наразі Академія – головний координуючий орган держави з організації комплексного наукового забезпечення розвитку галузей агропромислового комплексу України, є унікальним інтелектуальним надбанням українського народу.

Загальне науково-організаційне керівництво поточною діяльністю Національної академії аграрних наук України здійснює Президія Національної академії аграрних наук України. У своїй діяльності Президія підзвітна Загальним зборам Академії. Президія видає свої рішення у формі постанов.

Президія Національної академії аграрних наук України має постійно діючий апарат, що забезпечує підготовку та виконання рішень Загальних зборів, Президії і президента Національної академії аграрних наук України, здійснює науково-організаційне, експертно-аналітичне, правове, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення діяльності Президії Національної академії аграрних наук України.

Апарат Президії Національної академії аграрних наук України очолює головний учений секретар Національної академії аграрних наук України.

Основним завданням Академії є наукове забезпечення розвитку галузей агропромислового комплексу, що передбачає:

1) здійснення фундаментальних наукових досліджень, організацію, проведення і координацію прикладних наукових досліджень у сфері агропромислового комплексу, які спрямовуються на здобуття нових знань про закономірності функціонування існуючих та створення новітніх біологічних і фізичних об'єктів, їх взаємодії та впливу на навколишнє природне середовище, а також розроблення на базі зазначених знань наукових продуктів для інноваційного розвитку агропромислового комплексу, використання яких сприятиме збільшенню обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції;

2) методичну координацію досліджень наукових установ і вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації, а також проектно-конструкторських та інших організацій, що здійснюють наукові дослідження у сфері агропромислового комплексу;

3) розроблення нових та удосконалення існуючих форм, методів і способів проведення наукової роботи;

4) підвищення престижності наукової діяльності;

5) сприяння інтеграції вітчизняної аграрної науки у світовий науковий простір;

6) участь у формуванні державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності;

7) проведення аналізу стану та визначення пріоритетних напрямів розвитку агропромислового комплексу;

8) надання інформаційних послуг суб'єктам агропромислового виробництва незалежно від форми власності;

9) виробництво елітного насіння та насіння вищих репродукцій, садивного матеріалу сільськогосподарських культур, племінної продукції;

10) збереження генотипів сільськогосподарських рослин і тварин, колекцій штамів корисних і патогенних мікроорганізмів;

11) організацію і проведення наукових експедицій та експедиційних досліджень;

12) підготовку наукових кадрів та підвищення їх кваліфікації;

13) пошук і підтримку талановитих вчених, сприяння творчому зростанню молодих вчених;

14) залучення наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України до виконання наукових досліджень у сфері агропромислового комплексу, а вчених Академії - до викладацької діяльності;

15) залучення провідних вчених Академії, вищих навчальних закладів та інших наукових організацій до роботи у наукових радах, комітетах, комісіях та інших консультативно-дорадчих органах Академії

Академія з метою виконання покладених на неї завдань визначає пріоритетні напрями наукових досліджень, спрямованих на розвиток галузей агропромислового комплексу.

Нині Академія керується Пріоритетними напрямками наукових досліджень на 2021-2025 рр., що затверджені Президією НААН від 27 листопада 2019 року, протокол № 18, з метою забезпечення Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, визначених Указом Президента України від 30.09.2019 року № 722/2019 і спрямованих на досягнення сталого розвитку економіки та зростання рівня і якості життя населення, у процесі розроблення наукового та інноваційного продукту для ефективного розвитку конкурентоспроможного агропромислового комплексу країни.

Рішенням Президії НААН від 17 липня 2024 р., протокол №11 затверджені Пріоритетними напрямками наукових досліджень на 2026-2030 рр..

Академія формує програми фундаментальних і прикладних наукових досліджень з питань розвитку землеробства, меліорації та механізації, рослинництва, ветеринарної медицини та зоотехнії, аграрної економіки і продовольства.

Нині наукові установи Національної академії аграрних наук України відповідно до законодавчо визначених пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень та інноваційної діяльності та з метою реалізації схвалених Президією НААН Пріоритетних напрямів наукових досліджень Академії на 2021-2025 рр., відповідно до затвердженого Переліку програм і підпрограм наукових досліджень НААН на 2021-2025 рр. виконують 43 програми наукових досліджень НААН. Темі фундаментальних досліджень наукових установ НААН на 2021-2025 рр. пройшли експертизу Експертної ради з питань оцінювання тем фундаментальних досліджень при Національній академії наук України, позитивно оцінені та визнані доцільними для виконання.

Тематично програми наукових досліджень закріплені за відповідними галузевими Відділеннями, зокрема: у Відділенні землеробства, меліорації та механізації дослідження виконувались за 12 ПНД, у Відділенні рослинництва – 16, у Відділенні зоотехнії – 6, у Відділенні ветеринарної медицини – 2, у Відділенні аграрної економіки і продовольства – 6, у Відділенні наукового забезпечення інноваційного розвитку – за 1 програмою.

Кадровий потенціал, що був залучений до виконання ПНД Академії у 2023 році становив 5671 осіб, з яких 2702 – науковці, у т.ч. 337 – докторів наук, 1349 – кандидатів наук і докторів філософії.

20,3 %, або 549 виконавців ПНД – це наші молоді учені, віком до 35 років, доктори наук – до 40 років.

Кількість молодих учених, що працюють або навчаються в докторантурі і аспірантурі наукових установ Відділень академії, на жаль, в силу об'єктивних і суб'єктивних причин в останні рр. зменшується. За звітний період, в 2021 році цей показник становив 23,1% або 732 осіб, в 2022 році – 21,5% або 625 осіб.

В 2023 р. за 43 ПНД виконували 1168 завдань, з них: 553 – фундаментальних (термін виконання 5 років), 580 – прикладних (термін

виконання 3 рр.) і 35 – короткотермінових прикладних завдань (термін виконання 1 р.). У 2021 та 2022 роках кількість завдань становила відповідно 1136, у т.ч. 549, 567, 20 та 1169, у т.ч. 553, 567, 49.

Поточний контроль за виконанням програм наукових досліджень в Академії відбувається на засіданнях координаційно-методичних радах при головних установах з виконання ПНД, до складу яких обов'язково входять представники профільних галузевих Відділень, Науково-організаційного управління апарату Президії НААН, провідні учені з відповідного наукового напрямку установ НААН, за згодою – представники Національної академії наук України, закладів вищої освіти України, міністерств і відомств України. На засіданнях КМР розглядається низка різних питань, зокрема: оптимізація тематики наукових досліджень з виконання ПНД, затвердження робочих програм і календарних планів на поточний р., оновлення і затвердження персонального складу КМР, стан виконання наукових робіт установами за тематикою досліджень, рівень їх методичного і матеріально-технічного забезпечення тощо. Крім того, з 2021 року запровадили обов'язкове заслуховування наукової доповіді на засіданні КМР (як на піврічних, так і на річних звітах установ-виконавців ПНД), як правило представника головної установи, щодо сучасного стану і світових тенденцій розвитку конкретних найперспективніших напрямків досліджень за кожною ПНД.

Академія встановлює п'ять премій “За видатні досягнення в аграрній науці”, якими нагороджуються колективи авторів, окремі вчені України за роботи, що мають важливе значення для розвитку сільськогосподарської науки, за розробку та впровадження в агропромислове виробництво найбільш результативних науково-технічних досягнень, за підготовку монографій та написання навчальних підручників та посібників для сільськогосподарських закладів вищої освіти. Премії присуджуються Президією Академії один раз на два рр..

Президія Академії встановлює шість щорічних премій «За кращу наукову доповідь молодого ученого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень», якими нагороджуються молоді вчені за підсумками конкурсу, з них: одна перша премія, дві другі та три треті премії.

Академія здійснює згідно із законодавством міжнародні наукові зв'язки. В умовах воєнного стану Академія продовжує активно співпрацювати із закордонними партнерами. Сьогодні, попри широкомасштабну війну, закладаються передумови для подальшої траєкторії розвитку аграрної науки.

НААН є одним із співзасновників Європейської спілки Академій Аграрних Наук, має визнаний у світі науковий потенціал і співпрацює з науковими установами 82 країн світу, входить у понад 50 різних міжнародних наукових асоціацій та об'єднань.

До відання Національної академії аграрних наук України віднесено 13 об'єктів, що становлять національне надбання. Наукові об'єкти, що становлять національне надбання, є підґрунтям для ефективного забезпечення багатьох галузей сільського господарства країни новітньою

конкурентоспроможною науково-технічною продукцією, а також основою плідного міжнародного співробітництва із закордонними вченими з відповідних галузей науки.

Академія забезпечує підготовку наукових кадрів, вживає заходів до підвищення кваліфікації наукових працівників, створює умови для творчої і продуктивної праці вчених.

Відповідно до державного замовлення у 31 науковій установі Академії в аспірантурі здійснювалась підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації із 20 спеціальностей 11 галузей знань. Підготовку докторантів із 13 спеціальностей 9 галузей знань проводили 14 наукових установ. У 2023 році через аспірантуру наукових установ мережі НААН проходили підготовку 641 аспірант (з них 464 – за очною (денною) формою навчання) та 40 докторантів.

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 540 станом на кінець 2023 року Міністерством освіти і науки України видано 83 свідоцтва про державну атестацію наукових установ НААН, з них:

- до I класифікаційної групи віднесено 25 наукових установ;
- до II класифікаційної групи – 54;
- до III класифікаційної групи – 4 наукові установи НААН.

1.3. Про систему планування видатків з державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр.

Національна академія аграрних наук України – це самоврядна наукова організація, заснована на державній власності, створена як неприбуткова державна бюджетна установа, фінансується за рахунок коштів загального фонду Державного бюджету, коштів спеціального фонду (власних надходжень) та інших джерел, не заборонених законодавством.

Статтею 22 Бюджетного кодексу України Національну академію аграрних наук України визначено головним розпорядником бюджетних коштів, яка відповідно до своїх повноважень розробляє та затверджує паспорти бюджетних програм і складає звіти про їх виконання, здійснює аналіз показників виконання бюджетних програм, забезпечуючи при цьому підтвердження результативних показників бюджетних програм офіційною фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського обліку.

Основною ціллю проведення огляду витрат державного бюджету – підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України у сфері наукової і організаційної діяльності за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «*Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України*».

Мета бюджетної програми (КПКВК 6591020) – організація, координація та методичне забезпечення здійснення пріоритетних напрямів наукових досліджень у системі Національної академії аграрних наук України (далі – НААН); формування, координація та методичне забезпечення пріоритетних напрямів наукових досліджень, спрямованих на інноваційний розвиток галузей агропромислового комплексу, у системі НААН.

Завданнями бюджетної програми (КПКВК 6591020) є організація і координація наукових досліджень з проблем агропромислового комплексу, ефективне управління майновим комплексом НААН, методичне забезпечення наукової діяльності наукових установ, організаційно-методичне забезпечення інноваційної діяльності наукових установ НААН.

Законодавчою основою для реалізації бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», є:

- Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-УІ
- Закон України від 26.11.2015 р. № 848-УІІІ «Про наукову і науково-технічну діяльність»;
- Указ Президента України від 06.01.2010 р. № 8/2010 «Про надання Українській академії аграрних наук статусу Національної»;
- Указ Президента України від 15.11.2013 р. №636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України»;
- Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019 «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;
- Постанова Ради Міністрів Української РСР від 22.09.1990 р. №279 «Про заснування Української академії аграрних наук»;
- Постанова Президії Верховної Ради Української РСР від 29.07.1991 р. №1370-ХІІ «Про статус Української академії аграрних наук»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 28.07.2003 р. №1180 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними науковими установами»;
- Наказ Міністерства юстиції України від 20.08.2021 №2947/5 «Про реєстрацію Статуту Національної академії аграрних наук України у новій редакції».

При складанні Паспорту бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», Звіту про виконання паспорту бюджетної програми, результатів оцінки ефективності бюджетної програми Національна академія аграрних наук України дотримується вимог бюджетного законодавства при плануванні та виконанні результативних показників бюджетних програм у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України, відповідного методологічного підходу до розрахунків обсягів бюджетних коштів, визначеного Міністерством фінансів України, а також інструктивних вказівок Мінфіну.

Основні фінансово-економічні показники огляду витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021-2023 рр. відображені у Таблиці 1, яка наведена у додатку Ж.

Національна академія аграрних наук України як головний розпорядник бюджетних коштів відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098 «Про паспорти бюджетних програм» щорічно за всіма бюджетними програмами розробляє і затверджує за погодженням з Міністерством фінансів паспорти бюджетних програм та складає звіти про їх виконання згідно з Правилами, затвердженими цим наказом.

Національна академія аграрних наук України формує результативні показники в бюджетному запиті при підготовці пропозицій до проекту державного бюджету, паспорті бюджетної програми, звітах про виконання паспорта бюджетної програми керуючись загальними вимогами до визначення результативних показників бюджетних програм, що сформульовані в наказі Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми».

Відповідно до загальних вимог щодо визначення результативних показників бюджетних програм вони мають відповідати таким критеріям:

- реалістичність (результативні показники визначаються з урахуванням показників поточного стану та існуючих потреб економіки та суспільства, показників, визначених прогнозними документами щодо економічного та соціального розвитку, з одного боку, та можливостями ресурсної частини державного бюджету, з іншого);

- актуальність (результативні показники узгоджуються із програмними та стратегічними документами, цілями державної політики у відповідній сфері діяльності, формування та/або реалізацію якої забезпечує головний розпорядник, та показниками їх досягнення в середньостроковому періоді, характеризують найважливіші аспекти очікуваного результату);

- суспільна значимість (результативні показники висвітлюють ефект, який отримують економіка та суспільство завдяки діяльності головного розпорядника, дають можливість оцінити вплив на економічний та соціальний розвиток, ефективність надання публічних послуг, ступінь забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків).

З метою забезпечення ефективного планування витрат бюджетних коштів у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 2021-2023 рр. Національна академія аграрних наук України у своїй роботі керується наступними нормативно-правовими актами:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ" (зі змінами);

- Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 р. № 57 "Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету" (зі змінами);

- Наказ Міністерства фінансів України від 06.06.2012 р. № 687 "Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів" (зі змінами);

- Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 "Про паспорти бюджетних програм" (зі змінами);

- Інструктивними листами Міністерства фінансів України на кожен бюджетний період.

Ціллю державної політики, на досягнення якої спрямована реалізація бюджетної програми за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» у 2021-2023 роках, є:

➤ наукове забезпечення сталого використання агроландшафтів, природних ресурсів, техніки і технологій в умовах зміни клімату;

➤ науковий супровід вирішення актуальних проблем селекції, насінництва та технологій вирощування сільськогосподарських культур і тварин, а також збереження біорізноманіття та розширення генетичного потенціалу сільськогосподарських тварин і культур;

➤ вивчення збудників хвороб тварин та удосконалення системи забезпечення якості й безпеки харчових продуктів;

➤ теоретико-методологічне забезпечення соціально-економічних процесів в аграрному секторі України в умовах глобалізації світової економіки;

➤ розвиток наукового потенціалу агропромислового комплексу.

Бюджетний запит за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 2021-2023 рр. підготовлено з урахуванням інструктивних листів Міністерства фінансів України відповідно до статті 34 Бюджетного кодексу України, з метою складання проекту Державного бюджету України на кожен плановий р. та середньостроковий період.

Водночас, цими інструктивними листами Міністерство фінансів України доводить Національній академії аграрних наук України, як головному розпоряднику бюджетних коштів, граничні показники видатків з державного бюджету на середньостроковий період та на 2021, 2022 та 2023 рр., зокрема, визначених відповідно до Бюджетної декларації, схваленої постановою Кабінету Міністрів України та взятої до відома відповідно Постанови Верховної Ради України.

Під час розподілу граничних показників за бюджетними програмами, зокрема за програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», Національна академія аграрних наук України прагнула досягти цілей державної політики в межах доведених показників, спрямовуючи кошти на заходи відповідно до їх пріоритетності та актуальності, а також з урахуванням можливої економії коштів за напрямками їх використання у сфері наукової і організаційної

діяльності Президії НААН, реалізацію якої забезпечує НААН та показники її досягнення, які включені до Форми 2 Бюджетного запиту (індивідуальний) за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», визначені відповідно до встановлених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України на період до 2030 року, інших прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку.

Під час підготовки бюджетних запитів за бюджетною програмою КПКВК 6591020 *«Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»* на 2021 – 2023 рр. було враховано:

1. Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України, які надсилалися листами Мінфіну, затверджені постановою Кабінету Міністрів України на відповідний період формування показників до бюджетного запиту (2021-2023 рр.).

2. Соціальні стандарти:

- Прогнозний розмір мінімальної заробітної плати.
- Прогнозний посадовий оклад працівника I тарифного розряду Єдиної тарифної сітки.
- Прожитковий мінімум на одну працездатну особу.

3. Видатки на оплату праці працівників апарату Президії НААН розраховувались на 2021–2023 рр. відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 19 грудня 2001 року № 1708 «Про умови оплати праці працівників апарату президій галузевих академій наук», постанови Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 року № 29 «Деякі питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери», якою визначено, що Примітку 1 до додатка 1 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298 *“Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери”* доповнено новим абзацом такого змісту: Посадові оклади (тарифні ставки) з 1 січня 2021 р. розраховуються виходячи з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника I тарифного розряду - 2670 грн, з 1 грудня 2021 р. - 2893 гривні, який на 2022 та 2023 рр. залишився на рівні 2021 року (2893 грн) та Постанови Президії НААН від 30 травня 2018 року (Протокол №10) «Про умови оплати праці апарату Президії Національної академії аграрних наук України» (зі змінами).

З урахуванням вимог статті 51 Бюджетного кодексу України Національною академією аграрних наук України передбачені видатки на утримання чисельності працівників апарату Президії НААН та виплату заробітної плати на 2021–2023 рр. в межах доведених граничних обсягів.

Видатки на індексацію грошових доходів працівників апарату Президії НААН обраховувались в межах фонду оплати праці (Закон України від 03.07.1991 № 1282-XII «Про індексацію грошових доходів населення»).

4. Видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв розраховано на показниках розпису зі змінами та збільшено в середньому на Індекс цін виробників (відсотків): у 2021 році на коефіцієнт 1,087, у 2022 році – 1,08, у 2023 році - видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв збережені на рівні 2022 року.

5. Видатки на виплату довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена кореспондента НААН здійснюються відповідно до Указу Президента України від 15 листопада 2013 року № 636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України» та постанови Кабінету Міністрів України від 17.10.2007р. №1229 «Про збільшення розміру довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента Національної академії наук і національних галузевих академій наук» у розмірі щомісячної довічної плати: за звання дійсного члена (академіка) - відповідно 4601 гривня та члена-кореспондента НААН – 3060 грн.

6. Планування бюджету на інші поточні видатки споживання для забезпечення організації, координації та методичного забезпечення здійснення пріоритетних напрямів наукових досліджень у системі Національної академії аграрних наук України здійснюється за наступним порядком. Плановий обсяг видатків поточного року на зазначені цілі множиться на Індекс інфляції споживчих цін на цю категорію видатків доведений інструктивним листом Міністерства фінансів України щодо бюджетного запиту на 2021-2023 рр..

Підсумовуючи систему планування видатків з державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України, слід відмітити, що формування показників для складання бюджетного запиту за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на період 2021-2023 років, здійснювалося відповідно до вимог інструктивних листів Міністерства фінансів України та за доведеними граничними показниками видатків державного бюджету на 2021-2023 рр., які були суттєво обмеженими граничними обсягами фінансування видатків з державного бюджету, на принципах суворої економії та пріоритетності видатків, керуючись чинним законодавством України з урахуванням мінімальної потреби у фінансуванні видатків з державного бюджету, їх розподілу за економічною класифікацією видатків, додержання норм, цін, тарифів, лімітів, а також інших показників видатків.

1.4. Про забезпечення фінансуванням видатків загального фонду державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН за період 2021-2023 рр.

Дані щодо загального обсягу визначеної потреби у фінансуванні видатків з державного бюджету на виконання програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних

наук України» на 2021–2023 рр. та стану її забезпечення коштами з державного бюджету наведено у Таблиці 2.

Таблиця 2. Потреба у фінансуванні видатків з державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр.
(загальний фонд)

тис.грн.

КПКВК 6591020 «Наукова та організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»				
Рр.	Потреба у фінансуванні видатків з державного бюджету (бюджетний запит), <i>тис.грн.</i>	Затверджено видатки загального фонду державного фонду (зі змінами), <i>тис.грн.</i>	Додаткова потреба у коштах з державного бюджету, <i>тис.грн.</i>	Забезпеченість коштами з державного бюджету, %
2021	48976,5	47674,5	1302,0	97,3
2022	50176,5	44972,8	5203,7	89,6
2023	57562,6	49246,8	8315,8	85,6
Разом	156715,6	141894,1	14821,5	90,5%

Як видно з Таблиці 2 потреба у фінансуванні видатків з державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН за період 2021-2023 рр. складала 156715,6 тис.грн, державним бюджетом на цей період затверджено 141894,1 тис.грн, забезпеченість коштами з державного бюджету становила від 85,6 до 97,3% до потреби.

Тобто необхідність у додатковій потребі в коштах з державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021 – 2023 років становила 14821,5 тис.грн.

Зокрема:

2021 р.

Національна академія аграрних наук України при підготовці показників бюджетних запитів на плановий 2021р. та на середньострокову перспективу 2022-2023 рр. керувалась інструктивним листом Міністерства фінансів України від 11.08.2020 № 04110-08-2/24733. Зазначеним листом визначено прогнозний розмір мінімальної заробітної: з 1 січня 2021 року – 6000 грн; з 1 липня 2021 року – 6500 грн. Виходячи з цих показників було розраховано фонд заробітної плати та нарахування на оплату праці на 2021 р. за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України».

При підготовці до розгляду проекту закону України «Про Державний бюджет України на 2021 р.» у другому читанні Міністерство фінансів України в пояснювальній записці до проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 р." інформувало, що проект Закону України "Про Державний

бюджет України на 2021 р." доопрацьовано з урахуванням Бюджетних висновків Верховної Ради України, схвалених постановою Верховної Ради України № 980-IX від 05.11.2020, та відповідно до рішень прийнятих на урядових нарадах щодо доопрацювання державного бюджету на 2021 р. до II читання.

Отже, при доопрацюванні проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 р." враховано зміни до періодів підвищення розміру мінімальної заробітної плати у 2021 році, а саме: з 1 січня 2021 року розмір мінімальної заробітної плати встановлено 6 000 грн, з 1 грудня 2021 року відповідно – 6 500 грн, що спонукало переглянути видатки на оплату праці працівників бюджетної сфери та відповідного зменшення видатків за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 1302,0 тис.грн.

Враховуючи вище зазначені зміни, Законом України «Про Державний бюджет України на 2021 р.» за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» Національній академії аграрних наук України на 2021 р. затверджено фінансування видатків споживання обсягом 47674,5 тис.грн.

2022 р.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 р.» Національній академії аграрних наук України за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» затверджено фінансування видатків з державного бюджету за загальним фондом 50176,5 тис.грн.

У 2022 році Національній академії аграрних наук України згідно постанови Кабінету Міністрів України від 10.03.2022 №245 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» були скорочені видатки розвитку загального фонду державного бюджету на суму 206,7 тис.грн. та згідно постанови Кабінету Міністрів України від 01.04.2022 № 401 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» за цією ж програмою були скорочені видатки розвитку ще на 4997,0 тис.грн.

Отже, у 2022 році загальний обсяг фінансування видатків розвитку загального фонду державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» скорочений на 5203,7 тис.грн.

2023 р.

Потреба у фінансуванні видатків з державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 2023 р. ґрунтувалась на розрахунках з урахуванням об'єктивної потреби у фінансуванні видатків з

державного бюджету, доцільності запланованих видатків, правильності їх розподілу за економічною класифікацією, додержання норм, цін, тарифів, лімітів, а також інших показників, відповідно до вимог інструктивного листа Міністерства фінансів України від 11.08.2022 р. № 04110-08-2/17626 «Про підготовку бюджетних запитів на 2023-2025 рр.», яка склала 57562,6 тис.грн. Проте, Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 р.» не враховано мінімальну потребу у фінансуванні видатків бюджетної програми КПКВК 6591020 за загальним фондом державного бюджету та затверджено лише 49246,8 тис.грн, забезпеченість коштами з державного бюджету становила 85,6 % від потреби.

Додаткова потреба в коштах загального фонду державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 2023 р. становила 8315,8 тис.грн, з них: заробітна плата з нарахуваннями (*компенсаційні виплати за не використану відпустку*) – 6270,5 тис.грн; придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, послуг, інші поточні видатки – 391,1 тис.грн; оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 903,2 тис.грн; виплата пенсій і допомоги – 533,3 тис.грн; капітальні видатки на придбання обладнання і предметів довгострокового користування – 217,7 тис.грн.

Підсумовуючи огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Академії за період 2021-2023рр. щодо забезпечення фінансуванням видатків загального фонду державного бюджету бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» слід зазначити, що за цей період на виконання статутних завдань НААН з організації і координації наукових досліджень з проблем АПК, ефективного управління майновим комплексом НААН, методичне забезпечення наукової діяльності наукових установ відання НААН, забезпеченість коштами з державного бюджету становила 90,5 %.

Як наслідок, щорічне не забезпечення фінансуванням з державного бюджету на виконання завдань бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за їх мінімальною потребою, яка була обмежена граничними обсягами фінансування видатків з державного бюджету, становила не менше 14821,5 тис.грн, що суттєво може вплинути на стратегічний напрям наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України стосовно уповільнення комплексного розвитку аграрної науки, координації та організації проведення наукових досліджень у галузі агропромислового комплексу, яка визначена для діяльності Президії НААН.

1.5. Обсяг та складові витрат загального і спеціального фондів державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр.

У 2021-2023 роках видатки на наукову і організаційну діяльність Президії Національної академії аграрних наук України планувалися за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України».

Відповідно до Законів України: «Про Державний бюджет України на 2021 р.»; «Про Державний бюджет України на 2022 р.»; «Про Державний бюджет України на 2023 р.», Правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 і зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 21.01.2023 р. №47/7368 (зі змінами) Паспорти бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 2021, 2022 та 2023 рр., затверджені наказами Національної академії, аграрних наук України та погоджені з Міністерством фінансів України відповідно на кожен 2021, 2022 та 2023 рр. в обсягах визначених у Лімітних довідках про бюджетні асигнування та кредитування.

Видатки за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» складаються із:- видатків загального фонду державного бюджету;
- видатків спеціального фонду державного бюджету.

Згідно Звітів про виконання паспортів бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за 2021-2023 рр. у Таблиці 3 відображено загальний обсяг касових видатків за цією програмою в динаміці з 2021 по 2023 рр., який коливався в діапазоні від 44346,6 тис.грн. до 48942,6 тис.грн. у 2023 році.

Таблиця 3. Загальний обсяг фактичних видатків НААН з державного бюджету та видатки на наукову та організаційну діяльність Президії Національної академії аграрних наук України (загальний фонд) за 2021-2023 рр.

тис.грн.

Роки	Загальний обсяг фактичних (касових) видатків з державного бюджету НААН (загальний фонд), тис.грн.		Питома вага видатків з державного бюджету на наукову і організаційну діяльність Президії НААН у загальному обсязі фінансування НААН, %		
	Загальний обсяг фактичних видатків НААН	З них, на наукову і організаційну діяльність Президії НААН (КПКВ 6591020)	Всього	у т.ч.:	
				Загальний обсяг фактичних видатків НААН	Наукова і організаційна діяльність Президії НААН
2021	660471,0	46090,9	100	93,0	7,0
2022	649660,4	44346,6	100	93,2	6,8
2023	595196,6	48942,6	100	91,8	8,2
Разом	1905328,0	139380,1	100	92,7	7,3

Втім це коливання було зумовлено тим, що у 2022 році Національній академії аграрних наук України згідно постанови Кабінету Міністрів України від 10.03.2022 р. №245 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» були скорочені видатки розвитку загального фонду державного бюджету на суму 206,7 тис.грн. та згідно постанови Кабінету Міністрів України від 01.04.2022 № 401 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» за цією ж програмою КПКВК 6591020 також були скорочені видатки розвитку ще на 4997,0 тис.грн.

Питома вага касових видатків за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за 2021-2023 рр. у загальному обсязі фінансування Національної академії аграрних наук України, як головного розпорядника бюджетних коштів, становила: 7,0% – у 2021 році, 6,8% – у 2022 році, 8,2 % – у 2023 році (табл. 3).

Згідно Паспортів бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на 2021-2023 рр. означено наступні напрями використання бюджетних коштів (табл. 4):

1. Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України.
2. Виплати довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН.

Таблиця 4. Фактичний обсяг видатків державного бюджету на наукову і організаційну діяльність Президії Академії за напрямками використання бюджетних коштів за 2021-2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»							
№ з/п	Напрями використання бюджетних коштів	Обсяг касових видатків за напрямом, <i>тис.грн.</i>			Питома вага касових видатків у загальному обсязі за програмою, %		
		Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
2021 р.							
1	Наукова і організаційна діяльність Президії НААН	36082,5	339,7	36422,2	78,3	100	78,4
2	Виплати довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та член-	10008,4	0	10008,4	21,7	0	21,6

	кореспондента НААН						
	ВСЬОГО	46090,9	339,7	46430,6	100	100	100
2022 р.							
1	Наукова і організаційна діяльність Президії НААН	34578,4	13,0	34591,4	78,0	100	78,0
2	Виплати довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та член-кореспондента НААН	9768,2	0	9768,2	22,0	0	22,0
	ВСЬОГО	44346,6	13,0	44359,6	100	100	100
2023 р.							
1	Наукова і організаційна діяльність Президії НААН	39272,4	444,3	39716,7	80,2	100	80,4
2	Виплати довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та член-кореспондента НААН	9670,2	0	9670,2	19,8	0	19,6
	ВСЬОГО	48942,6	444,3	49386,9	100	100	100

З Таблиці 4 видно, що найбільша частина коштів за загальним та спеціальним фондами державного бюджету програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» спрямовувалася на наукову і організаційну діяльність Президії НААН, питома вага яких у загальному обсязі фінансування становила: у 2021 році – 78,4 %, або 36422,2 тис.грн; у 2022 році – 78,0 %, або 34591,4 тис.грн; у 2023 році – 80,4 %, або 39716,7 тис.грн.

Не менш важливим напрямом використання коштів державного бюджету – довічна плата за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН.

Члени НААН створюють науковий продукт за основним місцем роботи, передають знання, готуючи наукові кадри (докторантура, аспірантура), включаючи тих, місцем основної роботи яких є вищі навчальні заклади, оскільки Національної академії аграрних наук України є координатором наукової діяльності у галузі агропромислового комплексу.

Указом Президента України від 15 листопада 2013 року № 636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України» встановлено чисельність членів Національної академії аграрних наук України – 113 дійсних членів (академіків) і 117 членів-кореспондентів НААН.

Фактична кількість дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН за оглядовий період витрат (2021-2023рр) бюджетної програми КПКВК 6591020«Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», які отримували щомісячну довічну плату за звання становила: на 01.01.2021 р. – 215 осіб, на 01.01.2022 р. – 211 осіб, на 01.01.2023 р. – 206 осіб.

Статтею 36 Закону України від 26.11.2015 р. № 848-VIII «Про наукову і науково-технічну діяльність» передбачено встановлення довічної плати, розмір якої визначено постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 р. №1229 «Про збільшення розміру довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента Національної академії наук і національних галузевих академій наук».

Розмір довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена кореспондента НААН встановлено на рівні 4601 грн. та 3060 грн. відповідно.

Загалом у продовж 2021-2023 років фактичні витрати на довічну плату дійсним членам (академіка) та члена-кореспондентам НААН за бюджетною програмою КПКВК 6591020 становили: у 2021 році – 10008,4 тис.грн, або 21,7% від загального обсягу витрат бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»; у 2022 році, відповідно – 9768,2 тис.грн, або 22,0 %; у 2023 році – 9670,2 тис.грн, або 19,8 % від загального обсягу витрат цієї програми.

Обсяг планових та фактичних складових витрат за бюджетною програмою КПКВК 6591020«Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» проведені в межах затверджених бюджетних призначень на 2021 – 2023 рр., відображені у Таблиці 5, яка наведена у *додатку 3*.

Керуючись Статутом Національної академії аграрних наук України та відповідно до завдань бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» – організація і координація наукових досліджень з проблем АПК, ефективне управління майновим комплексом НААН, методичне забезпечення наукової діяльності наукових установ НААН, Президією НААН упродовж 2021-2023 років затверджено структуру та штатну чисельність структурних підрозділів апарату Президії НААН (табл. 6) відповідно до постанов Президії НААН:

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 20.09.2020 року (протокол № 11) з 14 вересня 2020 року у кількості 18 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 27.01.2021 року (протокол № 2) з 1 квітня 2021 року у кількості 18 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 30.06.2021 року (протокол № 10) з 1 липня 2021 року у кількості 18 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 30.06.2021 року (протокол № 10) з 1 липня 2021 року у кількості 18 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 22.07.2021 року (протокол № 11) з 23 вересня 2021 року у кількості 18 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 10.11.2021 року (протокол № 16) з 11 листопада 2021 року у кількості 18 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 22.12.2021 року (протокол № 19) з 1 січня 2022 року у кількості 20 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць;

- «Про упорядкування структури апарату Президії Національної академії аграрних наук України» від 01.03.2023 року (протокол № 2) з 1 березня 2023 року у кількості 20 самостійних структурних підрозділів загальною чисельністю 109 штатних одиниць.

Станом на 01.01.2021 в апараті Президії НААН працювали 103 особи, з них 10 академіків, 3 члена-кореспондента, 17 докторів наук та 26 кандидатів наук, вакантними були 6 посад.

У 2021р. звільнено всього 21 працівника, з них 13 науковців, у тому числі 2 доктори наук, 8 кандидатів наук. Прийнято та переведено на роботу до апарату Президії НААН всього 21 особа, з них 10 науковців, у т.ч. 2 доктори наук та 6 кандидатів наук.

Станом на 01.01.2022 в апараті Президії НААН працювали 103 особи, з них 11 академіків, 3 члена-кореспондента, 17 докторів наук та 24 кандидати наук, вакантними були 6 посад.

У 2022р. звільнено всього 16 працівників, з них 5 науковців, у тому числі 1 доктор наук, 2 кандидатів наук. Прийнято на роботу до апарату Президії НААН всього 13 осіб, з них 5 науковців, у т.ч. 1 доктор наук та 3 кандидата наук.

Станом на 01.01.2023 в апараті Президії НААН працювали 100 осіб, з них 11 академіків, 3 члена-кореспондента, 17 докторів наук та 25 кандидатів

наук, вакантними були 9 посад. У 2023 р. звільнено всього 12 працівників, з них 4 науковці, у тому числі 3 доктори наук та 1 кандидат наук. Прийнято на роботу до апарату Президії НААН всього 12 осіб, з них 5 науковців, у т.ч. 1 доктор наук та 1 кандидат наук.

Станом на 31.12.2023 в апараті Президії НААН працювали 100 осіб, з них 8 академіків, 3 члена-кореспондента, 15 докторів наук та 25 кандидатів наук, вакантними були 9 посад. Середній вік працівників апарату Президії НААН становить 53 рр., в апараті Президії працює 33 пенсіонери. Із загальної чисельності 100 осіб – 69 жінок та 31 чоловіків.

Дослідженням підтверджено виконання розподілу функцій та обов'язків між структурними підрозділами апарату Президії НААН шляхом затвердження Положень про структурні підрозділи апарату Президії НААН та посадових інструкцій за кожним працівником відповідного підрозділу.

З огляду штатної чисельності працівників апарату Президії НААН за їх категоріями у 2021-2023 роках, питома вага дослідників у зальній чисельності працівників апарату Президії НААН становила – 61,5%, спеціалістів – 30,3% відповідно, робітників – 8,2% відповідно, яка на протязі 2021-2023 років за їх структурою по категорія працівників не змінювалася (табл. 6).

Таблиця 6. Штатна чисельність працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України за їх категоріями у 2021-2023 роках

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»				
Категорії працівників	Чисельність працівників апарату Президії НААН, осіб			
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Структура штату працівників, %
Штатна чисельність працівників, всього	109	109	109	100
- Дослідники	67	67	67	61,5
- Спеціалісти	33	33	33	30,3
- Робітники	9	9	9	8,2

Аналіз фінансової звітності фактичних витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр. показав, що у структурі видатків за загальним фондом державного бюджету переважають видатки на заробітну плату з нарахуваннями та на виплату довічної плати академікам та член-кореспондентам НААН (табл. 7).

З огляду структури фактичних видатків на наукову та організаційну діяльність Президії НААН питома вага за 2021-2023 рр., відображених у Таблиці 7, складає:

- Заробітна плата з нарахуваннями: у 2021 році – 72,3 % у загальному обсязі видатків, у 2022 році – 72,1% відповідно, у 2023 році – 70,8% у загальному обсязі видатків.

Таблиця 7. Структура фактичних видатків на наукову та організаційну діяльність Президії Академії за загальним фондом державного бюджету за 2021-2023 рр.

тис.грн.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»							
КЕКВ	Видатки	2021р.		2022р.		2023р.	
		Касові (фактичні) видатки, тис.грн.	Частка у загальному обсязі фінансування, %	Касові (фактичні) видатки, тис.грн.	Частка у загальному обсязі фінансування, %	Касові (фактичні) видатки, тис.грн.	Частка у загальному обсязі фінансування, %
	Всього видатків	46090,9	100	44346,6	100	48942,6	100
2100	Оплата праці і нарахування на заробітну плату, всього	33306,7	72,3	31987,9	72,1	34670,5	70,8
2110	Оплата праці	27300,7	59,3	26314,6	59,3	28476,5	58,2
2120	Нарахування на оплату праці	6006,0	13,0	5673,3	12,8	6194,0	12,6
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	849,7	1,9	302,5	0,7	1455,2	3,0
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	566,0	1,2	419,3	1,0	1345,1	2,7
2250	Видатки на відрядження	58,8	0,1	67,9	0,1	135,9	0,3
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1301,3	2,8	1800,8	4,1	1605,2	3,3
2282	Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	0	0	0	0	11,8	0,02
2271	Виплата пенсій і допомоги (довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та член-кореспондента НААН)	10008,4	21,7	9768,2	22,0	9670,2	19,8
2800	Інші поточні видатки	0	0	0	0	48,7	0,1
3000	Капітальні видатки, всього	0	0	0	0	0	0
	Всього видатків	46090,9	100	44346,6	100	48942,6	100

- Виплата пенсій і допомоги (довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та член-кореспондента НААН): у 2021 році – 21,7 % у загальному

обсязі видатків, у 2022 році – 22,0 % відповідно, у 2023 році – 19,8% у загальному обсязі видатків.

- Видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв: у 2021 році – 2,8 % у загальному обсязі видатків, у 2022 році - 4,1% відповідно, у 2023 році – 3,3% у загальному обсязі видатків.

- Придбання предметів, матеріалів та послуг (*крім комунальних*): у 2021 році – 3,1 % у загальному обсязі видатків, у 2022 році - 1,7 % відповідно, у 2023 році -5,7 % у загальному обсязі видатків.

- Інші поточні видатки: у 2021 році – 0,1 % у загальному обсязі видатків, у 2022 році - 0,1% відповідно, у 2023 році -0,4 % у загальному обсязі видатків.

Огляд витрат на оплату праці за період 2021-2023рр.

Оплата праці працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України здійснюється відповідно до Закону України «Про оплату праці», Кодексу законів про працю України, Бюджетного кодексу України, Закону України "Про індексацію грошових доходів населення" Постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2001р. № 1708 «Про умови оплати праці працівників апарату президій галузевих академій наук», Постанови Кабінету Міністрів України від 30.09.2002р. № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери», Колективного договору між Адміністрацією апарату Президії НААН та Первинною профспілковою організацією, Положенням про надання матеріальної (грошової) допомоги працівникам апарату Президії Національної академії аграрних наук України, Положенням про преміювання працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України та іншого трудового законодавства.

Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 року № 29 «Деякі питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» визначено, що посадові оклади (тарифні ставки) працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери з 1 січня 2021 року розраховуються виходячи з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника 1 тарифного розряду - 2670 грн, з 1 грудня 2021 р. – 2893 гривні, який на 2022 та 2023 рр. залишився на рівні 2021 року та керуючись постановою Президії НААН від 30 травня 2018 року (Протокол № 10) «Про умови оплати праці апарату Президії Національної академії аграрних наук України» (*зі змінами*) оплата праці працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України за оглядовий період 2021-2023 рр. здійснювалася відповідно до вимог вище зазначених нормативно-правових актів, які регламентують питання оплати праці.

З урахуванням вимог статті 51 Бюджетного кодексу України Національною академією аграрних наук України передбачені видатки на

утримання чисельності працівників апарату Президії НААН та виплату заробітної плати на 2021–2023 рр. в межах доведених граничних обсягів.

Видатки на індексацію грошових доходів працівників апарату Президії НААН здійснювалися в межах фонду оплати праці (Закон України від 03.07.1991 № 1282-ХІІ «Про індексацію грошових доходів населення»).

За бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», КЕКВ 2100 «Оплата праці і нарахування на заробітну плату» за 2021–2023 рр. на оплату праці (з нарахуваннями) працівників апарату Президії НААН використано коштів загального фонду державного бюджету: за 2021 р. – 33306,7 тис.грн, або 72,3% від загального обсягу витрат; за 2022 р. – 31987,9 тис.грн, або – 72,1% відповідно; за 2023 р. – 34670,5 тис.грн, або – 70,8 % від загального обсягу витрат (табл. 8).

З них, за КЕКВ 2110 «Оплата праці» на оплату праці працівників апарату Президії НААН витрачено коштів загального фонду державного бюджету: за 2021 р. – 27300,7 тис.грн, або 59,2% від загального обсягу витрат; за 2022 р. – 26314,6 тис.грн, або – 59,3% відповідно; за 2023 р. – 28476,5 тис.грн, або – 58,2 % від загального обсягу витрат.

У структурі видатків на заробітну плату працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України протягом досліджуваного періоду 2021-2023 років найбільшу питому вагу мали:

- Посадові оклади: у 2021 році – 40,3% від загального обсягу видатків на оплату праці; у 2022 році – 31,6 % відповідно; у 2023 році – 27,4% відповідно;

- Надбавки (обов'язкового характеру та надбавки, що носять стимулюючий характер): у 2021 році – 27,5% від загального обсягу видатків на оплату праці; у 2022 році – 22,9% відповідно; у 2023 році - 20,0% відповідно;

- Доплати обов'язкового характеру: у 2021 році – 10,0 % від загального обсягу видатків на оплату праці; у 2022 році – 7,8 % відповідно; у 2023 році - 7,7% відповідно;

- Преміювання (відповідно до постанови КМУ від 19.12.2002р. №1708 та Положення про преміювання працівників апарату Президії НААН): у 2021 році – 13,6 % від загального обсягу видатків на оплату праці; у 2022 році – 20,8 % відповідно; у 2023 році - 24,2 % відповідно;

- Інші види заробітної плати (виплата на оздоровлення відповідно до постанови КМУ від 19.12.2002р. №1708, індексація заробітної плати, компенсаційні виплати та інші): у 2021 році – 8,6 % від загального обсягу видатків на оплату праці; у 2022 році – 16,9 % відповідно; у 2023 році - 20,7 % від загального обсягу видатків на оплату праці.

Таблиця 8. Структура видатків на заробітну плату працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»						
Показники	КЕКВ 2110 «Оплата праці», тис.грн.					
	2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	Фактичні видатки, тис.грн.	Структура видатків, %	Фактичні видатки, тис.грн.	Структура видатків, %	Фактичні видатки, тис.грн.	Структура видатків, %
Оплата праці і нарахування на заробітну плату, всього	33306,7	100	31987,9	100	34670,5	100
КЕКВ 2110 «Оплата праці»	27300,7	82,0	26314,6	82,3	28476,5	82,1
КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці»	6006,0	18,0	5673,3	17,3	6194,0	17,9
Заробітна плата працівників апарату Президії НААН за її видами:						
Заробітна плата, всього	27300,7	100	26314,6	100	28476,5	100
у тому числі:						
1.Основний оклад (фонд заробітної плати на р.)	11012,4	40,3	8308,7	31,6	7813,0	27,4
2. Надбавки	7507,3	27,5	6017,3	22,9	5696,4	20,0
3. Доплати	2727,5	10,0	2050,1	7,8	2183,8	7,7
4. Премії	3705,8	13,6	5469,1	20,8	6889,8	24,2
5. Інші види заробітної плати	2347,7	8,6	4469,4	16,9	5893,5	20,7

Заробітна працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України за їх категоріями у 2021-2023 роках відображена у Таблиці 9.

Середньомісячна заробітна плата усіх 109 штатних працівників апарату Президії НААН за оглядовий період становила: у 2021 році – 20872 грн, з яких 40,3 % посадовий оклад; у 2022 році - 20118 грн, з яких 31,6 % посадовий оклад; у 2023 році – 21771грн, з яких 27,4 % посадовий оклад.

Слід зауважити, що найнижчою є заробітна плата працівників апарату Президії НААН, посади яких не віднесені до наукових працівників, їх чисельність складає понад 40% від загальної штатної чисельності апарату Президії НААН (табл. 9).

Таблиця 9. Заробітна плата працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України за їх категоріями у 2021-2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»					
№ з/п	Категорії працівників	Середньо-річна чисельність працівників, осіб	Середньо-місячна заробітна плата всього, грн	Середній розмір посадового окладу на місяць	
				Основний оклад, грн	У % до місячної заробітної плати
2021 р.					
1.	Штатна чисельність працівників, всього	109	20872	8419	40,3
1.1.	Наукові працівники	64	27197	10557	38,8
2.	Працівники, посади яких не віднесені до наукових працівників:	45	11877	5441	45,8
2.1.	Спеціалісти	36	13018	6005	46,1
2.2.	Робітники	9	7314	2880	39,4
2022 р.					
1.	Штатна чисельність працівників, всього	109	20118	6352	31,6
1.1.	Наукові працівники	66	24558	7146	29,1
2.	Працівники, посади яких не віднесені до наукових працівників:	43	13304	5134	38,6
2.1.	Спеціалісти	34	14824	5727	38,6
2.2.	Робітники	9	7564	2893	38,2
2023 р.					
1.	Штатна чисельність працівників, всього	109	21771	5973	27,4
1.1.	Наукові працівники	66	25721	6576	25,6
2.	Працівники, посади яких не віднесені до наукових працівників:	43	15709	5048	32,1
2.1.	Спеціалісти	34	17758	5765	32,5
2.2.	Робітники	9	7968	2339	29,4

З огляду Таблиці 9 щодо аналізу середньомісячної заробітної плати працівників апарату Президії НААН, посади яких не віднесені до наукових

працівників та технічних службовців, за оглядовий період (2021-2023рр) вона склала 13603 грн на місяць, та яка була нижчою, не менше як на 13,5 % за цей період, ніж середньомісячна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності в Україні.

Особливо слід звернути увагу на середні розміри посадового окладу на місяць працівників, посади яких не віднесені до наукових працівників та технічних службовців апарату Президії НААН, які склалися за період 2021-2023 рр..

Так, керуючись Постановою Кабінету Міністрів України від 19.12.2001р. № 1708 «Про умови оплати праці працівників апарату президій галузевих академій наук» (зі змінами), Постановою Кабінету Міністрів України від 20 січня 2021 року № 29 «Деякі питання оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» та іншим трудовим законодавством, середній розмір посадового окладу на місяць працівників, посади яких не віднесені до наукових працівників та технічних службовців апарату Президії НААН становили: у 2021 році– 5441 гривню; у 2022 році– 5134 гривні; у 2023 році– 5048 грн.

Варто зазначити, що Законами України про Державний бюджет України на 2021, 2022, 2023 рр. встановлено мінімальну заробітну плату у наступному місячному розмірі: на 2021 р. – 6000 грн; на 2022 р. – 6500 грн; на 2023 р. – 6700 грн.

Проте, посадові оклади значної частини (40%) працівників апарату Президії НААН, визначені зазначеними Постановами Кабінету Міністрів України (№1707 та № 29), якими керується Національна академія аграрних наук України, є суттєво нижчі за мінімальний розмір заробітної плати, а саме: у 2021 році – на 10 %; у 2022 році – на 26,6%; у 2023 році – на 32,7%.

Підсумовуючи вище зазначене, щодо оплати праці працівників апарату Президії Національної академії аграрних наук України, слід зазначити, що останні зміни до: Схеми посадових окладів наукових працівників апарату президій галузевих академій наук (Додаток 1); Схеми посадових окладів керівників і спеціалістів, посади яких не віднесені до наукових працівників апарату президій галузевих академій наук (Додаток 2); Схеми посадових окладів керівників інших структурних підрозділів і технічних службовців апарату президій галузевих академій наук (Додаток 3) Постанови Кабінету Міністрів України від 19.12.2001р. № 1708 «Про умови оплати праці працівників апарату президій галузевих академій наук», були внесені Постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року №1060, яка потребує негайного перегляду розмірів місячних посадових окладів щодо відповідності їх розмірів на сьогодні, умов оплати праці працівників апарату президій галузевих академій наук, відповідність зазначених професій кваліфікаційним вимогам, визначених Національним класифікатором України "Класифікатор професій" за відповідним напрямом тощо.

Огляд інших поточних витрат за період 2021-2023рр.
КЕКВ 2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар»

На придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю за 2021-2023 рр. витрачено коштів загального фонду державного бюджету: за 2021 р. – 849,7 тис.грн, або 1,8% від загального обсягу витрат; за 2022 р. – 302,5 тис.грн, або – 0,7% відповідно; за 2023 р. – 1455,2 тис.грн, або – 3,0 % від загального обсягу витрат (табл. 10, додаток І).

За даними Таблиці 10, яка представлена в додатку І, очевидно, що за оглядовий період 2021-2023 рр. придбано предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю на загальну суму 2607,4 тис.грн, або 1,9 % від загального обсягу фактичних витрат за 2021-2023 рр., з них :

- Придбання витратних та інших матеріалів до комп'ютерної техніки та оргтехніки, мережевого обладнання – 428,1 тис.грн;
- Придбання електротоварів, комплектуючих, інструментів – 379,9 тис.грн;
- Придбання засобів захисту з охорони праці (*спецодягу захисного одягу, захисного та спеціального взуття тощо*) та засобів протипожежного захисту – 151,7 тис.грн;
- Придбання інвентарю для прибирання в будівлі та прибудинковій території – 301,8 тис.грн;
- Інструменти для господарської діяльності – 38,3 тис.грн;
- Придбання канцелярського, письмового приладдя, паперу тощо – 492,7 тис.грн;
- Придбання матеріалів для малярних та ремонтних робіт – 113,2 тис.грн;
- Придбання матеріалів для сантехнічних робіт – 106,0 тис.грн;
- Придбання матеріалів для столярних робіт – 16,3 тис.грн;
- Придбання миючих засобів та засобів для прибирання – 396,3 тис.грн;
- Придбання паливно-мастильних матеріалів, талонів, смарт-карт – 135,3 тис.грн;
- Передплата періодичних видань – 7,6 тис.грн;
- Придбання конвертів, поштових марок для відправки службової кореспонденції – 40,2 тис.грн. Таблиця 9.

КЕКВ 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)»

З огляду витрат, відображених у Таблиці 11, яка представлена в додатку К, за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021– 2023 рр., КЕКВ 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)» на придбання послуг (крім комунальних) у межах кошторисних призначень за загальним та спеціальним фондами державного бюджету за 2021-2023 рр. укладено договорів про надання послуг з постачальниками таких послуг на

загальну суму 2360,9 тис.грн, з них за загальним фондом – 2330,4 тис.грн. та за спеціальним фондом – 30,4 тис.грн.

Платіжні зобов'язання, які взяті за договорами виконані та оплачені за надані послуги (*крім комунальних*) в повному обсязі: за 2021 р. – оплачено 596,5 тис.грн; за 2022 р. – оплачено 419,3 тис.грн; за 2023 р. – оплачено 1345,1 тис.грн. А саме, за оглядовий період 2021-2023 рр. оплачено за надані наступні послуги:

- Оплата послуг фіксованого телефонного (місцевого, міжміського, міжнародного) зв'язку, Плата за послуги за користування мережею Інтернет, цифрового та кабельного телебачення, он-лайн – 335,5 тис.грн;
- Оплата послуг з благоустрою прибудинкової території – 192,2 тис.грн;
- Оплата послуг з поточного ремонту та технічного обслуговування приладів теплової енергії, підготовка теплового пункту до опалювального сезону – 210,3 тис.грн;
- Оплата послуг з поточного ремонту, внутрішніх та зовнішніх мереж водопостачання та водовідведення – 112,1 тис.грн;
- Технічне обслуговування та ремонт офісної техніки, комп'ютерної техніки – 141,3 тис.грн;
- Користування, обслуговування та супроводження програмного забезпечення – 324,0 тис.грн;
- Оплата послуг з поточного ремонту покрівлі, службових та мережевого приміщень, сховища -234,6 тис.грн;
- Поточний ремонт пожежної сигналізації (перевірка, навчання) – 220,3 тис.грн;
- Послуги з охорони приміщень, будівлі НААН – 49,0 тис.грн;
- Оплата послуг з перезарядки вогнегасників, картриджів, тонерів – 87,9 тис.грн;
- Оплата інших послуг (поштових, банківських, консультаційних, нотаріальних, адвокатських, побутових послуг, інших послуг (публікація, друк, перевірка на плагіат) – 373,6 тис.грн;
- Техдогляд, поточний ремонт автомобіля – 80,1 тис.грн.

КЕКВ 2250 «Видатки на відрядження»

Національна академія аграрних наук України щодо видатків на відрядження працівникам апарату Президії Національної академії аграрних наук України керується постановою Кабінету Міністрів України від 02.02.2011р. № 98 «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів», якою затверджено суми витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та

організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів, згідно з додатком 1 до цієї постанови КМУ та Інструкцією про службові відрядження в межах України та за кордон, затвердженої наказом Міністерства фінансів України, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 13.03.98р. № 59 та Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Таблиця 12. Використання бюджетних коштів за бюджетною Програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за 2021– 2023рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»									
Найменування	КЕКВ 2250 «Видатки на відрядження» тис.грн.								
	2021 р.			2022 р.			2023 р.		
	Затверджено	Касові видатки	Відхилення (+.-)	Затверджено	Касові видатки	Відхилення (+.-)	Затверджено	Касові видатки	Відхилення (+.-)
Всього видатків	212,0	58,8	153,2	81,3	67,9	13,4	148,9	139,0	9,9
у т.ч.:									
- загальний фонд	199,0	58,8	140,2	68,3	67,9	0,4	135,9	135,9	-
- спеціальний фонд	13,0	-	13,0	13,0	-	13,0	13,0	3,1	9,9
- в межах України	212,0	58,8		81,3	67,9	13,4	148,9	139,0	9,9
- за кордон	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Як очевидно з Таблиці 12, за оглядовий період витрат коштів державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за КЕКВ 2250 «Видатки на відрядження» за період 2021-2023 рр. у межах кошторисних призначень за загальним та спеціальним фондами державного бюджету понесено витрат на службові відрядження працівників апарату Президії НААН на загальну суму 265,7 тис.грн, у т.ч. за загальним фондом – 262,6 тис.грн. та за спеціальним фондом – 3,1 тис.грн, з них за 2021 р. – 58,8 тис.грн; за 2022 р. – 67,9 тис.грн; за 2023 р. – 139,0 тис.грн. Працівники апарату Президії Національної академії аграрних наук України за оглядовий період 2021-2023 рр. службові відрядження здійснювали лише в межах України.

КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв»

За КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв» бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» здійснюються

платежі з оплати комунальних послуг та енергоносіїв за затвердженими кошторисними призначеннями та за укладеними договорами постачання комунальних послуг та енергоносіїв з постачальниками цих послуг.

За оглядовий період витрат коштів державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за КЕКВ 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв» проведено касових витрат у межах кошторисних призначень за 2021-2023 рр. з оплати комунальних послуг та енергоносіїв загальним обсягом 4925,5 тис.грн, у т.ч.: за загальним фондом – 4707,3 тис.грн. та спеціальним фондом державного бюджету – 218,2 тис.грн (табл. 13), яка представлена в додатку Л).

Платіжні зобов'язання, які взяті за договорами виконані та оплачені за комунальні послуги та енергоносії в повному обсязі: за 2021 р. – оплачено 1519,2 тис.грн; за 2022 р. – оплачено 1800,8 тис.грн; за 2023 р. – оплачено 1605,2 тис.грн. А саме, за оглядовий період 2021-2023 рр. оплачено за наступними видами надання комунальних послуг та енергоносіїв:

- КЕКВ 2271 «Оплата тепlopостачання» – 2678,3 тис.грн.
- КЕКВ 2272 «Оплата водопостачання та водовідведення» - 103,1 тис.грн.
- КЕКВ 2273 «Оплата електроенергії» - 1998,0 тис.грн.
- КЕКВ 2275 «Оплата інших енергоносіїв та інших комунальних послуг» – 146,1 тис.грн.

КЕКВ 2710 «Виплата пенсій і допомоги»

Не менш важливим напрямом використання коштів державного бюджету – довічна плата за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН. Видатки на виплату довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена кореспондента НААН здійснюються за рахунок коштів загального фонду державного бюджету з урахуванням кошторисних призначень за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», КЕКВ 2710 «Виплата пенсій і допомоги» відповідно до статті 36 Закону України від 26.11.2015р №848-УІІ «Про наукову і науково-технічну діяльність», розмір якої визначений постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2007р. №1229 «Про збільшення розміру довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента Національної академії наук і національних галузевих академій наук» у розмірі щомісячної довічної плати: за звання дійсного члена (академіка) - відповідно 4601 гривня та члена-кореспондента НААН – 3060 грн (табл. 14). Дослідженням огляду витрат з'ясовано, що чисельність членів Національної академії аграрних наук України затверджено Указом Президента України від 15 листопада 2013 року № 636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України», а саме: дійсних членів (академіків) НААН – 113 осіб; членів-кореспондентів НААН – 117 осіб (табл. 14).

Таблиця 14. Використання бюджетних коштів за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за 2021-2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»							
Найменування	Затверджено чисельність членів НААН Указ Президента України від 15.11.2013р №636/2013	КЕКВ 2710 «Виплата пенсій і допомоги»					
		Затверджено*		Фактичні (касові) видатки		Різниця (+, -) (економія)	
		*Осіб	Сума, тис.грн.	*Осіб	Сума, тис.грн.	*Осіб	Сума, тис.грн.
2021 р. (загальний фонд)							
Всього видатків	230	223	10242,0	220	10008,4	3	233,6
у т.ч.:							
Дійсні члени (академіки) НААН	113	111	6128,5	109	5959,9	2	155,7
Члени – кореспон- денти НААН	117	112	4113,5	111	4048,5	1	77,9
2022 р. (загальний фонд)							
Всього видатків	230	215	9768,2	215	9768,2	-	-
у т.ч.:							
Дійсні члени (академіки) НААН	113	106	5797,7	106	5797,7	-	-
Члени – кореспон- денти НААН	117	109	3970,5	109	3970,5	-	-
2023 р. (загальний фонд)							
Всього видатків	230	211	9680,3	211	9670,2	-	10,1
у т.ч.:							
Дійсні члени (академіки) НААН	113	103	5691,9	103	5681,8	-	10,1
Члени – кореспон- денти НААН	117	108	3988,4	108	3988,4	-	

Фактична кількість дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН за оглядовий період витрат 2021-2023рр., яка відображена у Паспортах бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», які отримували щомісячну довічну плату за звання становила: на 01.01.2021р – 215 осіб, на 01.01.2022р – 211 осіб, на 01.01.2023р – 206 осіб

Загалом у продовж 2021-2023 років фактичні (касові) витрати на довічну плату дійсним членам (академіка) та члена-кореспондентам НААН за КЕКВ 2710 «Виплата пенсій і допомоги» становили : у 2021 році –10008,4 тис.грн, або 21,6 % від загального обсягу витрат; у 2022 році, відповідно – 9768,2 тис.грн, або 22,0 %; у 2023 році –9670,2 тис.грн, або 19,6 % від загального обсягу витрат (табл. 14).

Надходження та складові витрат спеціального фонду державного бюджету

Відповідно до ч. 4 ст. 13 Бюджетного кодексу України власні надходження бюджетних установ отримують додатково до коштів загального фонду бюджету і включаються до спеціального фонду бюджету. При цьому власні надходження бюджетних установ поділяються на дві групи:

Перша група – надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством.

Друга група – інші джерела власних надходжень бюджетних установ.

Власні надходження бюджетних установ використовуються на:

- покриття витрат, пов'язаних з організацією та наданням послуг, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю;
- організацію додаткової (господарської) діяльності бюджетних установ;
- утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ;
- ремонт, модернізацію чи придбання нових необоротних активів та матеріальних цінностей, покриття витрат, пов'язаних з організацією збирання і транспортування відходів і брухту на приймальні пункти;
- господарські потреби бюджетних установ, включаючи оплату комунальних послуг і енергоносіїв;
- організацію основної діяльності бюджетних установ;
- виконання відповідних цільових заходів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 28.07.2003 р. №1180 визначено перелік платних послуг, які можуть надаватися бюджетними науковими установами. Відповідно до цього Перелік бюджетні наукові установи можуть надавати платні послуги згідно з їх функціональними повноваженнями, а також послуги у сфері їх господарської діяльності.

Відповідно до наведених вимог законодавства, НААН за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» понад асигнування, що було виділено із загального фонду державного бюджету впродовж 2021-2023 років, додатково отримувала власні кошти, які формували спеціальний фонд державного бюджету.

Досліджуючи надходження та складові витрат спеціального фонду державного бюджету (власні надходження) у сфері наукової і наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук

України за період 2021-2023 рок, слід зауважити, що згідно Звіту про виконання паспортів бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» лише у 2023 році за цією програмою були надходження на загальну суму 423,3 тис.грн. (табл. 15).

Таблиця 15. Обсяг фактичних надходжень до спеціального фонду державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021-2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»							
Код	Джерела надходжень	Надходження до спеціального фонду державного бюджету, тис.грн.					
		2021 р.		2022 р.		2023 р.	
		Обсяг надходжень, тис.грн.	Частка у загальному обсязі, %	Обсяг надходжень, тис.грн.	Частка у загальному обсязі, %	Обсяг надходжень, тис.грн.	Частка у загальному обсязі, %
	Всього надходжень					423,3	100
5010300	Плата за оренду майна бюджетних установ, що здійснюється відповідно до Закону України «Про оренду державного та комунального майна»	-	-	-	-	44,0	10,4
5010400	Надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого)	-	-	-	-	4,0	1,0
5020100	Благодійні внески, гранти та дарунки	-	-	-	-	375,3	88,6

Зокрема:

- Плата за оренду майна бюджетних установ, що здійснюється відповідно до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» - надійшло коштів 44,0 тис.грн;

- Надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого) – надійшло коштів 4,0 тис.грн;

- Благодійні внески, гранти та дарунки (отримання від благодійної організації дизельного генератора для забезпечення частини адміністративної будівлі Президії НААН електроенергією) – на суму 375,3 тис.грн.

За оглядовий період 2021-2023 року кошти спеціального фонду державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», враховуючи залишок коштів на спеціальному рахунку та надходження у 2023 році, були використані НААН на поточні видатки обсягом 442,8 тис.грн, у т.ч.: на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 218,2 тис.грн; оплату послуг (*крім комунальних*) – 30,4 тис.грн; оплачені витрати на відрядження – 3,1 тис.грн та оплачено інші поточні видатки – 191,1 тис.грн, які не забезпечені коштами загального фонду бюджету державного бюджету (табл. 16).

Таблиця 16. Структура фактичних (касових) видатків Президії НААН за спеціальним фондом державного бюджету за 2021-2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»							
КЕКВ	Видатки	2021р.		2022р.		2023р.	
		Обсяг видатків тис.грн.	Частка у загальному обсязі, %	Обсяг видатків тис.грн.	Частка у загальному обсязі, %	Обсяг видатків тис.грн.	Частка у загальному обсязі, %
Всього видатків		339,7	100	13,0	100	444,3	100
2110	Оплата праці	-	-	-	-	-	-
2120	Нарахування на оплату праці	-	-	-	-	-	-
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	-	-	-	-	-	-
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	30,4	8,9	-	-	-	-
2250	Видатки на відрядження	-	-	-	-	3,1	0,7
2270	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	218,2	64,2	-	-	-	-
2800	Інші поточні видатки	91,2	26,9	13,0	100	86,9	19,6
3000	Капітальні видатки, всього	-	-	-	-	354,3	79,7

Підсумовуючи обсяг та складові витрати загального та спеціального фондів державного бюджету у сфері наукової і наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» слід зауважити, що

огляд складових витрат державного бюджету за цією програмою (КПКВК 6591020) показав, що у структурі видатків за загальним фондом державного бюджету переважають видатки на соціальні виплати – це на заробітну плату з нарахуваннями та на виплату довічної плати академікам та член-кореспондентам НААН, обсяг яких за період 2021-2023 рр. склав 92,8% від загального обсягу витрат.

Видатки за іншими статтями бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» здійснювалися фактично за залишковим принципом.

Зокрема, придбання самих необхідних предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, послуг (*крім комунальних*), придбання копіювальних машин, витратних та інших матеріалів до комп'ютерної техніки та оргтехніки, мережевого обладнання, придбання засобів захисту з охорони праці (*спецодягу захисного одягу, захисного та спеціального взуття тощо*), придбання новітніх програм та обслуговування та супроводження програмного забезпечення: Програма KBS «Облік бюджетних установ», що забезпечує ведення фінансів бюджетної установи, бухгалтерський та кадровий облік; Програма з електронного документообігу «Аскод»; Інформаційно-правова та комунікаційна платформа для бізнесу LIGA:ZAKON, Система аналізу судових рішень VERDICTUM тощо.

Крім того, на капітальні видатки для придбання, обладнання і предметів довгострокового користування Національна академія аграрних наук України за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» з державного бюджету у 2021-2023 роках не отримувала фінансування, потреба в коштах щорічно складає не менше 200 тис.грн.

Таким чином, використання коштів державного бюджету за оглядовий період 2021-2023 рр. для провадження науково-організаційної діяльності Президії НААН за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» здійснювалося з урахуванням кошторисних призначень, за їх мінімальною потребою, яка була обмежена граничними обсягами фінансування видатків з державного бюджету, що суттєво може вплинути на стратегічний напрям наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України стосовно уповільнення комплексного розвитку аграрної науки, координації та організації проведення наукових досліджень у галузі агропромислового комплексу, яка визначена для діяльності Президії НААН.

РОЗДІЛ II. ОЦІНКА ТА УЗАГАЛЬНЕНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ВІДПОВІДНИХ ВИТРАТ У СФЕРІ НАУКОВОЇ І ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕЗИДІЇ НААН

На підставі наведених вище результатів аналізу законодавства в сфері наукової і науково-організаційної діяльності Президії НААН, програмних і стратегічних документів держави, а також бюджетних запитів НААН, паспортів бюджетних програм, звітів про їх виконання, оцінки ефективності бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», про діяльність Президії та Бюро Президії НААН, галузевих відділень НААН, діяльність та звітність дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН, видавничу діяльність НААН цієї бюджетної програми за оглядовий період 2021-2023 рр. проведених Робочою групою у 2024 році огляду витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН, висновків про результати контрольних заходів, проведених органами, уповноваженими на здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства загалом можна зробити наступні висновки.

2.1. Проведення аналізу стратегічних і програмних документів, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН, щодо узгодженості цілей і завдань, визначених у цих документах, відсутності суперечностей та відповідності наявних підходів до механізмів реалізації державної політики сучасним потребам соціально-економічного розвитку держави

Національна академія аграрних наук України є самоврядною державною науковою організацією, яка заснована на державній власності та створена як неприбуткова державна бюджетна установа.

Академія у своїй діяльності керується Конституцією України та законами України, указами Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, діючими законодавчими актами, нормативними актами міністерств і відомств України, Статутом Академії, постановами Загальних зборів, Президії і Бюро Президії Академії, наказами та розпорядженнями президента НААН тощо.

Основні засади державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності установ Національної академії аграрних наук України визначаються законами України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу».

Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» є ключовим законом для науковців України. Цим законом визначено, зокрема, основні цілі, напрями та принципи державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності, повноваження органів державної влади щодо здійснення державного регулювання та управління у цій сфері, правовий статус суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності, економічні, соціальні та правові гарантії наукової і науково-технічної діяльності, свободи наукової творчості.

Відповідно до статті 4 Закону суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності є: вчені, наукові працівники, науково-педагогічні працівники, а також наукові установи, університети, академії, інститути, музеї, інші юридичні особи незалежно від форми власності, що мають відповідні наукові підрозділи, та громадські наукові організації.

При цьому наголошено, що основним суб'єктом наукової і науково-технічної діяльності є вчений (стаття 5 Закону). Закон містить визначення наукової установи, порядок призначення керівників таких установ, їх права і обов'язки, передбачає проведення державної атестації наукових установ та створення Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави, регулює питання фінансового забезпечення наукової і науково-технічної діяльності та державної підтримки міжнародного наукового і науково-технічного співробітництва.

Найбільш проблемною статтею цього Закону є стаття 48, пунктом 2 якої передбачено, що Держава забезпечує бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 відсотка валового внутрішнього продукту України. Частина фінансування, що за рішенням Національної ради України з питань розвитку науки і технологій спрямовується на конкурсне фінансування проектів через Національний фонд досліджень України, щорічно збільшується. Збільшення обсягу грантового фінансування не може відбуватися за рахунок зменшення базового фінансування основної діяльності наукових установ, наукових організацій та наукових досліджень у закладах вищої освіти, рівень якого враховує щорічний індекс інфляції. Видатки на наукову і науково-технічну діяльність за рахунок державного бюджету є захищеними статтями видатків бюджету. Однак показники бюджетного фінансування науки ніколи такими не були і набагато нижчі законодавчо встановленого рівня.

Наука, як відомо, як і освіта є стратегічним ресурсом держави, найголовнішим чинником формування людського капіталу. Від освіти і науки залежать сучасна економіка, добробут населення, а також самореалізація кожної людини. Тому ми не можемо розглядати проблеми фінансування науки поза межами тих трендів, які на сьогодні маємо.

В Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (стаття 18) визначено місце і роль Національної академії аграрних наук України у розвитку української науки, уточнено правовий статус Академії, упорядковано її відносини з державою та суспільством.

Організаційна побудова Національної академії аграрних наук України, її матеріально-фінансове забезпечення та гарантії діяльності здійснюються згідно з положеннями, встановленими цим Законом для Національної академії наук України, з урахуванням специфіки діяльності та норм Закону України "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу", а також статутів відповідних національних галузевих академій наук.

Діяльність Національної академії аграрних наук України у частині, що не порушує їх самоврядності, координується Кабінетом Міністрів України. Національна академія аграрних наук України є головним розпорядником бюджетних коштів.

Національна академія аграрних наук України провадить свою діяльність відповідно до законодавства України та її Статуту, що затверджується загальними зборами Академії і реєструється Міністерством юстиції України, за наявності висновків центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у науковій та науково-технічній сфері, та центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у відповідній сфері.

Основним завданням Академії є наукове забезпечення розвитку галузей агропромислового комплексу, що передбачає:

- 1) здійснення фундаментальних наукових досліджень, організацію, проведення і координацію прикладних наукових досліджень у сфері агропромислового комплексу, які спрямовуються на здобуття нових знань про закономірності функціонування існуючих та створення новітніх біологічних і фізичних об'єктів, їх взаємодії та впливу на навколишнє природне середовище, а також розроблення на базі зазначених знань наукових продуктів для інноваційного розвитку агропромислового комплексу, використання яких сприятиме збільшенню обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції;

- 2) методичну координацію досліджень наукових установ і вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації, а також проектно-конструкторських та інших організацій, що здійснюють наукові дослідження у сфері агропромислового комплексу;

- 3) розроблення нових та удосконалення існуючих форм, методів і способів проведення наукової роботи;

- 4) підвищення престижності наукової діяльності;

- 5) сприяння інтеграції вітчизняної аграрної науки у світовий науковий простір;

- 6) участь у формуванні державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності;

- 7) проведення аналізу стану та визначення пріоритетних напрямів розвитку агропромислового комплексу;

- 8) надання інформаційних послуг суб'єктам агропромислового виробництва незалежно від форми власності;
- 9) виробництво елітного насіння та насіння вищих репродукцій, садивного матеріалу сільськогосподарських культур, племінної продукції;
- 10) збереження генотипів сільськогосподарських рослин і тварин, колекцій штамів корисних і патогенних мікроорганізмів;
- 11) організацію і проведення наукових експедицій та експедиційних досліджень;
- 12) підготовку наукових кадрів та підвищення їх кваліфікації
- 13) пошук і підтримку талановитих вчених, сприяння творчому зростанню молодих вчених;
- 14) залучення наукових та науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів України до виконання наукових досліджень у сфері агропромислового комплексу, а вчених Академії - до викладацької діяльності;
- 15) залучення провідних вчених Академії, вищих навчальних закладів та інших наукових організацій до роботи у наукових радах, комітетах, комісіях та інших консультативно-дорадчих органах Академії.

Національна академія аграрних наук України наділена правом управління своєю діяльністю, володіє, користується і розпоряджається майном, що перебуває у державній власності та належить їй на правах господарського відання, відповідно до законодавства України і Статуту Національної академії аграрних наук України.

Державне майно передається Національній академії наук України у безстрокове безоплатне користування без права зміни його форми власності та використовується відповідно до законодавства України і Статуту Національної академії аграрних наук України.

Утворення, злиття, приєднання, поділ, перетворення та ліквідація державних наукових установ (організацій, підприємств), що перебувають у віданні Національної академії аграрних наук України, здійснюються з урахуванням норм Закону України "Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу".

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540, наказу Міністерства освіти і науки України від 17.09.2018 № 1008 «Деякі питання державної атестації наукових установ», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28 грудня 2018 року за № 1504/32956, № 1505/32957, № 1506/32958 наукові установи Національної академії аграрних наук України підлягають обов'язковій державній атестації.

Академія має право засновувати заклади вищої освіти для підготовки фахівців за різними кваліфікаційними рівнями, у тому числі магістра та доктора філософії. Кошти на забезпечення діяльності НААН щороку

визначаються у Державному бюджеті України окремим рядком. Фінансування НААН може здійснюватися за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством України. НААН є головним розпорядником бюджетних коштів.

Самоврядність НААН полягає у:

1) самостійному визначенні тематики фундаментальних і прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, форм організації та проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, формуванні своєї структури, вирішенні науково-організаційних, господарських, кадрових питань, здійсненні міжнародних наукових зв'язків у частині, що не суперечить цьому Закону;

2) виборності та колегіальності органів управління, здійсненні загальними зборами Національної академії аграрних наук України функцій найвищого органу управління.

Механізм реалізації принципу самоврядності НААН визначається Статутом Національної академії аграрних наук України у межах, що не суперечить законодавству.

Національна академія аграрних наук України за рішенням Кабінету Міністрів України може представляти Україну у міжнародних наукових організаціях (академічних об'єднаннях, фахових союзах, товариствах) як національний член і виконувати відповідні членські обов'язки, у тому числі фінансові – у межах видатків Державного бюджету України на забезпечення діяльності Національної академії аграрних наук України.

Статутом Національної академії аграрних наук України визначено завдання Академії, її структура та кадровий склад, порядок виборів членів Академії, їх права та обов'язки, повноваження вищих органів управління Національної академії аграрних наук України, а також фінансово-економічні основи діяльності Академії.

Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (далі – Закон) визначено правові та організаційні засади цілісної системи формування та реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки в Україні. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки визначаються на довгостроковий період (понад 10 років), а пріоритетні тематичні напрями наукових досліджень і науково-технічних розробок на середньо строковий період (до 5 років) у рамках пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки.

Відповідно до статті 6 Закону Кабінет Міністрів України організує системний моніторинг реалізації пріоритетних напрямів науки і техніки з метою забезпечення ефективного управління та своєчасного внесення змін до здійснюваної науково-технічної політики, корегування пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, завдань державних цільових програм, державного замовлення.

Законом України «Про особливості правового режиму діяльності НААН, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового

комплексу» визначає особливості управління державним майном, яке закріплено за установами, організаціями та підприємствами, що перебувають у віданні НААН.

Установи, організації та підприємства, що перебувають у віданні Національної академії аграрних наук України, самостійно розпоряджаються доходами та іншими надходженнями, одержаними від надання дозволених законодавством платних послуг. Кошти, отримані від надання дозволених законодавством платних послуг, не можуть бути вилучені в дохід держави або місцевих бюджетів. Установи, організації та підприємства, що перебувають у віданні НААН, мають право спрямовувати отримані від надання дозволених законодавством платних послуг кошти, за виключенням тієї частини, яка відповідно до закону має перераховуватися до Державного бюджету України на відповідний р., на реконструкцію та капітальне будівництво основних фондів і соціально-побутових об'єктів, розвиток соціально-побутової бази та соціальну підтримку наукових працівників.

2.2. Загальна оцінка виконання результативних показників бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»

Оцінка ефективності показників бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за 2021-2023 рр., виконана Національною академією аграрних наук України відповідно до Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608, засвідчила наступне.

Мета та завдання бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», узгоджується з цілями державної політики у сфері науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України - організація і координація наукових досліджень з проблем АПК, ефективне управління майновим комплексом НААН, методичне забезпечення наукової діяльності наукових установ, організаційно-методичне забезпечення інноваційної діяльності наукових установ НААН та відповідає визначеним напрямам використання коштів за бюджетною програмою її завданням та вимогам нормативно-правових актів.

Бюджетна програма КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», має важливу корисність, оскільки сприяє організації, координації та методичному забезпеченню здійснення пріоритетних напрямів наукових досліджень у системі Національної академії аграрних наук України, формування, координація та методичне забезпечення пріоритетних напрямів наукових досліджень, спрямованих на інноваційний розвиток галузей агропромислового комплексу, у системі НААН.

Академія при визначенні результативних показників бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» керується наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. №1536 «Про результативні показники бюджетних програм», яким затверджено загальні вимоги до визначення та застосування результативних показників при плануванні, виконанні, звітуванні про виконання бюджетної програми, покладено на головних розпорядників бюджетних коштів.

Результативні показники використовуються для оцінки ефективності бюджетної програми за напрямками використання бюджетних коштів, у тому числі ефективності надання публічних послуг.

Результативні показники бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» визначають результат виконання бюджетної програми, характеризують хід її реалізації, ступінь досягнення цілей державної політики у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Академії, досягнення мети бюджетної програми, виконання завдань бюджетної програми, висвітлюють обсяг і якість надання публічних послуг, які затверджені Паспортами бюджетної програми на відповідний р..

За досліджуваний період 2021-2023 рр. результативні показники Паспортів бюджетної програми бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» відповідають критеріям – реалістичність, актуальність та суспільна значимість.

Паспорти бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за досліджуваний період на кожен бюджетний р. затверджені відповідними наказами та погоджені з Міністерством фінансів України, зокрема:

- На 2021 р., затверджений наказом НААН від 25 лютого 2021 року № 14 «Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2021 р.», погоджений Міністерством фінансів України (лист від 25.02.2021 № 07020-11-7/6051), визначених Лімітною довідкою про бюджетні асигнування та кредитування на 2021 р. в обсягах бюджетних призначень/бюджетних асигнувань, всього 48334,5 тис. грн, у тому числі із загального фонду – 47647,5 тис.грн та із спеціального фонду 660,0 тис.грн;

- На 2022 р., затверджений наказом НААН від 16 лютого 2022 року № 18 «Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2022 р.», погоджений Міністерством фінансів України (лист від 15.02.2022 №07020-11-7/4793), визначених Лімітною довідкою про бюджетні асигнування та кредитування на 2022 р. *(з урахуванням змін)* в обсягах бюджетних призначень/бюджетних асигнувань, всього 45632,8 тис. грн, у тому числі із загального фонду – 44972,8 тис.грн та із спеціального фонду 660,0 тис.грн;

- На 2023 р., затверджений наказом НААН від 08 лютого 2023 року №

7 «Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2023 р.», погоджений Міністерством фінансів України (лист від 07.02.2023 №07020-11-7/3586), визначених Лімітною довідкою про бюджетні асигнування та кредитування на 2023 р. в обсягах бюджетних призначень/бюджетних асигнувань, всього 49906,8 тис. грн, у тому числі із загального фонду – 49246,8 тис.грн та із спеціального фонду 660,0 тис.грн.

За даними Паспортів бюджетної програми бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за оглядовий період 2021-2023 рр. результативні показники поділяються на такі групи: показники затрат, показники продукту, показники ефективності та показники якості, виконання яких відображено у Звіті про виконання Паспорта бюджетної програми за відповідний бюджетний р. (табл. 17, яка представлена в додатку М).

З огляду виконання результативних показників бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» та ефективність використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії НААН, які відображені у Таблиці 16, Національна академія аграрних наук України у продовж 2021-2023 років практично забезпечила виконання всіх основних результативних показників за визначеними напрямками використання бюджетних коштів. Зокрема:

➤ *За результативними показниками затрат*, які відображені у Таблиці 16, у цілому за період 2021-2023 рр. у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України дослідженням підтверджено, що середньорічна чисельність ставок/ штатних одиниць Президії НААН та за категоріями працівників за оглядовий період 2021-2023 рр. була незмінна і становила 109 осіб, з них за категоріями працівників: дослідники - 67 осіб, спеціалістів - 33 особи; робітники – 9 осіб.

Кількість бюджетних наукових установ, що входять у відання НААН у 2021 році становила 87 юридичних осіб, у 2022 році зменшилась на 3 наукових установи у зв'язку з реорганізацією наукових установ відання НААН шляхом їх злиття кількість установ зменшилася на 3 установи, із 2023 року кількість наукових установ мережі НААН обліковується 84 юридичних осіб.

Указом Президента України від 15 листопада 2013 року № 636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України» встановлено чисельність членів НААН:

- 113 дійсних членів (академіків) НААН, з них: чисельність дійсних членів (академіків) НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання, на початок 2021 року - становила 111 осіб, на початок 2022 року - становила – 106 осіб, на початок 2023 року - становила – 103 особи.

- 117 членів–кореспондентів НААН, з них: чисельність членів–кореспондентів НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання, на

початок 2021 року - становила 112 осіб, на початок 2022 року- становила – 109 осіб, на початок 2023 року- становила – 108 особи.

Постановою Кабінету Міністрів України від 17.10.2007р. №1229 «Про збільшення розміру довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента Національної академії наук і національних галузевих академій наук» встановлено розмір щомісячної довічної плати: за звання дійсного члена (академіка) - 4601 гривня та члена-кореспондента НААН відповідно – 3060 грн.

Придбання обладнання довгострокового користування для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» у 2021-2023 роках не здійснювалося у зв'язку з відсутністю фінансування видатків з державного бюджету на капітальні видатки, потреба в коштах щорічно складає не менше 200 тис.грн.

Однак, від благодійної організації у 2023 році на безоплатній основі НААН одержала дизельного генератора вартістю 375,3 тис.грн. для забезпечення частини адміністративної будівлі Президії НААН електроенергією.

Загальна площа земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН за досліджуваний період: у 2021 році дійсно становила - 464562 га, у 2022 році відповідно - 464562 га, у 2023 році – фактично становила 277036 га, що на 187526 га зменшилася у зв'язку з тим, що на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2020 №1010-р «Про передачу об'єктів державної власності до сфери управління Фонду державного майна», від 11.08.2023 № 697-р «Деякі питання управління об'єктами державної власності» протягом 2023 року передано до із сфери управління Національної академії аграрних наук України до сфери управління Фонду державного майна 80 державних підприємств та 11 наукових установ відання НААН.

➤ *За результативними показниками продукту*, які відображені у Таблиці 16, бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за досліджуваний період 2021-2023 роках у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН показники продукту характеризують результати діяльності Національної академії аграрних наук України, як головного розпорядника коштів державного бюджету за період 2021 -2023 рр. Зокрема:

Показник продукту: Проведення засідань Президії НААН та Бюро Президії НААН:

2021 р. 3 метою організації наукової та виробничої діяльності підпорядкованих установ та державних підприємств відання НААН за 2021 р. проведених засідань Президії НААН. Загалом у 2021 р. відбулось 19 засідань Президії НААН, де розглянуто 180 питань, і 12 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 12 питань, з них розглянуто 76 господарських питань, 5 – з удосконалення умов оплати праці працівників

науково-дослідних установ, організацій та працівників Президії НААН, 13 питань – з приводу надання підприємствам Академії кредитів, які відображені у Таблиці 16.

Реалізуючи організаційну функцію, Президія НААН розглянула програми фундаментальних і прикладних наукових досліджень, сформовані відповідно до статутних завдань Академії та пріоритетних завдань аграрної науки за принципом конкурсного відбору наукових (науково-технічних) робіт, спрямованих на отримання нових наукових (науково-технічних) результатів відповідно до актуальних потреб економіки держави.

Крім того, у 2021 р. Президією НААН розглянуто питання та введено в дію 8 документів, які регламентують процеси організації наукової й управлінської діяльності Академії. Схвалено проєкт нової редакції Статуту Національної академії аграрних наук України та затверджено Положення про Національну академію аграрних наук України як головного розпорядника коштів державного бюджету, Положення про порядок формування та розподілу коштів державного бюджету між науковими установами відання Національної академії аграрних наук України, Положення про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в Національній академії аграрних наук України, Положення про Координаційну раду Національної академії аграрних наук України тощо.

Також розглянуто 8 питань з оцінювання ефективності використання бюджетних коштів та затверджено розподіл фінансування видатків загального фонду державного бюджету, передбачених Національній академії аграрних наук України Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 р.» за напрямками використання, програмами наукових досліджень НААН та між науковими установами відання НААН. Президія НААН системно наголошує на забезпеченні постійного контролю за цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету, за надходженням коштів до спеціального фонду бюджету наукових установ і вжитті відповідних заходів щодо виконання кошторису надходжень коштів до спеціального фонду.

2022 р. Загалом у 2022 році відбулося 23 засідання Президії НААН, де розглянуто 230 питань, і 12 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 13 питань. У 2022 році розглянуто 82 господарських питань.

Відповідно до планів діяльності Президії НААН на її засіданнях розглядалися актуальні питання розвитку галузей агропромислового комплексу, щомісяця на Президії НААН обговорювали питання щодо підсумків та перспективи наукових досліджень.

Результатом комплексного аналізу окремих напрямів наукових досліджень та систем аграрного виробництва стали завдання з удосконалення наукового, законодавчого й інформаційного забезпечення управління ресурсним потенціалом у сфері наукової і організаційної діяльності НААН, які сформовані Президією НААН для галузевих відділень НААН та наукових установ відання НААН та інших відомств.

У зв'язку із необхідністю забезпечення діяльності установ, організацій і підприємств в умовах воєнного стану, введеного на всій території України, Президія НААН визначила систему заходів із забезпечення виконання наукових досліджень, виробничої діяльності Академії, захисту об'єктів критичної інфраструктури, збереження усіх кадрових та бухгалтерських документів.

Базовим завданням для розвитку галузі є удосконалення нормативно-правового забезпечення наукової сфери, бухгалтерського обліку, виявлених збитків від війни та їх відшкодування й компенсацій.

Президія НААН затвердила розподіл фінансування видатків загального фонду державного бюджету, передбачені Національній академії аграрних наук України Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 р.», за напрямками використання та між науковими установами відання НААН.

В умовах дефіциту видатків з державного бюджету Академія здійснює системний контроль за ефективним цільовим використанням коштів державного бюджету, спрямовуючи діяльність установ НААН на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень, які забезпечують ефективний розвиток аграрного сектору економіки, які Президія НААН упродовж року планово розглянула відповідні питання.

2023 р. Загалом у 2023 році відбулося 20 засідань Президії НААН, де розглянуто 158 питань, і 15 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 15 питань.

Серед першочергових завдань Президія НААН визначає розроблення та удосконалення нормативно-правових, організаційно-методичних засад техніко-технологічного забезпечення відновлення агропромислового комплексу у воєнний та повоєнний періоди.

З метою реалізації цілей подальшого інноваційного розвитку аграрного сектору економіки держави, системного вирішення актуальних господарських і соціальних питань, опрацювання напрямів відновлення, реабілітації та подальшого високопродуктивного використання земель сільськогосподарського призначення, порушених внаслідок воєнних дій, Президія та бюро Президії Національної академії аграрних наук України поставили низку завдань.

За умов переформатування наукової бази Академії, російської воєнної агресії, дефіциту фінансування видатків з державного бюджету Президія НААН системно контролює діяльність установ НААН, спрямовуючи її на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень та ефективне цільове використання коштів державного бюджету. Упродовж року планово розглянуто питання: Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 2022 р., за перше півріччя 2023 року, за 9 місяців 2023 року, а також Про підсумки дослідно-експериментальної та фінансово-господарської діяльності

державних підприємств і госпрозрахункових установ НААН за 2022 р., за перше півріччя 2023 року, за 9 місяців 2023 року.

На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 580-р «Про проведення у 2023 році оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» у 2023 році Робочою групою, до складу якої увійшли представники Національної академії аграрних наук України, Національної академії наук України, Міністерства фінансів України, Міністерства освіти і науки України, закладів вищої освіти, Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, громадських організацій (далі Робоча група), проведено огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ Національної академії аграрних наук України за період 2020–2022 рр. з метою удосконалення системи планування та розподілу видатків державного бюджету між науковими установами НААН, підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів.

Звіт «Про огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ Національної академії аграрних наук України за період 2020–2022 рр.» узгоджено з Міністерством фінансів України та схвалено на засіданні Кабінету Міністрів України, отримано від Уряду Протокольне рішення № 150 від 29.12.2023, на виконання якого 24 січня 2024 року розглянуто на Президії НААН та прийнято відповідне рішення «Про заходи з реалізації рекомендацій за результатами проведеного огляду витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ НААН» (Постанова Президії НААН від 24.01.2024р. №01/02) та Постанову Президії НААН від 28.02.2024 р. №02/17 «Про оцінювання діяльності наукових установ Національної академії аграрних наук України».

Показник продукту: Кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН, поданих до відділень НААН.

Рішенням Президії НААН затверджено форму Звіту дійсного члена (академіка)/ члена-кореспондента Національної академії аграрних наук України (постанова від 25 вересня 2019 року (протокол №13).

За оглядовий період за 2021-2023 рр. відповідно до затвердженої форми Звіту дійсного члена (академіка) / члена-кореспондента Національної академії аграрних наук України, кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН, поданих до відділень НААН складає: за 2021 р. -221 звіт; за 2022 р. – 217 звітів; за 2023 р. – 229 звітів, що на 12 звітів більше від затверджених на 2023 р., які відображені у Таблиці 16 (додаток 3).

Показник продукту: Кількість наукових публікацій, підготовлених членами НААН

За досліджуваний період за 2021-2023 рр., підготовлених членами Національної академії аграрних наук України наукових публікацій

становить: за 2021 р. – 645 публікацій; за 2022 р. – 550 публікацій; за 2023 р. – 428 публікацій, що на 13 публікацій більше від затверджених, які відображені у Таблиці 16 (додаток 3).

Показник продукту: Кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо).

За оглядовий період за 2021-2023 рр., кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо) видано: за 2021 р. - 20 статей; за 2022 р. – 25 статей; за 2023 р. – 35 статей. Очевидно що кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних щороку збільшувалася з 20 статей у 2021 році до 35 статей у 2023 році, що відображені у Таблиці 16.

Показники продукту: Кількість проведених міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів, Днів поля). Кількість проведених всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів).

За оглядовий період у 2021-2023 роках Національною академією аграрних наук України проведених міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів, Днів поля). Кількість проведених всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів), зокрема: у 2021 році - 117 заходів; у 2022 році – 116 заходів; у 2023 році – 165 заходів. Як видно, що кількість проведених міжнародних та всеукраїнських науково-комунікативних заходів у 2023 році їх збільшилося на 49, або на 42 %, що відображені у Таблиці 16.

Показник продукту: Кількість проінвентаризованих земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН.

До 2023 року наявність земельних ділянок, які перебували у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН становила 464562 га.

У 2023 році фактична наявність земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН становила 277036 га, що на 187526 га зменшилася у зв'язку з виконанням Національною академією аграрних наук України розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.08.2020 №1010-р «Про передачу об'єктів державної власності до сфери управління Фонду державного майна» та від 11.08.2023 № 697-р «Деякі питання управління об'єктами державної власності» протягом 2023 року передано до із сфери управління до сфери управління Фонду державного майна 80 державних підприємств та 11 наукових установ відання НААН та відповідно 187526 га землі, яка перебувала у їх користуванні, що відображено у Таблиці 16.

Слід зазначити, з метою врегулювання правових відносин з управління майновим комплексом Національної академії аграрних наук України,

дотримання вимог земельного законодавства та забезпечення прав держави в частині оформлення права користування земельними ділянками, оформлення права оперативного управління або господарського відання на об'єкти нерухомого майна державної власності Національною академією аграрних наук України систематично приймаються рішення щодо інвентаризації об'єктів нерухомого майна, включаючи землі, надані Академії, установам підприємствам та організаціям, які входять у її відання та здійснюється контроль за їх виконанням.

З метою підвищення ефективності ведення обліку земель та нерухомого майна НААН, визначення кількості, якості та місця розташування об'єктів земельно-майнового комплексу НААН, їх правового статусу, організації їх раціонального використання з урахуванням особливостей діяльності НААН за рішенням Президії НААН від 20.11.2019 р. (протокол №12) Інститутом землекористування відання НААН створена Автоматизована система управління (АСУ) земельно-майновим комплексом НААН. Цим рішенням, також Інститут землекористування НААН визначено Адміністратором АСУ. В рамках адміністрування, дані кількісного обліку звіряються з даними Державного земельного кадастру.

Відповідно до вимог Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року №879 НААН, наукові установи та державні підприємства НААН щорічно проводять інвентаризацію державного майна, у т.ч. земельних ділянок.

За результатами проведеної інвентаризації державного майна у формі № 2 б(д) «Відомості про нерухоме державне майно» відображаються дані про наявні об'єкти державної власності, у т.ч. земельні ділянки, їх вартість, площа та оформлені правовстановлюючі документи.

2.3. Ефективність використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України

Підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України у сфері наукової та організаційної діяльності - є основною ціллю проведення огляду витрат державного бюджету за бюджетною програмою КПКВК 6591020 *«Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»*.

Тобто завдання бюджетної програми КПКВК 6591020 *«Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»* стосовно організації і координації наукових досліджень з проблем АПК, ефективне управління майновим комплексом НААН, методичне забезпечення наукової діяльності наукових установ, організаційно-методичне забезпечення інноваційної діяльності наукових установ відання

НААН сприяє ефективному розвитку і функціонуванню Національної академії аграрних наук України, як самоврядної наукової організації, головного розпорядника бюджетних коштів, віддзеркалює взаємообумовленість використання бюджетних коштів, праці й отриманих суспільством корисних результатів наукового надбання у сфері наукової та організаційної діяльності НААН.

Національна академія аграрних наук України, як головний розпорядник бюджетних коштів, здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених їй бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

Статтею 26 Бюджетного кодексу передбачено здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, який спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами та здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками, забезпечуючи:

- 1) оцінку управління бюджетними коштами;
- 2) правильність ведення бухгалтерського обліку та достовірність фінансової і бюджетної звітності;
- 3) досягнення економії бюджетних коштів, їх цільового використання, ефективності та результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень;
- 4) проведення аналізу та оцінки стану фінансової і господарської діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- 5) запобігання порушенням бюджетного законодавства та забезпечення інтересів держави у процесі управління об'єктами державної власності;
- 6) обґрунтованість планування надходжень і витрат бюджету.

Підсумовуючи показники ефективності використання бюджетних коштів за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за оглядовий період 2021-2023 рр. витрат коштів державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН характеризують економність при витрачанні бюджетних коштів, співвідношення між одержаним продуктом (кількість проведених засідань Президії НААН та Бюро Президії НААН; кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН; кількість наукових публікацій, підготовлених членами НААН; Кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо); кількість проведених міжнародних та всеукраїнських науково-комунікативних заходів та ін.) до витраченого обсягу коштів, відображених у Таблиці 17.

В умовах дефіциту фінансування видатків з державного бюджету Національна академія аграрних наук України здійснює системний контроль за ефективним цільовим використанням коштів державного бюджету, спрямовуючи діяльність установ НААН на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень, які забезпечують ефективний розвиток аграрного сектору економіки. Президія НААН упродовж кожного бюджетного року планово розглядає відповідні питання в межах статутних повноважень Національної академії аграрних наук України та з дотриманням законодавства.

Так, за досліджуваний період витрат коштів державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за період 2021-2023 рр. Президією НААН розглянуто низку планових питань щодо ефективності використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України та інші питання. Президія НААН системно наголошує на забезпеченні постійного контролю за цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету, за надходженням коштів до спеціального фонду бюджету наукових установ і вжиття відповідних заходів щодо виконання кошторису надходжень коштів до спеціального фонду.

Національною академією аграрних наук України постійно здійснюється аналіз ефективності використання коштів державного бюджету та результатів виконання програм наукових досліджень науковими установами питання результативності управлінських рішень щодо діяльності з наукового забезпечення розвитку агропромислового комплексу та використання майнового комплексу, виносяться на розгляд Президії НААН. Зокрема:

У 2021 році Президією НААН розглянуто наступні питання та прийнято відповідні рішення:

- Постанова Президії НААН від 13.01.2021 р. №01/01 «Про фінансування Національної академії аграрних наук України з Державного бюджету у 2021 році»;

- Постанова Президії НААН від 17.03.2021 р. №04/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 2020 р.»;

- Постанова Президії НААН від 08.09.2021р. №13/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за перше півріччя 2021 року»;

- Постанова Президії НААН від 13.12.2021 р. №18/04 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 9 місяців 2021 року»;

- Постанова Президії НААН від 13.12.2021 р №18/05 «Про затвердження Положення про Національну академію аграрних наук України, як головного розпорядника коштів державного бюджету;

- Постанова Президії НААН від 13.12.2021 р №18/06 «Про затвердження Положення про порядок формування та розподілу коштів державного бюджету між науковими установами відання Національної академії аграрних наук України;

- Постанова Президії НААН від 22.12.2021 р №19/02 «Про фінансування Національної академії аграрних наук України з Державного бюджету на 2022 р.».

У 2022 році Президією НААН розглянуто наступні питання та прийнято відповідні рішення:

- Постанова Президії НААН від 18.05.2022 р. №09/01 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 2021 р.»;

- Постанова Президії НААН від 31.08.2022 р. №16/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за перше півріччя 2022 року»;

- Постанова Президії НААН від 14.12.2022 р. №23/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 9 місяців 2022 року»;

- Постанова Президії НААН від 22.12.2022 р. №24/03 «Про фінансування Національної академії аграрних наук України з Державного бюджету на 2023 р.»;

- Постанова Президії НААН від 29.06.2022 р. № 13/03 «Про результати заходів державного фінансового контролю у системі Національної академії аграрних наук України за період 2018-2021 років та заходи щодо усунення виявлених порушень і недоліків».

У 2023 році Президією НААН розглянуто наступні питання та прийнято відповідні рішення:

- Постанова Президії НААН від 29.03.2023 р. № 4/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 2022 р.»;

- Постанова Президії НААН від 30.08.2023р. №13/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за I півріччя 2023 року»;

- Постанова Президії НААН від 16.11.2023р. №18/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм

наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 9 місяців 2023 року»;

- Постанова Президії НААН від 27.03.2024р. № 4/02 «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 2023 р.».

Рішенням яких Президія НААН зобов'язала керівників структурних підрозділів апарату Президії НААН та наукових установ мережі НААН:

- посилити внутрішній контроль за ефективністю і результативністю наукових досліджень;

- спрямовувати діяльність наукових установ НААН на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень, які забезпечують ефективний розвиток аграрного сектора економіки;

- посилити роль координаційно-методичних рад головних установ як відповідального органу за рівень наукових, науково-технічних результатів досліджень і контроль виконання завдань програм наукових досліджень;

- забезпечити своєчасне та на належному рівні виконання і звітування установами Академії щодо заключних звітів з виконання ПНД НААН відповідно до затверджених тематичних планів та технічних завдань;

- всебічно сприяти науковим установам НААН у реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності;

- забезпечити ефективне використання коштів державного бюджету та виконання програм наукових досліджень;

- здійснювати контроль за збільшенням надходжень коштів до спеціального фонду бюджетних установ НААН з метою ефективного виконання завдань наукових досліджень відповідно до тематичних напрямів, здійснення інноваційної діяльності, активізації співпраці з державними підприємствами дослідними господарствами НААН за договорами з впровадження завершених наукових розробок тощо.

Наказом НААН від 09 грудня 2021 року № 125 *«Про створення Комісії з розподілу бюджетних коштів між науковими установами НААН»* з метою визначення обсягів фінансування видатків з бюджету для наукових установ та цільового і ефективного використання коштів державного бюджету протягом усього строку реалізації відповідних бюджетних програм у межах визначених бюджетних призначень та розподілу бюджетних коштів загального фонду державного бюджету між науковими установами відання Національної академії аграрних наук України створена робоча Комісія з розподілу бюджетних коштів між науковими установами відання НААН.

Ефективність використання бюджетних коштів, як підсумковий показник для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України у сфері наукової та організаційної діяльності за оглядовий період 20201 -2023 рр. здатний забезпечувати результативність виконання бюджетної програми КПКВК

6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України».

З огляду на це, завдання бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», із затвердженого обсягу бюджетних коштів можна вважати виконаними, а їх мету на даному етапі досягнутою.

Проведення огляду витрат коштів державного бюджету упродовж 2021-2023 років за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» НААН практично забезпечила підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України.

2.4. Актуальність та узгодженість цілей і завдань державної політики, визначених стратегічними і програмними документами

Цілі і напрями державної політики у сфері наукової і науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», визначені Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (ст. 45) є актуальними та узгоджуються із стратегічними і програмними документами, а саме – Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471, Указом Президента України від 06.01.2010р. № 8/2010 «Про надання Українській академії аграрних наук статусу Національної»; Указом Президента України від 15.11.2013р. №636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України».

Указом Президента України від 30 вересня 2019 року №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» було підтримано необхідність забезпечення досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України.

Згадані цілі та завдання були значною мірою враховані в Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471. Цей програмний документ визначає розвиток науки та інновацій як довгостроковий пріоритет діяльності Уряду та передбачає, зокрема, виконання таких завдань:

- забезпечення доступу вчених до джерел наукової і науково-технічної інформації;
- забезпечення доступу вчених до європейських консорціумів дослідницьких інфраструктур;
- приєднання до Рамкової програми досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт Європа» (Horizon Europe), до програми

COST;

- розроблення та затвердження Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору;
- спрощення умов залучення та використання позабюджетних коштів, зокрема іноземних грантів, на проведення наукових досліджень, розробок;
- удосконалення інструментів базового фінансування на основі оцінювання якості наукової діяльності та реформа академій наук;
- створення інструментів ефективного використання майна Національної академії наук України, національних галузевих академій наук, інших наукових установ для цілей розвитку освіти, науки та інновацій;
- розбудова дослідницької та інноваційної інфраструктури, стан якої забезпечує створення та впровадження (комерціалізацію) вченими та суб'єктами інноваційної діяльності результатів їх досліджень та розробок;
- оновлення пріоритетних напрямів розвитку науки та інноваційної діяльності, орієнтованих на досягнення Цілей сталого розвитку;
- удосконалення механізмів оплати праці наукових працівників;
- розвиток інструментів грантового фінансування науки, зокрема збільшення фінансування Національного фонду досліджень України для забезпечення нових напрямів підтримки;
- залучення до проведення науково-технічної експертизи іноземних експертів та встановлення гнучких умов оплати їх праці;
- підтримка наукової та науково-технічної діяльності молодих вчених, зокрема фінансування грантових, стипендіальних програм тощо.

З урахуванням наведеного слід зазначити, що Національна академія аграрних наук України на постійній основі здійснює удосконалення своєї діяльності, основними завданнями якої є забезпечення ефективного поєднання наукової та науково-організаційної діяльності що забезпечує організацію і координацію наукових досліджень з проблем агропромислового комплексу, ефективне управління майновим комплексом НААН, методичне забезпечення наукової діяльності наукових установ, організаційно-методичне забезпечення інноваційної діяльності наукових установ відання НААН посилення зв'язків науки з освітою та бізнесом, розвиток демократичних засад житті академічної спільноти тощо.

2.5. Відповідність витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН пріоритетам державної політики, визначеним стратегічними і програмними документами

Видатки державного бюджету у сфері наукової і науково-організаційної діяльності Президії НААН за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», здійснюються на основі Бюджетного кодексу України, законів України про державний бюджет, законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх

майнового комплексу», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», указів Президента України від 30.04.2004 р. № 499/2004 “Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку фундаментальних наукових досліджень”, від 16.05.2008 р. № 444/2008 “Про додаткові заходи щодо забезпечення розвитку наукової сфери” - Постанова Президії Верховної Ради Української РСР від 29.07.1991р. №1370-XII «Про статус Української академії аграрних наук», Указом Президента України від 06.01.2010р. № 8/2010 «Про надання Українській академії аграрних наук статусу Національної»; Указом Президента України від 15.11.2013р. №636/2013 «Про чисельність членів Національної академії аграрних наук України» та узгоджуються з пріоритетами державної політики визначеними Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” та Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 р. № 471.

Водночас обсяг видатків на наукову і науково-технічну діяльність, зокрема на забезпечення діяльності науково-дослідних установ НААН, не відповідає законодавчо визначеному рівню.

2.6. Відповідність витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії НААН встановленим вимогам, правильність та повнота їх розрахунку в бюджетних документах

З метою забезпечення відповідності витрат бюджетних коштів у сфері науково-організаційної діяльності Президії НААН за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» Національна академія аграрних наук України у своїй роботі НААН керується наступними нормативно-правовими актами:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 року № 228 "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ" (зі змінами);

- Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57 "Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету" (зі змінами);

- Наказ Міністерства фінансів України від 06.06.2012 № 687 "Про затвердження Інструкції з підготовки бюджетних запитів" (зі змінами);

- Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098 "Про паспорти бюджетних програм" (зі змінами) тощо.

З метою своєчасної та якісної підготовки показників витрат до проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний р. НААН видає накази щодо підготовки пропозицій до проекту бюджету НААН.

Показники витрат для складання бюджетного запиту за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» на період 2021-2023 років формувалися з урахуванням об’єктивної потреби у фінансуванні видатків з

державного бюджету, доцільності запланованих видатків, правильності їх розподілу за економічною класифікацією, додержання норм, цін, тарифів, лімітів, а також інших показників, відповідно до вимог інструктивних листів Міністерства фінансів України та за доведеними граничними показниками видатків державного бюджету на 2021-2023 рр. на принципах суворой економії та пріоритетності видатків, керуючись чинним законодавством України.

Після доведення Мінфіном граничного обсягу видатків та індикативних прогнозних показників НААН з урахуванням бюджетних пропозицій установ НААН здійснює розподіл граничного обсягу та індикативних прогнозних показників за бюджетними програмами, у т.ч. на бюджетну програму КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» з урахуванням пріоритетів державної політики, визначених програмними (стратегічними) документами економічного і соціального розвитку, та планів своєї діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди.

При цьому підготовка бюджетного запиту НААН здійснюється відповідно до Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06.06.2012 р. № 687 (зі змінами). Зокрема разом з бюджетним запитом НААН подає необхідну для здійснення Мінфіном аналізу бюджетного запиту детальну інформацію за формами, які щороку доводяться Міністерством фінансів України до головних розпорядників, а також підтвердні документи та матеріали з ґрунтовними детальними розрахунками Національної академії аграрних наук України.

Відповідно до частини 8 статті 20 Бюджетного кодексу України Національна академія аграрних наук України, як головний розпорядник бюджетних коштів, з урахуванням вимог наказу Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 «Про паспорти бюджетних програм» розробляє та протягом 45 днів з дня набрання чинності законом про Державний бюджет України затверджує за погодженням з Міністерством фінансів України паспорти бюджетних програм. Також у терміни, визначені для подання зведеної річної бюджетної звітності, НААН за встановленою формою подає до Міністерства фінансів України Звіти про виконання паспортів бюджетних програм.

Під час підготовки паспортів бюджетної програми за КПКВК 6591020 та звітів про її виконання Національна академія аграрних наук України використовує планові та звітні показники цієї бюджетної програми, щорічні звіти про діяльність НААН, відомості бухгалтерського обліку тощо.

Бюджетна та фінансова звітність НААН складається згідно з наказами Міністерства фінансів України від 24.01.2012 р. № 44 «Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» (зі змінами), від 28.02.2017 р. № 307 «Про затвердження Порядку заповнення форм фінансової звітності в

державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності».

Таким чином, НААН забезпечує відповідність витрат бюджету встановленим вимогам, а також правильність та повноту їх розрахунку в бюджетних документах.

2.7. Зв'язок між витраченими коштами та отриманим результатом

Протягом оглядового періоду витрат коштів державного бюджету за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021-2023 років середні витрати коштів за загальним фондом державного бюджету на проведення наукової і організаційної діяльності Президії НААН в динаміці з 2021 по 2023 рр. коливалися в діапазоні від 44346,6 тис.грн до 48942,6 тис.грн. Зокрема: 2021 р. – 46090,9 тис.грн; 2022 р. – 44346,6 тис.грн; 2023 р. – 48942,6 тис.грн.

З них, за напрямками використання бюджетних коштів:

1. Наукова і організаційна діяльність Президії НААН витрати коштів державного бюджету становили: 2021 р. – 36082,5 тис.грн; 2022 р. – 34578,4 тис.грн; 2023 р. – 39272,4 тис.грн.

2. Виплата довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН витрати коштів державного бюджету становили: 2021 р. – 10008,4 тис.грн; 2022 р. – 9768,2 тис.грн; 2023 р. – 9670,2 тис.грн.

Витрати коштів загального фонду на одного середньорічного штатного працівника Президії НААН за напрямом - наукова і організаційна діяльність Президії НААН становили: у 2021 році - 331,0 тис.грн, у 2022 році відповідно – 317,2 тис.грн, у 2023 році становили - 360,3 тис.грн.

Витрати коштів загального фонду за напрямом – виплата довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН на одного дійсного члена НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання в середньому становили: у 2021 році – 45,5 тис.грн, у 2022 році відповідно – 45,4 тис.грн, у 2023 році становили - 45,8 тис.грн. Зростання цих показників пов'язане в першу чергу із зростанням соціальних стандартів – мінімальної заробітної плати та ставки першого тарифного розряду Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів.

Одночасно основні результативні показники продукту демонстрували різну динаміку.

Зокрема, зросла кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН, поданих до відділень НААН від 221 у 2021 році до 229 звітів у 2023 році;

При цьому, загальна кількість наукових публікацій, підготовлених членами НААН зменшилася від 645 у 2021 році до 428 публікацій у 2023 році, що частково пояснюється скороченням загальної чисельності членів НААН.

Проте зросла кількість статей членів НААН у наукових іноземних виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних

(Scopus, Web of Science тощо) з 20 у 2021 році до 35 публікацій у 2023 році (або на 75 %).

Зросла кількість проведених міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів) з 50 у 2021 році до 73 заходів (або на 62 %). Кількість проведених всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів) також зросла з 67 у 2021 році до 92 заходів (або на 37 %).

Таким чином прослідковується зв'язок між використаними бюджетними коштами та отриманим результатом під час виконання бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021-2023 років.

2.8. Повнота (інформативність) та якість документів, що формуються головним розпорядником бюджетних коштів і застосовуються у бюджетному процесі (бюджетні запити, паспорти бюджетних програм тощо)

Національна академія аграрних наук України, відповідно до положень Бюджетного кодексу України, як головний розпорядник коштів державного бюджету:

- здійснює управління бюджетними коштами у межах встановлених йому бюджетних повноважень, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі;

- розробляє та затверджує паспорти бюджетних програм і складає звіти про їх виконання, при цьому забезпечуючи:

- своєчасність затвердження паспортів бюджетних програм, достовірність і повноту інформації, що в них міститься;

- відповідність змісту паспортів бюджетних програм закону про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) та/або розпису бюджету (крім випадків внесення змін до паспортів бюджетних програм у разі внесення змін до спеціального фонду кошторису бюджетної установи в частині власних надходжень бюджетних установ), порядкам використання бюджетних коштів і правилам складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання;

- підтвердження результативних показників бюджетних програм офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, запровадження форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку для збору такої інформації.

Міністерство фінансів України наказом від 10.12.2010 № 1536 «Про результативні показники бюджетної програми» визначено перелік кількісних та якісних показників, які визначають результат виконання кожної

бюджетної програми, характеризують хід її реалізації, досягнення мети бюджетної програми, виконання завдань бюджетної програми.

Національна академія аграрних наук України для характеристики бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» використовує 37 різних результативних показників цієї бюджетної програми, у тому числі 20 показників затрат, 9 показників продукту, 2 показники ефективності та 6 показників якості).

Основними результативними показниками, які відображені у паспорті бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» є: Середньорічна чисельність ставок/ штатних одиниць Президії НААН та за категоріями працівників за оглядовий період 2021-2023 рр.; Кількість бюджетних наукових установ, що входять у відання НААН; Чисельність дійсних членів (академіків) НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання; Чисельність членів-кореспондентів НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання; Розмір щомісячної довічної плати: за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН; Придбання обладнання довгострокового користування для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН; Загальна площа земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН; Проведення засідань Президії НААН та Бюро Президії НААН; Кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН, поданих до відділень НААН; Кількість наукових публікацій, підготовлених членами НААН; Кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо); Кількість проведених міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів, Днів поля). Кількість проведених всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів); Кількість проінвентаризованих земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН та інші.

Крім того, використовувані НААН результативні показники за потреби можуть бути додатково нормовані у результаті може бути отримана додаткова інформація щодо результатів виконання бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України».

З огляду на це, можна зробити висновок, що загалом застосовані НААН результативні показники дозволяють на достатньому рівні описати основні результати наукової і організаційної діяльності Президії НААН та провести оцінку результатів бюджетної програми за визначеними завданнями та напрямками використання бюджетних коштів за КПКВК

2.9. Ефективність системи управління бюджетними коштами

Бюджетним кодексом України Академія визначена головним розпорядником бюджетних коштів, яка здійснює управління бюджетними коштами відповідно до її повноважень, пов'язаних з формуванням та використанням бюджетних коштів, здійсненням контролю за дотриманням бюджетного законодавства, які спрямовані на досягнення цілей, завдань і конкретних результатів своєї діяльності та забезпечення ефективного, результативного і цільового використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі.

Національною академією аграрних наук України, як головним розпорядником бюджетних коштів, дотримано всіх термінів вимог та процедур, передбачених відповідними нормативними документами щодо планування, розподілу та спрямування бюджетних коштів за бюджетними програмами, у т.ч. і за бюджетною програмою КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України».

Зокрема НААН організовує та забезпечує:

- складання бюджетної пропозиції з урахуванням Бюджетної декларації, схваленої у попередньому бюджетному періоді;
- на підставі Бюджетної декларації та плану діяльності на середньостроковий період складання бюджетного запиту і подає його Міністерству фінансів України;
- отримує бюджетні призначення шляхом їх затвердження у законі про Державний бюджет України;
- приймає рішення щодо делегування повноважень на виконання бюджетної програми розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та/або одержувачами бюджетних коштів, розподіляє та доводить до них у встановленому порядку обсяги бюджетних асигнувань;
- затверджує кошториси розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня. плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів;
- розробляє та затверджує паспорти бюджетних програм і складає звіти про їх виконання.

НААН здійснюється щоквартальний моніторинг виконання заходів за бюджетних програм, у т.ч. і програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» та розглядається на Президії НААН Звіт про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України.

За результатом узагальнення звітів Президії НААН та бюджетних наукових установ НААН структурні підрозділи апарату Президії НААН готують звіт про виконання паспортів бюджетних програм та звіт про діяльність НААН за відповідний бюджетний р., який схвалюється Президією НААН та затверджується на Загальних зборах Національної академії аграрних наук України.

НААН здійснює контроль за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань Президією НААН та бюджетними науковими установами системи НААН і витрачанням ними бюджетних коштів. Зокрема НААН розглядає показники проектів кошторисів підвідомчих бюджетних наукових установ щодо законності та правильності розрахунків, доцільності запланованих видатків бюджету, правильності їх розподілу відповідно до напрямів використання коштів державного бюджету повноти надходження доходів до спеціального фонду додержання діючих ставок (посадових окладів), норм, цін, лімітів, а також інших показників відповідно до законодавства.

Кошториси, плани асигнувань загального фонду бюджету, плани спеціального фонду, плани використання бюджетних коштів, помісячні плани використання бюджетних коштів затверджуються керівником установи вищого рівня, наукових установ відання НААН розглядаються та затверджуються керівництвом НААН у відповідності до Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228.

Крім того, Відділом внутрішнього аудиту НААН щорічно відповідно до операційного плану діяльності проводяться планові, а за окремими рішеннями Президії НААН позапланові фінансові аудити діяльності бюджетних наукових установ відання НААН, за результатами яких приймаються відповідні управлінські рішення.

НААН та підвідомчими їй бюджетними установами забезпечується своєчасність проведення тендерних процедур відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» (зі змінами). Метою цього Закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» запроваджено нову процедуру – відкриті торги з особливостями.

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» в НААН та мережі її бюджетних установ визначено уповноважених осіб, які також відповідають за організацію та проведення закупівель, зокрема за спрощеною

процедурою. У своїй діяльності уповноважені особи установ НААН керуються законами України «Про публічні закупівлі», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» та іншими нормативно-правовими актами у сфері закупівель. При цьому НААН та її установи використовують електронну систему закупівель. Всі закупівлі автоматично розміщуються на авторизованому електронному майданчику. Отримання і передача інформації та документів під час проведення закупівель, автоматичний обмін інформацією здійснюється за допомогою мережі Інтернету.

Таким чином, ефективність системи управління бюджетними коштами в НААН перебуває на достатньому рівні. Питання щодо підвищення ефективності системи управління бюджетними коштами керівництвом Національної академії аграрних наук України перебуває на постійному контролі.

РОЗДІЛ III. ВАРІАНТИ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ ОГЛЯДУ ВИТРАТ

У Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» обґрунтовано необхідність пріоритетної державної підтримки розвитку науки як джерела економічного зростання і невід’ємної складової національної культури та освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової і науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки і техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб. Саме за рахунок науки Україна, одна з найбільших аграрних держав в світі, повинна стати одним з світових лідерів виробництва та експорту продовольства.

3.1. Опис варіанта 1

3.1.1. Назва варіанта 1

Назва варіанта – традиційний підхід щодо підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України.

Традиційний підхід щодо підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України базується на сумлінному виконанні статутних обов’язків НААН, постанов Загальних зборів, Президії і Бюро Президії Академії, наказів та розпоряджень по Академії, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, нормативними актами міністерств і відомств України, діючими законодавчими актами.

3.1.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 1

На реалізацію варіанта 1 спрямована низка основних завдань, а саме:

- спрямування діяльності наукових установ НААН на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень, які забезпечують ефективний розвиток аграрного сектора економіки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення країни;

- зміцнення ролі координаційно-методичних рад головних установ з виконання програм наукових досліджень як відповідального органу за рівень наукових, науково-технічних результатів досліджень і контролю виконання завдань програм;

- забезпечення впровадження наукових розробок установ НААН, розширення співпраці між науковими установами та споживачами наукової продукції усіх форм власності;

- забезпечення цільового та ефективного використання коштів державного бюджету, збільшення надходження коштів до спеціального

фонду з метою подальшого їх використання на видатки для проведення науково-дослідних робіт, які недостатньо забезпечені фінансуванням з державного бюджету;

- забезпечення укладання господарських договорів з надання наукових послуг, у тому числі впровадження наукових розробок у виробництво за результатами досліджень, ліцензійних договорів;

- договорів про надання платних консультаційних послуг та на інші послуги між науковими установами та державними підприємствами, як мережі НААН, так з іншими суб'єктами господарювання різних галузей народного господарства України;

- забезпечення проведення заходів внутрішнього фінансового контролю фінансово-господарської діяльності підпорядкованих установ, дослідних станцій, державних підприємств та організацій власними силами наукових установ, зокрема в частині упередження порушень бюджетного законодавства та вжиття заходів з їх усунення;

- своєчасне прийняття управлінських рішень щодо розпорядження державним майном, яке непридатне для використання або фактично не використовується у їх науковій чи господарській діяльності, що призводить до додаткових (непродуктивних) витрат на утримання такого майна;

- з метою ефективного управління бюджетними коштами та недопущення суттєвого відволікання коштів з державного бюджету здійснення постійного моніторингу та аналізу стану кредиторської і дебіторської бюджетної заборгованості та вживати невідкладних заходів щодо її погашення упродовж року та недопущення утворення простроченої заборгованості;

- вживання необхідних заходів щодо належного ведення претензійно-позовної роботи з відшкодування дебіторської заборгованості та не допущення випадків утворення простроченої заборгованості;

- контроль за проведенням науковими установами НААН аналітичного обліку фактичних витрат за кожною програмою наукових досліджень та завданнями окремо, що дає можливість проведення установами належного планування вартості науково-дослідних робіт при складанні перспективних планів, укладанні щорічних угод на виконання науково-дослідних робіт;

- забезпечення контролю за відображенням науковими установами, державними підприємствами та організаціями НААН у бухгалтерському обліку балансової вартості державного майна та змін до неї;

- забезпечення контролю за проведенням установами, державними підприємствами та організаціями НААН інвентаризації активів і зобов'язань, що обліковується на їх балансах та оформлення її результатів відповідно до вимог законодавства України;

- забезпечення проведення внутрішнього контролю та аудиту відповідно до стандартів внутрішнього аудиту та календарного плану проведення комплексних перевірок наукової та фінансово-господарської діяльності наукових установ НААН.

3.1.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 1

Об'єкти впливу	Очікуваний вплив
Отримувачі/користувачі публічних послуг	Процес розподілу видатків із державного бюджету головним розпорядником бюджетних коштів між науковими установами НААН

Очікується, що у довгостроковій перспективі це сприятиме підвищенню основних показників ефективності діяльності наукових установ НААН та інноваційному розвитку аграрної галузі нашої країни.

3.1.4. Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 1

Впровадження варіанту 1 не потребує додаткових витрат державного бюджету і може бути застосований на наступний р. бюджетного фінансування НААН.

3.1.5. Ризики реалізації варіанта 1

Ризик	Шляхи запобігання/мінімізації ризику
Недосконалість нормативно-правової бази.	Розроблення дієвої постійно діючої систем визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на середньострокову та довгострокову перспективи.
Недотримання законодавчо визначених норм фінансування.	Визначення на рівні держави чітких строків поетапного наближення реальних обсягів фінансування науково-технічної сфери до законодавчо визначеного рівня.
Низький рівень соціальної підтримки вчених та зниження престижу наукової праці.	Перегляд та підвищення посадових оклади наукових працівників з метою їх поетапного наближення до встановленого законодавством рівня.
Недостатність державної підтримки молодих вчених.	Збільшення фінансового стимулювання досліджень молодих вчених, фінансово-організаційної підтримки мобільності тощо.

3.1.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Упорядкування структури і штатного розпису апарату Президії НААН	НААН	січень 2025 р.	наказ президента НААН
Провести розподіл коштів державного бюджету на 2025 р між установами НААН	НААН	січень 2025 р.	наказ президента НААН

Оптимізація мережі установ Академії за результатами оцінювання їх діяльності, результатів державної атестації у 2025 році, інвентаризації об'єктів державної власності, матеріально-технічної бази та земельних ділянок, які перебувають у користуванні підприємств, установ та організацій, що перебувають у віданні НААН	НААН	упродовж 2025 р.	наказ президента НААН
Розгляд питання «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України» та «Про підсумки дослідно-експериментальної та фінансово-господарської діяльності державних підприємств і госпрозрахункових установ НААН» у 2024 році.	НААН	березень 2025 р.	рішення Президії НААН

3.2. Опис варіанта 2

3.2.1. Назва варіанта 2

Назва варіанта 2 – Модифікований підхід щодо підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України.

3.2.2. Завдання, спрямовані на реалізацію варіанта 2

Реалізація варіанта 2 потребує виконання низки організаційних завдань, починаючи з атестації співробітників апарату Президії НААН, удосконалення структури апарату Президії, проведення оцінювання діяльності наукових установ НААН у поточному році тощо.

3.2.3. Прогноз очікуваного впливу реалізації варіанта 2

Об'єкти впливу	Очікуваний вплив
Отримувачі/ користувачі публічних послуг	Удосконалення процесу розподілу видатків із державного бюджету головним розпорядником бюджетних коштів між науковими установами НААН

Практичне впровадження варіанту 2 дозволить перейти від традиційного варіанту діяльності Президії Національної академії аграрних наук України щодо підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності до модифікованої, більш прогресивної системи, орієнтованої на результат та сприятиме підвищенню якості науково-дослідних робіт.

Враховуючи, що в Президії НААН уже існують напрацювання з рейтингового оцінювання наукових установ Академії, очікується, що вже у середньостроковій перспективі це сприятиме підвищенню основних показників ефективності їхньої діяльності та дозволить прискорити впровадження інноваційних розробок в АПК.

3.2.4. Фінансово-економічне обґрунтування варіанта 2

Впровадження варіанту 2 не потребує додаткових витрат державного бюджету і може бути розпочате в межах визначеного на наступний р. бюджетного фінансування НААН.

3.2.5. Ризики реалізації варіанта 2

Реалізації варіанта 2 з метою підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України можуть завадити ті ж самі фактори макроекономічного характеру, які наведені у варіанті 1.

Ризик	Шляхи запобігання/мінімізації ризику
Недосконалість нормативно-правової бази.	Розроблення дієвої постійно діючої систем визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки на середньострокову та довгострокову перспективи.
Недотримання законодавчо визначених норм фінансування.	Визначення на рівні держави чітких строків поетапного наближення реальних обсягів фінансування науково-технічної сфери до законодавчо визначеного рівня.
Низький рівень соціальної підтримки вчених та зниження престижу наукової праці.	Перегляд та підвищення посадових оклади наукових працівників з метою їх поетапного наближення до встановленого законодавством рівня.
Недостатність державної підтримки молодих вчених.	Збільшення фінансового стимулювання досліджень молодих вчених, фінансово-організаційної підтримки мобільності тощо.

3.2.6. Заходи, відповідальні виконавці та строки їх реалізації

Назва заходу	Відповідальний виконавець	Строк реалізації	Індикатор виконання
Атестація співробітників апарату Президії НААН	атестаційна комісія НААН	грудень 2024 р	наказ президента НААН
Упорядкування структури і штатного розпису апарату Президії НААН з врахуванням атестації співробітників	НААН	січень 2025 р.	наказ президента НААН
Провести оцінювання діяльності наукових установ НААН та сформувати їх рейтинги (за кадровим потенціалом та за загальною кількістю балів)	галузеві відділення НААН, науково-організаційне управління НААН	грудень 2024 р.	рішення галузевих відділень НААН
Провести розподіл коштів державного бюджету на 2025 р між установами НААН з урахуванням їх рейтингової оцінки	НААН	січень 2025 р.	наказ президента НААН
Оптимізація мережі установ Академії за результатами оцінювання їх діяльності, результатів державної атестації у 2025 році, інвентаризації об'єктів державної власності, матеріально-технічної бази та земельних ділянок, які перебувають у користуванні підприємств, установ та організацій, що перебувають у віданні НААН	НААН	протягом 2025 р.	наказ президента НААН
Розгляд питання «Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України» та «Про підсумки дослідно-експериментальної та фінансово-господарської діяльності державних підприємств і госпрозрахункових установ НААН» у 2024 році.	НААН	березень 2025 р.	рішення Президії НААН
Розгляд стану виконання заходів на засіданні Координаційної ради НААН.	НААН	протягом 2025 р.	Рішення Координаційної ради НААН

РОЗДІЛ IV. ПОРІВНЯННЯ ВАРІАНТІВ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ ОГЛЯДУ ВИТРАТ

4.1. Порівняння двох варіантів та пропозиції щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат

В умовах мінливих ринкових відносин, воєнного стану в країні і активної конкуренції важливо тримати руку на пульсі роботи як апарату Президії НААН, так і наукових установ Академії. У цьому допомагають різноманітні аналітичні інструменти, зокрема SWOT-аналіз.

Згідно європейської практики одним із основних інструментів, що знайшов широке використання при аналізі ефективності програмних документів, який матиме *суттєвий* вплив на реалізації місії підприємств та організацій є SWOT-аналіз. SWOT-аналіз – це потужний інструмент стратегічного планування, що допомагає визначити внутрішні та зовнішні фактори, що можуть впливати на досягнення цілей. Цей метод дозволяє оцінити поточний стан організації або особистої ситуації за чотирма ключовими напрямками: сильні сторони (Strengths), слабкі сторони (Weaknesses), можливості (Opportunities) та загрози (Threats). Саме застосування методології SWOT-аналізу дає змогу здійснити глибоке дослідження зовнішнього мікро- і макросередовища, підприємства, виявити тенденції у змінах зовнішнього середовища, можливості та резерви для подальшого розвитку, а також провести оцінку ефективності реалізації задуму в умовах невизначеності.

У цілому ж, результати аналізу запропонованих підходів для підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України шляхом застосування методологій SWOT-аналізу дозволяють стверджувати, що впровадження другого варіанту є більш прогресивним та стимулюватиме наукові установи до актуалізації наукових досліджень.

Водночас зазначені методичні підходи мають розглядатися лише як перший етап пошуку найбільш прийняттого варіанту удосконалення принципів розподілу бюджетних коштів з метою забезпечення прозорого, ефективного та соціально спрямованого розвитку аграрної науки в нашій державі.

4.2. Пропозиції Робочої групи щодо оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат

За результатом проведеного огляду витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України Робоча група відзначає, що другий варіант досягнення цілі огляду витрат є більш практичним для реалізації.

Під час оптимізації мережі наукових установ Академії та розподілу бюджетних коштів між науковими установами Академії будуть враховані результати їх державної атестації за науковими напрямками «Аграрно-ветеринарний», «Суспільний», «Інженерно-технологічний» та «Природничо-математичний».

З метою реалізації найбільш оптимального варіанту досягнення цілі огляду витрат та мінімізації можливих ризиків Робоча група також рекомендує Національній академії аграрних наук України:

1. До 01 січня 2025 р. провести атестацію працівників апарату Президії НААН.
2. Провести удосконалення структури апарату Президії НААН з врахуванням результатів атестації працівників апарату Президії Академії.

3. Посилити рівень відповідальності керівників структурних підрозділів апарату Президії НААН щодо підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів для провадження науково-організаційної діяльності Президії Академії за результативними показниками бюджетної програми КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України».

4. До 01 січня 2025 р. внести зміни до Порядку формування тематики наукових досліджень та контролю за їх виконанням в Національній академії аграрних наук України на 2026-2030 рр. відповідно до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок.

5. До 01 січня 2025 р. затвердити Програми і підпрограми наукових досліджень Академії на 2026-2030 рр., головні установи НААН з їх виконання та керівників.

6. Посилити пропаганду і рекламування наукових досягнень установ НААН за усіма напрямками наукового забезпечення розвитку галузей АПК країни через експонування їх на міжнародних, всеукраїнських та регіональних виставкових заходах, організації та проведенні наукових конференцій, семінарів, вебінарів, днів поля, круглих столів тощо.

7. Посилити міжнародне наукове співробітництво, як один із пріоритетів діяльності Академії.

8. Підвищити публікаційну активність за показником кількості статей член-кореспондентів і академіків НААН у наукових виданнях, в першу чергу у виданнях категорії А, що індексуються у наукометричних базах Scopus та/або Web of Science та кількості монографій.

9. Посилити діяльність аспірантури і докторантури, підвищивши рівень захисту дисертацій після завершення навчання, особливо на здобуття наукового ступеню доктор наук.

10. Оптимізувати мережу наукових установ Академії за результатами їх державної атестації за науковими напрямками «Аграрно-ветеринарний», «Суспільний», «Інженерно-технологічний» та «Природничо-математичний».

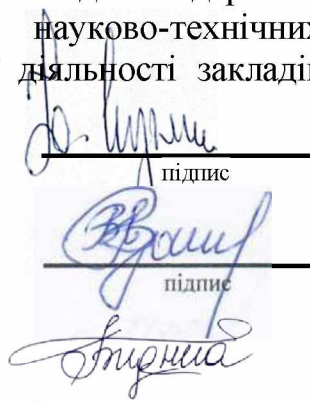
11. Запровадити нову модель розподілу базового фінансування наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок наукових установ Академії за результатами їх державної атестації згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2025 р. № 28 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, наукової і науково-технічної діяльності закладів вищої освіти та наукових установ».

Голова Робочої групи – віцепрезидент НААН
Юрій ЛУПЕНКО

Заступник голови Робочої групи –
головний учений секретар НААН
Валерій АДАМЧУК

Секретар Робочої групи –

Вчений секретар Інституту водних проблем і меліорації НААН
Ірина БІДНИНА

підпис

підпис

підпис

Члени Робочої групи:
Директор Інституту гідробіології НАН України
Сергій АФАНАСЬЄВ

Начальник Науково-організаційного управління апарату
Президії НААН
Олег ГУЗЕВАТИЙ

Начальник Відділу прогнозування бюджетних програм та
фінансового забезпечення апарату Президії НААН
Ірина ЗЕМЛЯНА

Ректор Сумського національного аграрного університету, член
Наукового комітету Національної ради України
Ігор КОВАЛЕНКО

Директор Всеукраїнської громадської організації «Національна
асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України»
Роман КОРИНЕЦЬ

Начальник відділу бухгалтерського обліку – головний бухгалтер
апарату Президії НААН
Надія ЛЕОНОВА

Голова Громадської спілки «Аграрний союз України»
Геннадій НОВІКОВ

Заступник директора Департаменту видатків бюджету
гуманітарної сфери – начальник відділу науки Міністерства
фінансів України
Олександр ОВЕРЧУК

Начальник науково-дослідної частини Національного
університету біоресурсів і природокористування України
Володимир ОТЧЕНАШКО

Головний науковий співробітник відділу форм і методів
господарювання в агропромисловому комплексі Державної
установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Ольга ПОПОВА

Керівник експертної групи з питань державної атестації
директорату розвитку науки Міністерства освіти і науки України
Олег ХИМЕНКО

Заступник начальника Науково-організаційного управління –
начальник відділу інформаційно-консалтингового забезпечення,
науково-технологічного обладнання та охорони праці Науково-
організаційного управління апарату Президії НААН
Тамара ШЕВЧЕНКО

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

підпис

Загальні збори Національної академії аграрних наук України у 2021 році

У 2021 році засідання Загальних зборів Національної академії аграрних наук України відбулося 15-23 квітня 2021 р., де обговорено доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2020 р. та основні завдання на перспективу». Крім того, на веб-сайті НААН розміщено інформацію першого віцепрезидента НААН академіка НААН Гладія М.В. «Про фінансове забезпечення та використання коштів у 2020 році в системі Національної академії аграрних наук України».

Загальні збори схвалили Звіт про діяльність Національної академії аграрних наук України за 2020 р. та діяльність Академії визнали задовільною. Першочерговими для подальшої науково-організаційної діяльності Академії визначено завдання з підвищення результативності й комплексності науково-дослідних робіт; забезпечення реєстрації створених науковими установами об'єктів права інтелектуальної власності та формування переліку конкурентоспроможної наукової продукції для виходу на світові ринки; розвиток міжнародного науково-технологічного співробітництва.

Забезпечуючи наукове обґрунтування формування політики Уряду, Загальні збори Академії на етапі 2021 р. поставили завдання Президії та відділенням НААН розробити План заходів із реалізації рішення Ради національної безпеки і оборони України, введеного в дію Указом Президента України від 23 березня 2021 р. № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації», та підготувати проєкт Концепції розвитку державно-приватного партнерства в аграрному секторі економіки України на період до 2030 року.

Діяльність Академії було скеровано на реформування Національної академії аграрних наук України відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2021 р. № 911-р «Про затвердження планів заходів з реформування Національної академії аграрних наук, Національної академії правових наук, Національної академії педагогічних наук на 2021 і 2022 рр.». У результаті виконання запланованих Урядом заходів, зокрема проведення інвентаризації земельного фонду та об'єктів нерухомого майна, огляду витрат державного бюджету на етапі 2021 р. підготовлено пропозиції щодо підвищення ефективності використання земельних ресурсів, об'єктів державної власності та вдосконалення системи розподілу фінансування наукових установ НААН і залучення коштів, вдосконалення організаційної структури НААН та розвитку наукової і науково-технічної діяльності установ. Утворено Координаційну раду НААН як дорадчий орган з реалізації заходів з реформування Академії, внесено зміни до Статуту НААН відповідно до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо уточнення деяких положень».

На організацію комплексних досліджень, формування завдань ПНД НААН, які сприятимуть ефективному науковому забезпеченню високотехнологічного інноваційного розвитку провідних галузей АПК країни, спрямовано завдання, поставлені перед відділеннями Академії.

Особливу увагу рішення Загальних зборів приділено забезпеченню наукового супроводу виконання державних програм, зокрема заходів Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням в Україні, реалізації Стратегії зрощення та дренажу в Україні на період до 2030 року, українським пріоритетам Європейського Зеленого Курсу (European Green Deal).

Зроблено акцент на розвитку дослідно-експериментальної бази наукових установ НААН як складової процесу наукової діяльності, акредитації випробувальних лабораторій згідно з вимогами Національного агентства з акредитації України, використанні автоматизованої

системи управління земельно-майновим комплексом НААН, розширенні співпраці із регіональними органами влади і самоврядування та із суб'єктами аграрного підприємництва.

Загальні збори схвалили «Звернення колективу вчених Національної академії аграрних наук України щодо вирішення проблем подальшого розвитку аграрної науки» до Президента України Зеленського В.О.

Загальні збори схвалили нову редакцію Статуту Національної академії аграрних наук України. Задовольнили також особисті заяви академіка НААН Ібатулліна І.І. та академіка НААН Калетніка Г.М. про дострокове припинення повноважень членів Президії Національної академії аграрних наук України.

Президія НААН у 2021 р. працювала у наступному складі:

ГАДЗАЛО Ярослав Михайлович	– президент,
ГЛАДІЙ Михайло Васильович	– перший віцепрезидент,
БАЛЯН Ануш Валеріївна	– віцепрезидент,
ЗАРИШНЯК Анатолій Семенович	– віцепрезидент,
ЛУПЕНКО Юрій Олексійович	– віцепрезидент,
РОЇК Микола Володимирович	– віцепрезидент,
АДАМЧУК Валерій Васильович	– головний учений секретар,
КАМІНСЬКИЙ Віктор Францевич	– академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації,
КОНДРАТЕНКО Петро Васильович	– академік-секретар Відділення рослинництва,
ЖУКОРСЬКИЙ Остап Мирославович	– академік-секретар Відділення зоотехнії,
МАНДИГРА Микола Станіславович	– академік-секретар Відділення ветеринарної медицини,
САБЛУК Петро Трохимович	– академік-секретар Відділення аграрної економіки і продовольства,
ВЕРГУНОВ Віктор Анатолійович	– академік-секретар Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку,
БОРЗИХ Олександр Іванович	– член Президії,
ВОЖЕГОВА Раїса Анатоліївна	– член Президії,
ГРИНИК	– член Президії,

Ігор Володимирович

ГРИЦИНЯК
Ігор Іванович – член Президії,

ДЗЮБЕЦЬКИЙ
Борис Володимирович – член Президії,

КИРИЧЕНКО
Віктор Васильович – член Президії,

РОМАЩЕНКО
Михайло Іванович – член Президії,

СИЧЕВСЬКИЙ
Микола Петрович – член Президії,

СОКОЛОВ
В'ячеслав Михайлович – член Президії,

СНІТИНСЬКИЙ
Володимир Васильович – член Президії,

СТЕГНІЙ
Борис Тимофійович – член Президії,

ШЕБАНІН
В'ячеслав Сергійович – член Президії,

СТАСІВ
Олег Федорович. – в.о. члена Президії.

Вдруге було скликано Загальні збори Академії 16 грудня 2021 р. Обговорювали доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Науково-технологічне забезпечення скорочення викидів парникових газів в агропромисловому виробництві». Постановка питання зумовлена випробуваннями для функціонування сільського господарства через зміни клімату, що потребує злагодженої довгострокової політики з мінімізації наслідків. Провідна організаційно-методична роль наукового забезпечення розроблення відповідних галузевих заходів належить Національній академії аграрних наук України. Визначено екологічні, конкурентоспроможні галузеві завдання з наукового забезпечення збереження родючості ґрунтів, розвитку енергоощадних технологій виробництва сільськогосподарської продукції та сировинної бази для відновлюваної альтернативної енергетики. Відповідно до міжнародних домовленостей з охорони довкілля, Європейського Зеленого Курсу та інших програм ЄС Загальні збори НААН ухвалили ініціювати перед Кабінетом Міністрів України розроблення Державної програми розвитку біоенергетики до 2035 року, внести пропозицію Міністерству аграрної політики та продовольства України щодо розроблення проєкту Стратегії низьковуглецевого розвитку аграрного сектору України до 2050 року, розробити Стратегічні напрями модернізації аграрного сектору економіки для реалізації заходів досягнення глобальної кліматичної нейтральності.

Загальні збори Національної академії аграрних наук України у 2022 році

18 травня 2022 р. Загальні збори НААН розглянули питання: доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Я.М. «Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2021 р. та основні завдання на перспективу» та інформацію першого віцепрезидента НААН академіка НААН Гладія М. В. «Про фінансове забезпечення та використання коштів у 2021 році в системі Національної академії аграрних наук України». Звіт Академії про результати наукової і науково-технічної діяльності, ефективність управління державним майном та використання бюджетних коштів відповідно до Статуту НААН подано Кабінету Міністрів України.

Загальні збори визнали задовільними результати наукової та науково-технічної діяльності НААН за 2021 р., а першочерговими завданнями подальшої науково-організаційної діяльності Академії визначили підвищення результативності й комплексності фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт з метою отримання конкурентоспроможної інноваційної науково-технічної продукції та її швидкого трансферу у виробництво, зокрема розроблення технологій подвійного призначення, для забезпечення розвитку економіки, суспільства, зміцнення національної безпеки та обороноздатності нашої держави. Загальні збори Академії зробили акцент на використанні можливостей інтегрування у європейський та світовий дослідницький простір, відкритого доступу до центрів наукового обладнання та його ефективного використання для проведення досліджень на найвищому рівні; на участі у програмах міжнародного співробітництва, зокрема Європейській кооперативній програмі з генетичних ресурсів рослин для продовольства та сільського господарства під егідою ФАО та інших. Нагальним є розроблення механізму фінансування спільних проєктів і порядку правової охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності, що створюються в процесі виконання спільних наукових проєктів; ухвалення законів України «Про генетичні ресурси рослин» і «Про приєднання до Міжнародної угоди з генетичних ресурсів для виробництва продовольства та ведення сільського господарства»; удосконалення Загальнодержавної цільової програми використання та охорони ґрунтів; розроблення Державної програми прискореного виробництва продукції тваринництва для забезпечення повноцінного харчування населення України. Надано спеціальні доручення відділенням Академії з розвитку провідних галузей АПК країни.

За рішенням Загальних зборів НААН вчених республіки білорусь виключено з числа членів Національної академії аграрних наук України.

Загальні збори Академії ухвалили Звернення членів Загальних зборів НААН до аграрної наукової спільноти.

Враховуючи обрання Загальними зборами НААН СТАСІВА Олега Федоровича членом Президії НААН, а також надану Президією НААН згоду на звільнення академіка-секретаря Відділення аграрної економіки і продовольства НААН САБЛУКА Петра Трохимовича за переведенням до Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» за власним бажанням та затвердження СИЧЕВСЬКОГО Миколи Петровича виконувачем обов'язків академіка-секретаря Відділення аграрної економіки і продовольства НААН.

Президія НААН у 2022 р. працювала у наступному складі:

ГАДЗАЛО
Ярослав Михайлович

– президент,

ГЛАДІЙ
Михайло Васильович

– перший віцепрезидент,

БАЛЯН Ануш Валеріївна	– віцепрезидент,
ЗАРИШНЯК Анатолій Семенович	– віцепрезидент,
ЛУПЕНКО Юрій Олексійович	– віцепрезидент,
РОЇК Микола Володимирович	– віцепрезидент,
АДАМЧУК Валерій Васильович	– головний учений секретар,
КАМІНСЬКИЙ Віктор Францевич	– академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації,
КОНДРАТЕНКО Петро Васильович	– академік-секретар Відділення рослинництва,
ЖУКОРСЬКИЙ Остап Мирославович	– академік-секретар Відділення зоотехнії,
МАНДИГРА Микола Станіславович	– академік-секретар Відділення ветеринарної медицини,
СИЧЕВСЬКИЙ Микола Петрович	– в. о. академіка-секретаря Відділення аграрної економіки і продовольства,
ВЕРГУНОВ Віктор Анатолійович	– академік-секретар Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку,
БОРЗИХ Олександр Іванович	– член Президії,
ВОЖЕГОВА Раїса Анатоліївна	– член Президії,
ГРИНИК Ігор Володимирович	– член Президії,
ГРИЦИНЯК Ігор Іванович	– член Президії,
ДЗЮБЕЦЬКИЙ Борис Володимирович	– член Президії,
КИРИЧЕНКО Віктор Васильович	– член Президії,
РОМАЩЕНКО Михайло Іванович	– член Президії,
СОКОЛОВ В'ячеслав Михайлович	– член Президії,
СНІТИНСЬКИЙ	– член Президії,

Володимир Васильович

СТЕГНІЙ

Борис Тимофійович

– член Президії,

СТАСІВ Олег Федорович

– член Президії,

ШЕБАНІН В'ячеслав

Сергійович

– член Президії.

24 листопада 2022 р. вдруге були скликані Загальні збори Академії. Потреба ліквідації наслідків збройної агресії, які створюють загрозу продовольчій, екологічній і біологічній безпеці країни, пошуку нових технологічних рішень для потреб вітчизняного ринку в умовах здорожчання енергоресурсів, засобів живлення та захисту рослин, порушення виробничої інфраструктури та науково-методичного супроводу роботи з оцінювання впливу воєнних дій на агровиробничу діяльність і стан довкілля України зумовили необхідність цього заходу. У доповіді президента НААН академіка НААН Гадзала Я. М. «Про діяльність Національної академії аграрних наук України в умовах воєнного стану в Україні» та постанові Загальних зборів відділенням та установам НААН поставлені завдання з розроблення системи заходів і виконання програм наукових досліджень, які враховують особливості функціонування аграрного сектору, підприємств переробної промисловості та розвитку сільських територій в умовах воєнного часу і повоєнного відновлення в умовах виконання програмних заходів щодо вступу України в ЄС, реалізації кліматичної політики у сільському господарстві, нормування антропогенних навантажень. Зокрема, забезпечити науковий супровід виконання заходів Національного плану дій щодо боротьби з деградацією та опустелюванням, Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства й екологічного оздоровлення басейну р. Дніпро на період до 2024 року. Крім контролю ефективності використання майнових комплексів та земельних ресурсів установ і підприємств Академії, Загальні збори ухвалили рішення звернутися з клопотанням до Кабінету Міністрів України щодо удосконалення фінансового механізму та зменшення відрахувань чистого прибутку державних підприємств НААН до рівня 15%.

Наукова громадськість ознайомила також з науковою доповіддю академіка НААН, віцепрезидента НААН, директора Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН Роїка М. В. «Епігенетика і селекція рослин».

Президія НААН зробила висновок про відповідність процедури голосування Загальних зборів НААН до норм Статуту НААН та Регламенту дистанційного голосування учасників засідання Загальних зборів НААН, що забезпечує правову основу прийняття рішень вищого органу самоврядування НААН.

Загальні збори Національної академії аграрних наук України у 2023 році

За умов жорстокої боротьби за незалежність нашої держави та подолання численних викликів зростає вплив адміністрування на ефективність функціонування розгалуженої мережі та потужної наукової бази Академії. У 2023 р. двічі скликалися Загальні збори НААН, її головний керівний орган.

28 квітня 2023 р. Загальні збори заслухали та обговорили доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Ярослава Михайловича «Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2022 рік та основні завдання на перспективу» та доповідь першого віцепрезидента НААН академіка НААН Гладія Михайла Васильовича «Про фінансове забезпечення та використання коштів у 2022 році в системі Національної академії аграрних наук України».

Перед Загальними зборами НААН виступили академіки НААН: Вожегова Р.А., Балюк С.А., Кириченко В.В., Стегній Б.Т., Шебанін В.С., члени-кореспонденти НААН: Ніколаєнко С.М., Соколов В.М., Черчель В.Ю.

За підсумками обговорення доповідь президента НААН схвалено, результати наукової та науково-технічної діяльності визнано задовільними. Загальними зборами НААН було визначено першочергові завдання подальшої науково-організаційної діяльності Академії. Комплексні дослідження, концентрація висококваліфікованих наукових кадрів і технічного потенціалу Академії мають на меті отримання конкурентоспроможної на світовому рівні наукової продукції, що сприятиме формуванню економічної стабільності нашої держави, інтегруванню у європейський та світовий науковий простір. Визначаючи шляхи досягнення цієї мети, сформовано стратегічні завдання для Президії та відділень НААН, зокрема з напрямів створення інноваційних продуктів та їх швидкого трансферу в сільськогосподарське виробництво, гармонізації національного законодавства з нормативною базою ЄС, захисту об'єктів інтелектуальної власності, енергозбереження, сталого розвитку сільських територій, формування освітніх програм, ініційовано розроблення «Стратегії повоєнного відновлення та матеріально-технологічної модернізації наукової сфери України» разом з Національною академією наук України, іншими галузевими академіями.

Завершився конкурс на заміщення вакансій дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НААН, оголошений Президією НААН (постанова від 09.02.2022 № 02/03, протокол № 02). Загальними зборами Національної академії аграрних наук України було обрано:

дійсними членами (академіками) НААН: Бикіна Анатолія Вікторовича, Бондарчука Анатолія Андрійовича, Бублика Миколу Олександровича, Демидова Олександра Анатолійовича, Іванишина Володимира Васильовича, Мандигру Миколу Станіславовича, Ніколаєнка Станіслава Миколайовича, Патику Миколу Володимировича, Черчеля Владислава Юрійовича;

членами-кореспондентами НААН: Бузевича Ігоря Юрійовича, Грановську Людмилу Миколаївну, Гришову Інну Юріївну, Гуторова Андрія Олександровича, Дегодюка Станіслава Едуардовича, Захарчука Олександра Васильовича, Кабанця Віктора Михайловича, Кирилова Юрія Євгеновича, Кирпу Миколу Яковича, Ковальову Ірину Анатоліївну, Коника Григорія Станіславовича, Корнійчука Олександра Васильовича, Кубіва Степана Івановича, Кургака Володимира Григоровича, Нечипоренка Олександра Миколайовича, Никитюка Олександра Андрійовича, Поліщука Валентина Васильовича, Постоєнка Володимира Олексійовича, Салигу Юрія Тарасовича, Стасіва Олега Федоровича, Тарасюка Анатолія Васильовича, Центила Леоніда Васильовича, Шкуратова Олексія Івановича.

Також Загальні збори НААН затвердили Ібатулліна Ільдуса Ібатулловича на посаді академіка-секретаря Відділення зоотехнії НААН та Сичевського Миколу Петровича на посаді академіка-секретаря Відділення аграрної економіки і продовольства НААН, обраних за результатами голосування загальними зборами відповідних відділень.

Через обмеження у режимі роботи установ і організацій Академії на підставі Закону України «Про затвердження Указу Президента України «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні» від 08.11.2023 р., згідно з яким воєнний стан в Україні продовжено до 14 лютого 2024 р., в заочному режимі 29 листопада – 5 грудня 2023 р. відбулося друге за звітний період засідання Загальних зборів Національної академії аграрних наук України.

Учасники зібрання розглянули і схвалили доповідь президента НААН академіка НААН Гадзала Ярослава Михайловича «Вітчизняне сільське господарство в сучасних умовах: виклики та шляхи їх подолання».

Свою думку з цієї проблеми висловили академіки НААН: Балюк С.А., Волкогон В.В., Кириченко В.В., Мандигра М.С., Стегній Б.Т., Черчель В.Ю., члени-кореспонденти НААН: Доля М.М., Захарчук О.В., Ковальова І.А., Липчук В.В., Отченашко В.В., Хомічак М.М., Цвігун А.Т., в.о. директора Інституту тваринництва НААН Красноручський О.О.

Загальні збори НААН визначили стратегічні завдання науково-організаційної діяльності Академії для забезпечення інноваційно-інвестиційної моделі розвитку агропромислового комплексу України, продовольчої безпеки держави та її імпортонезалежності, збалансованого використання й управління природними ресурсами, якості і безпечності аграрної продукції, розвитку органічного виробництва та біоенергетики, активізації аграрного ринку і земельних відносин, міжнародної інтеграції, врахування кліматичних проблем.

Серед практичних кроків наукового супроводу розвитку вітчизняного аграрного сектору економіки підготовка проекту Закону України «Про державну аграрну політику», Концепції ведення землеробства, Концепції Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року, Стратегії розвитку аграрного експорту України, Концепції соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад на 2024–2030 рр., Концепції розвитку сімейних фермерських господарств до 2030 року, регіональних програм інноваційного розвитку.

Члени Академії ухвалили рішення щодо можливості призупинення виплати довічної плати членам НААН, які перебувають за кордоном та на непідконтрольній Україні території, за поданням відділень Академії.

На Загальних зборах НААН було затверджено рішення Президії НААН про звільнення першого віцепрезидента Гладія Михайла Васильовича.

Склад Президії НААН у 2023 р.

ГАДЗАЛО Ярослав Михайлович	– президент,
БАЛЯН Ануш Валеріївна	– віцепрезидент,
ЗАРИШНЯК Анатолій Семенович	– віцепрезидент,
ЛУПЕНКО Юрій Олексійович	– віцепрезидент,
РОЇК Микола Володимирович	– віцепрезидент,
АДАМЧУК Валерій Васильович	– головний учений секретар,
КАМІНСЬКИЙ Віктор Францевич	– академік-секретар Відділення землеробства, меліорації та механізації,

ХАРЕБА Володимир Васильович	– в. о. заступника академіка-секретаря Відділення рослинництва,
ІБАТУЛЛІН Ільдус Ібатуллович	– академік-секретар Відділення зоотехнії,
МАНДИГРА Микола Станіславович	– академік-секретар Відділення ветеринарної медицини,
СИЧЕВСЬКИЙ Микола Петрович	– академік-секретар Відділення аграрної економіки і продовольства,
ВЕРГУНОВ Віктор Анатолійович	– академік-секретар Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку,
БОРЗИХ Олександр Іванович	– член Президії,
ВОЖЕГОВА Раїса Анатоліївна	– член Президії,
ГРИНИК Ігор Володимирович	– член Президії,
ГРИЦІНЯК Ігор Іванович	– член Президії,
ДЗЮБЕЦЬКИЙ Борис Володимирович	– член Президії,
КИРИЧЕНКО Віктор Васильович	– член Президії,
РОМАЩЕНКО Михайло Іванович	– член Президії,
СОКОЛОВ В'ячеслав Михайлович	– член Президії,
СНІТИНСЬКИЙ Володимир Васильович	– член Президії,
СТЕГНІЙ Борис Тимофійович	– член Президії,
СТАСІВ Олег Федорович	– член Президії,
ШЕБАНІН В'ячеслав Сергійович	– член Президії.

Діяльність Президії та бюро Президії Національної академії аграрних наук України

2021 р.

Актуальні питання розвитку галузей агропромислового комплексу, підсумки та перспективи наукових досліджень щомісяця обговорювали на засіданнях Президії НААН відповідно до планів діяльності. Зокрема, Президією розглянуто питання:

- Наукові засади інформаційного забезпечення управління ґрунтовими ресурсами в контексті міжнародної інтеграції та земельної реформи;
- Наукове забезпечення розвитку виробництва та застосування добрив у землеробстві України;
- Науково-методичні засади реабілітації радіоактивно забруднених агроландшафтів у контексті «зеленої» економіки;
- Розвиток агропромислового виробництва на основі автоматизованих технологічних процесів та технічних систем;
- Інноваційні підходи до селекції високопродуктивних гібридів кукурудзи різних груп стиглості та напрямів використання;
- Перспективи та інновації вирощування нішевих овочевих культур в Україні;
- Наукове забезпечення організації державного регулювання розвитку насінництва в Україні;
- Наукове забезпечення виробництва продукції вівчарства;
- Про стан наукових досліджень механізмів резистентності високопродуктивних тварин;
- Про наукове забезпечення створення екологічних систем утилізації відходів промислового виробництва продукції тваринництва;
- Молекулярно-епізоотичний контроль та біотехнологічні методи профілактики інфекційних захворювань об'єктів аквакультури;
- Наукове забезпечення розвитку державної фінансової підтримки агропромислового виробництва;
- Стан та перспективи наукового забезпечення сільськогосподарського виробництва в зоні проведення ООС.

Разом з громадськістю Академія відзначала знаменну дату в становленні нашої держави. З доповіддю «Аграрна наука – Незалежній Україні» на урочистому засіданні Президії НААН з нагоди 30-річчя Незалежності України виступив президент НААН Гадзало Я.М.

Рішення бюро Президії НААН також мали на меті підвищення результативності наукового забезпечення розвитку АПК. Зокрема, розглянуто питання:

- Геоінформаційні системи і технології для використання у зрошуваному землеробстві Півдня України;
- Способи і напрями використання осушуваних земель в умовах Карпатського регіону;
- Науково-практичні принципи формування сучасного асортименту винограду України;
- Інноваційний розвиток насінництва картоплі в Україні;
- Економіко-правові засади ринку лабораторно-оціночних послуг у насінництві і розсадництві;
- Селекційні досягнення та проблеми вирощування ячменю ярого голозерного та плівчастого в Україні;
- Стимулювання виробництва нішевих культур в Україні на основі фастплант-технологій;
- Про наукове забезпечення створення екологічних систем утилізації відходів промислового виробництва продукції тваринництва;
- Стан та перспективи наукового супроводу дезінфекції як складової системи біобезпеки у ветеринарній медицині;
- Організаційні та еколого-економічні проблеми ринку засобів захисту рослин в Україні;
- Науково-технічні засади підвищення ефективності перероблення рослинної сировини в продукти харчового і технічного призначення;
- Стан та перспективи наукового забезпечення інноваційного розвитку агропромислового комплексу та сільських територій Рівненської області.

За 2021 р. Президія НААН проаналізувала ефективність діяльності п'яти установ: Національного наукового центру «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича», Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН, Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН, Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН.

Президія НААН дала оцінку діяльності установ Академії з наукового обґрунтування розвитку окремих галузей аграрного виробництва. Передбачено коригування програм наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр., підвищення методичного рівня досліджень та виконання завдань, що забезпечують розвиток продовольчої безпеки держави, раціональне використання природних ресурсів, відновлення родючості ґрунту та зниження антропогенного навантаження на агроєкосистеми в контексті актуальних загальноєвропейських екологічних тенденцій, зокрема Європейського Зеленого Курсу.

Основні з розглянутих напрямів досліджень: моніторинг меліорованих агроєкосистем, процесів опустелювання та деградації ґрунтів; системи ведення землеробства; використання сучасних технологій дистанційного зондування Землі і геоінформаційних технологій; агротехнології для різних ґрунтово-кліматичних зон України; біологізовані технології вирощування культур для одержання органічної продукції; оптимізація трансформації органічної речовини та сполук біогенних елементів у ґрунтах агроценозів, використання препаратів на основі корисних ґрунтових мікроорганізмів; технології консервування кормів за використання пробіотичних препаратів; програмування продуктивності сільськогосподарських культур; сучасні ДНК-технології, інноваційні методи селекції із залученням досягнень генетики, імунології, фізіології та біотехнології; інтенсифікація насінництва; технології диверсифікації виробництв з отриманням продуктів харчового і технічного призначення; біотехнологічні процеси комплексного використання рослинної сировини, підвищення якості та безпечності харчових продуктів; зменшення витрат теплової енергії, охорона навколишнього середовища та раціональне використання відходів; навігаційні системи автоматизованого управління машинно-тракторними агрегатами; аграрне виробництво на територіях, що постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС; здоров'я тварин; сучасні технології переробки та утилізації органічних відходів тваринництва.

Визначені проблеми потребують розв'язання на державному рівні. За висновками обговорення питань наукового обґрунтування розвитку АПК Президія НААН поставила завдання розробити пропозиції щодо виконання заходів Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням у 2021–2025 рр., підготувати для Міндовкілля – пропозиції щодо реєстру об'єктів наукового моніторингу ґрунтів на землях НААН (стаціонарні польові досліді та дослідні господарства), для Мінагрополітики – рекомендації до запиту Уряду щодо надання технічної допомоги FAO з розвитку національної ґрунтово-інформаційної системи в Україні; для Мінагрополітики – пропозиції щодо включення заходів з розвитку виробництва та застосування добрив і меліорантів-ґрунтополіпшувачів до Концепції Державної програми використання та охорони земель, підготувати Концепцію інноваційного розвитку агрохімічного забезпечення землеробства України на період до 2030 року, а також для Мін-агрополітики – пропозиції щодо удосконалення методики агрохімічної паспортизації/обстеження та контролю якісного стану ґрунтів з метою запобігання їх виснаження; для Міндовкілля – пропозиції щодо удосконалення нормативної бази державного регулювання безпечності та якості добрив, проект Концепції управління радіоактивно забрудненими агроландшафтами Полісся України; підготувати Національну програму збереження дикорослих та диких харчових рослин.

Для забезпечення продовольчої та біобезпеки держави, зокрема, вирішено подати центральним органам влади аналітичні матеріали щодо оцінювання можливих втрат вітчизняного агросектору у випадку заборони використання діючих речовин засобів захисту рослин та запропонувати можливі альтернативи; на перспективу поставлено завдання провести оцінювання стану вітчизняної насінневої галузі, розширити сферу акредитації випробувальних лабораторій насінництва і насіннезнавства, посилити атестаційні вимоги для насінневих господарств та обмеження обігу несертифікованого матеріалу; розробити науково обґрунтований прогноз виробництва насіння вітчизняної селекції та Концепцію виробництва органічного насіння овочевих культур. На часі є розвиток методологічних основ створення вихідного матеріалу в селекції зернових, зернобобових та олійних культур для здорового харчування і з підвищення їхньої адаптивності в умовах зміни клімату. Невідкладним є підготовка Парадигми використання бобових та злакових трав для поліпшення агрофізичних властивостей ґрунту в короткочасних сівозмінах Лісостепу України, а також розроблення Програми розвитку кормовиробництва для фермерських господарств та сімейних ферм, які займаються виробництвом органічної продукції тваринництва до 2030 року. Вимогою часу є розроблення Концепції

і Галузевої програми розвитку вівчарства на період до 2030 року, а також пропозицій Кабінету Міністрів України щодо напрямів державної підтримки галузі, розроблення Стратегії розвитку ринку харчових продуктів спеціального призначення на основі рослинної сировини, розроблення дорожньої карти розвитку столового виноградарства в Україні як компонента функціонального та дієтичного харчування; розроблення інноваційної моделі розвитку підприємств харчової і переробної промисловості.

Намічено розширити спільні дослідження з установами Національної академії наук України, Національної академії медичних наук України, Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України. До участі в конкурсі з обрання членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти делеговано представника НААН – члена-кореспондента НААН Янсе Лілію Амінівну.

Президія НААН ставить завдання установам Академії розширити співпрацю з міжнародними референс-лабораторіями і центрами Міжнародного епізоотичного бюро, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Розвивається діяльність установ Академії за науковими та тренінговими проектами Рамкової Програми ЄС з досліджень та інновацій HORIZON EUROPE (2021–2027), Глобального партнерства, Програми спільних біологічних досліджень Міністерства оборони США.

Ефективна система інтеграції науки з територіальними органами державної влади, з бізнесом та інвесторами формується через реалізацію програм розвитку регіонів. Зокрема, у 2021 р. поставлено завдання оптимізації структури земельних угідь меліоративного фонду та посівних площ, спрямовані на стабілізацію екологічного стану, заплановане розроблення і виконання Програми використання осушуваних земель у Карпатському регіоні та Стратегії інноваційного розвитку агропромислового комплексу Донецької області на 2021–2030 рр..

Продовжуються пошуки дієвої системи організації аграрної науки. Президія НААН присвятила 7 питань упорядкуванню структури Академії. З метою реалізації заходів з реформування Академії, формування стратегічних інноваційних напрямів діяльності Академії, консолідації наукової діяльності установ різних відомств та ефективного використання бюджетних коштів утворено Координаційну раду Національної академії аграрних наук України як дорадчий орган.

У зв'язку із змінами в особовому складі апарату Президії НААН затверджено новий склад Комісії Президії НААН з розгляду майнових і земельних питань, створеної постановою Президії НААН від 23 листопада 2011 р. (протокол № 20).

З метою інтеграції наукової й освітньої діяльності створено Київський аграрний університет Національної академії аграрних наук України.

Президія НААН погодила утворення Науково-навчально-виробничого центру «Стале водоземлекористування» без права юридичної особи, який об'єднає Інститут водних проблем і меліорації НААН з установами та підприємствами його дослідної мережі, Київський аграрний університет НААН та Інститут землекористування НААН (головна установа – Інститут водних проблем і меліорації НААН).

Утворено Інститут механіки та автоматики агропромислового виробництва НААН шляхом злиття ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» та Запорізького науково-дослідного центру з механізації тваринництва і Державного підприємства «Агромаш», підпорядкованих цьому інституту.

Також утворено Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН шляхом злиття Інституту зрошуваного землеробства НААН, Інституту рису НААН та Південної державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту водних проблем і меліорації НААН.

Для розвитку системи управління об'єктами прав аграрної науки в конкурентних умовах наукоємного аграрного ринку буде організовано Центр компетенції НААН з проблем інноваційної біоекономіки і діджиталізації та розроблено нормативну базу цифрової платформи, використано для цього кластерні засади державно-приватного партнерства. Зокрема, Президією НААН схвалено кластерну модель стартапу Нацпроекту «Українська картопля» з виробництва насіннєвого матеріалу вітчизняних сортів картоплі на безвірусній основі та запропоновано залучити кластер до реалізації Державної цільової програми розвитку промислового картоплярства на період до 2025 р., пропонується за програмою «Інноваційна біоекономіка» створити інноваційні бізнес-кластери з виробництва нішевої продукції на базі та за участю наукових установ НААН, підготувати пропозиції щодо будівництва базових заводів за участю активів провідних селекційно-наукових центрів та насіннєвих ліній із

сушарками безпосередньо у мережі насінницьких господарств НААН, інтенсифікувати створення державно-приватних селекційно-насінницьких компаній.

Щодо експериментальної бази Академії, для дослідних господарств НААН створюється система інформаційного забезпечення землеробської діяльності та менеджменту ґрунтових ресурсів, апробації комплексних технологій у формуванні родючості ґрунтів, оптимізації живлення сільськогосподарських культур. Поставлено завдання використання експериментальної бази для розширення насінневої бази, проведення післяреєстраційного (екологічного) випробування нових сортів сільськогосподарських культур, створення мережі екологічного випробування гібридів кукурудзи у різних природно-кліматичних зонах; реконструкції біотехнологічних лабораторій; створення на базі 2–3 базових господарств дослідних майданчиків для реалізації системи екологічної переробки та утилізації відходів виробництва продукції тваринництва на основі принципів Smart Farming – розумне сільське господарство. Впровадженню завершених наукових розробок установ НААН сприятиме закладання демонстраційних полігонів у господарствах, розвиток системи надання інформаційно-дорадчих послуг з широким використанням цифрових технологій.

Президія НААН вказала на необхідність удосконалення нормативної бази з деяких питань розвитку АПК та державної фінансової підтримки розвитку сільського господарства і харчової промисловості в Україні. Зокрема, у 2021 р. це: підготовка пропозицій до Мінагрополітики щодо гармонізації нормативно-методичної бази національної класифікації ґрунтів із міжнародною класифікацією FAO-WRB, контролю якості ґрунтів, рослин та природних вод за застосування добрив у землеробстві; запровадження механізму стимулювання виробництва нішевих культур в Україні на період до 2030 р.; стандарти технологій виробництва і переробки продукції вівчарства; затвердження підзаконних актів до Закону України «Про аквакультуру» для забезпечення рибогосподарських підприємств різної форми власності послугами з діагностики та моніторингу інфекційних захворювань риб, фіскальне стимулювання розвитку сільськогосподарської кооперації, розвитку тваринництва, збільшення обсягів поставок м'яса та молока на переробні підприємства з метою збереження частки вітчизняних молоко- і м'ясопродуктів на ринках; державна фінансова підтримка інновацій та модернізації виробництва харчової продукції з високою доданою вартістю і підприємств харчової промисловості; реформування діючої моделі та механізмів оподаткування доходів сільгосптоваровиробників різних організаційно-правових форм; відшкодування вартості як компенсації придбання офіційно сертифікованої насінневої картоплі сортів вітчизняної селекції; наукове обґрунтування нормативно-правових актів операційного механізму державно-приватного партнерства науки і бізнесу як ефективного інструменту регламентування ринку насіння, садивного матеріалу, сертифікації продукції рослинництва. Особливим напрямом є оновлення нормативної бази та програмно-цільових положень інноваційно-інвестиційного розвитку НААН на платформі біоекономіки.

Крім того, у 2021 р. Президією НААН розглянуто 7 спеціальних питань та введено в дію 8 документів, які регламентують процеси організації наукової й управлінської діяльності Академії. Схвалено проєкт нової редакції Статуту Національної академії аграрних наук України та затверджено Положення про Національну академію аграрних наук України як головного розпорядника коштів державного бюджету, Положення про порядок формування та розподілу коштів державного бюджету між науковими установами відання Національної академії аграрних наук України, Положення про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в Національній академії аграрних наук України, Положення про Координаційну раду Національної академії аграрних наук України, Регламент дистанційного голосування учасників Загальних зборів Національної академії аграрних наук України та зразки бюлетенів для дистанційного голосування, Положення про порядок надання службових жилих приміщень і користування ними в Національній академії аграрних наук України та установах, підприємствах і організаціях, що перебувають у віданні НААН, а також Перелік категорій працівників Національної академії аграрних наук України та установ, організацій і підприємств, що перебувають у її віданні, яким можуть бути надані службові житлові приміщення.

Реалізуючи організаційну функцію, Президія НААН розглянула програми фундаментальних і прикладних наукових досліджень, сформовані відповідно до статутних завдань Академії та пріоритетних завдань аграрної науки за принципом конкурсного відбору наукових (науково-технічних) робіт, спрямованих на отримання нових наукових (науково-технічних) результатів відповідно до актуальних потреб економіки держави.

Затверджено оновлені на поточний р. Перелік програм та підпрограм наукових досліджень, керівників та головні наукові установи з їх виконання, а також річні на 2021 р. та перспективні на 2021–2025 рр. тематичні плани наукових досліджень установ Академії. Затверджено перелік завдань

фундаментальних наукових досліджень на 2022–2025 рр., прикладних наукових досліджень – на 2022–2024 рр., короткотермінових прикладних досліджень – на 2022 р..

У 2021 р. затверджено як самостійну програму наукових досліджень НААН (ПНД) 43 «Адаптаційні процеси у високопродуктивних сільськогосподарських тварин за впливу екологічних та кліматичних чинників» («Фізіологія і біохімія тварин»), головною установою з виконання якої визначено Інститут біології тварин НААН, а керівником – доктора біологічних наук, директора Інституту Салигу Юрія Тарасовича.

ТОВ «Інститут інноваційної біоекономіки» визначено головною установою з виконання ПНД 42 «Наукові основи інноваційної біоекономіки в АПК» у 2021–2025 рр., керівництво дослідженнями, які виконуються науковими установами Відділення аграрної економіки і продовольства НААН, покладено на члена-кореспондента НААН Володіна Сергія Анатолійовича.

Керівником ПНД 20 «Селекція і технології виробництва овочевих та баштанних культур» («Овочівництво і баштанництво») затверджено Куца Олександра Володимировича, доктора сільськогосподарських наук, директора Інституту овочівництва і баштанництва НААН.

Керівником ПНД 21 «Створення сортів картоплі різного напрямку використання» («Картоплярство») – Фурдигу Миколу Миколайовича, кандидата сільськогосподарських наук, директора Інституту картоплярства НААН.

Для забезпечення роботи комісій з приймання завершених науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт відповідно до вимог ДСТУ 3973-2000 і ДСТУ 3974-2000 Президія НААН затвердила Список представників апарату Президії НААН, рекомендованих до складу комісій з приймання завершених у 2021 р. науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Звіти наукових установ Академії за звітний період обговорено 129 координаційно-методичними радами (КМР) при головних установах з виконання ПНД.

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 540, наказу Міністерства освіти і науки України від 17.09.2018 № 1008 «Деякі питання державної атестації наукових установ», у звітному періоді 18 наукових установ НААН пройшли державну атестацію (накази Міністерства освіти і науки України від 02.06.2021 № 615 та від 23.10.2021 № 1122). Станом на кінець 2021 р. чинними є 86 свідоцтв про державну атестацію: до I класифікаційної групи віднесено 17 наукових установ НААН; до II – 59; до III класифікаційної групи – 10 наукових установ НААН. Крім того, атестаційні справи ще 8 дослідних станцій Відділення рослинництва, у яких термін дії свідоцтв про державну атестацію завершився, наразі розглядаються Міністерством освіти і науки України.

Також розглянуто 8 питань з оцінювання ефективності використання бюджетних коштів та затверджено розподіл фінансування видатків загального фонду державного бюджету, передбачених Національній академії аграрних наук України Законом України «Про Державний бюджет України на 2022 р.» за напрямками використання, програмами наукових досліджень НААН та між науковими установами відання НААН. Президія НААН системно наголошує на забезпеченні постійного контролю за цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету, за надходженням коштів до спеціального фонду бюджету наукових установ і вжитті відповідних заходів щодо виконання кошторису надходжень коштів до спеціального фонду.

Широке висвітлення здобутків учених відбувалося завдяки виставковій діяльності та функціонуванню демонстраційних полігонів дослідних установ НААН, діяльності Державного видавництва «Аграрна наука» НААН, журналів «Вісник аграрної науки», «Agricultural science and practice», науково-інформаційного бюлетеня завершених наукових розробок НААН «Аграрна наука – виробництво» та міжвідомчих тематичних наукових збірників наукових установ Академії. Президія Академії затвердила План підготовки та випуску наукових видань Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2021 р.

У звітному 2021 р. завершено проведення конкурсу на здобуття премії «За кращу наукову доповідь молодого ученого НААН з фундаментальних і прикладних досліджень» 2020 р. За результатами конкурсу присуджено щорічну премію Президії НААН «За кращу наукову доповідь молодого ученого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень» 2020 року і нагороджено:

- Дипломом I ступеня – Булаєву Юлію Юріївну (ННЦ «Інститут виноградарства та виноробства імені В.Є. Таїрова») за доповідь «Застосування сучасних технологій (аналізів стабільних ізотопів (IRMS)) при вивченні натуральності та автентичності продукції виноградарства»;

- Дипломом II ступеня – Белікову Олену Юріївну (Інститут рибного господарства НААН) за доповідь «Молекулярно-генетичний аналіз райдужної форелі по мікросателітних локусах»;
- Дипломом II ступеня – Попко Євгенію Юріївну (ННЦ «Інститут аграрної економіки») за доповідь «Облік і капіталізація земель сільськогосподарського призначення у складі національного багатства України»;
- Дипломом III ступеня – Афанасьєва Іллю Андрійовича (ННЦ «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства») за доповідь «Автоматична система адаптивного управління режимом роботи доільної апаратури»;
- Дипломом III ступеня – Короля Петра Вікторовича (Інститут розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН) за доповідь «Оптимізація методу перенесення ДНК у геном качки за допомогою сперматозоїдів у поєднанні з системою редагування геному CRISPR-Cas9»;
- Дипломом III ступеня – Цехмістер Ганну Вікторівну (Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН) за доповідь «Патогенність *Acremonium cucurbitacearum* щодо рослин огірків та біологічні засоби обмеження його розвитку».

Оголошено конкурс на здобуття премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці» у 2021 р., також оголошено конкурс на здобуття премії «За кращу наукову доповідь молодого ученого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень» 2021 р.

Висунуто три роботи на здобуття щорічної премії Президента України для молодих учених і дві роботи – на здобуття щорічної Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок.

У 2021 р. Президія НААН за результатами проведеного конкурсного відбору рекомендувала Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки призначити дві стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених, які успішно проводять наукові дослідження за пріоритетними напрямками, використовують сучасні методи досліджень і вже досягли вагомих результатів, та продовжити виплату 11 стипендій для молодих учених – стипендіатів від Національної академії аграрних наук України. Також висунуто дві кандидатури для участі у конкурсі на здобуття іменних стипендій Верховної Ради України для найталановитіших молодих учених.

Президія НААН підтримала пропозиції вчених рад наукових установ щодо висунення кандидатів ряду наукових працівників на здобуття дворічних і довічних державних стипендій видатним діячам науки. Відзначено наукові й виробничі досягнення колективів науково-дослідних установ і окремих учених.

Президія Академії ухвалила рішення звернутися до Президента України як гаранта Конституції, прав і свобод громадян з приводу захисту честі та гідності науковців Національної академії аграрних наук України.

У 2021 р. розглянуто 76 господарських питань, 5 – з удосконалення умов оплати праці працівників науково-дослідних установ, організацій та працівників Президії НААН, 13 питань – з приводу надання підприємствам Академії кредитів.

Загалом у 2021 р. відбулось 19 засідань Президії НААН, де розглянуто 180 питань, і 12 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 12 питань.

2022 р.

Відповідно до законодавчо визначених пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень та інноваційної діяльності (Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності», Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2022 р. № 782 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок та середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного та галузевого рівнів»), Пріоритетних напрямів наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр., затверджених Президією НААН (постанова від 27 листопада 2019 р., протокол № 18), Переліку програм і підпрограм наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр., затвердженого Президією НААН (постанова від 18 грудня 2019 р., протокол № 20) зі змінами, наукові установи НААН продовжили виконання 1169 завдань за 43 ПНД, з них 553 фундаментальних (за висновками Експертної ради з питань оцінювання тем фундаментальних досліджень при НАН України), 567 прикладних і 49 короткотермінових прикладних.

На виконання рішення Кабінету Міністрів України (витяг з протоколу засідання КМУ від 12 липня 2022 р. № 96) в частині надання Міністерству освіти і науки України затверджених переліків пріоритетних наукових досліджень і науково-технічних розробок, спрямованих на створення новітньої

конкурентоспроможної науково-технічної продукції, необхідної в умовах воєнного стану, які вже виконуються та можуть бути взяті до виконання у випадку необхідності, НААН надала до Міністерства освіти і науки України попередньо погоджені з Міністерством оборони України та Міністерством з питань стратегічних галузей промисловості України 189 нових та 1169 завдань, що вже виконуються, результати яких націлені на розвиток, а також створення нових продуктів (технологій) для ефективного відновлення України на сучасному етапі та у післявоєнний період.

У 2022 р. проведено конкурс на виконання установами НААН прикладних наукових досліджень у 2023 р. відповідно до Порядку проведення конкурсного відбору наукових, науково-технічних робіт на замовлення Національної академії аграрних наук України, що плануються до виконання за рахунок коштів державного бюджету, затвердженого Президією НААН (постанова від 17 жовтня 2018 р., протокол № 15) і Порядку формування тематики наукових досліджень та контролю за їх виконанням у Національній академії аграрних наук України, затвердженого Президією НААН (постанова від 27 листопада 2019 р., протокол № 18).

Президією Академії затверджено оновлені на звітний р. Перелік програм та підпрограм наукових досліджень НААН, керівників та головні наукові установи з їх виконання, річні на 2022 р. тематичні плани наукових досліджень установ Академії, а також кількість фундаментальних і прикладних завдань, що виконуються за ПНД НААН у 2022 р. Також внесено зміни до програм наукових досліджень НААН на 2023–2025 рр. та затверджено перелік завдань прикладних наукових досліджень на 2023–2025 рр. і короткотермінових прикладних досліджень на 2023 р. Зокрема, керівником ПНД НААН 12 «Заповідна справа» затверджено директора Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна НААН Шаповала Віктора Володимировича.

Сформовано та затверджено Список представників апарату Президії НААН, рекомендованих до складу комісій з приймання завершених у 2022 р. науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Наукове обґрунтування створення умов для стабільного, екологічного, конкурентоспроможного аграрного виробництва є метою програм наукових досліджень, що реалізуються вченими Національної академії аграрних наук України. Забезпечуючи науковий супровід формування державної політики у сфері наукової та науково-технічної діяльності, пріоритетних напрямів розвитку агропромислового комплексу, Президія НААН розглянула низку питань:

- Наукові основи управління ґрунтовими ресурсами в системах землеробства на засадах сталого розвитку;
- Стан та основні завдання наукового забезпечення досягнення оптимального рівня водної безпеки України;
- Обробіток ґрунту і сівба сільськогосподарських культур в умовах зміни клімату: проблеми та перспективи;
- Перспективи розвитку карбонового землеробства на радіоактивно забруднених територіях Полісся;
- Перспективи створення сортів пшениці, адаптивних до біотичних і абіотичних факторів середовища у контексті «Європейського Зеленого Курсу»;
- Стан і завдання наукових досліджень з удосконалення біотехнологічних методів репродукції сільськогосподарських тварин;
- Наукове забезпечення виробництва продукції свинарства в сучасних умовах;
- Продовольча безпека у контексті досягнень Цілей Сталого Розвитку;
- Стан та перспективи забезпечення біологічної безпеки тваринництва в контексті продовольчої безпеки України в умовах воєнної агресії РФ;
- Епізоотологічний моніторинг домашніх тварин як можливого резервуара коронавірусної інфекції;
- Організаційно-економічне забезпечення формування інтегрованих структур на засадах сталого розвитку сільських територій;
- Наукове забезпечення визначення шкоди та збитків завданих аграрним підприємствам війною: обліково-оціночний аспект.

Координуванню та подальшому розвитку наукових досліджень в АПК сприяла діяльність бюро Президії Академії, яке розглянуло питання:

- Науково-методичні засади створення національної мережі тестових аграрних полігонів;
- Про створення системи моніторингу земель та контролю якості ґрунтів;
- Еколого-мікробіологічні аспекти підвищення родючості ґрунтів;

- Наукові засади розвитку органічного землеробства в Україні у контексті ініціатив «Європейського Зеленого Курсу»;
- Про наукове забезпечення розвитку екологічно безпечного бджільництва;
- Інноваційні підходи до виробництва зерна рису в Україні;
- Наукове обґрунтування та практична реалізація створення жирних композицій багаточислового призначення без трансізомерів жирних кислот;
- Перспективи кількісного фенотипування рослин олійних культур;
- Стан та перспективи наукового забезпечення виробництва овочевих і пряно-ароматичних культур в умовах Закарпаття;
- Промислові коноплі для біоекономіки: наукове підґрунтя;
- Про результати експерименту з впровадження стартапу Національного проєкту «Українська картопля»;
- Мобілізація інноваційного потенціалу аграрної науки для забезпечення продовольчої безпеки України в кризових умовах;
- Інноваційна діяльність в АПК Північно-Східного регіону України в критичних умовах (на прикладі Сумської області).

Президією НААН розглянуто також питання ефективності діяльності Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», Інженерно-технологічного інституту «Біотехніка» НААН, Інституту садівництва НААН, Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення.

Результатом комплексного аналізу окремих напрямів наукових досліджень та систем аграрного виробництва стали завдання з удосконалення наукового, законодавчого й інформаційного забезпечення управління ресурсним потенціалом галузі, сформовані Президією Академії для відділень та установ відомства, з урахуванням кліматичних умов, ризиків у землекористуванні, сучасних пріоритетів, сталого розвитку сільських територій.

Крім постановки визначених завдань у межах програм наукових досліджень НААН на 2022–2025 рр., Президія Академії зробила акцент на удосконаленні Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель, підготовці Загальнодержавної програми «Відродження економіки України» в частині продовольчого забезпечення, включенні до Плану відновлення України окремого напрямку «Водна безпека України», розробленні Державної цільової програми «Невідкладні заходи щодо забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту України в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду», Національної концепції інтеграції як основи формування інфраструктури аграрного ринку і розвитку сільських територій; Програми розвитку карбонового сільського та лісового господарства в зоні Полісся України на період 2024–2030 рр., Наукової програми з селекції пшениці на підвищення адаптивності до біотичних і абіотичних чинників в установах НААН відповідно до основних положень «Європейського Зеленого Курсу» з урахуванням ґрунтово-кліматичних зон їх розміщення, Програми розвитку рисівництва до 2030 року, розробленні Програми розвитку садівництва України на 2026–2030 рр., розробленні пропозицій щодо відновлення державного сортовипробування у 5 південних областях та удосконалення методики сортовипробування у зв'язку зі змінами клімату, підготовці пропозицій щодо єдиної маркетингової політики з попереднім плануванням обсягів виробництва насіння конкретних сортів, створених у наукових установах Академії та з виключення з виробничого процесу насінництва закордонних сортів і сортів селекції установ іншого підпорядкування та форми власності, впровадженні стартапу Національного проєкту «Українська картопля», розробленні проєкту та концепції програми реалізації Бізнес-платформи «Українська селекція», спрямованої на високотехнологічний розвиток АПК, просування на ринок селекційно-технологічних досягнень, сприяння подоланню кризових явищ в умовах економіки воєнного стану на основі використання інноваційного потенціалу аграрної науки та інвестиційного капіталу аграрного бізнесу, розробленні Галузевої програми «Сучасна система селекції у свинарстві», Програми розвитку свинарства в дослідних господарствах мережі НААН на 2023–2028 рр., внесення до освітніх програм аграрних закладів вищої освіти тематики з виробництва органічної продукції.

Відділеннями та установами Академії будуть підготовлені пропозиції для Мінагрополітики щодо: охорони і підвищення родючості ґрунтових ресурсів держави, прогнозу розвитку зональних систем обробітку ґрунту, науково-методологічного забезпечення формування масивів земель сільськогосподарського призначення з урахуванням створення системи моніторингу земель та контролю якості ґрунтів, створення і функціонування мережі підсупутникових тестових аграрних полігонів у системі супутникового агроєкологічного моніторингу та прогнозування розвитку аграрного

виробництва в умовах стрімкої зміни клімату, екологічно орієнтованих інноваційних рішень з виробництва органічних добрив, застосування біологічного методу захисту рослин, перспектив розвитку регенеративного сільського та лісового господарства в зоні Полісся України, розроблення Науково-методичних рекомендацій щодо консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно-забруднених земель з метою запобігання їх виснаженню, науково-практичних рекомендацій з ведення органічного виробництва сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану. Для Міндовкілля та Держводагентства України будуть розроблені науково-методичні засади удосконалення критеріїв та індикаторів стану національної та секторальних водних безпек, заходи з мінімізації ризиків погіршення умов водної безпеки в умовах збройної агресії РФ проти України та ефективні економічні механізми управління водними ресурсами і стимулювання сталого водокористування.

Президією НААН поставлено завдання для подання Національному фонду досліджень України сформувані пропозиції, спрямовані на вирішення наукових завдань розвитку продовольчої системи і продовольчої безпеки в умовах воєнної агресії та у післявоєнний період, а також сформувані і запровадити портфель інноваційних пропозицій від аграрної науки для підтримки відновлення й ефективного функціонування аграрних галузей і регіонів, забезпечення населення продовольством, запровадити кластерну модель Агротехнополісу розвитку агро регіонів на основі інноваційної біоекономіки і смарт-спеціалізації за участі наукових установ НААН, розташованих у Київській та Вінницькій областях. Забезпеченню продовольчої безпеки регіонів, поліпшенню науково-консультаційного та інформаційного супроводження трансферу інновацій для агроформувань сприятиме тісна співпраця з департаментами агропромислового розвитку обласних державних адміністрацій.

Базовим завданням для розвитку галузі є удосконалення нормативно-правового забезпечення наукової сфери, бухгалтерського обліку виявлених збитків від війни та їх відшкодування й компенсацій, вітчизняної селекції та насінництва, культивування промислових конопель відповідно до європейських і міжнародних норм, забезпечення сталого розвитку продовольчої системи та підвищення рівня продовольчої безпеки, функціонування кооперативів, формування інтегрованих й агрохолдингових структур на засадах сталого розвитку сільських територій, внесення змін до Закону України «Про племінну справу у тваринництві».

У зв'язку із необхідністю забезпечення діяльності установ, організацій і підприємств в умовах воєнного стану, введеного на всій території України, Президія НААН визначила систему заходів із забезпечення виконання наукових досліджень, виробничої діяльності Академії, захисту об'єктів критичної інфраструктури, збереження усіх кадрових та бухгалтерських документів. Було розглянуто питання:

- Про роботу Національної академії аграрних наук України в умовах воєнного стану в Україні;
- Стан та заходи щодо успішного проведення весняних польових робіт у наукових установах та підприємствах Національної академії аграрних наук України;
- Про зупинення конкурсного відбору керівників державних підприємств, установ та організацій мережі Національної академії аграрних наук України в умовах воєнного стану в Україні;
- Про виконання науково-дослідних робіт в умовах збройної агресії РФ;
- Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану;
- Про зміну статусу членів Національної академії аграрних наук України;
- Про вихід Національної академії аграрних наук України зі складу асоційованих членів Міжнародної асоціації академій наук.

Через відсутність реагування на факт воєнної агресії НААН заявила про свій вихід із складу асоційованих членів Міжнародної асоціації академій наук (під головуванням республіки білорусь) і неможливість подальшого співробітництва з нею. Наукові установи і науковці НААН припинили всю наукову, рецензійну та видавничу діяльність з науковими установами, підприємствами й окремими науковцями російської федерації та республіки білорусь. За рішенням Президії НААН відтерміновано проведення усіх раніше оголошених конкурсів, виборів членів НААН, а також виборів керівників державних наукових установ НААН до скасування в Україні воєнного стану.

Через агресію російської федерації Президією НААН схвалено «Методичні рекомендації з фіксування прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам унаслідок збройної агресії РФ» і «Рекомендації з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств від війни». У зв'язку з близьким розміщенням до кордону з російською федерацією Національного центру генетичних ресурсів рослин України, з метою збереження Банку генетичних ресурсів рослин України Президія НААН прийняла рішення організувати дублетне сховище зразків генофонду Банку генетичних ресурсів рослин

України на базі Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН за участю Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН.

Також поставлено завдання підготувати науково-аналітичну записку «Особливості забезпечення біологічного захисту сільськогосподарських культур в умовах воєнного стану»; розробити пропозиції з розв'язання проблем функціонування аграрного сектору економіки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Президія НААН затвердила розподіл фінансування видатків загального фонду державного бюджету, передбачені Національній академії аграрних наук України Законом України «Про Державний бюджет України на 2023 р.», за напрямками використання та між науковими установами відання НААН.

В умовах дефіциту видатків з державного бюджету Академія здійснює системний контроль за ефективним цільовим використанням коштів державного бюджету, спрямовуючи діяльність установ НААН на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень, які забезпечують ефективний розвиток аграрного сектору економіки. Президія НААН упродовж року планово розглянула питання:

- Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України (за 2021 р., за I півріччя 2022 р., за 9 міс. 2022 р.);
- Про підсумки дослідно-експериментальної та фінансово-господарської діяльності державних підприємств і госпрозрахункових установ Національної академії аграрних наук України (за 2021 р., за I півріччя 2022 р., за 9 міс. 2022 р.).

Щодо управління фінансовими активами наукових установ, Президія НААН зобов'язує їх забезпечити першочергові видатки на оплату праці з нарахуваннями, виплату стипендій, а також на оплату комунальних послуг та енергоносіїв; залучення коштів до спеціального фонду бюджету; неухильне дотримання бюджетного, трудового законодавства та інших нормативно-правових актів.

Президія НААН надає значної ваги контролю за виконанням завдань програм наукових досліджень та за рівнем наукових, науково-технічних результатів досліджень, підвищуючи відповідальність координаційно-методичних рад головних установ з виконання програм, ставлячи завдання підвищити ефективність діяльності аспірантури та докторантури, активізувати роботу рад молодих вчених у наукових установах НААН, ширше використовувати потенціал спільних наукових підрозділів установ НААН із науковими підрозділами закладів вищої освіти, зокрема Інженерно-технологічний інститут «Біотехніка» НААН відкрити спільну кафедру біоінженерії з Одеською національною академією харчових технологій.

Особливого значення набуває розширення співпраці наукових установ Академії за науковими та тренінговими проєктами Рамкової Програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», Глобального партнерства, Програми спільних біологічних досліджень Міністерства оборони США, за проєктами Національного фонду наукових досліджень України, з Національною академією наук України, Національною академією медичних наук України, з Міністерством охорони здоров'я України, у грантах Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, з Державним космічним агентством України, з Держпродспоживслужбою України, Державним агентством України з управління зоною відчуження та Державною службою України з надзвичайних ситуацій, з Міжнародними референс-лабораторіями і науковими центрами Міжнародного епізоотичного бюро, ВООЗ, FAO та JRC.

Президія НААН вирішила делегувати до участі в конкурсі з обрання членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти представника Академії Янсе Лілію Амінівну, члена-кореспондента НААН, доктора біологічних наук, старшого наукового співробітника.

Розвиток системної комунікації сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної наукової продукції. Це, зокрема, проведення виїзних розширених засідань Президії Академії, міжрегіональних наукових центрів, бюро відділень Академії з метою посилення співпраці з обласними державними адміністраціями та сприяння інноваційно-інвестиційному розвитку регіонів, участь у виставкових і наукових заходах за участі галузевих асоціацій; публікаційна та видавнича діяльність наукових установ НААН, завершення створення бібліометричних профілів наукових видань Академії в системі Google Scholar і підготовка до реєстрації у Scopus та Web of Science.

Відповідно до поставлених завдань Президія НААН затвердила План проведення міжнародних та всеукраїнських наукових заходів (конференцій, симпозіумів, семінарів, вебінарів, круглих столів, майстер-класів, конгресів та днів поля) установами Академії та міжнародних виставок на 2022 і 2023 рр.

Затверджено також План підготовки та випуску наукових видань Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2022 р.

Відділення НААН забезпечують координацію діяльності наукових установ у частині проведення наукових досліджень, що здійснюються безпосередньо на базі державних підприємств дослідних господарств, які є експериментально-виробничою базою для отримання наукової продукції та впровадження в агропромислове виробництво завершених наукових розробок наукових установ НААН, їх апробації, проведення виробничої перевірки, відпрацювання технологічних операцій, надання інноваційних послуг, виробництва оригінального та елітного насіння. Зокрема, поставлено завдання забезпечити інтенсифікацію та розширення виробництва зерна на ринково-інноваційній основі, приділивши відповідну увагу розвитку насінництва і племінного тваринництва; розробити та впровадити ефективну систему маркетингових заходів, яка б сприяла покращенню збуту насіння сільськогосподарських культур. Дослідні господарства зобов'язані забезпечити реєстрацію в порядку, визначеному законодавством, відомостей про земельні ділянки в Державному земельному кадастрі та в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

З метою врахування зауважень та факторів, які перешкоджають ефективному використанню активів і майна у частині інспектування та фінансових аудитів наукових установ, державних підприємств дослідних господарств системи Академії, Президією НААН розглянуто питання «Про результати заходів державного фінансового контролю у системі Національної академії аграрних наук України за період 2018–2021 років та заходи щодо усунення виявлених порушень і недоліків». Реалізація пропозицій Державної аудиторської служби України має поліпшити ефективність діяльності суб'єктів господарювання мережі НААН та мінімізувати можливі майбутні втрати активів та/або недоотримані доходи.

У зв'язку зі змінами в особовому складі апарату Президії НААН Президія НААН затвердила новий склад Комісії Президії НААН з розгляду майнових і земельних питань, створеної постановою Президії НААН від 23 листопада 2011 р. (протокол № 20).

Розвиток стратегічних напрямів наукового забезпечення конкурентоспроможної аграрної політики та жорсткі умови випробувань породжують першочергові питання упорядкування діяльності Академії. З метою підвищення результативності організації виконання програм наукових досліджень, ефективності впровадження у виробництво завершених наукових розробок та покращення фінансового стану наукових установ у 2022 р. продовжилася оптимізація структури Академії.

Президія НААН постановила включити Товариство з обмеженою відповідальністю «Науковий центр «Український інститут вина» до сфери наукової координації Академії у складі Відділення аграрної економіки і продовольства НААН.

Дослідну станцію епізоотології заплановано вивести з безпосереднього підпорядкування Інституту ветеринарної медицини НААН і підпорядкувати її Інституту рибного господарства НААН.

У підпорядкування Інституту сільськогосподарства Карпатського регіону НААН вирішено передати Волинську державну сільськогосподарську дослідну станцію Інституту картоплярства НААН і Тернопільську державну сільськогосподарську дослідну станцію Інституту кормів та сільськогосподарства Поділля НААН.

Закарпатську науково-дослідну станцію лососівництва та відтворення зникаючих видів риб Інституту рибного господарства НААН вирішено приєднати до Інституту рибного господарства НААН як структурний підрозділ без права юридичної особи.

Утворено Інститут кліматично орієнтованого сільськогосподарства НААН через реорганізацію (злиття) Інституту зрошуваного землеробства НААН, Інституту рису НААН та Південної державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту водних проблем і меліорації НААН. У структурі Інституту створено без права юридичної особи Науковий центр з питань генетики, селекції, насінництва і технологій вирощування рису. Науково-виробничу мережу новоствореного Інституту сформовано із самостійних статутних суб'єктів з правами юридичної особи, які були підпорядковані Інституту зрошуваного землеробства НААН, Інституту рису НААН та Інституту водних проблем і меліорації НААН, зокрема це Асканійська державна сільськогосподарська дослідна станція, Державна установа «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція», Одеська державна сільськогосподарська дослідна станція і 10 дослідних господарств: «Асканійське», «Копані», «Піонер», «Еліта», «Каховське», «Новокаховське», Дослідне господарство Інституту рису НААН, «Одеське», «Андріївське», Дослідне господарство імені М. І. Кутузова.

Державне підприємство «Дослідне господарство «Пасічна» виведено з підпорядкування Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН і передано у безпосереднє підпорядкування Інституту садівництва НААН.

Державне підприємство «Дослідне господарство імені Декабристів» виведено з підпорядкування Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН і передано у безпосереднє підпорядкування Інституту продовольчих ресурсів НААН.

Державне підприємство «Дослідне господарство «Агрономія» Інституту захисту рослин НААН» тепер підпорядковане Миронівському інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН.

Також Державне підприємство «Дослідне господарство імені О. В. Суворова» Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» перейменоване на Державне підприємство «Дослідне господарство «Ялпуг» Національного наукового центру «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» з правом юридичної особи.

На виконання Доручення Першого віцепрем'єр-міністра України – Міністра економіки України від 29.10.2022 р. № 29535/0/1-22 Академія подала у Міністерство економіки України пропозиції щодо зміни юридично-правового статусу державних підприємств НААН:

- передати із сфери управління Академії до сфери управління Фонду державного майна 41 державне підприємство НААН;
- перетворити 52 державних підприємства Академії у державні установи (заклади, організації), науково-інноваційні центри, селекційні та насінницькі установи, експериментальні бази наукових установ за принципом повного господарського розрахунку та залишити у віданні НААН;
- приєднати 26 державних підприємств НААН до наукових установ Академії без збереження права юридичної особи.

З метою практичної підготовки та перепідготовки фахівців для системи НААН Державне підприємство «Дослідне господарство «Степне» Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН» визначене навчально-виробничим центром Київського аграрного університету НААН.

Президія НААН підтримала пропозиції наукових установ про надання їм статусу національного наукового центру: Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН, Державній установі Інститут зернових культур НААН, Інституту садівництва НААН, Інституту розведення і генетики імені М. В. Зубця НААН, Інституту рибного господарства НААН, Інституту продовольчих ресурсів НААН, а також Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН про надання йому статусу Національного наукового центру з генетичних ресурсів рослин України.

Через активні бойові дії та створення безпечних умов для виконання статутних завдань установ прийнято рішення тимчасово розмістити Інститут тваринництва степових районів імені М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» – Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства у будівлі лабораторного корпусу Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН; новостворений Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України – у будівлі адміністративного корпусу Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції цього Інституту.

Більш як столітня історія наукової діяльності Академії має продовження і наукова громадськість у 2022 р. відзначила 110-річчя Миронівського інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН, 180-річчя від дня народження вченого-агронома, фізіолога рослин Анастасія Єгоровича Зайкевича (1842–1931), 120-річчя від дня народження вченого, аграрія, селекціонера Данила Федоровича Лихваря (1902–1986), 130-річчя від дня народження вченого у галузі ґрунтознавства та геоботаніки Дмитра Гермогеновича Віленського (1892–1960), 180-річчя від дня народження вченого-помолога, громадського діяча Ярослава (Павла) Йосиповича Немеца (1842–1898). Президія НААН затвердила відповідно склад організаційних комітетів та плани заходів.

Підвищенню творчої активності, стимулювання розвитку талановитих співробітників та рівня ефективності творчої діяльності сприяє оцінка науковців і стимулювання на рівні держави.

Президією рекомендовано допустити одну роботу до участі у конкурсі на здобуття щорічної премії Президента України для молодих вчених. На розгляд Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій до участі в конкурсі на здобуття Премії Верховної Ради України молодим вченим подано одну наукову роботу колективу авторів; одну кандидатуру – до участі в конкурсі на здобуття іменних стипендій Верховної Ради України для молодих вчених – докторів наук.

Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки рекомендовано продовжити виплату стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених двом стипендіатам від Академії та за результатами проведеного конкурсного відбору призначити дев'ять стипендій Кабінету Міністрів

України для молодих вчених Академії, які успішно проводять наукові дослідження, здійснюють актуальні науково-технічні розробки і вже досягли визначених результатів.

Президія НААН погодила пропозиції вчених рад наукових установ щодо кандидатів, висунутих на здобуття довічних та дворічних державних стипендій видатним діячам науки, і направила необхідні матеріали до Міністерства освіти і науки України.

У 2022 р. розглянуто 82 господарських питання.

Загалом у 2022 р. відбулося 23 засідання Президії НААН, де розглянуто 230 питань, і 12 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 13 питань.

2023 р.

У 2023 р. установи НААН продовжили виконання затверджених Президією НААН програм і підпрограм наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр. відповідно до законодавчо визначених пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень та інноваційної діяльності і Пріоритетних напрямів наукових досліджень Академії на 2021–2025 рр.

Президією НААН затверджено оновлені на поточний р. Перелік програм та підпрограм наукових досліджень, керівників і головних наукових установ з їх виконання, а також річні тематичні плани наукових досліджень установ Академії на 2023 р.

Затверджено 1168 наукових завдань 43 програм наукових досліджень Академії, що виконувалися за рахунок коштів загального фонду державного бюджету, з них: 553 фундаментальних, 580 прикладних та 35 короткотермінових прикладних. Темі фундаментальних досліджень наукових установ НААН на 2021–2025 рр. проаналізовано Експертною радою з питань оцінювання тем фундаментальних досліджень при Національній академії наук України, позитивно оцінено та визнано доцільними для виконання.

Президія НААН затвердила розподіл фінансування видатків загального фонду державного бюджету, визначені Національній академії аграрних наук України Законом України «Про Державний бюджет України на 2024 р.», за напрямками їх використання та програмами наукових досліджень НААН.

У 2023 р. проведено конкурс щодо виконання науковими установами НААН прикладних наукових досліджень на 2 рр. (2024–2025 рр.) та короткотермінових прикладних на 1 р. (2024 р.). За результатами експертизи тем наукових досліджень Президією НААН затверджено теми прикладних досліджень: 503 завдання прикладних науково-дослідних робіт до виконання у ПНД на 2024–2025 рр.; 37 завдань короткотермінових прикладних науково-дослідних робіт до виконання у ПНД на 2024 р.

Визначено представників апарату Президії НААН, рекомендованих до складу комісій з приймання завершених у 2023 р. науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

За результатами конкурсу «Наука для відбудови України у воєнний та повоєнний періоди», проведеного Національним фондом досліджень України у 2023 р., грантові підтримки отримують такі наукові установи: Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» – за проектом «Оцінювання впливу збройної агресії на стан чорноземів і розроблення заходів для прискореного відновлення родючості ґрунтів у контексті забезпечення продовольчої безпеки», Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» – за проектом «Розробити методичні підходи до визначення втрат, оцінювання впливу військової агресії та компенсаційної політики на розвиток аграрного підприємництва» та Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» – за конкурсом «Наука для безпеки і сталого розвитку України».

Відповідно до рішення Ради президентів академій наук України Президія НААН затвердила Програму спільної діяльності Національної академії аграрних наук України і Національної академії наук України на 2023–2025 рр..

Передусім Президія НААН у 2023 р. зосередила увагу на розгляді таких питань:

- Сучасний стан та перспективи формування систем землеробства та землекористування у контексті локальних і глобальних викликів: науковий супровід та ефективність впровадження;
- Стан та завдання наукового забезпечення управління ґрунтовими ресурсами на етапі збройної агресії російської федерації та повоєнного відновлення України;
- Наукові засади техніко-технологічного забезпечення відновлення водогосподарсько-меліоративного комплексу в умовах воєнної агресії російської федерації проти України;
- Наукова стратегія інтенсифікації розвитку біоенергетики в Україні;
- Формування та збереження генетичного банку рослин України;
- Селекція кукурудзи в умовах кліматичних флуктуацій;

- Збереження та відновлення генетичних ресурсів вітчизняних порід сільськогосподарських тварин у контексті продовольчої безпеки;
- Створення ефективної системи селекції, розвитку та збереження генетичних ресурсів у рибництві України в умовах воєнного стану;
- Науковий супровід проблеми туберкульозу тварин у контексті концепції ООН «Єдине здоров'я»;
- Науково-методичне забезпечення оцінювання ризиків та прогнозування розвитку сільського господарства України;
- Регіональні особливості розвитку сільського господарства та агропродовольчого комплексу України в сучасних умовах;
- Про виконання Плану заходів з відзначення 160-річчя від дня народження Володимира Івановича Вернадського (1863–1945), затвердженого постановою Президії НААН від 15 березня 2023 р. (протокол № 3).

Предметом розгляду бюро Президії НААН були питання:

- Еколого-економічне обґрунтування ефективності засобів біологізації у формуванні сталого виробництва сільськогосподарської продукції;
- Інноваційні технології створення і застосування органо-мінеральних біоактивних добрив у системах землеробства;
- Енергетична стратегія розвитку агропромислового виробництва України;
- Особливості застосування Технічного регламенту затвердження типу тракторів з метою сертифікації сільськогосподарських та лісгосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин;
- Наукове забезпечення виробництва рослинницької продукції південно-східного регіону України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення;
- Науково-практичні аспекти біологізації галузі овочівництва;
- Агротехнологічні основи вирощування коріандру в Степу України;
- Наукове забезпечення кормовиробництва для отримання якісної продукції тваринництва;
- Науково-технічне забезпечення нормативного мікроклімату тваринницьких приміщень;
- Адаптація технологій виробництва продукції тваринництва в умовах екологічних загроз;
- Наукове забезпечення розвитку вівчарства в Україні на період до 2030 року;
- Наукове забезпечення діагностики та профілактики клостридіозів тварин у сучасних умовах.

З метою реалізації цілей подальшого інноваційного розвитку аграрного сектору економіки держави, системного вирішення актуальних господарських і соціальних питань, опрацювання напрямів відновлення, реабілітації та подальшого високопродуктивного використання земель сільськогосподарського призначення, порушених внаслідок воєнних дій, Президія та бюро Президії Національної академії аграрних наук України поставили низку завдань.

Відділення та провідні наукові установи НААН працюватимуть над забезпеченням наукового супроводу формування державної політики у сфері охорони та раціонального використання природного ресурсного потенціалу земель сільськогосподарського призначення у контексті розроблення Дорожньої карти євроінтеграції аграрного сектору економіки України та інноваційних напрямів розвитку низьковуглецевого й адаптивного землеробства. Реалізації цього напрямку сприятиме розроблення Стратегії розвитку галузі землеробства України до 2030 р., Стратегії функціонування овочевих агроценозів на основі використання сучасних інструментів і технологій, а також регіональних і галузевих стратегій екологічної безпеки та адаптації агросистем до зміни клімату. Буде підготовлено монографію «Наукові основи відтворення родючості ґрунтів і екологічна безпека в системах землеробства Полісся та Лісостепу України».

На розв'язання економічних проблем зерновиробництва в умовах зміни клімату, створення конкурентоспроможного посівного матеріалу, удосконалення технологічних схем їх вирощування у різних зонах та запровадження технологій органічного землеробства спрямовано подальший розвиток вітчизняної селекції кукурудзи, овочевих і баштанних, біоенергетичних культур, коріандру посівного, передбачено розробити Програму насінництва сортів вітчизняної селекції кормових культур.

Прийнято низку рішень щодо забезпечення функціонування Національного генбанку рослин України та дублетних сховищ зразків генофонду рослин з метою використання ефективних донорів господарсько-цінних ознак з підвищеною біо- та абіотичною адаптивністю, якістю продукції різних напрямів використання і комплексом ознак, що забезпечують високий рівень селекційного процесу та генетичних досліджень.

Президія НААН робить акцент на забезпеченні комплексності наукових досліджень з питань біологізації аграрного виробництва. Будуть запропоновані науково-практичні рекомендації «Еколого-економічне обґрунтування ефективності засобів біологізації у технологіях виробництва сільськогосподарської продукції», а також підготовлено пропозиції щодо організації НААН і НАН України незалежної міжвідомчої лабораторії оцінки випуску мікробіологічних препаратів. Спеціалізовані установи працюватимуть над розробленням інноваційних технологій і технологічних ліній зі створення і застосування ресурсо- та енергоощадних органо-мінеральних та біоактивних добрив на основі місцевих відновлювальних ресурсів.

Формування Стратегії інтенсифікації розвитку біоенергетики України потребує доопрацювання Концепції інтенсифікації виробництва і використання біопалива в Україні, диверсифікації використання сировини для виробництва целюлозомістких товарів з метою збереження лісів і запобігання розвитку екологічних катастроф, а також удосконалення законодавчої та нормативної бази в частині введення преференцій для підприємств з вирощування біоенергетичних культур, їх перероблення й використання.

Заплановано розширення наукових досліджень з техніко-технологічного забезпечення заготівлі біомаси для виробництва біогазу та ефективного використання дігестату у рільництві, а також підготовку до видання монографії «Енергозабезпечення агропромислового виробництва з використанням енергії відновлювальних джерел».

Виходячи з необхідності гармонізації системи управління генетичними ресурсами тварин в Україні з практикою Європейського Союзу та у контексті продовольчої безпеки держави, розробляються проекти Концепції та Програми селекції у тваринництві на період до 2033 року, пропозиції щодо застосування нетарифних методів державного регулювання, збереження та відновлення генетичних ресурсів вітчизняних порід сільськогосподарських тварин, пропозиції щодо створення Національного координаційного центру генетичних ресурсів тварин і надання Банку генетичних ресурсів тварин Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН статусу компетентного національного органу зі збереження генетичних ресурсів у тваринництві. Будуть розроблені відповідні нормативні акти та проекти змін до українського законодавства щодо доступу до генетичних ресурсів, порядку визнання племінних асоціацій, затвердження програм селекції та правил реєстрації племінних тварин.

Поставлено завдання розробити Програму селекції у вівчарстві на період до 2033 року, а також єдину систему обліку у вівчарстві з формуванням централізованої автоматизованої інформаційної бази, забезпечити процес приведення вітчизняних стандартів на виробництво м'яса овець до міжнародних вимог, а також реалізації програм збереження генофонду культивованих видів риб, формування ресурсів малопоширених та нетрадиційних об'єктів риборозведення.

У полі уваги Президії НААН також підготовка пропозицій до проекту Концепції Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 р., зокрема у 2023 р. це розроблення проектів Стратегії розвитку вівчарства і його наукового забезпечення на період до 2033 р., підвищення продуктивності ставової аквакультури, забезпечення рибогосподарських підприємств різної форми власності високоякісними комбікормами.

У програмах прикладних наукових досліджень НААН на 2024–2025 рр. передбачено розроблення інноваційних технологій утримання тварин із поліпшеним вентиляванням та сталим мікрокліматом у приміщеннях, зокрема за використання систем енергоживлення від відновлювальних джерел енергії, та видання відповідних науково-практичних рекомендацій; удосконалення систем видалення та утилізації гною, спрямованих на зниження викидів парникових газів в атмосферу, розроблення систем годівлі та безпечних кормових добавок.

Сучасні фактори ризику спонукають до розширення співпраці з Міжнародними референс-лабораторіями і центрами Міжнародного епізоотичного бюро, Всесвітньої організації охорони здоров'я та ФАО з проблем туберкульозу. На конкурс Національного фонду досліджень України планується подати спільний з науковими установами Національної академії медичних наук України та Міністерства охорони здоров'я України проект досліджень щодо поширення зоонозного туберкульозу в Україні, а також розширення досліджень з розроблення вітчизняних лікувальних протиправцевих та протиботуліністичних сироваток. Використовуючи потенціал Науково-дослідного референс-центру з вивчення та профілактики анаеробних інфекцій, поставлено завдання з удосконалення існуючих та розроблення нових методів і засобів моніторингу, діагностики, лікування та профілактики анаеробних інфекцій тварин, впровадження вітчизняних засобів дезінфекції.

Для розширення можливостей розроблення та прийняття ефективних рішень щодо стабілізації вітчизняного аграрного виробництва в НААН буде створено єдину систему прогнозування та оцінювання ризиків розвитку аграрного сектору економіки. Передбачено підготовку прогнозів обсягів

виробництва та експорту сільськогосподарської продукції, балансів основних видів сільськогосподарської продукції та фінансових результатів.

Поставлено питання щодо посилення координації наукової діяльності та доцільності об'єднання всіх досліджень з економічних напрямів у загальну наукову програму під керівництвом Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки».

Серед першочергових завдань Президія НААН визначає розроблення та удосконалення нормативно-правових, організаційно-методичних засад техніко-технологічного забезпечення відновлення агропромислового комплексу у воєнний та повоєнний періоди.

Прийнято рішення про підготовку для Мінагрополітики, Міндовкілля, Мінінфраструктури, Агентства відновлення, Держводагентства пропозицій до «Програми з відновлення України», щодо внесення змін до Розпорядження Кабінету Міністрів України в частині реалізації показників Плану заходів з відновлення та розвитку територій, що постраждали внаслідок надзвичайної ситуації, спричиненої руйнуванням греблі Каховської ГЕС (після схвалення КМУ), пропозицій щодо внесення змін до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р в частині виконання Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року.

Відповідно до чинних міжнародних стандартів серії ISO 18400 удосконалюватиметься система класифікації та оцінювання ступеня деградації ґрунтів, методики виведення з обігу ріллі, деградованої унаслідок збройної агресії РФ, та проведення експертного оцінювання щодо придатності ґрунтів для подальшого використання методами дистанційного аналізу із застосуванням аерофотозйомки і супутникової інформації, підготовлено пропозиції до «Методики визначення шкоди та збитків, завданих земельному фонду України внаслідок збройної агресії російської федерації», пропозиції до «Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану», розроблено проєкт програми повоєнного оздоровлення та відновлення ґрунтів на деокупованій території південно-східного регіону України, науково-практичні рекомендації «Науково-методичне забезпечення та розроблення комплексу практичних заходів з відновлення ґрунтового покриву земель сільськогосподарського призначення, порушених у результаті агресії РФ», рекомендації щодо використання кормових культур для фіторе mediaції ґрунтів, пошкоджених військовими діями. Будуть підготовлені рекомендації для окремих галузей аграрного виробництва.

Аналітичні матеріали щодо стану ґрунтів і завдань наукового забезпечення управління ґрунтовими ресурсами на етапі збройної агресії російської федерації та повоєнного відновлення будуть опубліковані у вигляді наукової доповіді. Також підготовлено клопотання до Кабінету Міністрів України і Мінагрополітики про виділення коштів за державним замовленням на комплексне відновлення родючості ґрунтів з включенням органо-мінеральних біоактивних добрив, зокрема у районах, що потрапили в зону бойових дій.

Водночас подальше удосконалення повоєнної галузевої структури регіонів слід здійснювати у напрямі пошуку резервів прискореного розвитку та використання специфічного потенціалу кожної галузі, з урахуванням агрокліматичних і ґрунтових особливостей, забезпеченості водними та матеріально-технічними ресурсами, зручності доступу до переробних підприємств і каналів логістики.

На часі розроблення програми відродження підприємств харчової та переробної промисловості через кластерну організацію виробництва на рівнях громади, району, області та держави загалом у взаємодії з міжрегіональними науковими центрами НААН.

Постійно вдосконалюються та рекомендуються до впровадження механізми інноваційного розвитку аграрної сфери регіонів. Зокрема, на базі визначених дослідних господарств НААН реалізовуватиметься бізнес-проєкт «Центр виробництва високоякісних кормів для сімейних та фермерських господарств об'єднаних територіальних громад». Будуть підготовлені для Мінагрополітики та обласних державних адміністрацій рекомендації з впровадження технологій виробництва органо-біоактивних добрив за адаптації до сировинної бази агровиробників. Здійснюватимуться заходи з комплексного науково-консалтингового супроводження трансферу інноваційних розробок в агроформуваннях регіонів, зокрема впровадження бізнес-планів створення і функціонування фермерського господарства й особистого селянського господарства в галузі вівчарства та інших.

Розвиткові енергозабезпечення агропромислового виробництва сприятимуть «Рекомендації з теплозабезпечення агропромислових підприємств та сільських територій на основі використання біомаси, у т.ч. побічної сировини та відходів виробництва». Прийнято рішення створити науково-консультаційний центр з питань виробництва та ефективного використання енергії з відновлювальних

джерел при Інституті механіки та автоматики агропромислового виробництва НААН, а на основі досвіду ФГ «АгроЦентр» Самбірського району Львівської області сформовано пропозиції щодо виробництва і використання біодизеля в умовах вітчизняних фермерських господарств. Для реалізації розробок з цього напрямку в мережі НААН буде вжито заходів з часткового або повного переведення наукових установ та дослідних підприємств на енергозабезпечення з використанням відновлювальних джерел енергії з урахуванням регіональних особливостей і відповідно вирощування енергетичних культур на малопродуктивних землях.

Академія висловила намір про формування разом з Мінагрополітики матеріального забезпечення комплексного розвитку вітчизняної системи технічного регулювання та захисту інтересів виробників сільськогосподарської техніки, зокрема створення на базі Державного підприємства «Науково-технічний центр «АгроСЕПРО» НААН» лабораторії з випробувань компонентів і характеристик транспортних засобів, визначених Технічним регламентом затвердження типу сільськогосподарських та лісгосподарських тракторів, їх причепів і змінних причіпних машин, систем, складових та окремих технічних вузлів.

Методичні основи ефективності виробництва закладаються вже на етапі підготовки наукових кадрів та фахівців, зокрема в мережі Академії це організація курсів підвищення кваліфікації для селекціонерів, виробників насіння та виробників органічної продукції із сучасними навичками і методами за вимогами країн ЄС.

Президія НААН постановила збільшити ліцензійний обсяг підготовки здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти Інституту тваринництва НААН в галузі знань 20 – Аграрні науки та продовольство (Спеціальність 204 – Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва) до 20 осіб, в галузі знань 07 – Управління персоналом та адміністрування (Спеціальність 073 – Менеджмент) – до 10 осіб.

Визначено 13 базових наукових установ для організації навчального процесу за відповідними напрямками підготовки фахівців у Київському аграрному університеті НААН (Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Національний науковий центр «Інститут бджільництва», Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН», Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства і агрохімії імені О.Н. Соколовського», Інститут автоматики та механіки агропромислового виробництва НААН, Інститут генетики та розведення тварин імені М.В. Зубця НААН, Інститут садівництва НААН, Інститут захисту рослин НААН, Інститут рибного господарства НААН, Інститут біоенергетичних культур та цукрових буряків НААН, Інститут водних проблем і меліорації НААН, Інститут ветеринарної медицини НААН, Інститут агроєкології і природокористування НААН), а також Державне підприємство «Дослідне господарство «Степне» Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН» як матеріальної бази для проходження виробничої практики студентами та створення дослідницько-навчального полігону Київського аграрного університету НААН. Така функція Київського аграрного університету НААН потребує отримання ліцензії МОН на освітню діяльність на другому рівні вищої освіти, розроблення Положення про перепідготовку кадрів у системі НААН, а також розроблення паспорта бюджетної програми НААН на 2024 р. і наступні періоди щодо підвищення кваліфікації наукових працівників, спеціалістів та керівних кадрів мережі НААН.

Прийняте рішення про передачу у безпосереднє підпорядкування Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН Тернопільської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН разом з її мережею та Волинської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту картоплярства НААН разом з її мережею. Закарпатській державній сільськогосподарській дослідній станції НААН відновлено статус Інституту та перейменовано на Інститут аграрних ресурсів та регіонального розвитку НААН.

За умов переформатування наукової бази Академії, російської воєнної агресії, дефіциту видатків з державного бюджету Президія НААН системно контролює діяльність установ НААН, спрямовуючи її на реалізацію основних пріоритетних напрямів наукових досліджень та ефективне цільове використання коштів державного бюджету. Упродовж року планово розглянуто питання: Про ефективність використання коштів державного бюджету та результати виконання програм наукових досліджень науковими установами Національної академії аграрних наук України за 2022 р., за перше півріччя 2023 року, за 9 місяців 2023 року, а також Про підсумки дослідно-експериментальної та фінансово-господарської діяльності державних підприємств і госпрозрахункових установ НААН за 2022 р., за перше півріччя 2023 року, за 9 місяців 2023 року.

На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.06.2023 № 580-р «Про проведення у 2023 р. оглядів витрат державного бюджету в окремих сферах» у 2023 р. Робочою групою, до складу якої увійшли представники Національної академії аграрних наук України, Національної академії наук України, Міністерства фінансів України, Міністерства освіти і науки України, закладів вищої освіти, Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, громадських організацій (далі Робоча група), проведено огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ Національної академії аграрних наук України за період 2020–2022 рр. з метою удосконалення системи планування та розподілу видатків державного бюджету між науковими установами НААН, підвищення ефективності та результативності використання бюджетних коштів.

Звіт «Про огляд витрат державного бюджету у сфері наукової і науково-технічної діяльності наукових установ Національної академії аграрних наук України за період 2020–2022 рр.» узгоджено з Міністерством фінансів України, схвалено та отримано протокольне рішення Кабінету Міністрів України від 29.12.2023 № 150.

Відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 540, у 2023 р. 13 наукових установ НААН пройшли державну атестацію (накази Міністерства освіти і науки України від 09.06.2023 № 711 та від 10.11.2023 № 1384). На звітну дату Міністерством освіти і науки України видано 83 свідоцтва про державну атестацію наукових установ НААН, з них: до I класифікаційної групи віднесено 25 наукових установ; до II класифікаційної групи – 54; до III класифікаційної групи – 4 наукові установи НААН.

Здійснюючи організаційні функції, Президія НААН розглянула питання діяльності членів Академії, які перебувають за кордоном понад 3 місяці або знаходяться на непідконтрольній Україні території, втратили практичний зв'язок з Академією і перестали виконувати обов'язки членів НААН, а також про можливість призупинення виплати їм довічної плати.

Президією НААН розглянуто також питання реалізації статутних зобов'язань щодо наукового забезпечення розвитку агропромислового комплексу окремих установ Академії, зокрема ефективність діяльності Інституту захисту рослин НААН, Інституту водних проблем і меліорації НААН, Інституту рибного господарства НААН.

Задля необхідності підвищення особистої відповідальності керівників наукових установ за ефективність діяльності наукових установ та їх розвиток в умовах воєнного стану в Україні та її повоєнного відновлення Президія НААН надала можливість провести вибори на вакантні посади керівників державних наукових установ НААН за зверненнями колективів наукових працівників установ, крім тих наукових установ, які знаходяться на територіях, де ведуться бойові дії або на тимчасово окупованих територіях України російською федерацією.

Коригувалися умови і розміри оплати праці керівників державних підприємств дослідних господарств НААН у 2023 р.

Підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної наукової продукції сприятиме розвиток системної комунікації. Зокрема, Президією НААН затверджено План міжнародних та всеукраїнських заходів, що будуть організовані і проведені науковими установами НААН у 2024 р. та Міжнародні і всеукраїнські виставкові заходи, які є обов'язковими для участі наукових установ Національної академії аграрних наук України у 2024 р. Затверджено також План підготовки та випуску наукових видань Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2023 р.

Підвищенню рівня творчої активності сприяє оцінювання і стимулювання наукової праці. Рішенням Президії НААН присуджено премії НААН «За видатні досягнення в аграрній науці» у 2021 р.:

- Грицишину М.І. – за монографію «Наукові основи формування та оновлення техніко-технологічної бази аграрних підприємств» (висунуто Національним науковим центром «Інститут механізації та електрифікації сільського господарства» і Відділенням землеробства, меліорації та механізації НААН).
- Дзіцюк В.В., Гузеватому О.Є., Типило Х.Т. – за монографію «Цитогенетика сільськогосподарських і домашніх тварин» (висунуто Інститутом розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН та Відділенням зоотехнії НААН).
- Єжову В.М., Гринику І.В. – за монографію «Біохімія плодових культур» (висунуто Інститутом садівництва НААН та Відділенням рослинництва НААН).
- Крутяковій В.І., Беспалову І.М., Молчановій О.Д. – за монографію «Інженерно-технологічні інновації у виробництві ентомологічних та мікробіологічних засобів захисту рослин» (висунуто

Інженерно-технологічним інститутом «Біотехніка» НААН та Відділенням землеробства, меліорації та механізації НААН).

- Ткаченку М.А., Кондратюк І.М., Борис Н.Є. – за монографію «Хімічна меліорація кислих ґрунтів» (висунуто Національним науковим центром «Інститут землеробства НААН» та Відділенням землеробства, меліорації та механізації НААН).

Також оголошено конкурс на здобуття премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці» у 2023 р. та затверджено конкурсну комісію та експертні групи з розгляду висунутих робіт.

Президія НААН вирішила погодитись з пропозиціями вчених рад наукових установ щодо кандидатів, висунутих на здобуття довічних та дворічних державних стипендій видатним діячам науки, і направити необхідні матеріали до МОН.

Президія НААН затвердила звіти молодих вчених – стипендіатів Кабінету Міністрів України та рекомендувала Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки продовжити виплату стипендій Кабінету Міністрів України для дев'ятьох молодих учених – стипендіатів від НААН, а також за результатами проведеного конкурсного відбору призначити дві стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених НААН, які успішно проводять наукові дослідження, здійснюють актуальні науково-технічні розробки і вже досягли визнаних результатів.

Прийнято рішення рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій для участі в конкурсі на здобуття Премій Верховної Ради України молодим ученим допустити роботи:

- «Агробіологічні основи формування генетичного потенціалу сортів льону олійного в умовах кліматичної адаптації» (автор – Коновалова Віра Миколаївна, доктор філософії, старший науковий співробітник Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН);

- «Повоєнна капіталізація національного багатства України: обліково-оціночний аспект» (автор – Бездушна Юлія Сергіївна, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу обліку та оподаткування Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»).

За р. схвалено два методичні документи: проект Регламенту проведення виборів членів НААН; зразки списків, протоколів і бюлетенів для голосування та проект Регламенту виборів академіка-секретаря Відділення НААН, які рекомендовано до затвердження Загальними зборами НААН.

Академія розвиває традиції наукових шкіл і осередків розвитку аграрної науки. У 2023 р. на державному рівні відзначається 100-річчя Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» та 50-річчя Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН.

Загалом у 2023 р. відбулося 20 засідань Президії НААН, де розглянуто 158 питань, і 15 засідань бюро Президії НААН, на яких розглянуто 15 питань.

Про діяльність галузових Відділень Національної академії аграрних наук України

2021 р.

У поточному році Відділення землеробства, меліорації та механізації проводило роботу з організації наукової діяльності і методичного керівництва дослідженнями у галузях ґрунтознавства та агрохімії, землеробства, агроєкології, водних проблем і меліорації земель, сільськогосподарської мікробіології, органічного виробництва сільськогосподарської продукції, хмелярства, механізації та електрифікації сільськогосподарського виробництва і технічного сервісу, інженерно-технологічних засад створення екологічно безпечних промислових біотехнологій та обладнання для виробництва і застосування в агробіоценозах препаратів біологічного захисту рослин, а також особливостей динамічних процесів природних і штучних екосистем Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН та довгострокової перспективи збереження його біорізноманіття.

За звітний період науковими установами Відділення розроблено науково-методичні основи функціонування ґрунтового інформаційного центру; сформовано принципи та практичні заходи з формування моделей ґрунтоводоохоронних агроландшафтних систем за ведення ґрунтозахисного землеробства; зніційовано створення «Державного освітньо-наукового консорціуму органічного землеробства» на базі ННЦ «Інститут землеробства НААН»; розроблено структурно-функціональну схему системи і макетний зразок автоматизованого безпілотного обприскувача польових культур; розроблено концепцію створення інформаційно-аналітичної системи використання водних ресурсів України; здійснено комплексний аналіз ефективності використання зрошення та науково обґрунтовано методологічні підходи до параметрів подачі й розподілу поливної води на Півдні України в умовах регіональних змін клімату; узагальнено та адаптовано методику оцінювання, розрахунку та методів математичного моделювання екологічних ризиків для визначення основних важелів управління ними в агроценозах; розроблено систему екологічних показників оцінювання стану фітоценозів агроєкосистем (агроландшафтів); вивчено теоретичні засади супутникового моніторингу процесів опустелювання та посушливих явищ, отримано наукові знання щодо біологічної дегуміфікації ґрунту; розроблено технологічні проекти вирощування хмелю в Україні; розроблено концепцію створення комбінованих біоінженерних комплексів; здійснено моніторинг за програмою «Літопис природи» за 2021 р., складено реєстр існуючих місцезростань судинних рослин соцологічного статусу у природному ядрі.

Відділенням проведено три засідання загальних зборів і 17 засідань бюро Відділення, на яких було розглянуто відповідно 32 і 52 питання, зокрема: підсумки діяльності Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН за 2020 р. та основні завдання на перспективу; орієнтовний план роботи Відділення на 2021 р., наукові доповіді на теми: «Стратегія використання осушених земель у Карпатському регіоні», «Науково-методичні засади реабілітації радіоактивно забруднених агроландшафтів у контексті «зеленої» економіки», «Перспективи розвитку карбонового землеробства на радіоактивно забруднених територіях Полісся в контексті сучасних викликів природних та антропогенних чинників».

Заслухано звіти академіків НААН Адамчука В.В., Булгакова В.М., Гудкова І.М., Заришняка А.С., Камінського В.Ф., Коваленка П.І., Мазура Г.А., Сайка В.Ф., Ромашенка М.І., Тарара О.Г., Ушкаренка В.О. та членів-кореспондентів НААН Бондаря О.І., Кюрчева В.М., Мазоренка Д.І., Патики М.В., Танчика С.П., Ткача В.П., Трускавецького Р.С., Янсе Л.А. за 2018–2020 рр.

На розширених засіданнях бюро Відділення розглянуто звіти головних наукових установ про результати виконання ПНД 12 у 2021 р., а також розглянуто питання з формування та реалізації тематики наукових досліджень НААН на 2022-2025 рр., здійснено експертне оцінювання 29 заявок, поданих на конкурс.

Сформовано перелік наукових праць до плану видань на 2021 р. Заслухано звіти чотирьох стипендіатів, яким призначено стипендію Кабінету Міністрів України.

Розглянуто наукову роботу (ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського») для участі у конкурсі на здобуття іменної стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук. Розглянуто наукову роботу (ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського») для участі у конкурсі на здобуття щорічної Премії Президента України для молодих учених. Розглянуто серію наукових робіт з єдиної тематики досліджень (ННЦ «Інститут

грунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського») для участі у конкурсі на здобуття премій НАН України для молодих учених за кращі наукові роботи.

На засіданнях бюро Відділення також розглянуто кадрові питання: про нагородження працівників установ з нагоди святкування Дня науки, Дня Незалежності, Дня працівників сільського господарства.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН питання на теми: «Наукові засади інформаційного забезпечення управління ґрунтовими ресурсами в контексті міжнародної інтеграції та земельної реформи», «Розвиток агропромислового виробництва на основі автоматизованих технологічних процесів та технічних систем», «Про ефективність діяльності Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН», «Науково-методичні засади реабілітації радіоактивно забруднених агроландшафтів у контексті «зеленої» економіки», «Наукове забезпечення розвитку виробництва та застосування добрив у землеробстві України», «Про ефективність діяльності Інституту сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН».

Крім того, підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН питання на теми: «Шляхи і напрями використання осушуваних земель в умовах Карпатського регіону», «Геоінформаційні системи і технології для використання у зрошуваному землеробстві півдня України».

Учені наукових установ Відділення брали участь у розробленні нових і внесенні змін до чинних нормативно-правових актів, покладених в основу розроблення наукових засад формування і реалізації державної політики в галузі землеробства, меліорації та механізації.

Для розгляду на Раді національної безпеки і оборони України (РНБО) підготовлено матеріали з питань підвищення ефективності використання кислих і солонцевих ґрунтів у землеробстві України.

Підготовлено пропозиції щодо реалізації рішення РНБО України «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації», введених у дію Указом Президента України, що стосуються: наукового супроводу проекту Закону України «Про збереження ґрунтів та охорони їх родючості»; розробки концепції державної програми використання та охорони земель тощо.

До Мінагрополітики України подано: проєкт наказу «Про затвердження Правил щодо забезпечення родючості ґрунтів і застосування окремих агрохімікатів», рекомендації щодо надання технічної допомоги ФАО розвитку національної ґрунтово-інформаційної системи в Україні, пропозиції до Плану заходів з реалізації Оновленого Національного визначеного внеску України до Паризької угоди до 2030 року.

До Міндовкілля України подано: пропозиції до проєкту наказу «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України», пропозиції до проєкту наказу «Про затвердження Правил використання природних рослинних ресурсів з науково-дослідною метою», матеріали для підготовки Національного кадастру антропогенних викидів із джерел та адсорбції поглиначами парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, інформаційно-аналітичні матеріали з пропозиціями щодо удосконалення нормативної бази державного регулювання безпечності та якості добрив, матеріали на виконання Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року.

До Міносвіти України подано: пропозиції до Закону України «Про вищу освіту» щодо продовження строку завершення підготовки кандидатів та докторів наук; пропозиції до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо присудження наукових ступенів».

До Державного агентства водних ресурсів України подано інформацію щодо виконання у 2021 р. Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року.

До парламентських слухань подано пропозиції на тему: «35-ті роковини Чорнобильської катастрофи: проблеми та перспективи розвитку зони відчуження» з питань екологічної політики і природокористування.

Заслухано роботи молодих учених наукових установ Відділення та визначено конкурсанти на присудження премії Президії НААН «За кращу наукову доповідь молодого вченого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень». За наукові доповіді «Автоматична система адаптивного управління режимом роботи доїльної апаратури» і «Патогенність *Acremonium cucurbitacearum* щодо рослин огірків та біологічні засоби обмеження його розвитку» присуджено дипломи III ступеня.

Науковців Відділення було відзначено Державними преміями Президента України для молодих учених 2021 року (Указ Президента України від 16 грудня 2021 р. № 659/2021) за роботу «Формування адаптивного потенціалу рослинно-мікробних взаємодій як основа ризосферних та екосистемних процесів» (Борко Ю.П., ННЦ «ІЗ НААН», Цехмістер Г.В., ІСМАВ).

Упродовж звітного періоду було організовано п'ять Днів поля. Спільно з ФАО проведено чотири семінари в рамках проекту «Запаси вуглецю в українських чорноземах як похідна від землекористування та зміни клімату та їх значення для пом'якшення викидів парникових газів»; науково-практичний онлайн-семінар «Узгодження національної системи ґрунтової класифікації зі Світовою реферативною базою ґрунтових ресурсів (WRB 2014)». Науковими установами Відділення приділено значну увагу розширенню міжнародного співробітництва за напрямками землеробства, меліорації та механізації з провідними науковими центрами світу, зокрема Республіки Польща, Італії, Литви, Латвії, Естонії, Болгарії, Словаччини, Казахстану, Азербайджану, Японії, Кореї, Канади тощо. Продовжено виконання угоди з Регіональним офісом ФАО для країн Європи та Центральної Азії в рамках проекту Глобального екологічного фонду «Інтегроване управління природними ресурсами в деградованих ландшафтах у лісостеповій та степовій зонах України».

Взято участь у 264 наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах, зокрема у 159 міжнародних та всеукраїнських. Організовано понад 127 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період Відділенням організовано і проведено 64 виставки-ярмарки.

За звітний період співробітниками наукових установ Відділення опубліковано: 66 книг (монографій), з них 17 – за кордоном, серед яких: «Устойчивое управление почвенными ресурсами в Евразийском регионе» (под ред. С.А. Балюка, Г.М. Хасанхановой, П.В. Красильникова), «The scientific soil management in Ukraine: key features» (Gadzalo Y., Baliuk S., Medvedev V., Miroshnychenko M.), «Становлення та розвиток наукових напрямів ННЦ «Інститут землеробства НААН» до 30-річчя Незалежності України» (Камінський В.Ф., Дегодюк Е.Г.), «Інституціональне забезпечення збалансованого використання та охорони земель сільськогосподарського призначення» (Дребот О.І., Височанська М.Я., Комарова Н.В., за наук. ред. О.І. Дребот), «Наукові основи технологій краплинного зрошення сільськогосподарських культур»: монографія (Шатковський А.П., Журавльов О.В., за наук. ред. М.І. Ромащенко), «No-till система землеробства в Україні: наука і практика» (Вожегова Р.А., Малярчук М.П., Грановська Л.М.), «Агробіологічні основи створення та використання лучних фітоценозів» (Котяш У.О., Стасів О.Ф., Коник Г.С., Панахид Г.Я., Бугрин Л.М.), «Біоенергетичні культури. Технології. Техніка. Економіка» (Адамчук В.В., Грицишин М.І., Перепилиця Н.М.); 16 наукових журналів; 9 бюлетенів; 1252 статті у наукових виданнях, з них 321 – за кордоном, серед яких 202 – у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus і/або Web of Science; 30 методичних рекомендацій.

З нагоди відзначення у 2021 р. знаменних дат проведено Міжнародний круглий стіл, присвячений Всесвітньому Дню Ґрунту та з нагоди 65-річчя від дня заснування ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», інтернет-конференцію «Наукові читання до 85-річчя від дня народження В'ячеслава Григоровича Михайлова – видатного вченого у галузі селекції та насінництва сільськогосподарських культур». З нагоди 50-річчя ІТІ «Біотехніка» НААН проведено Міжнародну наукову конференцію «50 років досліджень Інженерно-технологічного інституту: досягнення та перспективи». З нагоди 60-річчя створення ІСМАВ проведено Всеукраїнську наукову конференцію «Біологічні аспекти оптимізації продукційного процесу культурних рослин».

Відділенням рослинництва упродовж звітного періоду проведено два засідання загальних зборів Відділення, на яких розглянуто питання: «Про підсумки діяльності науково-дослідних установ Відділення рослинництва за 2016–2020 рр. та основні завдання на перспективу, «Про організацію досліджень науковими установами Відділення рослинництва у зв'язку з приєднанням України до Європейського зеленого курсу ЄС», «Сучасні тенденції та практика застосування роботехніки для проведення наукових досліджень у рослинництві». Заслухано річні звіти про наукову діяльність академіків та членів-кореспондентів НААН.

Проведено 21 засідання бюро Відділення, на яких розглянуто питання про: результати роботи експертної групи Відділення рослинництва НААН з визначення програм наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр.; зміну керівників програм наукових досліджень; розгляд результатів виконання програм наукових досліджень науковими установами НААН за I півріччя 2021 р.; подання науковими установами матеріалів претендентів на здобуття премії Президії НААН «За кращу наукову доповідь молодого вченого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень»; атестацію наукових робіт стипендіатів Кабінету Міністрів України для молодих учених; подання кандидата на здобуття іменної стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук; подання наукових робіт молодих учених на здобуття премій Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президента України; розгляд рукописів монографій науковців для включення у план видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2021 р.; кадрові питання, відзначення ювілейних дат у наукових

установах, нагородження працівників наукових установ почесними відзнаками вищих органів влади та НААН з нагоди святкування ювілеїв, Дня науки, Дня Незалежності України, Дня працівників сільського господарства; розгляд монографії «Біохімія плодових культур» (автори – Єжов В.М., Гриник І.В.), поданої на здобуття премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці».

На розширеному засіданні бюро Відділення заслухано звіти керівників про виконання програм наукових досліджень за 2016–2020 рр., експертною комісією, затвердженою Постановою НААН, розглянуто питання з формування та реалізації тематики наукових досліджень НААН на 2021–2025 рр. (короткотермінові прикладні наукові дослідження), здійснено експертне оцінювання 11 заявок, поданих на конкурс.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН п'ять питань, а саме: «Інноваційні підходи при селекції високопродуктивних гібридів кукурудзи різних груп стиглості та напрямів використання», «Наукове забезпечення організації державного регулювання розвитку насінництва в Україні», «Перспективи та інновації вирощування нішевих овочевих культур в Україні», «Про ефективність діяльності Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН», «Про ефективність діяльності Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН».

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН три питання, а саме: «Науково-практичні принципи формування сортименту винограду», «Організаційні та еколого-економічні проблеми ринку засобів захисту рослин», «Інноваційний розвиток насінництва картоплі в Україні».

За результатами засідання робочої групи з наукового забезпечення комерційного використання прав об'єктів права інтелектуальної власності на сорти рослин на позаплановому засіданні бюро Президії НААН було розглянуто питання «Економіко-правові засади ринку лабораторно-оціночних послуг у насінництві і розсадництві».

На виконання рішення Президії НААН розроблено Програми з органічного вирощування кукурудзи в Україні та вирощування кукурудзи в Україні в умовах змін клімату.

Наукові установи Відділення брали активну участь у підготовці «Положення про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в Національній академії аграрних наук України».

До Верховної Ради України було подано пропозиції до проекту Плану законопроектної роботи Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій на 2021 р.. Підготовлено та надіслано пропозиції та зауваження: до проекту Закону України «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за обігом генетично модифікованих організмів і генетично модифікованої продукції для забезпечення продовольчої безпеки»; до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання обігу конопель в медичних цілях, науково-технічній діяльності та промисловості».

До Міністерства освіти і науки України подано пропозиції до проекту Закону України «Про пріоритетні напрями наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні» щодо необхідності включення до переліку пріоритетних напрямів окремого напрямку «Зелене сільське господарство».

До Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України подано інформацію щодо виконання пунктів 135 і 136 Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, погоджено проект Закону України «Про ратифікацію Нагойсько-Куала-Лумпурського додаткового протоколу про відповідальність і відшкодування до Картахенського протоколу про біобезпеку».

До Мінагрополітики України підготовлено та подано інформаційно-аналітичні матеріали про об'єкти альтернативної енергетики, які використовують енергію біомаси та перспективи їх розвитку в Україні; подано кандидатури до Центральної галузевої дегустаційної комісії виноробної промисловості; подано кандидатури до складу робочих груп: з питань сприяння розвитку картоплярства та овочівництва, з удосконалення ведення системи насінництва та охорони прав на сорти рослин, із підготовки та проведення кваліфікаційного іспиту аудитора із сертифікації (агронома-інспектора).

Упродовж звітного року співробітники Відділення разом з науковими установами на базі Виставково-інноваційного центру НААН у Державному підприємстві «Дослідне господарство «Саливонківське» Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН» організовували та провели Дні поля: «Сортові ресурси та ефективні технології виробництва кормів» (27 травня 2021 р.), «Зернові культури: пшениця озима та яра (м'яка і тверда), ячмінь озимий та ярий, жито озиме, тритикале, овес» (29 червня 2021 р.), «Перспективи комплексного використання сортового ресурсу ефіроолійних і

лікарських рослин» (2 липня 2021 р.), «Перспективи використання нових сортів картоплі в умовах змін клімату» (22 липня 2021 р.), «Круп'яні та бобові культури: гречка, просо, сочевиця, нут, квасоля, сориз» (30 липня 2021 р.), «Перспективні вітчизняні гібриди соняшнику» (26 серпня 2021 р.), «Кращі гібриди кукурудзи та сорти сої селекції наукових установ НААН» (9 вересня 2021 р.), «Буряки цукрові, кормові, столові, сорго цукрове та біоенергетичні культури» (21 вересня 2021 р.).

Відділення зоотехнії у своїй роботі за 2021 р. керувалося законодавством України, Статутом НААН та Положенням про Відділення. Основними завданнями було: організація і здійснення фундаментальних та прикладних досліджень з пріоритетних наукових напрямів у галузі тваринництва та їх координація; проведення наукової експертизи короткотермінових прикладних завдань.

Тривали дослідження з традиційних напрямів науки, затверджених відповідними постановами Президії НААН, розвивалися новітні наукові напрями.

Так, в установах Відділення подальший розвиток отримали сучасні наукові напрями, які збагачують вітчизняну науку новими знаннями щодо розроблення екологічно безпечних технологій і систем годівлі у тваринництві. Комплексні напрями діяльності наукових установ було зосереджено на: раціональному використанні ресурсів; збереженні генофонду локальних порід тварин і відновленні чисельності зникаючих видів риб; біотехнологічних та молекулярно-генетичних дослідженнях сільськогосподарських тварин; розробленні нормативних документів; аналізі економічної ефективності господарської діяльності підприємств тощо.

Упродовж звітної періоду проведено два засідання загальних зборів і 12 засідань бюро Відділення, з них 3 – розширені, на яких розглянуто понад 25 питань, а саме: актуальні проблеми галузі тваринництва і науково-методичної роботи; заслуховування звітів керівників ПНД Відділення за 2020 р.; рекомендації щодо видання монографій, посібників, довідників; визначення претендентів у другому турі конкурсу на здобуття щорічної премії НААН «За кращу наукову доповідь молодого вченого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень», Премії Президії НААН; погодження кандидатур на посади заступників директорів з наукової роботи наукових установ Відділення; нагородження працівників та науковців мережі Відділення; відзначення науковців з нагоди Дня науки, Дня Незалежності України та Дня працівників сільського господарства; «Про підсумки діяльності Відділення зоотехнії за 2020 р.»; затвердження плану роботи Відділення на 2021 р.; організаційні завдання наукових установ із наукового забезпечення галузі тваринництва на 2021 р.; заслухано річні звіти про науково-педагогічну і громадську діяльність 9 членів Академії – 6 академіків (Грициняк І.І., Жукорський О.М., Козир В.С., Рибалко В.П., Седіло Г.М., Снітинський В.В.) та 3 членів-кореспондентів НААН (Березовський М.Д., Іонов І.А., Цвігун А.Т.).

Відповідно до компетенції запропоновано і підготовлено три питання, які було винесено на засідання Президії та бюро Президії НААН: «Молекулярно-епізоотичний контроль та біотехнологічні методи профілактики інфекційних захворювань об'єктів аквакультури», «Про стан наукових досліджень з проблем резистентності та механізмів її формування у високопродуктивних тварин» і «Про наукове забезпечення створення екологічних систем утилізації відходів промислового виробництва продукції тваринництва».

Відділення співпрацювало із профільним департаментом та робочими групами Міністерства аграрної політики та продовольства України – щодо державної підтримки збереження локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин; Громадською організацією «Асоціація зі скачок та перегонів» – стосовно виділення сучасного обладнання для генетичних досліджень; Міністерством захисту довкілля і природного середовища України – щодо надання пропозицій до Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні; надано понад 70 окремих документів стосовно наукового врегулювання нормативних, організаційних, правоохоронних та рибницьких аспектів діяльності, яка пов'язана з використанням біологічних ресурсів внутрішніх водойм і проведенням рибогосподарських компенсаційних заходів; підготовлено відповідні інформаційно-аналітичні матеріали для Комітету з аграрної та земельної політики Верховної Ради України.

За ініціативи Відділення проведено науково-практичний семінар-нараду для дослідних господарств мережі НААН із застосування сучасних методів відтворення сільськогосподарських тварин.

Відділення відповідно до покладених на нього завдань брало участь у вивченні стану галузі тваринництва й узагальненні результатів діяльності, надавало організаційну та методичну допомогу в роботі відповідних фахових рад, науково-методичних комісій тощо.

З метою збільшення обсягів фінансування наукові установи спрямовували свої зусилля на залучення коштів до спеціальних фондів (позабюджетних асигнувань).

Відповідну роботу проводили з підготовки наукових кадрів – співробітниками наукових установ захищено 25 кандидатських дисертацій і чотири докторських; у спеціалізованих вчених радах п'яти установ Відділення захищено 30 кандидатських і п'ять докторських дисертацій.

Науковці співпрацюють із провідними науковими центрами 19 країн світу. Співпраця, в основному, перейшла в онлайн-формат. У 2021 р. з 51 закордонного відрядження науковців 48 відбулися в онлайн-режимі; із 6 закордонних стажувань – 2 онлайн. Укладено 8 нових угод, пролонговано – 23; отримано 5 грантів; взято участь у: вебінарі «Практика використання штучного осіменіння сільськогосподарських тварин в країнах Східної Європи і Центральної Азії»; семінарі із застосування інформаційної системи біорізноманіття свійських тварин; тренінгу FAO у межах Всесвітнього тижня правильного використання антибіотиків; віртуальних тренінгах ERFП за проектом GenRes Bridge; Генеральній асамблеї національних координаторів ERFП FAO.

Наукові установи брали участь у 120 всеукраїнських і зарубіжних наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Проведено 16 галузевих виставок-ярмарків. Організовано понад 12 виступів на телебаченні та по радіо.

Відділенням ветеринарної медицини проведено два засідання загальних зборів і сім засідань бюро Відділення (зокрема розширених), на яких розглянуто 22 питання, з них: 10 – науково-методична робота, 2 – оцінювання діяльності наукових установ Відділення, 2 – звіти членів Відділення, 8 – інше (плани роботи та кадрові питання).

Підготовлено та видано науково-методичний посібник «Удосконалення ветеринарно-санітарних заходів з метою отримання органічної продукції бджільництва».

Між Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів і науковими установами Відділення підписано Меморандум про співпрацю щодо оцінювання ризиків у сфері безпечності продуктів та здоров'я тварин, залучення провідних науковців до експертиз і впровадження наукових розробок.

Взято участь у роботі міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні епідемічні виклики в концепції «Єдине здоров'я» (м. Тернопіль, Інститут ветеринарної медицини НААН) і науково-практичної конференції «Актуальні проблеми внутрішньої патології тварин» (Білоцерківський національний аграрний університет).

Науковцями Відділення організовано та проведено робочу зустріч за участі директора Програми зменшення біологічної загрози в Україні і країнах Східної Європи та інших представників Посольства США в Україні.

Взято участь у роботі Комісії з біобезпеки та біологічного захисту при Раді національної безпеки і оборони України.

Підготовлено і розглянуто на засіданні Президії НААН питання «Стан та перспективи наукового супроводу дезінфекції як складової системи біобезпеки у ветеринарній медицині».

На засідання загальних зборів та бюро Відділення розглянуто питання: наукові аспекти прогнозування у контексті протидії пандемії COVID-19; підсумки роботи координаційно-методичних рад ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» та Інституту ветеринарної медицини НААН з виконання ПНД 34 «Єдине здоров'я, біологічна та продовольча безпека» і ПНД 35 «Забезпечення здоров'я тварин» за 2021 р.; державна реєстрація земель та майнового комплексу наукових установ Відділення ветеринарної медицини; інформація щодо публікацій у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science.

Науковими установами Відділення завдяки грантовій підтримці Національного фонду досліджень продовжено виконання проекту: «Вивчення можливої ролі домашніх тварин як резервуару SARS-CoV-2». Подано на конкурс три нових проекти. Проект «Вивчення циркуляції зоонотичних вірусів грипу А в природному резервуарі, оцінка їх епідемічних ризиків та небезпеки для здоров'я людини в Україні» визнано переможцем конкурсу «Наука для безпеки та сталого розвитку».

Незважаючи на складну епідемічну ситуацію в світі, Відділенням продовжено налагодження творчих зв'язків з провідними науковими центрами Європи, такими як Інститут мікробіології Бундесверу та Інститут Фрідріха Лoeffлера (Німеччина), Біологічний Центр Чеської Академії Наук (Чехія), Національний ветеринарний науково-дослідний інститут (Польща), Державний аграрний Університет Молдови тощо.

Відділенням аграрної економіки і продовольства упродовж 2021 р. проведено три засідання загальних зборів та 22 засідання бюро Відділення, на яких розглянуто 46 питань. На порядок денний засідань було винесено: обговорення та аналіз виконання планових наукових досліджень; наукові доповіді, присвячені розгляду результатів наукових досліджень із забезпечення економічного розвитку

аграрного сектору економіки та сільських територій, моніторингу сільськогосподарського землекористування засобами геоінформаційних технологій та дистанційного зондування Землі, сучасним тенденціям розвитку харчової індустрії; підвищення ефективності переробки рослинної сировини у продукти харчового і технічного призначення; розгляд завершених науково-дослідних робіт (НДР); обговорення планів і звітів; впровадження наукових розробок інститутів; розгляд тематики короткотермінових прикладних наукових досліджень на 2022 р. з напрямку економіка і продовольство, а також звітування членів Академії про їх наукову та науково-педагогічну діяльність, зокрема академіків НААН Гайдучього П.І., Терещенка В.К. і члена-кореспондента НААН Лобаса М.Г.

Науковці Відділення брали активну участь у підготовці пропозицій до законодавчо-нормативних актів стосовно аграрної економіки та продовольчої індустрії. Зокрема, до Верховної Ради України було підготовлено та надіслано 10 документів: проект Закону України 5385 «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо скасування інституту права постійного користування земельними ділянками»; проект Закону України «Про внесення змін до розділу II «Прикінцеві положення» Закону України 5486-1 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення»; проект Закону України 6013 «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період»; проект Закону України 2195 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо продажу земельних ділянок та набуття права користування ними через електронні аукціони»; проект Закону України 3012 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення права працівників державних сільськогосподарських підприємств, установ, організацій на одержання земельної частки (паю)»; проект Закону України 1798 «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості».

До Кабінету Міністрів України було підготовлено та подано п'ять документів щодо: змін і доповнень до проекту Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1764 і від 17 травня 2021 р. № 484»; реформування аграрної науки; інтеграції вітчизняної науки у світовий науковий простір; інтеграції в Європейський дослідницький простір з урахуванням національних інтересів.

До Міністерства аграрної політики та продовольства України було підготовлено та подано 13 аналітичних записок щодо: проблем хімічної меліорації кислих ґрунтів в Україні та шляхи їх розв'язання; необхідності розробки порядку інвентаризації активів сільськогосподарських підприємств та адаптованої до специфіки сільського господарства методики їх облікової переоцінки; обліково-оціночних механізмів проведення масового грошового оцінювання вартості земель сільськогосподарського призначення з метою її включення у фінансову звітність та систему національних рахунків; розрахунків обсягу витрат у структурі собівартості в розрізі елементів на виробництво соняшнику, ріпаку, сої за 2020–2021 рр.; економіко-правового забезпечення ринку лабораторно-оціночних послуг у насінництві і розсадництві; наукового забезпечення розвитку насінництва в Україні на засадах державно-приватного партнерства.

За результатами фундаментальних і прикладних досліджень науковими установами спільно з ученими Відділення розроблено 1 теорію, 7 концепцій, 1 стратегію, 23 методики, 53 аналітичні записки та прогнози, 1 робочу конструкторську документацію, 3 технологічні інструкції та 3 рецептури. З них 33 – рекомендовано до апробації.

За результатами наукових досліджень заступника академіка-секретаря Відділення, академіка Хареби В.В. було отримано 4 охоронних документи, зокрема патентів на винаходи – два: патент № 210685 (дата державної реєстрації майнових прав інтелектуальної власності 28.05.2021 р.) і патент № 210686 (дата державної реєстрації майнових прав інтелектуальної власності 28.05.2021 р.), а також свідоцтва на науково-технічну продукцію – 2 (два) (технологій, матеріалів, сортів рослин тощо): свідоцтво № 210576 (державна реєстрація сорту рослини Тапер. Помідор їстівний. Дата державної реєстрації 02.07.2021 р.); свідоцтво № 210577 (державна реєстрація сорту рослин Vegas 176. Помідор їстівний. Дата державної реєстрації 02.07.2021 р.).

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН та бюро Президії НААН сім питань, зокрема на засіданні Президії НААН – 3 питання, а саме: про стартап національного проекту «Українська картопля»; наукове забезпечення розвитку державної фінансової підтримки агропромислового виробництва; наукове забезпечення організації державного регулювання розвитку насінництва в Україні, а на засіданні бюро Президії НААН – 4 питання, зокрема: стимулювання виробництва нішевих культур в Україні на основі фастплант-технологій; економіко-правові засади ринку лабораторно-оціночних послуг у насінництві і розсадництві; науково-технічні засади

підвищення ефективності переробки рослинної сировини в продукти харчового і технічного призначення; організаційні та еколого-економічні проблеми ринку засобів захисту рослин в Україні.

Відділення координувало науково-дослідну роботу 23 економічних підрозділів й одного продовольчого підрозділу галузевих науково-дослідних установ Академії, визначало їхню тематику, узгоджувало основні функції і напрями науково-дослідних робіт цих підрозділів. Крім того, забезпечувало координацію досліджень 6 ПНД, зокрема у сфері економіки: «Сталий розвиток аграрного сектору економіки та сільських територій» (ННЦ «Інститут аграрної економіки»); «Збалансоване агровиробництво і природокористування України» (Інститут агроєкології і природокористування НААН); «Забезпечення землеустрою та кадастру» (Інститут землекористування НААН); «Наукові основи інноваційної біоекономіки в АПК» (ТОВ «Інститут інноваційної біоекономіки») і у сфері продовольства: «Розвиток національної продовольчої системи» (Інститут продовольчих ресурсів НААН) і «Переробка насіння олійних культур. Олія та жири» (Український науково-дослідний інститут олій та жирів НААН).

Результати досліджень у сфері аграрної економіки і продовольства знайшли широке відображення в організації пропаганди та науково-методичних заходах, проведених науковими установами Відділення на виставках, міжнародних конкурсах, конференціях, семінарах, виступах по радіо та на телебаченні, нарадах, творчих дискусіях, засіданнях «круглих столів». Зокрема: міжнародна науково-практична конференція «Технології харчових продуктів і комбікормів»; міжнародний форум EFBM'2021 «Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління»; II Всеукраїнська науково-теоретична конференція «Харчові традиції – ментальний код нації: мова, література, культура, історія, філософія, соціологія, етнографія, економіка»; X Міжнародна науково-технічна конференція «Наукові проблеми харчових технологій та промислової біотехнології у контексті євроінтеграції»; всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні проблеми бухгалтерського обліку та фінансів»; IX Всеукраїнська науково-практична конференція «Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК»; II Міжнародна науково-практична конференція «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи»; міжнародна конференція «Трансфер технології живлення рослин на основі біоактиваторів»; всеукраїнська конференція «Біоекономіка і діджиталізація: проблеми і перспективи»; XIV Всеукраїнська науково-технічна конференція «Олієжирова галузь: технології та ринок»; VIII Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток харчової індустрії»; міжнародна конференція «Стратегія розвитку цукру та натуральних підсолоджувачів»; вебінар «Оцінка втрат агросектору від можливої заборони використання неонікотиноїдів»; вебінар щодо нових правил застосування, зберігання і внесення аміачної селітри; науково-практичний семінар «Українська картопля»; бізнес-практики; науково-практичний семінар-консультація з органолептичного оцінювання жиромісної продукції в умовах ТОВ «Нофалаб Інтернешнл Лабораторіс Україна» тощо.

Вчені Відділення у 2021 р. брали активну участь у восьми агропромислових виставках, таких як «Зернові технології 2021»; Міжнародний форум харчової промисловості і упаковки; XXXIII Міжнародна агропромислова виставка «АГРО-2021»; міжнародна виставка «Inprodmash 2021 обладнання і технологій для харчової і переробної промисловості»; Міжнародна спеціалізована виставка «Масло Жирова Індустрія 2021»; міжнародна виставка «АгроКомплекс» – виставка ефективних технологій для аграрного бізнесу; міжнародна виставка «WorldFood Ukraine 2021»; міжнародна виставка «Fresh Business Expo 2021».

Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку упродовж звітної періоду здійснено координацію виконання завдань ПНД *«Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток»)* 28 науковими установами НААН – співвиконавцями Програми.

Відділення здійснювало координацію діяльності п'яти міжрегіональних наукових центрів НААН. За участі Відділення організовано та проведено засідання науково-координаційної ради з питань організації діяльності міжрегіональних наукових центрів НААН «Про підсумки діяльності міжрегіональних наукових центрів за 2020 р. та завдання на перспективу», організовано репрезентацію міжрегіональних наукових центрів на виставці «Агро-2021».

Упродовж 2021 р. проведено три засідання загальних зборів та 16 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 48 питань. Зокрема: «Про підсумки виконання досліджень за ПНД 44 «Наукові основи ефективного функціонування та інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки в конкурентних умовах міжнародної інтеграції («Інноваційний розвиток») за 2016–2020 рр. та 2020 р. і завдання на перспективу»; «Про підсумки діяльності Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку за 2020 рік та основні завдання на перспективу»; «Про підсумки виконання ПНД 41 «Використання

потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток») у 2021 р.»; «Про підсумки діяльності науково-дослідних установ Відділення у I півріччі 2021 року»; «Публікаційна активність членів Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку за 9 місяців 2021 року».

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН питання: «Селекційні досягнення та проблеми вирощування ячменю ярого голозерного та півчастого в Україні» і «Стан та перспективи наукового забезпечення інноваційного розвитку агропромислового комплексу та сільських територій Рівненської області»; на засіданнях Президії НААН: «Стан та перспективи наукового забезпечення сільськогосподарського виробництва в зоні проведення ООС» і «Про затвердження «Положення про створення, використання та охорону об'єктів права інтелектуальної власності в Національній академії аграрних наук України».

Науковцями Відділення упродовж звітнього періоду підготовлено пропозиції щодо: вдосконалення нормативно-правового забезпечення для підвищення результативності виконання замовлення, ефективності впровадження наукової і науково-технічної продукції, провадження інноваційної діяльності та трансферу технологій; виконання заходів з реформування Національної академії аграрних наук України на 2021 і 2022 рр. (Пункт 12. Розширення впровадження наукових досліджень і розробок установ Національної академії аграрних наук України, розширення співпраці між науковими установами та споживачами наукової продукції всіх форм власності); кандидатур до оновленого персонального складу Науково-експертної Ради Міністерства аграрної політики та продовольства України; учасників циклу передач «НАУКА XXI» на Парламентському каналі «РАДА»; Плану видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН на 2022 р..

Підготовлено зведену інформацію по науковим установам НААН для МОН України: стосовно напрямів використання коштів, отриманих у результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів держбюджету, виплати винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер, і стосовно впливу діяльності у сфері трансферу технологій на фінансовий стан підприємств та організацій за 2020 р.; про основні результати інноваційної діяльності та у сфері трансферу технологій, отримані у 2020 р., зокрема щодо фінансування інноваційної діяльності і трансферу технологій та основних напрямів і результатів трансферу технологій.

2022 р.

У поточному році Відділення землеробства, меліорації та механізації проводило роботу з організації наукової діяльності й методичного керівництва дослідженнями у галузях ґрунтознавства та агрохімії, землеробства, агроєкології, водних проблем і меліорації земель, сільськогосподарської мікробіології, органічного виробництва сільськогосподарської продукції, хмелярства, агроінженерії, сільськогосподарського та автотранспортного машинобудування, промислових біотехнологій і природоохоронної діяльності, які спрямовані, зокрема, і на вирішення першочергових потреб аграрного сектору економіки в умовах воєнного часу та подолання наслідків воєнної агресії у коротко- і середньостроковій перспективах.

На виконання Указу Президента України від 23 березня 2021 р. за № 111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України. «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» науково-дослідні установи Відділення у звітньому році виконували дослідження, спрямовані на реалізацію таких пріоритетних напрямів:

- розроблення заходів із забезпечення ефективного функціонування галузі землеробства та нейтралізації викликів і загроз в екологічній сфері;
- розроблення концепції державної програми використання та охорони земель;
- розроблення плану заходів щодо врегулювання виведення деградованих та ерозійно небезпечних угідь з ріллі, земель водоохоронних зон, радіаційно забруднених земель та переведення їх у природні кормові угіддя, під залуження і заліснення;
- розроблення плану заходів щодо відновлення торфовищ, водно-болотних, лучних, степових та інших цінних природних екосистем;
- підготовка проекту Закону України щодо збереження ґрунтів та охорони їх родючості;
- розроблення плану заходів щодо проведення суцільних ґрунтових обстежень земель України;
- підготовка методики визначення зон, уразливих до нітратного забруднення;
- розроблення плану заходів щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель за підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах;

- розроблення нормативів мінімально необхідної захисної лісистості для природно-кліматичних зон України;
- розроблення водної стратегії України на період до 2050 року;
- розроблення плану заходів щодо відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель;
- підготовка Концепції державної науково-технічної програми у сфері зміни клімату на період до 2030 року;
- підготовка Концепції державної цільової екологічної програми довкілля України.

Для контролю за виконанням поставлених завдань Відділенням проведено 2 засідання загальних зборів і 20 засідань бюро Відділення, на яких було розглянуто відповідно 7 і 71 питання, зокрема: підсумки діяльності Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН за 2021 р. та основні завдання на перспективу; обговорення доповіді президента НААН «Про підсумки діяльності НААН за 2021 р. та основні завдання на перспективу в умовах воєнного стану»; «Про стан виконання Відділенням землеробства, меліорації та механізації рішень Загальних зборів Національної академії аграрних наук України, Президії, бюро Президії НААН за 2019–2021 рр.»; «Стан та основні завдання наукового забезпечення досягнення оптимального рівня водної безпеки України».

Заслухано звіти академіків НААН Булигіна С. Ю., Величка В. А., Тарар.а Ю. О., Черновола М. І. та членів-кореспондентів НААН Бикіна А. В., Сінченка В. М. за 2018–2021 рр.

На розширених засіданнях бюро Відділення впродовж звітнього року розглянуто звіти головних наукових установ про результати виконання 12 ПНД НААН у 2022 р., а також розглянуто питання з формування та реалізації тематики наукових досліджень НААН на 2022–2025 рр., здійснено експертне оцінювання 22 заявок, поданих на конкурс.

Сформовано перелік наукових праць до плану видань на 2022 р. Заслухано звіти 4 стипендіатів, яким призначено стипендію Кабінету Міністрів України. Розглянуто 7 робіт від науково-дослідних установ Відділення, поданих для участі на здобуття стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених.

Розглянуто наукову роботу (Інститут агроєкології і природокористування НААН) для участі у конкурсі на здобуття іменної стипендії Верховної Ради України для молодих вчених – докторів наук. Розглянуто наукову роботу (Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН) для участі у конкурсі на здобуття Премії Верховної Ради України для молодих учених. Розглянуто наукову роботу (ІНЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського») для участі у конкурсі на здобуття щорічної Премії Президента України для молодих учених.

На засіданнях бюро Відділення також розглянуто кадрові питання: про нагородження працівників установ з нагоди святкування Дня науки, Дня Незалежності, Дня працівників сільського господарства.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН питання на тему: «Наукові основи управління ґрунтовими ресурсами в системах землеробства на засадах сталого розвитку» (ІНЦ «ІЗ НААН»), «Перспективи розвитку карбонового землеробства на радіоактивно забруднених територіях Полісся» (ІСГП), «Стан та основні завдання наукового забезпечення досягнення оптимального рівня водної безпеки України» (ІВПіМ), «Про ефективність діяльності Інженерно-технологічного інституту «Біотехніка» НААН» (ІТІ «Біотехніка»).

Крім того, підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН питання на теми: «Еколого-мікробіологічні аспекти підвищення родючості ґрунтів» (ІТІ «Біотехніка»), «Науково-методичні засади створення мережі наземних тестових полігонів в системі супутникового агроєкологічного моніторингу та прогнозування» (ІАіП), «Наукові засади розвитку органічного землеробства в Україні у контексті ініціатив «Європейського Зеленого Курсу» (ІНЦ «ІЗ НААН»).

Науковці наукових установ Відділення брали участь у розробленні нових і внесенні змін до чинних нормативно-правових актів, що покладені в основу розроблення наукових засад формування та реалізації державної політики в галузі землеробства, меліорації та механізації.

Для реалізації державної політики України щодо забезпечення сталого землекористування в умовах глобальної зміни клімату і ринку землі розроблено проект Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель на виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70-р. «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель».

До проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони ґрунтів та відтворення їх родючості» внесено доповнення до організації системи управління

грунтовими ресурсами, здійснення державного контролю за відтворенням родючості ґрунтів, розробки нормативів деградації ґрунтів.

До Мінагрополітики України надано аналітичну записку щодо першочергових заходів, спрямованих на стабілізацію екологічного стану, раціональне використання осушуваних земель у Карпатському регіоні та програму використання осушуваних земель у Карпатському регіоні; доповідну записку «Подолання викликів у забезпеченні захисту сільськогосподарських культур в умовах воєнного стану» і «Світовий досвід застосування біологічного методу захисту рослин та перспективи в Україні»; до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення системи управління об'єктами інженерної інфраструктури меліоративних систем державної власності»; до постанови Кабінету Міністрів України «Про визначення рівнів показників продуктивності насосної станції, яка передана у власність організації водокористувачів»; щодо забезпечення мінеральними добривами вітчизняних сільськогосподарських суб'єктів господарювання, які виробляють сировину для продовольчих товарів, що мають істотну соціальну значущість з метою недопущення їх катастрофічного зменшення.

До Міндовкілля України подано пропозиції до проекту рішення РНБО України «Про охорону, захист, використання та відтворення лісів України в особливий період»; пропозиції до Плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди до 2030 року; до Методики визначення розміру відшкодування збитків об'єктам водогосподарської інфраструктури та екоцид земель; рекомендації з визначення екологічних збитків лісових екосистем і об'єктів, територій природно-заповідного фонду.

До Національної ради з відновлення України від наслідків війни – пропозиції до Плану відновлення України від наслідків війни з питань екологічної безпеки, збереження, біологічного і ландшафтного різноманіття, моніторингу довкілля.

До Національного фонду досліджень України надано пропозиції стосовно необхідності переорієнтації наукових досліджень на першочергові потреби воєнного часу та подолання наслідків агресії у коротко- і середньостроковій перспективах. На виконання протокольного доручення Прем'єр-міністра України Шмигала Д. А. від 12.07.2022 р. № 96 надано пропозиції до переліку пріоритетних наукових досліджень і науково-технічних розробок, спрямованих на створення конкурентоспроможної науково-технічної продукції, необхідної в умовах воєнного стану. Підготовлено матеріали до проекту Дорожньої карти євроінтеграції аграрного сектору України до розділу 1 «Сучасний стан та напрями розвитку земельних відносин».

Подано пропозиції щодо розроблення Водної Стратегії України; виконання доручення Прем'єр-міністра України про виконання плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу на період до 2030 року; до Стратегії розвитку сільського господарства у зоні зрошення з урахуванням кліматичних змін Південного Степу України.

До Верховної Ради України подано пропозиції до проекту Закону про спеціальний правовий режим господарської та інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку «Чернігівщина»; до проекту плану заходів з реалізації Стратегії біобезпеки та біологічного захисту на 2022-2023 рр. щодо створення незалежної лабораторії визначення якості мікробних препаратів, які застосовуються у технологіях вирощування сільськогосподарських культур.

Науковцями Відділення підготовлено зведену інформацію «Про стан виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням установами НААН», представленого до Міндовкілля України.

Підготовлено методичні рекомендації з проведення весняно-польових робіт в умовах війни та обмежених ресурсів, зональних технологій вирощування сільськогосподарських культур в умовах воєнного стану.

Науковці брали участь у діяльності спеціалізованих робочих груп Державної екологічної інспекції України з розроблення методичних документів та порядку визначення шкоди і нарахування збитків, завданих природним ресурсам та навколишньому природному середовищу України внаслідок збройної агресії російської федерації, Держводагентство – з питання розробки методики визначення розміру відшкодування збитків об'єктам водогосподарської інфраструктури.

Науковці Відділення були відзначені Державною премією Президента України для молодих вчених 2022 року (указ Президента України від 30 листопада 2022 р. № 809/2022) за роботу «Агробіологічні особливості підвищення генетичної спроможності формування продуктивності сортів зернових колосових культур» (Вінюков О. О., Донецька державна сільськогосподарська станція НААН, Звонар А. М., ННЦ «ІА імені О. Н. Соколовського»).

Постановою Верховної Ради України від 01 грудня 2022 р. № 2791-IX призначено стипендію Верховної Ради України для молодих вчених – докторів наук за виконання наукової (науково-технічної) роботи «Фінансове забезпечення формування сталої конкурентоспроможності землекористувачів в умовах ринкового обігу землі» (Кучер А. В., ННЦ «ІА імені О. Н. Соколовського»).

Упродовж звітнього періоду проведено самостійно та взято участь у понад 300 наукових конференціях, симпозіумах, семінарах, вебінарах, круглих столах. Організовано понад 50 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період Відділенням організовано і проведено 25 виставок-ярмарок, взято участь у 3 Днях поля. Співробітниками наукових установ Відділення опубліковано: 52 книги (монографії), з яких 12 за кордоном, серед яких: «Вплив збройної агресії та воєнних дій на сучасний стан ґрунтового покриву, оцінка шкоди та збитків, заходи з відновлення: наук. доповідь» (Балюк С. А., Кучер А. В., Солоха М. О., Соловей В. Б., Смірнова К. Б., Момот Г. Ф. та ін.), «Управління живленням сільськогосподарських культур в умовах погодно-кліматичних флуктуацій»: монографія (за ред. М. М. Мірошниченка, Є. Ю. Гладких), «Theory of Vibrating Lifting Tools of Sugar Beet Harvesters»: monograph (Bulgakov V., Pascuzzi S., Holovach I., Olt Jü., Adamchuk V. and Santoro F.), «Еволюція систем землеробства в Україні»: монографія (Примак І. Д., Цюк О. А., Мартинюк І. В. та ін.), «Theoretical basis aggregation of plows»: monograph (Beloev H. (ed.), Kaletnik H., Adamchuk V., Bulgakov V., Delikostov T.), «Системи виробництва і застосування засобів біологізації землеробства»: монографія (Бельченко В. М., Ходорчук В. Я., Лавриненко Ю. О. та ін.), «Еколого-економічні засади збалансованого аграрного виробництва та використання природних ресурсів агросфери»: монографія (за наук. ред. Фурдичко О. І.; Дребот О. І., Дем'янюк О. С., Добряк Д. С., Тараро О. Г., Височанська М. Я. та ін.), «Агроекологічний моніторинг»: підручник (Тараро О. Г., Ільєнко Т. В., Кучма Т. Л., Адамчук-Чала Н. І.), «Багаторічні зміни водного режиму річок України» (Вишневецький В. І., Куций А. В.), «Наукові основи вирощування насіннєвої картоплі в умовах зрошення на півдні України»: монографія (Юзюк О. О., Вожегова Р. А., Балашова Г. С. та ін.), «Агроекологічне обґрунтування ведення органічного землеробства в умовах півдня України»: монографія (Пічура В. І. Потравка Л. О., Брус Д. С., Домарацький Є. О., Карташова О. Г.), «Біологічні особливості хмелю та агроекологічне обґрунтування його вирощування в умовах Житомирської області»: монографія (за ред. Надточія П. П.; Цибульський В. О., Надточій П. П., Сухораба В. П. та ін.), «Інноваційні технології: агрохімія, землеробство, рослинництво»: монографія (за наук. ред. Стасіва О.; Оліфір Ю., Качмар О., Вавринович О., Дубицький О., Дубицька А., Ільчук Р. та ін.), «Філософія органічного виробництва і збалансованого природокористування»: навчально-методичний посібник (Наконечний Р. А., Копитко А. Д.); 23 наукових журнали; 4 бюлетені; 1107 статей у наукових виданнях, з них 168 – за кордоном, 133 у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах Scopus і/або Web of Science; 39 методичних рекомендацій.

Відділенням рослинництва упродовж звітнього періоду проведено два засідання загальних зборів Відділення, на яких було розглянуто питання: «Про підсумки роботи науково-дослідних установ Відділення рослинництва у 2021 р. та основні завдання на перспективу»; «Про завдання селекції кукурудзи у контексті глобальних кліматичних та економічних змін». Заслухано річні звіти про наукову діяльність дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН.

На розширеному засіданні бюро Відділення заслухано звіти керівників з виконання 16 програм наукових досліджень у 2021 р.

На засіданні експертної комісії розглянуто питання «Про розгляд документів, поданих вченими на конкурс для участі у виборах дійсних членів (академіків НААН) та членів-кореспондентів НААН» щодо відповідності їх вимогам, які ставляться до кандидатів на оголошені вакансії членів Академії.

Експертною групою Відділення на виконання пункту 6 наказу НААН від 24 грудня 2019 р. № 150 проведено експертизу заявок, які надійшли від науково-дослідних установ відповідно до оголошеного конкурсу на виконання прикладних і прикладних короткотермінових наукових досліджень за тематикою НААН, затвердженою постановою Президії НААН від 18 грудня 2019 р. (протокол № 20) «Про затвердження програм і підпрограм наукових досліджень Національної академії аграрних наук України на 2021–2025 рр.».

Упродовж звітнього періоду проведено 25 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто питання щодо: розгляду програм наукових досліджень на 2021–2025 рр. (оновлені на 2022 р.); розподілу науково-дослідних установ Відділення рослинництва та закріплення їх за співробітниками Відділу рослинництва для здійснення наукової координації науково-дослідних установ; надання статусів Національних наукових центрів: ДУ Інститут зернових культур НААН, Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН, Інституту садівництва НААН; зміну керівника ПНД 28 «Селекція, виробництво, використання лікарської, ефіроолійної та пряно-ароматичної сировини» («Ефіроолійні, лікарські та пряно-ароматичні

рослини»); зміну керівників підпрограми 3 «Сегетальна рослинність в агроценозах» («Герботологія») ПНД 24 «Фітосанітарна безпека, захист і карантин рослин» та підпрограми 3 «Заготівля, зберігання і оцінка кормової та біологічної цінності кормів («Кормовиробництво») ПНД 25 «Кормовиробництво та технології отримання високоякісної продукції для тваринництва»; присвоєння звання «Заслужений працівник сільського господарства України»; присвоєння почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України»; нагородження працівників наукових установ почесними відзнаками вищих органів влади та НААН з нагоди святкування ювілеїв, Дня науки, Дня Незалежності, Дня працівників сільського господарства; про продовження виплати стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених, переможцям конкурсу за результатами науково-дослідних робіт; зміну назв підприємств наукових установ у зв'язку з «декомунізацією»; необхідність організації дублетного сховища зразків генофонду Національного генбанку рослин; розгляд рукописів монографій науковців для включення у план видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2022 р.; подання наукових робіт на одержання стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених; кадрові питання тощо.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН три питання, а саме: «Перспективи створення сортів пшениці, адаптивних до біотичних і абіотичних факторів середовища у контексті «Європейського Зеленого Курсу», «Про ефективність діяльності Селекційно-генетичного інституту – Національного центру насіннєзнавства та сортовивчення», «Про ефективність діяльності Інституту садівництва НААН».

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН 3 питання, а саме: «Інноваційні підходи до виробництва вітчизняного зерна рису», «Промислові коноплі для біоекономіки: наукове підґрунтя», «Перспективи кількісного фенотипування рослин олійних культур».

У червні поточного року проведено зустріч із представниками експертної групи Міжнародної організації з продовольства та сільського господарства (ФАО) з питання стану та перспектив функціонування Національного генбанку культурних рослин (на базі Інституту рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН) та дублетного сховища насіння (на базі Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН). За результатами зустрічі підготовлено Меморандум між Національною академією аграрних наук України і Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН щодо співпраці у реалізації Проекту ФАО «Підвищення стійкості для забезпечення збереження та відновлення української системи генетичних ресурсів рослин» і звернення до Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства аграрної політики та продовольства України щодо надання підтримки у вирішенні зазначеного вище питання.

Міністерству аграрної політики та продовольства України запропоновано кандидатури науковців наукових установ НААН до складу робочої групи з питань сприяння розвитку картоплярства та овочівництва. Підготовлено і подано звернення щодо зменшення в умовах воєнного стану у 2022 р. суми зборів за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин для установ і організацій, які фінансуються з державного бюджету, у зв'язку з недостатнім фінансуванням.

На виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України подано пропозиції до плану заходів з реалізації Стратегії біобезпеки та біологічного захисту на 2022–2025 рр.

На виконання наказу НААН від 26.08.2021 р. № 81 Науково-організаційному управлінню апарату Президії НААН упродовж року надавалася інформація щодо виконання плану заходів з реформування НААН на 2022 р.

Упродовж звітнього року співробітникам Відділення разом з науковими установами на базі Виставково-інноваційного центру НААН було організовано та проведено такі Дні поля: «Технології виробництва та заготівлі кормів в умовах обмеженого ресурсного забезпечення 2022 року» (09 червня 2022 р.), «Інноваційний вітчизняний сортовий ресурс зернових колосових культур» (08 липня 2022 р.), «Огляд демонстраційних насаджень основних біоенергетичних культур» (12 липня 2022 р.).

Відділення зоотехнії у своїй роботі 2022 р. керувалося Статутом НААН та Положенням про Відділення, основними завданнями якого було: здійснення фундаментальних та прикладних досліджень за пріоритетними науковими напрямами у галузі тваринництва та їх координація; проведення наукової експертизи короткотермінових прикладних завдань.

Продовжувалися дослідження за традиційними напрямами науки, затвердженими відповідними постановами Президії НААН. Так, в установах Відділення подальший розвиток отримали сучасні наукові напрями, які збагачують вітчизняну науку новими знаннями щодо розроблення екологічно безпечних технологій і систем годівлі у тваринництві. Комплексні напрями діяльності наукових установ

було зосереджено на: збереженні генофонду локальних порід тварин і колекції птиці вітчизняної селекції, відновленні чисельності зникаючих видів риб, біотехнологічних та молекулярно-генетичних дослідженнях сільськогосподарських тварин; розробленні нормативно-технологічних документів; аналізі економічної ефективності господарської діяльності дослідних господарств мережі наукових установ Відділення тощо.

Упродовж звітнього періоду проведено 2 онлайн-засідання Загальних зборів Відділення і 14 засідань бюро Відділення, з них 3 – розширені, на яких розглянуто понад 35 питань із актуальних проблем галузі тваринництва і науково-методичної роботи; заслухано звіти керівників ПНД НААН Відділення за 2022 р.; рекомендації до видання монографій і довідників; погодження кандидатур на посади заступників директорів з наукової роботи наукових установ Відділення; нагородження працівників, відзначення науковців з нагоди Дня науки і Дня працівників сільського господарства; підсумки діяльності Відділення за 2021 р.; затверджено план роботи Відділення на 2022 р.; організаційні завдання наукових установ із наукового забезпечення галузі тваринництва на 2022 р.; заслухано річні звіти про науково-педагогічну і громадську діяльність 9 членів Академії – 3 академіків (Безуглий М. Д., Ібатуллин І. І., Ковтун С. І.) та 4 членів-кореспондентів НААН (Захаренко М. О., Кирилів Я. І., Полупан Ю. П., Рубан С. Ю.). Удосконалено мережу наукових установ – реорганізовано Закарпатську науково-дослідну станцію лососівництва та відтворення зникаючих видів риб Інституту рибного господарства НААН шляхом приєднання до Інституту рибного господарства НААН. З метою розширення моніторингових досліджень епізоотичної ситуації у вітчизняній прісноводній аквакультурі, здійснення молекулярно-епізоотичного контролю інфекційних захворювань риб та апробації біотехнологічних розробок із профілактики інфекційних захворювань риб і діагностикумів Інституту рибного господарства НААН підпорядковано Дослідну станцію епізоотології Інституту ветеринарної медицини НААН.

Науковими установами Відділення видано 13 монографій і підручників; 12 фахових наукових журналів, 7 міжвідомчих тематичних наукових збірників, 3 бюлетені. Науковцями опубліковано 354 статті, зокрема 49 – у виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science. Розроблено і видано 9 методичних рекомендацій.

Відповідно до компетенції запропоновано і підготовлено 3 питання, які виносились на розгляд Президії та бюро Президії НААН: «Стан і завдання наукових досліджень з удосконалення біотехнологічних методів репродукції сільськогосподарських тварин»; «Про стан наукового забезпечення розвитку екологічно безпечного бджільництва»; «Наукове забезпечення виробництва продукції свинарства за сучасних умов».

Відділення співпрацювало із профільним департаментом та робочими групами Міністерства аграрної політики та продовольства України щодо державної підтримки збереження локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин. На виконання Закону України «Про племінну справу в тваринництві» проведено державну апробацію та затверджено як селекційне досягнення внутрішньопородний тип української степової породи бджіл «Гадяцький». Внесено зміни до стандарту порід за молочною продуктивністю корів.

Надано пропозиції щодо стану рибного господарства та шляхів його розвитку за підсумками комітетських слухань. Розроблено теоретичні основи управління біопродукційним потенціалом іхтіофауни великих водосховищ України. Досліджено стан промислових запасів та особливості відтворення основних видів риб водосховищ дніпровського каскаду як важливого елементу забезпечення продовольчої безпеки України. Розроблено методичні прийоми щодо оцінювання збитків, завданих рибному господарству внаслідок здійснення активних бойових дій із визначенням спеціальних коефіцієнтів тривалості відновлення нормального стану іхтіопопуляцій.

Члени Відділення брали участь у дослідженні стану галузі тваринництва й узагальненні результатів діяльності, надавали організаційну та методичну допомогу в діяльності відповідних координаційно-методичних рад, науково-методичних комісій тощо.

Наукові установи спрямовували свої зусилля на залучення коштів до спеціальних фондів (позабюджетних асигнувань) з метою збільшення обсягів фінансування.

Відповідна діяльність проводилася з підготовки наукових кадрів – співробітниками наукових установ захищено 25 кандидатських дисертацій і 4 докторських; у спеціалізованих вчених радах 5 установ Відділення захищено 30 кандидатських і 5 докторських дисертацій.

Науковці співпрацювали із провідними науковими центрами 13 країн світу. Співпраця тривала в онлайн форматі. У 2022 р. відбулося 5 стажувань і 13 закордонних відряджень науковців в онлайн

режимі. Укладено 2 творчі угоди, пролонговано 12 угод; отримано 4 гранти на суму 1 162 600 грн; науковці установи Відділення є членами 27 міжнародних організацій.

Наукові установи брали участь у 86 всеукраїнських і зарубіжних наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Проведено 8 галузевих виставок-ярмарків. Організовано 6 виступів на телебаченні та радіо. Науковцями відділення надано понад 780 консультаційних послуг. Два члени Відділення (академік НААН Жукорський О. М. і член-кореспондент НААН Волошук В. М.) стали лауреатами Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій.

Відділенням ветеринарної медицини проведено 1 засідання загальних зборів, а також 9 засідань бюро Відділення (зокрема розширених), на яких було розглянуто 21 питання, з них: 9 – науково-методична робота, 2 – оцінювання діяльності наукових установ Відділення, 2 – звіти членів Відділення, 8 – інше (плани роботи та кадрові питання).

Науковцями Відділення продовжено співпрацю з Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів щодо оцінювання ризиків у сфері безпечності продуктів та здоров'я тварин, залучення провідних науковців до проведення експертиз та впровадження наукових розробок в умовах воєнного стану.

Взято участь у роботі міжнародної науково-практичної конференції «Єдине здоров'я – 2022», присвяченої 100-річчю створення кафедр факультету ветеринарної медицини (м. Київ, Національний університет біоресурсів і природокористування України).

Відділенням організовано та проведено 2 робочі зустрічі за участі керівника Програми зменшення біологічної загрози в Україні і країнах Східної Європи та інших представників Агенції зменшення загрози Посольства США в Україні.

Підготовлено і розглянуто на засіданні Президії Академії такі питання: «Епізоотологічний моніторинг домашніх тварин як можливого резервуару коронавірусної інфекції» і «Стан та перспективи забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту тваринництва в контексті продовольчої безпеки України в умовах воєнного стану та післявоєнний період».

На загальних зборах та бюро Відділення розглянуто питання: наукові аспекти прогнозування, контролю епідемічних ризиків емерджентних захворювань тварин в умовах воєнної агресії РФ; підсумки роботи координаційно-методичних рад ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» та Інституту ветеринарної медицини НААН з виконання ПНД 34 «Єдине здоров'я, біологічна та продовольча безпека» і ПНД 35 «Забезпечення здоров'я тварин» за 2021 р.; інформація щодо публікацій у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science.

Науковці Відділення активно долучилися до спростування необґрунтованих звинувачень країни-агресора – РФ щодо «розробки біологічної зброї в Україні», зокрема на міжнародній арені під час Офіційної консультативної зустрічі держав-учасниць Конвенції про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення (м. Женева, Швейцарія).

Подано на конкурс 3 нових проекти. Проект «Вивчення циркуляції зоонотичних вірусів грипу А в природному резервуарі, оцінка їх епідемічних ризиків та небезпеки для здоров'я людини в Україні» визнано переможцем конкурсу «Наука для безпеки та сталого розвитку».

Незважаючи на воєнний стан у державі та складну епідемічну ситуацію у світі, Відділенням продовжено налагодження творчих зв'язків з провідними науковими центрами Європи, такими як: Інститут мікробіології Бундесверу та Інститут Фрідріха Лoeffлера (Німеччина), Біологічний Центр Чеської Академії Наук (Чехія), Національний ветеринарний науково-дослідний інститут (Польща) тощо.

Відділенням аграрної економіки і продовольства упродовж 2022 р. проведено 4 засідання загальних зборів та 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 56 питань. На порядок денний засідань було винесено: організаційно-економічне забезпечення формування інтегрованих структур на засадах сталого розвитку сільських територій; наукове забезпечення визначення шкоди та збитків, завданих аграрним підприємствам війною; обліково-оціночний аспект; мобілізація інноваційного потенціалу аграрної науки для забезпечення продовольчої безпеки України у кризових умовах; конкурентоспроможність України в індикаторах вимірів; продовольча безпека України у контексті досягнень Цілей Сталого Розвитку; організаційно-економічні проблеми виробництва молока в Україні та їх розв'язання; наукове обґрунтування та практична реалізація створення жирних композицій багатоцільового призначення без транс-ізомерів жирних кислот, обговорення планів і звітів, питання впровадження наукових розробок інститутів, розгляд тематики короткотермінових прикладних наукових досліджень на 2023 р. із напрямку економіка і продовольство, а також звітування членів Академії про їх наукову та науково-педагогічну діяльність, зокрема академіків НААН Жука В. М., Кваші

С. М., Кропивка М. Ф. і Хареби В. В. та членів-кореспондентів НААН Макаренка П. М., Осташко Т. О. й Прокопи І. В.

Науковці Відділення брали активну участь у підготовці пропозицій і змін до законодавчих і нормативно-правових актів щодо сталого розвитку аграрної економіки та сільських територій в умовах воєнного стану. Серед основних: проекти законів України «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законів України щодо підвищення ефективності використання державних земель сільськогосподарського призначення» (реєстр. № 7588), «Про внесення змін до деяких законів України щодо державної підтримки розвитку виробництва та переробки продукції тваринництва» (реєстр. № 7072) та «Про внесення змін до Податкового кодексу України» щодо збільшення доходів місцевих бюджетів за рахунок орендної плати за земельні ділянки; План заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди до 2030 року; проект спільного наказу Мінекономіки та Фонду державного майна України «Про затвердження Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією російської федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності»; Концепція розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) в аграрному секторі економіки України; науково-аналітичний прогноз «Перспективи та можливі ризики розвитку сільського господарства України у 2022 році».

З метою забезпечення раціональної системи землекористування у зв'язку з реформуванням повноважень щодо управління земельними ресурсами внесено пропозиції щодо змін і доповнень до законопроектів, зокрема: проект Закону України 2564-IX «Про внесення зміни до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо проведення виборів до складу Президії Національної академії наук України, президій національних галузевих академій наук та керівників державних наукових установ у період дії воєнного стану»; проект Закону України 2566-IX «Про внесення зміни до пункту 1 Розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин»; проект Постанови Верховної Ради України Про прийняття за основу проекту Закону України 2587-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель»; проект Постанови Верховної Ради України Про прийняття за основу проекту Закону України 2604-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель фізичними особами та суб'єктами державного сектору економіки»; проект Закону України 2698-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель»; проект Закону України 2557-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель фізичними особами та суб'єктами державного сектору економіки»; проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення, які перебувають у постійному користуванні державних підприємств, установ, організацій»; проект Закону України 2557-IX «Про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо розширення прав постійних користувачів земельних ділянок».

До Верховної Ради України було підготовлено та направлено 11 документів щодо: оцінювання ефективності запровадження 2 %-го податку з обороту для суб'єктів агропромислового виробництва; методичних рекомендацій з фіксування прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам внаслідок збройної агресії російської федерації; рекомендацій з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств від війни тощо.

До Міністерства аграрної політики та продовольства України було підготовлено і відправлено 8 аналітичних записок щодо: світових тенденцій розвитку ринку молока і молочних продуктів та перспектив України; внесення змін і доповнень до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земель» у частині доповнення її коефіцієнтом, який урахуватиме рівень вологозабезпеченості ґрунтів; сучасного стану та проблем використання мінеральних добрив в Україні; оцінювання обсягів інвестицій для відновлення втрат у тваринницьких галузях та забезпечення населення харчовими продуктами тваринного походження до рівня довоєнного періоду; резолюції науково-практичної конференції «Капіталізація аграрних підприємств та їх інвестиційне забезпечення»; сучасного стану та перспектив забезпеченості сільського господарства

рідким паливом в умовах воєнного стану; стану і перспективи інвестування розвитку сільського господарства в умовах нестабільності; стану аграрної логістики в Україні у воєнний та післявоєнний періоди для можливого використання при ухваленні відповідних рішень.

До інших міністерств було підготовлено та відправлено 12 аналітичних записок щодо: пропозицій змін і доповнень до проекту спільного наказу Мінекономіки та Фонду державного майна України «Про затвердження Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення і пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією російської федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності; проекту Національної дорожньої карти трансформації продовольчих систем в Україні; продовольчого забезпечення України основними харчовими продуктами на короткостроковий період; обґрунтування стосовно відхилення пропозиції Міндовкілля щодо включення шротів до переліку продукції, що підлягає отриманню дозволу на транскордонне перевезення на період дії воєнного стану в Україні тощо.

За результатами фундаментальних і прикладних досліджень науковими установами спільно з ученими Відділення розроблено 11 теорій, 3 концепції, 2 стратегії, 15 методик, 48 методичних положень та рекомендацій, 23 аналітичні записки та прогнози і 2 робочі конструкторські документації, 3 технологічні інструкції та 4 рецептури. З них 64 – рекомендовані до апробації.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН та бюро Президії НААН 8 питань, зокрема на засіданнях Президії НААН – 4 питання, а саме: про ефективність діяльності Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»; організаційно-економічне забезпечення формування інтегрованих структур на засадах сталого розвитку сільських територій; наукове забезпечення визначення шкоди та збитків, завданих аграрним підприємствам війною: обліково-оціночний аспект; продовольча безпека у контексті досягнень Цілей Сталого Розвитку, а на бюро Президії НААН – 4 питання, зокрема: результати експерименту з впровадження стартапу Національного проекту «Українська картопля»; наукове обґрунтування та практична реалізація створення жиркових композицій багатоцільового призначення без транс-ізомерів жирних кислот; створення системи моніторингу земель та контролю якості ґрунтів; мобілізація інноваційного потенціалу аграрної науки для забезпечення продовольчої безпеки України в кризових умовах.

Відділення координувало науково-дослідну роботу 23 економічних підрозділів та 1 продовольчого підрозділу галузевих науково-дослідних установ Академії, визначало їхню тематику, узгоджувало основні функції і напрями науково-дослідних робіт цих підрозділів. Крім того, забезпечувало координацію досліджень шести ПНД, зокрема у сфері економіки: «Сталий розвиток аграрного сектору економіки та сільських територій» (ННЦ «Інститут аграрної економіки»); «Збалансоване агровиробництво і природокористування України» (Інститут агроєкології і природокористування НААН); «Забезпечення землеустрою та кадастру» (Інститут землекористування НААН); «Наукові основи інноваційної біоекономіки в АПК» (ТОВ «Інститут інноваційної біоекономіки») та у сфері продовольства: «Розвиток національної продовольчої системи» (Інститут продовольчих ресурсів НААН) і «Переробка насіння олійних культур. Олія та жири» (Український науково-дослідний інститут олій та жирів НААН).

Результати досліджень у сфері аграрної економіки і продовольства знайшли широке відображення в організації пропаганди та науково-методичних заходах, проведених науковими установами Відділення на виставках, міжнародних конкурсах, конференціях, семінарах, виступах на радіо та телебаченні, нарадах, творчих дискусіях, засіданнях круглих столів. Зокрема: XIII Міжнародна науково-практична конференція «Обліково-фінансова наука і практика: пріоритети розвитку та місія у воєнний час»; III Міжнародна науково-практична конференція «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи»; Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «Капіталізація аграрних підприємств та їх інвестиційне забезпечення»; Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток картоплярства на основі інноваційної біоекономіки»; Всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційна платформа співробітництва науки і бізнесу у високотехнологічній сфері АПК»; Всеукраїнська науково-практична конференція «Інноваційна біоекономіка: нові можливості аграрної науки»; онлайн-дискусія на теми: «Зовнішня торгівля в умовах війни: виклики та можливості»; «Жнива в війну: хід та очікувані результати»; «Проблеми розвитку продовольчого ринку в Україні»; Реалізація науково-інноваційного потенціалу НААН в Подільському районі на засадах державно-приватного партнерства»; «Українська селекція: оригінальна продукція від аграрної науки»; «Інноваційна діяльність та дорадництво у викликах сьогодення»; «Стартап промислу в сфері трансферу біоінновацій»; «Бізнес-платформа «Українська селекція». Грантова підтримка»; круглий стіл «Українська картопля» тощо.

Вченими Відділення у 2022 р. взято активну участь у 2 агропромислових виставках, таких як: «Зернові технології 2022» та XXXIV Міжнародна агропромислова виставка «АГРО-2022».

Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку упродовж звітнього періоду здійснено координацію виконання завдань програми наукових досліджень «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток») 28 науковими установами НААН – співвиконавцями Програми.

Відділення координувало діяльність 5 міжрегіональних наукових центрів НААН. За участі Відділення організовано та проведено: засідання науково-координаційної ради з питань організації діяльності міжрегіональних наукових центрів НААН «Про підсумки діяльності міжрегіональних наукових центрів за 2021 р. та завдання на перспективу», засідання Координаційно-методичної ради з виконання ПНД НААН 41 щодо розгляду підсумків виконання ПНД НААН 41 у I півріччі 2022 р. та загалом у 2022 р.

Упродовж 2022 р. було проведено 2 засідання загальних зборів Відділення та 15 засідань бюро, на яких розглянуто 42 питання.

Зокрема, такі:

- «Про підсумки діяльності Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку за 2021 р. та основні завдання на перспективу»;
- «Інформація щодо діяльності наукових установ Відділення в умовах воєнного стану та щодо претендентів на заміщення вакансій дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН»;
- «Про розгляд пропозицій до Плану видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2022 р.»;
- «Про зміни в програмі наукових досліджень НААН «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток») на 2022 р.»;
- «Про упорядкування мережі наукових установ Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку»;
- наукова доповідь в. о. директора Донецької державної сільськогосподарської дослідної станції НААН, доктора сільськогосподарських наук Вінюкова О. О. «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану».

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН такі питання: «Стан та перспективи наукового забезпечення виробництва овочевих та пряно-ароматичних культур в умовах Закарпаття», «Про інноваційну діяльність в АПК північно-східного регіону України в критичних умовах (на прикладі Сумської області)»; на засіданні Президії НААН проєкт «Інструкції з діловодства та документування управлінської інформації в паперовій та електронній формі в апараті Президії Національної академії аграрних наук України».

Науковцями Відділення упродовж звітнього періоду підготовлено пропозиції щодо виконання Плану заходів з реформування Національної академії аграрних наук України на 2021 і 2022 рр. пункт 12; переліку пріоритетних наукових досліджень і науково-технічних розробок, що виконуються установами Відділення, спрямованих на створення новітньої конкурентоспроможної науково-технічної продукції, необхідної в умовах воєнного стану; до програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії аграрних наук України на 2023–2025 рр.; упорядкування штатних розписів та мережі наукових установ Відділення; кандидатур експертів від наукових установ до секцій наукової ради МОН України; до плану видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН на 2023 р.

Підготовлено зведену інформацію по наукових установах НААН для МОН України щодо основних результатів виконання замовлення на проведення наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, інших напрямів фінансової підтримки сфери наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності і трансферу технологій у 2021 р.; напрямів використання коштів, отриманих в результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів держбюджету, виплати винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер, і стосовно впливу діяльності у сфері трансферу технологій на фінансовий стан підприємств та організацій за 2021 р.; основних результатів виконання замовлення на здійснення інноваційної діяльності за середньостроковими пріоритетними напрямами інноваційної діяльності галузевого рівня у 2021 р.

Здійснювався збір та узагальнення оперативної інформації щодо ситуації в наукових установах Відділення в умовах війни (кадрове, фінансове забезпечення, виконання тематики наукових

досліджень); стану забезпеченості наукових установ Відділення (з мережею) матеріально-технічними ресурсами та ходом проведення весняно-польових робіт 2022 р.; переліку публікацій співробітників установ у міжнародних базах даних S та WoS у 2022 р.; моніторингу подання науковими установами Відділення пропозицій щодо організації та проведення міжнародних і всеукраїнських наукових заходів; актуального стану умов та можливостей провадження наукової і науково-технічної діяльності; для Офісу Президента України щодо організованих та проведених науковими установами Відділення важливих заходів (наукових семінарів, вебінарів, конференцій, круглих столів тощо).

Забезпечувалася організація проведення державних закупівель, а саме: підготовка тендерної документації (договори, протоколи, заяви). Здійснювалося формування планів закупівель, аналіз договорів та підготовка звітів із закупівель.

Проводилося вивчення законодавчих та нормативних актів України щодо відшкодування збитків, завданих науковим установам та мережі внаслідок збройної агресії рф.

Підготовлено розділ «Створення умов для розширення спільного продовольчого ринку України та ЄС» до проекту Дорожньої карти Євроінтеграції аграрного сектору України.

2023 р.

Відповідно до законодавчо визначених пріоритетних напрямів наукових досліджень та інноваційної діяльності наукові установи **Відділення землеробства, меліорації та механізації** у 2023 р. продовжували виконання завдань 12 програм наукових досліджень НААН. Темі фундаментальних та прикладних досліджень були скореговані на вирішення першочергових потреб аграрного сектору економіки в умовах воєнного часу та подолання наслідків військової агресії, зокрема – на виконання доручення Прем'єр-міністра України Шмигала Д.А., даного на нараді 11 червня 2023 р. щодо стану виконання робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, пов'язаної з підривом греблі Каховської ГЕС у результаті збройної агресії російської федерації та рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 р. «Про стан забезпечення продовольчої безпеки».

З метою організації й координування наукової діяльності у галузях ґрунтознавства та агрохімії, землеробства, агроєкології, водних проблем і меліорації земель, сільськогосподарської мікробіології, органічного виробництва сільськогосподарської продукції, хмелярства, агроінженерії, механіки та автоматики агропромислового виробництва, сільськогосподарського та автотранспортного машинобудування, промислових біотехнологій і природоохоронної діяльності Відділенням проведено 4 засідання загальних зборів та 22 засідання бюро Відділення, на яких було розглянуто відповідно 9 і 55 питань, зокрема: «Підсумки діяльності Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН за 2022 р. та основні завдання на перспективу»; «Про затвердження орієнтовного плану роботи Відділення землеробства, меліорації та механізації НААН на 2023 р.»; «Традиції заповідної справи, сучасні проблеми збереження та повоєнного відновлення Біосферного заповідника «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН».

Заслухано звіти академіків НААН Балюка С.А., Волкогона В.В., Патики В.П., Сташука В.А. та члена-кореспондента НААН Бондаря О.І. за 2020–2022 рр., а також академіків НААН Вожегової Р.А., Кравчука В.І. та членів-кореспондентів НААН Головача І.В., Дем'янюк О.С., Малиновської І.М., Слюсаря І.Т., Шатковського А.П. за 2021–2023 рр.

На розширених засіданнях бюро Відділення впродовж звітнього року розглянуто звіти головних наукових установ про результати виконання 12 ПНД у 2022 р. та ефективності їхньої діяльності, а також питання з формування та реалізації тематики наукових досліджень НААН на 2023–2025 рр. Здійснено експертне оцінювання 123 заявок на виконання фундаментальних та прикладних досліджень, поданих на конкурс.

Сформовано перелік наукових праць до плану видань на 2023 р. Заслухано звіти 4 стипендіатів, яким призначено стипендію Кабінету Міністрів України, а також звіт про науково-дослідну роботу стипендіата іменної стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук.

Розглянуто наукову роботу (ІКОСГ) для участі у конкурсі на здобуття щорічної Премії Президента України для молодих учених та наукових робіт, поданих для участі у конкурсі «За видатні досягнення в аграрній науці».

На засіданнях бюро Відділення також розглянуто кадрові питання: про нагородження працівників установ з нагоди святкування Дня науки, Дня Незалежності, Дня працівників сільського господарства.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН питання: «Сучасний стан та перспективи формування систем землеробства і землекористування у контексті локальних та глобальних викликів: науковий супровід та ефективність впровадження» (ННЦ «ІЗ НААН»), «Стан та завдання

наукового забезпечення управління ґрунтовими ресурсами на етапі збройної агресії російської федерації та повоєнного відновлення України» (ННЦ «ІА імені О.Н. Соколовського»), «Наукові засади техніко-технологічного забезпечення відновлення водогосподарсько-меліоративного комплексу в умовах воєнної агресії російської федерації проти України» (ІВПіМ), «Про ефективність діяльності Інституту водних проблем і меліорації НААН» (ІВПіМ).

Крім того, підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН питання: «Енергетична стратегія розвитку агропромислового виробництва України» (ІМА АПВ), «Еколого-економічне обґрунтування ефективності застосування засобів біологізації у формуванні стійкого виробництва сільськогосподарської продукції» (ІСМАВ), «Науково-технічне забезпечення нормативного мікроклімату тваринницьких приміщень» (ІМА АПВ), «Інноваційні технології створення і застосування органо-мінеральних біоактивних добрив у системах землеробства» (ННЦ «ІЗ НААН»).

Вчені наукових установ Відділення брали участь у розробленні нових і внесенні змін до чинних нормативно-правових актів, що покладені в основу розроблення наукових засад формування і реалізації державної політики в галузі землеробства, меліорації та механізації в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення. Зокрема, підготовці пропозицій, які забезпечують реалізацію «Плану відновлення України» в частині «Нова аграрна політика» та «Екологічна безпека»; програми повоєнного оздоровлення та відновлення ґрунтів на деокупованій території південно-східного регіону України; Плану заходів з виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням; Плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди на період до 2030 року; Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року; програми розвитку карбонового сільського та лісового господарства в зоні Полісся України на 2024-2030 рр.; Стратегії розвитку галузі землеробства України до 2030 року та ін.

Підготовлено зведену інформацію «Про стан виконання Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням установами НААН», інформаційні матеріали для підготовки Національної доповіді про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2022 р., представлених до Міндовкілля України.

До Комітету з питань аграрної та земельної політики Верховної Ради України подано матеріали до комітетських слухань: «Стан та перспективи розвитку вітчизняної галузі хмелярства» в Житомирській області.

До Мінагрополітики України, Мінінфраструктури України (Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України), Міндовкілля України подано пропозиції до плану заходів щодо подальшого використання земель сільськогосподарського призначення, постраждалих внаслідок підриву Каховської ГЕС за цільовим призначенням та покращення їх родючості; до проекту плану заходів з відновлення та розвитку територій, що постраждали внаслідок надзвичайної ситуації, спричиненої руйнуванням греблі; пропозиції із залуження земель ложа Каховського водосховища.

До Мінагрополітики України подано матеріали щодо стану виконання підпунктів Плану організації виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 9 жовтня 2023 р. «Про стан забезпечення продовольчої безпеки», введеного в дію Указом Президента України від 9 жовтня 2023 р. № 681/2023.

До Міндовкілля України подано пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності управління природоохоронними територіями та об'єктами природно-заповідного фонду». Подано клопотання щодо розроблення та затвердження методики оцінювання доцільності виведення з обігу ріллі, ґрунтовий покрив якої зазнав впливу воєнних дій, або проведення експертного оцінювання щодо придатності ґрунтів для подальшого використання як ріллі методами дистанційного аналізу із застосуванням аерофотозйомки та супутникової інформації; удосконалено систему класифікації та оцінювання ступеня деградації ґрунтів, спричиненої бойовими діями внаслідок збройної агресії РФ; пропозиції щодо удосконалення «Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану», затвердженої наказом Міндовкілля України від 04.04.2022 р. № 167.

Науковці Відділення виступали членами наукової ради МОН; науково-технічних рад МОН, Міндовкілля, Державного агентства водних ресурсів України; експертних груп з оцінювання ефективності діяльності наукових установ за науковим напрямом сільськогосподарських наук МОН. Входили до складу міжвідомчої робочої групи з питань аналізу стану ґрунтів та їх відновлення на землях сільськогосподарського призначення, які зазнали впливу військових дій; міжвідомчої робочої групи,

основними завданнями якої є здійснення аналізу щодо придатності до використання за цільовим призначенням земель сільськогосподарського призначення у постраждалих внаслідок руйнування Каховської ГЕС регіонах у 2023–2024 рр.; координаційної ради з питань відновлення роботи та розвитку зрошуваних систем; робочої групи з питань досягнення цілей сталого розвитку; робочої групи з питань сприяння розвитку картоплярства та овочівництва Мінагрополітики; робочої групи з питань моніторингу біорізноманіття. Постановою Верховної Ради України від 09.08.2023 р. № 3297-IX призначено стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук на виконання наукової (науково-технічної) роботи «Еколого-економічні аспекти розвитку аграрного сектору у контексті транскордонного співробітництва» (Височанська М.Я., ІАП).

Указом Президента України від 24.11.2023 р. № 779/2023 та від 22.12.2023 р. № 845/2023 призначено довічні державні стипендії видатним діячам науки, які досягли 70-річного віку: Вожику Ю.Г. та Грицишину М.І. (ІМА АПВ), Голобородьку С.П. (ІКОСГ), Цетовій О.В. (ІВПіМ).

Указом Президента України від 22.12.2023 р. № 844/2023 призначено державні стипендії видатним діячам науки: Мацелюку Є.М. (ІВПіМ), Скрильнику Є.В. (ННЦ «ІА імені О.Н. Соколовського»), Шерстобоевій О.В. (ІАП).

Упродовж звітнього періоду проведено 88 наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, вебінарів, круглих столів, зокрема 63 всеукраїнських та 25 міжнародних. Організовано понад 40 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період Відділенням організовано і проведено 23 виставки-ярмарки.

Відділенням рослинництва упродовж звітнього періоду проведено 2 засідання загальних зборів Відділення, на яких розглянуто питання: «Про підсумки роботи науково-дослідних установ Відділення рослинництва у 2022 р. та основні завдання на перспективу»; «Кольорові злаки – їжа майбутнього» (доповідач: член-кореспондент НААН Рибалка О.І.). Заслухано річні звіти про наукову діяльність дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН.

На розширеному засіданні бюро Відділення заслухано звіти керівників про виконання 16 програм наукових досліджень у 2022 р.

На засіданні експертної комісії розглянуто питання «Про розгляд документів, поданих вченими на конкурс для участі у виборах дійсних членів (академіків НААН) та членів-кореспондентів НААН» щодо відповідності їх вимогам, які ставляться до кандидатів на оголошені вакансії членів Академії.

Експертною групою Відділення на виконання пункту 6 наказу НААН від 24 грудня 2019 р. № 150 проведено експертизу заявок, які надійшли від науково-дослідних установ відповідно до оголошеного конкурсу на виконання прикладних і прикладних короткотермінових наукових досліджень за тематикою НААН, затвердженою постановою Президії НААН від 18 грудня 2019 р. (протокол № 20) «Про затвердження програм і підпрограм наукових досліджень Національної академії аграрних наук України на 2021–2025 рр.».

Упродовж звітнього періоду проведено 29 засідань бюро Відділення рослинництва, на яких розглянуто питання про: визначення членів експертної комісії з метою проведення експертизи заявок на виконання наукових проєктів на 2024-2025 рр.; допущення до виконання наукових проєктів на 2024-2025 рр., зміну керівника ПНД 18 «Сорти і гібриди олійних культур та технології їх виробництва» («Олійні культури»); нагородження співробітників наукових установ почесними відзнаками вищих органів влади та НААН з нагоди святкування ювілеїв, Дня науки, Дня Незалежності, Дня працівників сільського господарства; про продовження виплати стипендій Кабінету Міністрів України для молодих учених, переможцям конкурсу за результатами науково-дослідних робіт; подання наукових робіт на одержання стипендій Кабінету Міністрів України для молодих учених; розгляд рукописів монографій науковців для включення у план видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2023 р., кадрові питання тощо.

На розширеному засіданні бюро Відділення розглянуто та проведено наукову експертизу робіт, які подано на конкурс – здобуття премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці», а саме: монографія – Методологія синергетичних продуктивно-адаптивних алгоритмів добору в системі селекції традиційних культур Полісся, автор Чернуський В.В.; монографія – Наукове обґрунтування ефективності методів біотехнології у селекції та насінництві овочевих культур, автори: Івченко Т.В., Мірошніченко Т.М., Мозговська Г.В.; монографія – Особливості визначення адаптивності селекційних ліній пшениці м'якої озимої в умовах Центрального Лісостепу України, автори: Демидов О.А., Замліла Н.П., Рисін А.Л., Вологдіна Г.Б., Гуменюк О.В.; монографія – Овочеві пасльонові та баштанні види рослин: цитогенетичні основи селекції, автори: Самовол О.П., Кондратенко С. І., Сергієнко О. В.; монографія – Інтенсифікація використання генофонду кукурудзи в

гетерозисній селекції, автори: Кузьмишина Н.В., Рябчун В.К., Чернобай Л.М., Гур'єва І.А.; навчальний посібник – Насінництво кукурудзи, автори: Дзюбецький Б.В., Кирпа М.Я., Алдошин А.В., Ляшенко Н.О., Боденко Н.А.; цикл праць – Розроблення технології виробництва та застосування біопрепарату триходерміну-Р на основі нових штамів грибів роду *Trichoderma* для захисту овочевих культур від збудників хвороб, автори: Ткаленко Г.М., Гораль С.В.; монографія – Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН: історія та сьогодення, автори: Корнійчук О.В., Задорожна І.С., Задорожний В.С.; монографія – Автоматичне фенотипування насінневого матеріалу сояшнику, автор Алієв Е.Б.; практичний посібник – Організаційні і технологічні прийоми культивування винограду, автор Штірбу А.В.

Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НААН 5 питань: «Про ефективну діяльність Інституту захисту рослин НААН», «Формування та збереження генетичного банку рослин України», «Програма розвитку біоенергетики в Україні», «Селекція кукурудзи в умовах кліматичних флуктуацій», «Сучасні методи селекції зернобобових культур».

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН 2 питання: «Наукове забезпечення кормовиробництва для отримання якісної продукції тваринництва», «Науково-практичні аспекти біологізації галузі овочівництва».

За дорученням секретаріату Комітету з питань аграрної та земельної політики Верховної Ради України підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали для комітетських слухань: «Забезпечення функціонування АПК у 2023 р. та особливості проведення весняно-польових робіт в умовах воєнного стану», а саме: науково-практичні рекомендації для східної частини Лісостепу України в умовах 2023 р. «Агротехнологічна стратегія проведення комплексу весняно-польових робіт у господарствах Харківської області зважаючи на воєнний стан»; науково-практичні рекомендації для зони Степу «Особливості вирощування сільськогосподарських культур та проведення комплексу весняно-польових робіт за обмеженого ресурсного забезпечення в 2023 році»; науково-практичні рекомендації «Особливості проведення весняно-польових робіт у 2023 році в Лісостепу і Поліссі в умовах воєнного стану»; «Рекомендації щодо проведення весняно-польових робіт на кормових угіддях в умовах 2023 року».

Комітету з питань аграрної та земельної політики Верховної Ради України надано пропозиції до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення державної власності» (№ 7588) у редакції до повторного II читання.

Комітету з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України надано експертний висновок до проекту постанови Верховної Ради України «Про встановлення Дня сорту винограду «Одеський чорний»». Запропоновано для вшанування всіх селекціонерів України розглянути питання щодо відзначення свята «День селекціонера». Надано пропозиції та поправки до проекту Закону України «Про регулювання обігу рослин роду коноплі (*Cannabis*) в медичних, промислових цілях, науковій та науково-технічній діяльності для створення умов щодо розширення доступу пацієнтів до необхідного лікування онкологічних захворювань та посттравматичних стресових розладів, отриманих внаслідок війни».

Міністерству аграрної політики та продовольства України запропоновано кандидатури науковців наукових установ НААН до складу робочих груп: з удосконалення ведення системи насінництва та охорони прав на сорти рослин; з підготовки та проведення кваліфікаційного іспиту аудитора із сертифікації (агронома-інспектора) за напрямками: «насінництво» (сільськогосподарські культури); «плодово-ягідне розсадництво»; «виноградне розсадництво»; «хмелерозсадництво»; з питань сприяння розвитку картоплярства та овочівництва. Проведено засідання робочої групи з оперативного вирішення питань агрохімічного сектору та спільну нараду щодо кваліфікаційної експертизи сортів гречки їстівної Оксана та Зоряна. Разом з науковими установами НААН здійснено заходи з приведенням у відповідність кодів заявників, які зазначаються у Реєстрі заявок на сорти рослин, Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні та Реєстрі патентів на сорти рослин.

Підготовлено та подано звернення до Міністерства аграрної політики та продовольства України щодо повернення відсотків сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на сорти рослин для установ і організацій, які фінансуються з державного бюджету, у зв'язку з недостатнім фінансуванням.

На виконання наказу НААН від 26.08.2021 р. № 81 Науково-організаційному управлінню упродовж року надавалась інформація щодо виконання плану заходів з реформування НААН на 2023 р.

Упродовж звітної року співробітниками Відділення разом з науковими установами на базі Виставково-інноваційного центру НААН було організовано та проведено Дні поля: «Перспективи

комплексного використання сортового ресурсу зернових колосових культур, картоплі та лікарських рослин» (27 червня 2023 р.), «Українські крупя: гречка та просо» (31 серпня 2023 р.).

Відділення зоотехнії у своїй роботі 2023 р. керувалося законодавством України, Статутом НААН та Положенням про Відділення, серед завдань якого було: організація і здійснення фундаментальних та прикладних досліджень з пріоритетних наукових напрямів у галузі тваринництва та їх координація; проведення наукової експертизи прикладних завдань на 2024–2025 рр. та короткотермінових прикладних завдань.

Пріоритетом установ Відділення 2023 р. було ефективне проведення фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на розв'язання актуальних проблем галузі тваринництва, підготовку кваліфікованих молодих наукових кадрів, поширення міжнародного наукового співробітництва із провідними науковими центрами світу та на покращення рівня публікацій результатів виконаних робіт.

Дослідження науковців Відділення проводили у дев'яти установах за 16 програмами наукових досліджень. Комплексні напрями діяльності наукових установ було зосереджено на раціональному використанні природних ресурсів; збереженні генофонду локальних порід тварин і відновленні чисельності зникаючих видів риб, біотехнологічних та молекулярно-генетичних дослідженнях сільськогосподарських тварин; розробленні нормативних документів; аналізі економічної ефективності господарської діяльності підприємств тощо. Подальший розвиток отримали сучасні наукові напрями, які збагачують вітчизняну науку новими знаннями щодо розроблення екологічно безпечних технологій і систем годівлі у тваринництві.

Варто зазначити про поповнення за звітний період кадрового складу Відділення трьома членами-кореспондентами НААН; простежується стійка тенденція за роками до зменшення чисельності наукових працівників, зокрема і з числа докторів наук.

Упродовж звітного періоду відбулось 2 засідання Загальних зборів Відділення і 12 засідань бюро Відділення, з яких 3 – розширених, на яких розглядалися: актуальні питання стану і перспектив розвитку фундаментальних та прикладних досліджень, шляхи підвищення ефективності й координації наукової діяльності, аналіз кадрового потенціалу інститутів, ситуація з набором до аспірантури і докторантури, поповнення молоддю, захистом кандидатських та докторських дисертацій; важливі проблеми галузі тваринництва та науково-методичної роботи; заслуховування звітів керівників ПНД НААН Відділення за 2022 р.; рекомендації до видання монографій, посібників, довідників; надання кандидатур молодих учених для участі в конкурсі Кабінету Міністрів України, кандидатур учених на присудження довічної та дворічних стипендій Президента України; визначення претендентів конкурсу на здобуття премії Президії НААН «За видатні досягнення в аграрній науці»; погодження кандидатур на посади директорів і заступників директорів з наукової роботи наукових установ Відділення; нагородження працівників та науковців мережі Відділення; відзначення науковців з нагоди Дня науки та Дня працівників сільського господарства; «Про підсумки діяльності Відділення зоотехнії за 2022 р.»; затвердження плану роботи Відділення на 2023 р.; організаційні завдання наукових установ із наукового забезпечення галузі тваринництва на 2023 р., а саме: здійснення регулярного перегляду тематики наукових досліджень з урахуванням новітніх тенденцій розвитку світової науки і відповідно до національних потреб, передусім розвитку тваринництва, інноваційного розвитку; розроблення пропозицій щодо наукового супроводу наукових напрямів діяльності установ; діяльність аспірантури в наукових установах мережі Відділення за 2020–2023 рр.; обрання членами Відділення молодих науковців наукових установ; статус дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НААН, які перебувають за кордоном та на непідконтрольних територіях України; питання рейтингового оцінювання наукових установ Відділення тощо. Заслухано річні звіти про науково-педагогічну і громадську діяльність 9 членів Академії – 5 академіків (Башенка М.І., Гладія М.В., Ладики В.І., Мельника Ю.Ф., Сахачького М.І.) та 4 членів-кореспондентів НААН (Волощука В.М., Отченашка В.В., Федоровича Є.І., Федорука Р.С.).

Відповідно до компетенції підготовлено 4 питання, які виносились на розгляд бюро Президії та Президії НААН: «Наукове забезпечення розвитку вівчарства в Україні на період до 2030 р.», «Створення ефективної системи селекції, розвитку та збереження генетичних ресурсів в рибицтві України в умовах воєнного стану», «Збереження та відновлення генетичних ресурсів вітчизняних порід сільськогосподарських тварин у контексті продовольчої безпеки» та «Про ефективність діяльності Інституту рибного господарства НААН».

Відділення співпрацювало із профільним департаментом Мінагрополітики з питань атестації суб'єктів племінної справи у тваринництві та внесення змін до нормативних документів у племінному тваринництві. Міндовкілля запропоновано зміни до Законів України, які регулюють діяльність для

рослинного та тваринного світу; МОН України – щодо розвитку державної Стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності; Мінцифри – про включення проектів цифрової інформатизації в галузі тваринництва до «Національної програми інформатизації (нова редакція)».

Надано понад 120 окремих документів стосовно наукового врегулювання нормативних, організаційних, правоохоронних та рибницьких аспектів діяльності, яка пов'язана з використанням біологічних ресурсів внутрішніх водойм та проведенням рибогосподарських компенсаційних заходів. До Верховної Ради України надано пропозиції щодо необхідності збереження племінних дослідних господарств у складі НААН; до Кабінету Міністрів України – аналітичну записку стосовно розвитку молочного скотарства.

За ініціативи бюро Відділення для керівників установ і головних редакторів видань проведено семінар «Редакційна підготовка наукових журналів згідно з міжнародними стандартами і вимогами глобальних тенденцій цитування»; семінар-нараду для дослідних господарств мережі НААН з питання «Про результати роботи та завдання з розвитку галузі тваринництва в дослідних господарствах мережі НААН».

Відділення відповідно до покладених на нього завдань брало участь у аналітиці стану галузі тваринництва й узагальненні результатів діяльності, надавало організаційну та методичну допомогу в роботі відповідних фахових рад, науково-методичних комісій тощо. Науковці-тваринники наукових установ Відділення брали участь у роботі Українського тваринницького саміту ProAgro Group (жовтень 2023 р.).

З метою збільшення обсягів фінансування наукові установи спрямовують свої зусилля на залучення коштів до спеціальних фондів (позабюджетних асигнувань).

У разових спеціалізованих вчених радах захистилось 4 доктора філософії (ІТ– 2, ІБТ– 1, ІСвіАПВ – 1).

Науковці співпрацюють із провідними науковими центрами країн світу. Співпраця, в основному, тривала в онлайн-форматі.

Вчені наукових установ брали участь у 120 всеукраїнських і зарубіжних наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Науковцями установ Відділення підготовлено і видано 26 книжкових видань, з яких 23 вийшло друком в українських видавництвах. Проведено 3 галузеві виставки – ярмарки; організовано понад 15 виступів на телебаченні та по радіо.

Відділенням ветеринарної медицини проведено 1 засідання загальних зборів, а також 10 засідань бюро Відділення (зокрема розширених), на яких розглянуто 27 питань, з них: 10 – науково-методична робота, 2 – оцінювання діяльності наукових установ Відділення, 5 – звіти членів Відділення, 10 – інше (плани роботи та кадрові питання).

Науковцями Відділення на замовлення Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів підготовлено проекти оновлених Інструкцій щодо: діагностики та профілактики лептоспірозу тварин, бруцельозу тварин, туберкульозу і лейкозу великої рогатої худоби, а також із запобігання розповсюдженню збудників емерджентних інфекцій у господарствах із вирощування свиней і популяціях дикого кабана та протокол ELISA-тесту з використанням рекомбінантного антигену вірусу африканської чуми свиней.

Крім того, підготовлено пропозиції до плану заходів на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стан забезпечення продовольчої безпеки».

Взято участь у роботі Президії НААН: «Науковий супровід проблеми туберкульозу тварин у контексті концепції ООН «Єдине здоров'я» та бюро Президії НААН: «Наукове забезпечення діагностики та профілактики клостридіозу тварин у сучасних умовах».

З метою відзначення 100-річчя з дня утворення ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», під керівництвом Відділення спільно з Держпродспоживслужбою України, ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського НАМН України», Північно-Східним науковим центром НАН і МОН України, організовано і проведено ювілейну міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні аспекти біологічної безпеки емерджентних інфекційних хвороб тварин у контексті стратегії ООН «Єдине здоров'я»» (16-17 листопада 2023 р.).

За участі представників Відділення також організовано та проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні епідемічні виклики в концепції «Єдине здоров'я» (23-24 травня 2023 р.).

Вчені Відділення брали участь у трьох робочих зустрічах з керівником Програми зменшення біологічної загрози в Україні і країнах Східної Європи та іншими представниками Агенції зменшення загрози Посольства США в Україні.

На загальних зборах та бюро Відділення розглянуто питання: організація роботи наукових установ Відділення в зимовий період та залучення грантової підтримки; основні засади забезпечення біологічної безпеки тваринницьких господарств.

Відділення ветеринарної медицини разом з профільними науковими установами продовжувало налагоджувати нові наукові зв'язки, розширювати співпрацю із закордонними інститутами, референс-лабораторіями МЄБ, ФАО, національними і регіональними центрами та громадськими організаціями Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Німеччини, Австрії, Італії, Швеції, Молдови та Грузії.

Відділення аграрної економіки і продовольства у своїй роботі за 2023 р. керувалось законодавством України, Статутом НААН і Положенням про Відділення. Основними завданнями було: організація і здійснення фундаментальних, прикладних та короткотермінових прикладних досліджень з пріоритетних наукових напрямів економіки і продовольства та їх координація; проведення наукової експертизи прикладних та короткотермінових прикладних завдань.

Упродовж звітнього періоду проведено 5 засідань загальних зборів та 13 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 67 питань. На порядок денний засідань було винесено актуальні питання, а саме: з розвитку сільського господарства та сільських територій України; нової повоєнної державної аграрної політики України в умовах обмеженості власних ресурсів, спрямованої на залучення міжнародної підтримки аграрного сектору; забезпечення продовольчої безпеки в Україні; заслуховування звітів керівників ПНД Відділення за 2022 р.; впровадження наукових розробок інститутів, визначення претендентів у другому турі конкурсу на здобуття щорічної премії НААН «За кращу наукову доповідь молодого вченого НААН з фундаментальних та прикладних досліджень»; нагородження працівників та науковців мережі Відділення; відзначення науковців з нагоди Дня науки, Дня Незалежності України та Дня працівників сільського господарства; «Про підсумки діяльності Відділення аграрної економіки і продовольства за 2022 р.»; затвердження плану роботи Відділення за 2024 р.; організаційні завдання наукових установ із наукового забезпечення галузей економіки і харчової промисловості; заслухано річні звіти про наукову та науково-педагогічну діяльність 33 членів Академії – 13 академіків НААН (Єгорова Б.В., Ібатулліна Ш.І., Калетніка Г.М., Лузана Ю.Я., Лупенка Ю.О., Маліка М.Й., Новаковського Л.Я., Панасюка Б.Я., Пугачова М.І., Саблука П.Т., Сичевського М.П., Хвесика М.А., Шпичака О.М.) та 20 членів-кореспондентів НААН (Володіна С.А., Добряка Д.С., Дороша Й.М., Дробот В.І., Забуранної Л.В., Іванишина В.В., Ільчука М.М., Кириленка І.Г., Левицького А.П., Липчука В.В., Москаленка А.М., Піддубного В.А., Третяка А.М., Ульяновченка О.В., Федорова М.М., Хомаківської О.В., Хомічака Л.М., Черевка О.І., Шпикуляка О.Г., Юзефовича А.Е.).

Відповідно до компетенції Відділення запропоновано і підготовлено 2 питання, які було винесено на засідання Президії НААН: «Науково-методичне забезпечення оцінки ризиків та прогнозування розвитку сільського господарства України» і «Регіональні особливості розвитку сільського господарства та агропродовольчого комплексу України в сучасних умовах».

Науковці Відділення брали активну участь у підготовці пропозицій і змін до законодавчих і нормативно-правових актів щодо сталого розвитку аграрної економіки та сільських територій в умовах воєнного стану. Серед основних: проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 р.» (від 15.09.2023 р. реєстр. № 10000) у частині функціонування програм бюджетної підтримки розвитку агропромислового виробництва у 2024 р.; проект Закону України 7588-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності використання земель фізичними особами та суб'єктами державного сектору економіки»; проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення моніторингу земель і ґрунтів»; проект «Плану заходів з відновлення та розвитку територій, що постраждали внаслідок надзвичайної ситуації, спричиненої руйнуванням греблі Каховської ГЕС»; аналітична довідка «Стратегічні заходи щодо розбудови сільських територій України у воєнний та повоєнний періоди».

До Кабінету Міністрів України подано: Методичні рекомендації з фіксування прямої шкоди, завданої сільськогосподарським підприємствам внаслідок збройної агресії російської федерації; Рекомендації з фіксації та визначення непрямих збитків агропідприємств від війни.

До Національного фонду досліджень України подано науково-методичні підходи до визначення втрат і оцінювання впливу військової агресії та компенсаційної політики на розвиток аграрного підприємництва.

До Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій щодо реформування сфери наукових досліджень, а також візії від профільного міністерства подано пропозиції стосовно візійного документа реформ для відновлення України «Бачення України 2030: соціально-гуманітарна сфера».

До Міністерства аграрної політики та продовольства України подано: Пропозиції щодо гармонізації Регламенту комісії (ЄЕС) від 01 липня 1969 р. № 1265/69 про встановлення методів визначення якості цукру, закупуваного інтервенційними агенціями. Обґрунтування щодо адаптації Регламенту ЄС № 1308/2013 в розділі пастоподібних жирів стосовно існування в Європі аналогічних регламентів для продукції підприємств олієжирової галузі.

До Міністерства охорони здоров'я України подано обґрунтування про продовження терміну перехідного періоду щодо вмісту трансізомерів у харчових продуктах.

Науковців Відділення було відзначено Державними преміями у 2023 р.:

- д.т.н., заслуженого працівника промисловості України Олійнічука С.Т. – стипендіат довічної державної стипендії видатним діячам науки (Указ Президента України від 22 грудня 2023 р. № 845/2023);

- PhD з економіки Дороша А.Й. – стипендіат стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених (Постанова Президії Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки від 23.11.2023 р. № 1);

- к.е.н. Харитоненка Р.А. – стипендіат державної іменної стипендії найкращим молодим ученим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні на 2024 р.. Стипендія ім. Устима Голоднюка (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.11.2023 р. № 1435);

- к.е.н. Харитоненка Р.А. – лауреат (переможець) № 0315 щорічного конкурсу «Молодий вчений року» за результатами діяльності у 2022 р. за перемогу у номінації: Наукова конференція, відповідно до Листа Ради молодих учених Міністерства освіти і науки України від 11.05.2023 р. № 2195.

Належну роботу проводили з підготовки наукових кадрів. У спеціалізованих вчених радах установ Відділення захищено 6 докторів філософії.

Науковці Відділення співпрацюють із науковими центрами провідних країн світу. Було укладено угоди про співпрацю із Мережею соціальних ферм (Рим, Італія) та Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія, Відень); взято участь у форумах: «Потенціал сталого розвитку сільського господарства та сільських територій України у контексті європейської інтеграції»; «Трансформація продовольчих систем в Україні»; «Сільські території: трансформації – процеси – виклики розвитку».

Взято участь у 163 міжнародних і всеукраїнських наукових з'їздах, форумах, конференціях, семінарах. Організовано понад 18 виступів на телебаченні та по радіо. За звітний період науковці Відділення брали участь у 2 виставках.

Науковими установами Відділення організовано і проведено такі заходи:

- Вісімнадцяті річні збори Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників та Міжнародну науково-практичну конференцію «Розвиток аграрного сектору та сільських територій в умовах воєнного стану й повоєнного відновлення України» (28 вересня 2023 р.);

- Польсько-українська міжнародна конференція «Вплив російського вторгнення в Україну на сільськогосподарську діяльність, продовольчу та енергетичну безпеку та погіршення навколишнього середовища» (23–24 березня 2023 р.);

- International conference «Food for life: promising raw materials and innovative processing» (10–11 травня 2023 р.);

- Конференція донорів «Підтримка агротехнологічного сектору України» (22–23 травня 2023 р.);

- IV Міжнародна науково-практична конференція «Формування сталого землекористування: проблеми та перспективи» (16 листопада 2023 р.);

- X Міжнародна науково-практична конференція «Харчова промисловість як основа продовольчої безпеки і розвитку держави» (27 листопада 2023 р.).

- Polish-Ukrainian Conference «Challenges related to innovation and intellectual property in the agri-food industry within the framework of sustainable development and European integration processes» (8 грудня 2023 р.).

Відділенням наукового забезпечення інноваційного розвитку упродовж звітнього періоду здійснено координацію виконання завдань ПНД НААН 41 «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток») 28 науковими установами НААН – співвиконавцями Програми.

Відділення координувало діяльність п'яти міжрегіональних наукових центрів НААН. За участі Відділення організовано та проведено: засідання Координаційно-методичної ради з виконання ПНД НААН 41 щодо розгляду підсумків виконання Програми за I півріччя 2023 р. та загалом за 2023 р.

Упродовж 2023 р. було проведено 3 засідання загальних зборів Відділення та 20 засідань бюро, на яких розглянуто 64 питання.

Зокрема, такі:

- «Про підсумки діяльності Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку за 2022 рік та основні завдання на перспективу»;
- «Про підсумки виконання ПНД НААН 41 «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток») у 2022 р.»;
- «Про розгляд заявок, поданих науковими установами Академії на виконання проектів прикладних досліджень за ПНД НААН 41 «Інноваційний розвиток» у 2024-2025 роках»;
- «Щодо зміни керівників підпрограм ПНД НААН 41 «Використання потенціалу аграрної науки для інноваційного розвитку галузей агропромислового виробництва України» («Інноваційний розвиток»)»;
- «Про розгляд пропозицій до Плану видання наукової літератури Державним видавництвом «Аграрна наука» НААН у 2024 р.»;
- «Про заходи щодо забезпечення ефективної діяльності державних підприємств дослідних господарств Національної академії аграрних наук України»;
- «Про упорядкування мережі державних підприємств дослідних господарств наукових установ Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку»;
- «Про статус членів Національної академії аграрних наук України, які перебувають за кордоном і на непідконтрольній Україні території».

Заслухано наукову доповідь академіка-секретаря Відділення ветеринарної медицини, академіка НААН Мандигри М.С. «Науковий супровід ветеринарного забезпечення галузі тваринництва України в сучасних умовах».

Підготовлено і розглянуто на засіданнях бюро Президії НААН такі питання: «Особливості застосування Технічного регламенту затвердження типу тракторів з метою сертифікації сільськогосподарських та лісгосподарських тракторів, їх причепів та змінних причепних машин»; «Агротехнологічні основи вирощування коріандру в Степу України»; «Наукове забезпечення виробництва рослинницької продукції Донецчини в умовах військового стану та післявоєнного відновлення»; на засіданнях Президії НААН – «Про відзначення 160-річчя від дня народження Володимира Івановича Вернадського (1863–1945)» та «Про виконання Плану заходів з відзначення 160-річчя від дня народження Володимира Івановича Вернадського (1863–1945)».

Науковцями Відділення упродовж звітної періоду підготовлено пропозиції щодо виконання Плану заходів з реформування Національної академії аграрних наук України на 2021 і 2022 рр. пункт 12; до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених», до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності щодо середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня, які відповідають стратегічним пріоритетним напрямкам інноваційної діяльності та середньостроковим пріоритетним напрямкам інноваційної діяльності загальнодержавного рівня; до проекту Постанови КМУ «Про внесення змін до постанови КМУ від 7 вересня 2011 р. № 942 і від 22 серпня 2018 р. № 641 «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2022 року»; до проекту «Положення про підвищення кваліфікації наукових працівників науково-дослідних установ та спеціалістів державних підприємств дослідних господарств НААН за програмами підвищення кваліфікації на базі КАУ НААН».

Підготовлено зведену інформацію по наукових установах НААН для МОН України стосовно основних результатів виконання замовлення на проведення наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, інших напрямів фінансової підтримки сфери наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності і трансферу технологій у 2022 р.; напрямів використання коштів, отриманих у результаті трансферу технологій, створених за рахунок коштів держбюджету, виплати винагороди авторам технологій та особам, які здійснюють їх трансфер, і стосовно впливу діяльності у сфері трансферу технологій на фінансовий стан підприємств та організацій за 2022 р.; основних результатів виконання замовлення на здійснення інноваційної діяльності за середньостроковими пріоритетними напрямками інноваційної діяльності галузевого рівня у 2022 р.; до засідання Ради безпеки і оборони України «Про стан забезпечення продовольчої безпеки»; щодо стану реалізації законодавства з питань науки і техніки, зокрема законів України «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про

наукову і науково-технічну діяльність», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»; на запит Мінфіну щодо економічної ефективності та результативності витрат з державного бюджету на проведення наукової і науково-технічної діяльності науковими установами НААН.

Взято участь у науково-практичному семінарі з розвитку коноплярства «HEMP FEST» на тему «Коноплі посівні та їх роль у відновленні України», онлайн-семінарі з підвищення кваліфікації «Міжнародні рейтинги інноваційного та сталого розвитку як джерела оцінювання результативності політики в Україні».

Здійснювався збір та узагальнення оперативної інформації щодо ситуації в наукових установах Відділення в умовах війни, переліку публікацій співробітників установ у міжнародних базах даних Scopus та WoS у 2023 р.; моніторингу подання науковими установами Відділення пропозицій стосовно організації та проведення міжнародних та всеукраїнських наукових заходів; актуального стану умов і можливостей провадження наукової та науково-технічної діяльності.

Забезпечувалася організація проведення державних закупівель, а саме: підготовка тендерної документації (договори, протоколи, заяви). Здійснювалося формування планів закупівель, аналіз договорів та підготовка звітів по закупівлях.

Формування наукових кадрів Національної академії аграрних наук України

2021 р.

До складу наукового потенціалу НААН входять 47 наукових установ, з них: 9 – національні наукові центри, 32 – інститути, 4 – державні дослідні станції, Національна наукова сільсько-господарська бібліотека НААН, Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. ФальцФейна (без урахування наукових установ, розташованих на анексованій території АР Крим), Державне видавництво «Аграрна наука» НААН.

Станом на 01.01.2022 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 15387 осіб, зокрема у наукових установах – 6337 осіб. Виконання науково-дослідних робіт з актуальних проблем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 3160 наукових працівників, з них 435 докторів і 1450 кандидатів наук, 62 дійсних члени (академіки) і 55 членів-кореспондентів НААН.

У 2021 р. найефективніше здійснювалася робота щодо забезпечення науковими кадрами вищої кваліфікації основних напрямів досліджень в Інституті біології тварин, де частка докторів і кандидатів наук становить 93,8%, Інституті землекористування – 93,8, Інституті ветеринарної медицини – 90,5, Інституті тваринництва – 78,1, Інституті розведення і генетики тварин ім. М.В. Зубця – 77,2, Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці – 76,5, ННЦ «Інститут аграрної економіки» – 75,6, Інституті рису – 73,1, ННЦ «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини» – 73,9%. Окремі інститути і станції забезпечені докторами і кандидатами наук майже на 40 %.

Кадровий склад галузевих відділень Академії характеризується такою чисельністю науковців: 1192 (37,7 %) працюють у наукових установах Відділення рослинництва; 974 (30,8 %) – Відділення землеробства, меліорації та механізації; 470 (14,9 %) – Відділення зоотехнії, 213 (6,7 %) – Відділення аграрної економіки і продовольства, 181 (5,7 %) – Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку та 130 наукових працівників (4,1 %) – в установах Відділення ветеринарної медицини.

Із загальної кількості науковців у 2021 р. вікова група до 40 років становила 905 осіб, або 28,6 %, з них 21 доктор і 458 кандидатів наук; від 40 до 60 років – 1503 особи, або 47,6 %, у тому числі 192 доктори і 684 кандидати наук; у віці 60 років і старше – 752 особи, або 23,8 %, з них 222 доктори і 308 кандидатів наук. Найбільша кількість працюючих докторів представлена традиційно віковою групою понад 60 років, кандидатів – від 41 до 60 років. Варто зазначити, що упродовж останнього року відбулися зміни наукового потенціалу НААН, зокрема зменшилася порівняно з попереднім роком частка докторів і кандидатів наук у віці до 50 років і становить на 01.01.2022 р. 53,3 % (2021 р. – 55 %; 2020 р. – 50,4; 2019 р. – 52,9; 2018 р. – 54,3; 2017 р. – 61,6 %).

Найбільша частка молодих науковців працює в Донецькій сільськогосподарській дослідній станції (37 %), Інституті рису (31 %), Інституті землекористування (31 %), Миронівському інституті пшениці імені В.М. Ремесла (29 %), ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства імені В.Є. Таїрова» (28 %), ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» (28 %), Інституті зрошуваного землеробства (25 %).

Динаміка наукових кадрів та інших спеціалістів свідчить про те, що у 2021 р. з наукових установ Академії звільнено 479 наукових працівників (у тому числі з науковим ступенем 143 особи, або 29,9 %). Прийнято на роботу науковців та інших спеціалістів 512 осіб, з них 137 осіб (26,8 %) з науковим ступенем.

Із 47 керівників наукових установ 35 осіб (74 %) мають науковий ступінь доктора наук, 12 (26 %) – кандидата наук, з них 12 є дійсними членами (академіками) НААН, 10 – членами-кореспондентами НААН; 15 мають почесні звання заслуженого діяча науки і техніки України або заслуженого працівника України відповідної галузі. Віковий склад керівників наукових установ характеризується такими показниками: до 50 років – 8 осіб (що становить 17 %); від 50 до 60 – 19 осіб (40 %); 60 років і старше – 20 осіб (43 %). Серед заступників директорів з наукової роботи 22 особи (51 %) мають науковий ступінь доктора наук і 21 особа (49 %) – кандидата наук, з них 2 академіка НААН, 6 членів-кореспондентів НААН, 4 удостоєно почесного звання заслуженого працівника відповідної сфери. За віковим складом: до 50 років – 16 осіб (37 %); від 50 до 60 років – 16 осіб (37 %); 60 років і старше – 11 осіб (26 %).

У 2021 р. і відповідно до затвердженого плану графіка занять проводили навчання з підвищення кваліфікаційного рівня наукових працівників мережі НААН. Навчання здійснювали у 19 провідних

наукових установах НААН та навчальних закладах вищої освіти Міністерства аграрної політики та продовольства України за основними напрямками розвитку аграрної науки. Для слухачів курсів відповідно до затверджених програм у 2021 р. проводили, зокрема дистанційно, лекції, семінари, особисті консультації з провідними науковцями установи, ознайомлення з науковими дослідженнями, новими методиками їхнього проведення.

За звітний період пройшли навчання 417 наукових працівників із 19 наукових установ НААН і 544 наукових працівники із 48 закладів вищої освіти аграрного профілю Міністерства освіти і науки України та інших відомств. Водночас закінчили курси з підвищення кваліфікації 17 керівних працівників і спеціалістів установ та державних підприємств.

Крім того, за цей період у провідних наукових центрах 13 країн дальнього та ближнього зарубіжжя пройшли навчання і стажування 66 осіб з 19 наукових установ.

Враховуючи вагомий науковий внесок працівників Академії у розвиток аграрної науки та її дослідно-експериментальної бази, забезпечення успішного виконання науково-технічних програм досліджень, впровадження наукових досягнень у виробництво за 2021 р., чотирьох працівників наукових установ, державних підприємств та апарату Президії НААН відзначено державними нагородами.

Згідно з Указами Президента одну особу було нагороджено орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня і одну особу – орденом княгині Ольги III ступеня. Присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» одній особі та «Заслужений працівник сільського господарства» одній особі.

Почесною Грамотою Верховної Ради України нагороджено 5 осіб, Грамотою Верховної Ради України – 10 осіб. Трьох науковців відзначено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, одного науковця – Подякою Прем'єр-міністра України. Цінний подарунок Кабінету Міністрів України отримав один науковець та цінний подарунок Голови Верховної Ради України отримали три науковці.

Крім того, за 2021 р. Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України відзначено 44 особи, Почесною грамотою НААН – 96 осіб та 4 колективи, Подякою НААН – 73 особи.

Державні стипендії видатним діячам науки у середньому за 2021 р. отримували 15 провідних учених Академії, зокрема 8 осіб – довічні стипендії Президента України.

За видатні здобутки в аграрній науці стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених за звітний період отримували 11 молодих учених. Крім того, у 2021 р. три молодих науковці отримали щорічну Премію Президента України для молодих учених. Премію Верховної Ради України молодим ученим призначено двом науковцям, які досягли видатних здобутків в аграрній науці. Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук було призначено одному науковцю.

З огляду на потреби щорічного оновлення та поліпшення кадрового потенціалу наукових установ Академії, структурних підрозділів установ поповнено молодими фахівцями вищої кваліфікації, у 31 науковій установі відповідно до державного замовлення здійснено підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації через навчання в аспірантурі та у 18 наукових установах через докторантуру. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556VII та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 для провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти (підготовка докторів філософії) наукові установи зобов'язані отримати відповідну ліцензію. У звітному році 28 наукових установ НААН переоформили ліцензію Міністерства освіти і науки України на провадження освітньої діяльності (підготовка докторів філософії) у межах 11 галузей знань та 18 спеціальностей. У 2021 р. акредитацію освітньо-наукових програм доктора філософії від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти отримали 9 наукових установ НААН за 14 програмами.

У 2021 р. проходили підготовку 411 аспірантів (з них 248 – за денною формою навчання) за 21 спеціальністю і 22 докторанти за 9 спеціальностями, зокрема 36 аспірантів навчалися за умовами контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб).

Обсяги державного замовлення на підготовку наукових кадрів для Національної академії аграрних наук України було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 708 на суму 30332,8 тис. грн. У 2021 р. було укладено та виконано 31 державний контракт через аспірантуру (докторантуру) наукових установ НААН за бюджетною програмою КПКВК 65910060 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу».

У Національній академії аграрних наук України організовано та забезпечено проведення конкурсного відбору виконавців державного замовлення. У 2021 р. для навчання до аспірантури зараховано 92 особи, з них 80 – за рахунок коштів державного бюджету і 12 – за кошти фізичних та

юридичних осіб. Закінчили аспірантуру 127 осіб, з них 79 – з відривом від виробництва і 48 – без відриву від виробництва.

Докторантура відкрита і функціонує при 18 наукових установах, у звітному році підготовку докторантів проводили в 11 установах, де навчалися 22 докторанти. У 2021 р. прийнято до докторантури 10 осіб, закінчили – 12 осіб, із них 9 докторантів – за рахунок коштів державного бюджету і 3 докторанти – за кошти фізичних та юридичних осіб.

Упродовж року через виробничу необхідність наукових установ відбувалися зміни щодо форми навчання аспірантів, а також відновлення аспірантів на навчання після академічних відпусток. Водночас з різних причин з аспірантури було відраховано 35 осіб, з яких 5 осіб навчалися за кошти фізичних та юридичних осіб, загалом 8,5 % середньорічної кількості аспірантів, що навчалася у звітному році.

Ефективне функціонування докторантури та аспірантури забезпечується наявністю висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів, наукових шкіл та відповідним рівнем фундаментальних і прикладних досліджень у галузях знань, за якими проводять підготовку кадрів вищої кваліфікації. У звітному році наукове керівництво аспірантами і докторантами забезпечували 318 вчених, з яких 215, або 68 % мають науковий ступінь доктора наук, 68, або 32 % з них є членами НААН (академіки та члени-кореспонденти).

Формування тематики дисертаційних робіт аспірантів здійснювали відповідно до напрямів основних науково-дослідних робіт наукових установ та галузевих або державних програм наукових досліджень установ, які визначені пріоритетними завданнями та потребами аграрної науки. Для забезпечення їхнього виконання 66 % аспірантів навчаються за спеціальностями у галузі сільськогосподарських наук, близько 16 – за економічними спеціальностями, 15 – за спеціальностями у галузі технічних, біологічних та ветеринарних наук і 3 % – у галузі історичних наук.

Усього у 2021 р. аспірантами, докторантами і здобувачами наукових установ Академії захищено 99 кандидатських дисертацій, 45 – доктора філософії та 34 – докторських дисертації. Захист дисертацій випускниками аспірантури, які є працівниками наукових установ НААН, становить 67 %, випускниками докторантури – 77 %.

Відповідно до Закону України «Про внесення змін до підпункту 7 пункту 2 розділу XV «Прикінцеві і перехідні положення» від 30 березня 2021 р. № 1369ІХ та Закону України «Про вищу освіту» щодо продовження строку завершення підготовки кандидатів, які розпочали підготовку до 1 вересня 2016 р. без обмеженого терміну та докторів наук незалежно від початку підготовки дисертації, захищатимуться у спеціалізованих вчених рада» і наказу Міністерства освіти і науки України від 22 вересня 2021 р. № 1012 продовжено роботу спеціалізованих вчених рад терміном до 31 грудня 2021 р. При 27 наукових установах НААН у звітному році працювали 30 спеціалізованих вчених рад (19 – із захисту докторських і 11 – із захисту кандидатських дисертацій).

За 2021 р. у спеціалізованих вчених рада при наукових установах НААН захищено 236 дисертаційних робіт за 47 спеціальностями. У спецрадах Академії у звітному році прийнято до захисту 151 дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора філософії і 35 робіт – на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Також у 2021 р. у спеціалізованих вчених рада, утворених при наукових установах НААН відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 6 березня 2019 р. № 167, проведено 52 захисти у разових рада з присудження ступеня доктора філософії. Захист дисертаційних робіт доктора філософії у разових рада випускниками аспірантури наукових установах НААН становить 87 %, решта – випускники аспірантури закладів вищої освіти.

Проведений аналіз кількості захищених дисертаційних робіт у спеціалізованих вчених рада НААН за галузями науки свідчить про домінування сільськогосподарських, економічних та технічних наук. Для забезпечення формування і функціонування постійно діючих спецрад та проходження процедури акредитації у наукових установах НААН потрібно посилити роботу щодо забезпечення наукових установ науковими кадрами вищої кваліфікації, зокрема активізувати роботу з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, особливо докторів наук, з необхідних спеціальностей.

Ефективніше працювали у звітному році спецради при ННЦ «Інститут аграрної економіки», де захищено 12 робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук, 8 доктора філософії і 12 доктора наук, Інституті агроєкології і природокористування НААН – 13 кандидата наук, 6 доктора філософії і 4 доктора наук; Інституті зрошувального землеробства НААН – 9 кандидата наук, 10 доктора філософії і 6 доктора наук. Загалом у спеціалізованих вчених рада при НААН захищено 188 дисертаційних робіт на

здобуття наукового ступеня кандидата наук і доктора філософії та 48 дисертаційних робіт на здобуття доктора наук.

Висновки і пропозиції, одержані здобувачами наукового ступеня, мають прикладне значення, направлено відповідним міністерствам, відомствам та установам для практичного використання. Більшість пропозицій дисертантів знайшли своє впровадження як в агропромисловому виробництві, так і в інших галузях економіки. Результати досліджень рекомендовано використовувати у навчальному процесі аграрних закладів вищої освіти під час підготовки підручників, довідників, навчальних посібників, лекцій та практичних занять для організації навчання студентів.

З метою підвищення рівня наукової підготовки та ефективності наукових досліджень аспірантів, докторантів і здобувачів наукових ступенів в інститутах організовували науково-теоретичні та методологічні семінари, круглі столи, лекції, тренінги, на яких доповідали про результати власних наукових розробок та дисертаційних робіт, що є однією з форм їх апробації.

У 2021 р. в наукових установах організовано і проведено понад 20 науково-практичних конференцій, близько 30 тематичних семінарів, у роботі яких брали участь аспіранти і молоді вчені. Крім того, упродовж року молоді науковці та аспіранти брали участь у роботі міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, семінарів та інших заходів, які проводили на базі наукових установ та ЗВО аграрного профілю. Матеріали доповідей, як правило, публікували у тематичних збірниках наукових праць. Участь у таких заходах дає можливість молодим науковцям покращити рівень теоретичної та практичної підготовки, відпрацювати техніку викладання і захисту своїх наукових здобутків серед широкого кола колег. У 48 наукових установах НААН активно працюють Ради молодих учених, які тісно співпрацюючи із адміністрацією установи та місцевими органами самоврядування, сприяють підвищенню ефективності роботи молодих учених, спеціалістів і аспірантів, розвитку наукових ініціатив.

2022 р.

До складу наукового потенціалу НААН входять 46 наукових установ, з них: 8 – національні наукові центри, 32 – інститути, 4 – державні дослідні станції, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН та Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф. Е. Фальц-Фейна НААН (без урахування наукових установ, розташованих на тимчасово анексованій території АР Крим).

Станом на 01.01.2023 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 14471 особу, зокрема у наукових установах – 5928 осіб. Виконання науково-дослідних робіт з актуальних проблем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 2899 наукових працівників, з них 413 докторів і 1345 кандидатів наук, 77 дійсних членів (академіків) НААН і 50 членів-кореспондентів НААН.

В умовах війни у 2022 р. найефективніше здійснювалася робота із забезпечення науковими кадрами вищої кваліфікації основних напрямів досліджень в Інституті землекористування НААН, де частка докторів і кандидатів наук становить 100 %, Інституті біології тварин НААН – 96,9, Інституті ветеринарної медицини НААН – 80,5, Інституті аграрної економіки НААН – 76,7, Інституті тваринництва НААН – 75,0, Черкаській дослідній станції біоресурсів НААН – 75, ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В. Є. Таїрова» – 74,4, Національний науковий сільськогосподарській бібліотеці НААН – 73,2, Інституті агроєкології і природокористування НААН – 73, Інституті розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця НААН – 72,2, Інституті сільськогосподарської мікробіології та АПВ НААН – 71,8, ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» – 71,4 %. Окремі інститути і станції забезпечені докторами і кандидатами наук майже на 40 %, також Інженерно-технологічний інститут «Біотехніка» НААН – на 27,6 %.

Кадровий склад галузевих відділень Академії характеризується такою чисельністю науковців: 1119 (38,6 %) працюють у наукових установах Відділення рослинництва; 823 (28,4 %) – Відділення землеробства, меліорації та механізації; 442 (15,2 %) – Відділення зоотехнії, 220 (7,6 %) – Відділення аграрної економіки і продовольства, 165 (5,7 %) – Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку та 130 наукових працівників (4,5 %) в установах Відділення ветеринарної медицини.

Із загальної кількості науковців у 2022 р. вікова група до 40 років становила 766 осіб, або 26,4 %, з них 19 докторів та 378 кандидатів наук; від 40 до 60 років – 1424 особи, або 49,1 %, зокрема 185 докторів і 677 кандидатів наук; у віці 60 років і старше – 709 осіб, або 24,5 %, з них 209 докторів і 290 кандидатів наук. Найбільша кількість працюючих докторів представлена традиційно віковою групою понад 60 років, кандидатів – від 41 до 60 років. Варто зазначити, що упродовж останнього року відбулися незначні зміни наукового потенціалу НААН, зокрема порівняно з попереднім роком дещо

зменшилася частка наукових працівників у віці до 50 років і становить на 01.01.2023 р. – 1539 осіб, або 53,1 % (2022 р. – 53,3 %, 2021 р. – 55, 2020 р. – 50,4, 2019 р. – 52,9, 2018 р. – 54,3; 2017 р. – 61,6 %).

Найбільша частка молодих науковців працює у ТДВ «Інститут обліку і фінансів» (40 %), Миронівському інституті пшениці імені В. М. Ремесла НААН (30 %), ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського – (26 %), Інституті кліматично орієнтованого сільського господарства НААН (25 %), Інституті картоплярства НААН (25 %), ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства імені В. Є. Таїрова» (23 %).

Динаміка наукових кадрів та інших спеціалістів свідчить про те, що у 2022 р. з наукових установ Академії звільнено 479 наукових працівників (зокрема з науковим ступенем 192 особи, або 40,1 %). Прийнято на роботу науковців та інших спеціалістів 354 особи, з них 149 осіб (42,1 %) з науковим ступенем.

Із 46 керівників наукових установ 30 осіб (65 %) мають науковий ступінь доктора наук, 15 (33 %) – кандидата наук, з них 10 є дійсними членами (академіками) НААН, 9 – членами-кореспондентами НААН; 13 мають почесні звання заслуженого діяча науки і техніки України або заслуженого працівника України відповідної галузі. Віковий склад керівників наукових установ характеризується такими показниками: до 50 років – 8 осіб (17 %); від 50 до 60 – 20 осіб (43 %), 60 років і старше – 18 осіб (39 %). Серед заступників директорів з наукової роботи – 24 особи (52 %) має науковий ступінь доктора наук і 22 особи (48 %) – кандидата наук, з них 4 дійсних члени (академіки) НААН, 5 членів-кореспондентів НААН, 5 удостоєно почесного звання заслуженого працівника відповідної сфери. За віковим складом: до 50 років – 16 осіб (35 %), від 50 до 60 років – 18 (39 %), 60 років і старше – 12 осіб (26 %).

У 2022 р. відповідно до затвердженого плану графіка занять проводили навчання з підвищення кваліфікаційного рівня наукових працівників мережі НААН. Навчання здійснювали у закладах вищої освіти Міністерства освіти і науки України та провідних наукових установах НААН за основними напрямками розвитку аграрної науки. Для слухачів курсів відповідно до затверджених програм у 2022 р. проводили, зокрема дистанційно, лекції, семінари, особисті консультації із провідними науковцями установи, ознайомлення з науковими дослідженнями, новими методиками їхнього проведення.

За звітний період пройшли навчання 445 наукових працівників із 15 наукових установ НААН і 394 наукових працівників із 36 закладів вищої освіти аграрного профілю Міністерства освіти і науки України та інших відомств. Водночас закінчили курси з підвищення кваліфікації 15 керівних працівників і спеціалістів установ та державних підприємств.

Крім того, за цей період у провідних наукових центрах 14 країн дальнього та ближнього зарубіжжя пройшли навчання і стажування 155 осіб із 15 наукових установ.

Враховуючи вагомий науковий внесок працівників Академії у розвиток аграрної науки та її дослідно-експериментальної бази, забезпечення успішного виконання науково-технічних програм досліджень, впровадження наукових досягнень у виробництво за 2022 р., працівників наукових установ, державних підприємств та апарату Президії НААН відзначено державними нагородами.

Почесною Грамотою Верховної Ради України нагороджено 3 особи, Грамотою Верховної Ради України – 3 особи. Цінний подарунок Голови Верховної Ради України отримали 2 науковці.

Крім того, за 2022 р. Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України відзначено 30 осіб, Почесною грамотою НААН – 110, Подякою НААН – 39 осіб.

Державні стипендії видатним діячам науки у середньому за 2022 р. отримували 18 провідних учених Академії, зокрема 8 осіб довічні стипендії Президента України. Так, у 2022 р. відповідно до Указів Президента України від 06.10.2022 р. № 691/2022 та від 09.12.2022 р. № 851/2022 призначено державну стипендію 6 видатним діячам науки, із них 3 довічні.

За видатні здобутки в аграрній науці стипендію Кабінету Міністрів України для молодих учених було призначено 9 вченим і продовжено виплату 2 вченим. Так, за звітний період у середньому отримували стипендію 5,5 молодих учених. Крім того, у 2022 р. 4 молодих науковці отримали щорічну премію Президента України для молодих учених. Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук було призначено 1 науковцю. Двоє фахівців НААН стали переможцями конкурсу «Молодий вчений року» в номінаціях «Агрономія» і «Публічне управління та адміністрування».

З огляду на потреби щорічного оновлення та поліпшення кадрового потенціалу наукових установ Академії, поповнення структурних підрозділів установ молодими фахівцями вищої кваліфікації, у 31 науковій установі відповідно до державного замовлення здійснювалася підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації через навчання в аспірантурі та в 11 наукових установах через докторантуру. Відповідно до Закону України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту» та Постанови Кабінету

Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» для провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти (підготовка докторів філософії) наукові установи зобов'язані отримати відповідну ліцензію. Двадцять вісім наукових установ НААН мають ліцензію Міністерства освіти і науки України на провадження освітньої діяльності (підготовка докторів філософії) у межах 11 галузей знань та 21 спеціальності. У 2022 р. акредитацію освітньо-наукових програм доктора філософії від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти отримали 6 наукових установ НААН за 6 освітньо-науковими програмами.

У 2022 р. проходили підготовку 464 аспіранти (з них 306 – за денною формою навчання) за 21 спеціальністю і 25 докторантів за 9 спеціальностями, зокрема 74 аспіранти навчалися за умовами контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб).

Обсяги державного замовлення на підготовку наукових кадрів для Національної академії аграрних наук України були затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 07 липня 2022 р. № 769 на суму 33741,2 тис. грн.

У 2022 р. було укладено та виконано 31 державний контракт через аспірантуру (докторантуру) наукових установ НААН за бюджетною програмою КПКВК 6591060 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу».

Національною академією аграрних наук України організовано та забезпечено проведення конкурсного відбору виконавців державного замовлення. У 2022 р. до аспірантури зараховано 149 осіб, із них 100 – за рахунок коштів державного бюджету і 49 – за кошти фізичних та юридичних осіб. Закінчили аспірантуру 91 особа, з них 65 – з відривом від виробництва та 26 – без відриву від виробництва.

Докторантура відкрита і функціонує при 21 науковій установі, у звітному році підготовка докторантів ведеться в 11 установах. Так, у 2022 р. всього навчалася 25 докторантів, із них 3 – за умовами контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб).

У 2022 р. до докторантури прийнято 13 осіб, із них 10 докторантів – за рахунок коштів державного бюджету і 3 докторанти – за кошти фізичних та юридичних осіб.

Упродовж року через виробничу необхідність наукових установ відбувалися зміни щодо форми навчання аспірантів, а також відновлення аспірантів на навчання після академічних відпусток. Водночас з різних причин з аспірантури було відраховано 22 особи, із яких 2 особи навчалися за кошти фізичних та юридичних осіб, загалом – 4,7 % від середньорічної кількості аспірантів, що навчалася у звітному році.

Ефективне функціонування докторантури та аспірантури забезпечується наявністю висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів, наукових шкіл та відповідним рівнем фундаментальних і прикладних досліджень у галузях знань, за якими проводиться підготовка кадрів вищої кваліфікації. У звітному році наукове керівництво аспірантами і докторантами забезпечували 332 вчених, з яких 245, або 68 % мають науковий ступінь доктора наук, 70 вчених, або 32 % з них є членами НААН (академіки та члени-кореспонденти).

Формування тематики дисертаційних робіт аспірантів здійснювали відповідно до напрямів основних науково-дослідних робіт наукових установ та галузевих або державних програм наукових досліджень установ, які визначені пріоритетними завданнями та потребами аграрної науки. Для забезпечення їхнього виконання 67 % аспірантів навчаються за спеціальностями у галузі сільськогосподарських наук, близько 14 – за економічними спеціальностями, 17 – за спеціальностями в галузі технічних, біологічних та ветеринарних наук і 3 % – у галузі історичних наук.

Усього у 2022 р. аспірантами, докторантами і здобувачами наукових установ Академії захищено 10 дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії та 2 дисертаційні роботи – на здобуття наукового ступеня доктора наук. Захист дисертацій випускниками аспірантури, які є працівниками наукових установ НААН, відповідно становить 30 %.

У зв'язку із введенням воєнного стану в Україні (Указ Президента від 24 лютого 2022 р. № 64/2022) і тимчасовою окупацією російськими військами наукових установ та дослідних господарств мережі НААН, в яких здійснювалися наукові дослідження аспірантами і докторантами, відбулися негативні наслідки для виконання наукових програм дослідження. Захоплення дослідних полів та випробувальних ділянок, відсутність доступу до лабораторій унеможливило подальше проведення досліджень на окупованих територіях, і загалом обмежило своєчасне та ефективне виконання індивідуального навчального плану аспірантами.

Відповідно до пункту 21 частини першої статті 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», пункту 13 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» та наказу Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2021 р. № 1359 «Про затвердження Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук», спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук утворюється МОН України у закладі вищої освіти (науковій установі). При 15 наукових установах НААН у звітному році за рішенням МОН України утворено 17 спеціалізованих вчених рад за 24 спеціальностями з присудження наукового ступеня доктора наук строком на три рр..

За 2022 р. у спеціалізованих вчених радах при наукових установах НААН захищено 12 дисертаційних робіт за 3 спеціальностями. Зокрема, 10 робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». У спецрадах Академії у звітному році прийнято до захисту 31 дисертаційну роботу на здобуття наукового ступеня кандидата наук та доктора філософії і 4 роботи – на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Внаслідок активних бойових дій, окупації території України, втрат дослідних ділянок та обладнання для проведення досліджень, що загалом призвело до ускладнення наукової діяльності установ НААН, і виконання освітньо-наукового процесу аспірантами, кількість захищених та прийнятих до захисту дисертаційних робіт істотно знизилася порівняно із минулим роком.

Проведений аналіз кількості захищених дисертаційних робіт у спеціалізованих вчених радах НААН за галузями науки свідчить про домінування сільськогосподарських наук. Для забезпечення формування та функціонування постійно діючих спецрад і проходження процедури акредитації у наукових установах НААН слід посилити роботу щодо забезпечення наукових установ науковими кадрами вищої кваліфікації, зокрема значно активізувати роботу з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, особливо докторів наук із необхідних спеціальностей.

Ефективніше працювали у звітному році спецради Інституту біоенергетичних культур та цукрових буряків НААН, де захищено 6 робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, та Інституту агроекології і природокористування НААН – 2 дисертації доктора наук.

Висновки і пропозиції, одержані здобувачами наукового ступеня, мають прикладне значення, спрямовані відповідним міністерствам, відомствам та установам для практичного використання. Більшість пропозицій дисертантів знайшли своє впровадження як в агропромисловому виробництві, так і в інших галузях економіки. Результати досліджень рекомендовано використовувати у навчальному процесі аграрних закладів вищої освіти під час підготовки підручників, довідників, навчальних посібників, лекцій та практичних занять для організації навчання студентів.

З метою підвищення рівня наукової підготовки та ефективності наукових досліджень аспірантів, докторантів і здобувачів наукових ступенів в інститутах організовували науково-теоретичні та методологічні семінари, круглі столи, лекції-тренінги, на яких доповідали про результати власних наукових розробок та дисертаційних робіт, що є однією з форм їх апробації.

У 2022 р. в наукових установах організовано і проведено понад 20 науково-практичних конференцій, близько 30 тематичних семінарів, у роботі яких брали участь аспіранти і молоді вчені. Крім того, упродовж року молоді науковці та аспіранти брали участь у роботі міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, семінарів та інших заходів, які проводили на базі наукових установ та ЗВО аграрного профілю. Матеріали доповідей, як правило, публікували у тематичних збірниках наукових праць. Участь у таких заходах дає можливість молодим науковцям покращити рівень теоретичної та практичної підготовки, відпрацювати техніку викладання і захисту своїх наукових здобутків серед широкого кола колег. У 46 наукових установах НААН активно працюють Ради молодих учених, які, тісно співпрацюючи із адміністрацією установи та місцевими органами самоврядування, сприяють підвищенню ефективності роботи молодих учених, спеціалістів і аспірантів, розвитку наукових ініціатив.

2023 р.

До складу наукового потенціалу НААН входять 48 наукових установ, з них: 8 – національні наукові центри, 35 – інститути з мережею, 3 – державні дослідні станції, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН та Біосферний заповідник «Асканія-Нова» імені Ф.Е. Фальц-Фейна.

Станом на 01.01.2023 р. загальна чисельність працюючих у НААН становить 10249 осіб, зокрема у наукових установах – 5558 осіб. Виконання науково-дослідних робіт з актуальних проблем розвитку галузей агропромислового комплексу України здійснюють 2793 наукових працівники, з них 421 доктор і 1319 кандидатів наук, 61 дійсний член (академік) НААН і 55 членів-кореспондентів НААН.

В умовах воєнного стану у 2023 р. найефективніше здійснювалась робота щодо забезпечення науковими кадрами вищої кваліфікації основних напрямів досліджень в Інституті землекористування НААН, де частка докторів і кандидатів наук становить – 95,2 %; Інституті біології тварин НААН – 93,7; Інституті ветеринарної медицини НААН – 81,6; Інституті тваринництва НААН – 81,3; Черкаській дослідній станції біоресурсів НААН – 77,8; Інституті кліматично орієнтованого сільського господарства НААН – 77,3; Інституті тваринництва степових районів ім. М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» – ННСГЦВ – 76,9; Інституті аграрної економіки НААН – 76,8; ННЦ «Інститут виноградарства і виноробства ім. В.Є. Таїрова» – 76,2; Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН – 75,5; Інституті сільськогосподарської мікробіології та АПВ НААН – 74,2; Інституті розведення і генетики тварин ім. М.В. Зубця НААН – 71,2 %. Окремі інститути і станції забезпечені докторами і кандидатами наук близько 40 %, також Інженерно-технологічний інститут «Біотехніка» НААН – 33,3%.

Кадровий склад галузевих відділень Академії характеризується такою чисельністю науковців: 1011 (36,2 %) працюють у наукових установах Відділення рослинництва; 823 (29,5 %) – Відділення землеробства, меліорації та механізації; 454 (16,3 %) – Відділення зоотехнії; 219 (7,8 %) – Відділення аграрної економіки і продовольства, 166 (5,9 %) – Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку та 120 наукових працівників (4,3 %) – в установах Відділення ветеринарної медицини.

Із загальної кількості науковців у 2023 р. вікова група до 40 років становила 674 особи, або 24,2 %, з них 12 докторів та 338 кандидатів наук; від 40 до 60 років – 1385 осіб, або 49,5 %, зокрема 186 докторів і 691 кандидат наук; у віці 60 років і старше – 734 особи, або 26,3 %, з них 223 доктори і 290 кандидатів наук. Найбільша кількість працюючих докторів представлена традиційно віковою групою понад 60 років, кандидатів – від 41 до 60 років. Варто зазначити, що упродовж останнього року відбулися значні зміни наукового потенціалу НААН, зокрема порівняно з попереднім роком зменшилася частка наукових працівників у віці до 50 років, яка становить на 01.01.2024 – 1445 осіб, або 49,8 % (2023 р. – 53,1 %; 2022 р. – 53,3; 2021 р. – 55; 2020 р. – 50,4 %; 2019 р. – 52,9 %; 2018 р. – 54,3 %).

Найбільша частка молодих науковців працює у Донецькій сільськогосподарській дослідній станції (38 %), Інституті землекористування (33 %), Інституті картоплярства (30 %), Миронівському інституті пшениці імені В.М. Ремесла (24 %), Інституті сільського господарства Західного Полісся (23 %), Інституті продовольчих ресурсів (21 %).

Динаміка наукових кадрів та інших спеціалістів свідчить про те, що у 2023 р. з наукових установ Академії звільнено 444 наукових працівники (зокрема з науковим ступенем 148 осіб, або 33,3 %). Прийнято на роботу науковців та інших спеціалістів 350 осіб, з них 138 осіб (39,4 %) з науковим ступенем.

Із 48 керівників наукових установ 35 осіб (73 %) мають науковий ступінь доктора наук, 13 (27 %) – кандидата наук, з них 12 є дійсними членами (академіками) НААН, 8 – членами-кореспондентами НААН; 13 мають почесні звання заслуженого діяча науки і техніки України або заслуженого працівника України відповідної галузі. Віковий склад керівників наукових установ характеризується такими показниками: до 50 років – 10 осіб (що становить 21 %); від 50 до 60 – 20 осіб (42 %); 60 і більше років – 18 осіб (38 %). Серед заступників директорів з наукової роботи 20 осіб (44 %) мають науковий ступінь доктора наук і 25 осіб (56 %) – кандидата наук, з них 3 дійсних члени (академіки) НААН, 7 членів-кореспондентів НААН, 4 удостоєно почесного звання заслуженого працівника відповідної сфери. За віковим складом: до 50 років – 17 осіб (38 %); від 50 до 60 років – 14 осіб (31 %); 60 років і старше – 14 осіб (31 %).

У 2023 р. відповідно до затвердженого плану-графіка занять проводили навчання із підвищення кваліфікаційного рівня наукових працівників мережі НААН. Навчання здійснювали у закладах вищої освіти Міністерства освіти і науки України та провідних наукових установах НААН за основними напрямками розвитку аграрної науки. Для слухачів курсів відповідно до затверджених програм у 2023 р. проводили, зокрема дистанційно лекції, семінари, особисті консультації із провідними науковцями установи, ознайомлення з науковими дослідженнями, новими методиками їхнього проведення.

За звітний період пройшли навчання 777 наукових працівників із 34 наукових установ НААН та 703 наукових працівники із 49 закладів вищої освіти аграрного профілю Міністерства освіти і науки України та інших відомств.

Крім того, за цей період у провідних наукових центрах 27 країн дальнього та ближнього зарубіжжя пройшли навчання і стажування 135 осіб з 28 наукових установ переважно в онлайн-режимі.

У звітному 2023 р. наукові установи мережі НААН співпрацювали із 54 закладами вищої освіти з підготовки кадрів, де було виконано 246 курсових, магістерських робіт студентами ЗВО. Кількість науковців, що займаються викладацькою діяльністю у закладах вищої освіти становить 119 осіб. Водночас кількість науково-педагогічних працівників ЗВО, що займаються науковою діяльністю в установах мережі НААН, становить 134 особи.

Враховуючи вагомий науковий внесок працівників Академії у розвиток аграрної науки та її дослідно-експериментальної бази, забезпечення успішного виконання науково-технічних програм досліджень, впровадження наукових досягнень у виробництво за 2023 р. працівники наукових установ, державних підприємств та апарату Президії НААН відзначено державними нагородами.

Почесною Грамотою Верховної Ради України нагороджено 8 осіб, Грамотою Верховної Ради України – 4 особи, Подякою Голови Верховної Ради України – 7 осіб, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України – 2 особи, подякою Прем'єр-Містра України – 2 особи. Крім того, за 2023 р. Почесною відзнакою Національної академії аграрних наук України відзначено 48 осіб, Почесною грамотою НААН – 118 осіб, Подякою НААН – 79 осіб.

Державні стипендії видатним діячам науки у 2023 р. отримували 25 провідних учених Академії, серед них 13 вчених отримували довічні стипендії. Так, у 2023 р. відповідно до Указів Президента України від 24.11.2023 № 779/2023 та від 22.12.2023 № 845/2023 призначено 9 довічних державних стипендій видатним діячам науки. Також відповідно до Указу Президента України від 22.12.2023 № 844/2023 призначено державні стипендії 6 видатним діячам науки строком на два рр..

За видатні здобутки в аграрній науці стипендію Кабінету Міністрів України для молодих учених було призначено 2 ученим і продовжено виплату 9 ученим. Так, за звітний період у середньому отримували стипендію 10 молодих науковців. До того ж, 2 молодим ученим присуджено Премію Верховної Ради України для молодих учених за 2023 р. Іменну стипендію Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук було призначено 1 науковцю.

Зважаючи на потреби щорічного оновлення та поліпшення кадрового потенціалу наукових установ Академії, поповнення структурних підрозділів установ молодими фахівцями вищої кваліфікації, у 31 науковій установі відповідно до державного замовлення та за кошти юридичних і фізичних осіб здійснювали підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації через навчання в аспірантурі та у 14 наукових установах через докторантуру. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556-VII та Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» для провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти (підготовка докторів філософії) наукові установи зобов'язані отримати відповідну ліцензію. Тридцять наукових установ НААН отримали ліцензію Міністерства освіти і науки України на провадження освітньої діяльності (підготовка докторів філософії) у межах 11 галузей знань та 18 спеціальностей. У 2023 р. акредитацію освітньо-наукових програм доктора філософії від Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти отримали та переоформили сертифікати 12 наукових установ НААН за 15 освітньо-науковими програмами в межах 4 галузей знань.

У 2023 р. через аспірантуру наукових установ мережі НААН проходили підготовку 641 аспірант (з них 464 – за очною (денною) формою навчання) за 18 спеціальностями та 40 докторантів за 13 спеціальностями. Зокрема, за державним замовленням у середньому за р. навчалася 303 аспіранти та 20 докторантів.

Обсяги державного замовлення на підготовку наукових кадрів для Національної академії аграрних наук України були затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 № 708, сума коштів, передбачених у державному бюджеті на фінансування державного замовлення, становить 32207,0 тис. грн.

У 2023 р. було укладено та виконано 31 державний контракт через аспірантуру (докторантуру) наукових установ НААН за бюджетною програмою КПКВК 6591060 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері агропромислового комплексу».

Національна академія аграрних наук України стала організатором та забезпечила проведення конкурсного відбору виконавців державного замовлення. У 2023 р. для навчання до аспірантури зараховано 275 осіб, з них 96 – за рахунок коштів державного бюджету та 179 – за кошти фізичних та юридичних осіб. Закінчили аспірантуру 61 особа, з них 37 – з відривом від виробництва та 24 – без відриву від виробництва.

Докторантура відкрита і функціонує при 22 наукових установах, у звітному році підготовку докторантів здійснювали в 14 установах. Так, у 2023 р. всього навчалось 40 докторантів, із них 20 на умовах контракту (за кошти фізичних та юридичних осіб).

У 2023 р. прийнято на навчання до докторантури 29 осіб, із них 10 докторантів за рахунок коштів державного бюджету та 19 – за кошти фізичних та юридичних осіб.

Упродовж року в наукових установах з різних причин відбувалися зміни щодо форми та умов навчання аспірантів, а також надано академічні відпустки і поновлено на навчання здобувачів після перерви. Надано академічну відпустку 48 аспірантам (з них за денною формою 24 особам), у зв'язку із обставинами, які унеможливають виконання освітньо-наукової програми. Водночас з різних причин з аспірантури було відраховано достроково (до завершення терміну навчання) 35 осіб, серед них 7 навчалися за кошти фізичних та юридичних осіб. Обсяг відрахованих здобувачів загалом не перевищує 8 % середньорічної кількості аспірантів, що навчалася у звітному році.

У зв'язку із вивільненням місць державного замовлення (на вакантні місця) було переведено на навчання 15 здобувачів очної форми навчання, із них на денну – 10 осіб. Поновлено на навчання до складу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії 10 осіб, з них за денною формою навчання – 6 осіб та до докторантури – 1 особу.

Ефективне функціонування докторантури та аспірантури забезпечується наявністю висококваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів, наукових шкіл та відповідним рівнем фундаментальних і прикладних досліджень у галузях знань, за якими проводять підготовку кадрів вищої кваліфікації. У звітному році наукове керівництво аспірантами і докторантами забезпечували 434 вчених, з яких 284, або 65 % мають науковий ступінь доктора наук, 83 вчених, або 19 % з них є членами НААН (академіки та члени-кореспонденти).

Формування тематики дисертаційних робіт аспірантів здійснювали відповідно до напрямів основних науково-дослідних робіт наукових установ та галузевих або державних програм наукових досліджень установ, які визначено пріоритетними завданнями та потребами аграрної науки. Для забезпечення їхнього виконання 62 % аспірантів навчаються за спеціальностями у галузі сільськогосподарських наук, близько 19 % аспірантів – за економічними спеціальностями, 17 % – за спеціальностями у галузі технічних, біологічних та ветеринарних наук і 2 % – у галузі історичних наук.

Усього у 2023 р. аспірантами, докторантами і здобувачами в наукових установах Академії захищено 54 дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії, 5 – кандидата наук і 5 – доктора наук. Захист дисертацій випускниками аспірантури, які є працівниками наукових установ НААН відповідно становить 32 %.

Відповідно до пункту 21 частини першої статті 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», пункту 13 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» та наказу Міністерства освіти науки України від 13 грудня 2021 р. № 1359 «Про затвердження Положення про спеціалізовану вчену раду з присудження наукового ступеня доктора наук», спеціалізована вчена рада з присудження наукового ступеня доктора наук утворюється МОН у закладі вищої освіти (науковій установі). При 18 наукових установах НААН за рішенням МОН утворено 21 спеціалізовану вчену раду за 26 спеціальностями з присудження наукового ступеня кандидата і доктора наук строком на три рр.. У звітному році за рішенням МОН утворено 4 спеціалізовані вчені ради за 8 спеціальностями.

За 2023 р. у спеціалізованих вчених радах при наукових установах НААН захищено 10 дисертаційних робіт за 8 спеціальностями. Зокрема, 5 робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197 «Порядок присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук». У спецрадах Академії у звітному році прийнято до захисту 20 дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата наук (доктора філософії), 3 роботи на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Проведений аналіз кількості захищених дисертаційних робіт аспірантами у спеціалізованих і разових радах за 2023 р., свідчить про зростання кількості захищених дисертаційних робіт у 6 разів порівняно із минулим роком. Кількість спеціальностей, за якими захищено дисертаційні роботи – 22, із них 7 – сільськогосподарські науки. Для забезпечення формування та функціонування постійно діючих спецрад, проходження процедури акредитації у наукових установах НААН слід посилити роботу щодо забезпечення наукових установ науковими кадрами вищої кваліфікації, зокрема активізувати роботу з підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації, особливо докторів наук із потрібних спеціальностей.

Ефективніше працювали у звітному році спецради при Інституті біоенергетичних культур та цукрових буряків НААН, де захищено 12 робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії; Інституті водних проблем і меліорації НААН – 7 доктора філософії; Інституті сільського господарства Карпатського регіону НААН – 6 доктора філософії; Миронівському інституті пшениці імені В.М. Ремесла НААН – 6 доктора філософії; ННЦ «Інститут аграрної економіки» – 5 доктора філософії; Інституті агроекології і природокористування НААН – 2 доктори філософії і 3 доктора наук.

Висновки і пропозиції, одержані здобувачами наукового ступеня, мають прикладне значення, направлені відповідним міністерствам, відомствам та установам для практичного використання. Більшість пропозицій дисертантів знайшли своє впровадження як в агропромисловому виробництві, так і в інших галузях економіки. Результати досліджень рекомендовано використовувати у навчальному процесі аграрних закладів вищої освіти під час підготовки підручників, довідників, навчальних посібників, лекцій та практичних занять для організації навчання студентів.

З метою підвищення рівня наукової підготовки та ефективності наукових досліджень аспірантів, докторантів і здобувачів наукових ступенів в інститутах організовували науково-теоретичні та методологічні семінари, круглі столи, лекції-тренінги, на яких доповідали результати власних наукових розробок та дисертаційних робіт, що є однією з форм їх апробації.

У 2023 р. в наукових установах організовано і проведено понад 20 науково-практичних конференцій, близько 30 тематичних семінарів, в роботі яких брали участь аспіранти і молоді вчені. Крім того, упродовж року молоді науковці та аспіранти брали участь у роботі міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференцій, семінарів та інших заходів, які проводили на базі наукових установ та ЗВО аграрного профілю. Матеріали доповідей, як правило, публікували у тематичних збірниках наукових праць. Участь у таких заходах дає можливість молодим науковцям покращити рівень теоретичної та практичної підготовки, відпрацювати техніку викладання і захисту своїх наукових здобутків серед широкого кола колег. У 43 наукових установах НААН активно працюють Ради молодих вчених, які тісно співпрацюючи із адміністрацією установи та місцевими органами самоврядування, сприяють підвищенню ефективності роботи молодих учених, спеціалістів і аспірантів, розвитку наукових ініціатив.

Таблиця 1. Основні фінансово-економічні показники огляду витрат державного бюджету у сфері наукової і організаційної діяльності Президії Національної академії аграрних наук України за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України» за період 2021-2023 рр.

тис. грн.

Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Загальний обсяг фінансування з державного бюджету НААН						
Загальний обсяг фінансування НААН, всього	1674686,6	1538010,0	1531773,8	1615869,9	1407206,7	1419151,6
У тому числі:						
1. Загальний фонд	662717,0	666075,8	596124,5	660471,0	649660,4	595196,6
2. Спеціальний фонд (надходження), всього	1011969,6	871934,2	935649,3	955398,9	757546,3	823955,0
у т. ч. КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»						
Фінансування на наукову і організаційну діяльність Президії Національної академії аграрних наук України КПКВК 6591020, <i>всього</i>	48334,5	45632,8	50261,1	46090,9	44346,6	49365,9
1. Загальний фонд, усього	47674,5	44972,8	49246,8	46090,9	44346,6	48942,6
<i>у тому числі:</i>						
1.1. Наукова і організаційна діяльність Президії НААН	37432,5	35204,6	39566,5	36082,5	34578,4	39272,4
1.2. Виплата довічної плати за звання дійсного члена (академіка) та члена-кореспондента НААН	10242,0	9768,2	9680,3	10008,4	9768,2	9670,2
2. Спеціальний фонд (надходження), всього	660,0	660,0	1014,3	-	-	423,3
- надходження за послуги, що надаються установами згідно з їх основною діяльністю	-	-	-	-	-	-

Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
-надходження від господарської (додаткової) діяльності установ	-	-	-	-	-	-
- інші джерела надходжень (оренда, гранти, дарунки, інше)	660,0	660,0	1014,3	-	-	423,3
Структура видатків за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»						
<u>2110</u> Оплата праці, всього	27300,7	26314,6	28476,5	27300,7	26314,6	28476,5
у т.ч.: - загальний фонд	27300,7	26314,6	28476,5	27300,7	26314,6	28476,5
- спеціальний фонд	-	-	-	-	-	-
<u>2120</u> Нарахування на оплату праці, всього	6006,0	5673,3	6199,2	6006,0	5673,3	6194,0
у т.ч. - загальний фонд	6006,0	5673,3	6199,2	6006,0	5673,3	6194,0
- спеціальний фонд	-	-	-	-	-	-
<u>2210</u> Предмети, матеріали, обладнання та інвентар, всього	881,2	361,5	1487,2	849,7	302,5	1455,2
у т.ч. - загальний фонд	849,7	330,0	1455,7	849,7	302,5	1455,2
- спеціальний фонд	31,5	31,5	31,5	-	-	-
<u>2240</u> Оплата послуг (крім комунальних), всього	1302,5	515,5	1386,7	596,4	419,3	1345,1
у т.ч. - загальний фонд	1262,5	475,5	1346,7	566,0	419,3	1345,1
- спеціальний фонд	40,0	40,0	40,0	30,4	-	-
<u>2250</u> Видатки на відрядження, всього	212,0	81,3	148,9	58,8	67,9	139,0
у т.ч. - загальний фонд	199,0	68,3	135,9	58,8	67,9	135,9
- спеціальний фонд	13,0	13,0	13,0	-	-	3,1

Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
<u>2270</u> Оплата комунальних послуг та енергоносіїв, всього	2029,0	2751,9	2289,4	1519,5	1800,8	1605,2
у т.ч. - загальний фонд	1620,0	2342,9	1880,4	1301,3	1800,8	1605,2
- спеціальний фонд	409,0	409,0	409,0	218,2	-	-
<u>2282</u> Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку, всього	15,0	15,0	30,3	-	-	11,8
у т.ч. - загальний фонд	-	-	15,3	-	-	11,8
- спеціальний фонд	15,0	15,0	15,0	-	-	-
<u>2271</u> Виплата пенсій і допомоги	10242,0	9768,2	9680,3	10008,4	9768,2	9670,2
у т.ч. - загальний фонд	10242,0	9768,2	9680,3	10008,4	9768,2	9670,2
- спеціальний фонд	-	-	-	-	-	-
<u>2800</u> Інші поточні видатки, всього	105,5	105,5	162,3	91,2	13,0	135,6
у т.ч. - загальний фонд	-	-	56,8	-	-	48,7
- спеціальний фонд	105,5	105,5	105,5	91,2	13,0	86,9
<u>3000</u> Капітальні видатки, всього	240,6	46,0	400,3	-	-	354,3
у т.ч. - загальний фонд	194,6	-	-	-	-	-
- спеціальний фонд	46,0	46,0	400,3	-	-	354,3
<u>3110</u> Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	237,1	42,5	400,3	-	-	354,3
у т.ч. - загальний фонд	194,6	-	-	-	-	-
Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		

	2021	2022	2023	2021	2022	2023
- спеціальний фонд	42,5	42,5	-	-	-	-
<u>3160</u> Придбання землі та нематеріальних активів	3,5	3,5	-	-	-	-
у т.ч. - загальний фонд	-	-	-	-	-	-
- спеціальний фонд	3,5	3,5	-	-	-	-
Всього видатків	48334,5	45632,8	50261,1	46430,6	44359,6	49386,9
<i>у т.ч. - загальний фонд</i>	47674,5	44972,8	49246,8	46090,9	44346,6	48942,6
<i>- спеціальний фонд</i>	660,0	660,0	1014,3	339,7	13,0	444,3
Результативні показники використання бюджетних коштів за КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»						
1. Середньорічна чисельність працівників Президії, штатні одиниці, осіб	109	109	109	109	109	109
в т.ч.: - за рахунок загального фонду	109	109	109	109	109	109
- за рахунок спеціального фонду	-	-	-	-	-	-
2. Кількість наукових установ, організацій, що входять у відання НААН	87	87	84	87	84	84
3. Чисельність членів НААН (Указ Президента України від 15.11.2013р. № 636/2013), всього осіб :	230	230	230	230	230	230
4. Чисельність дійсних членів (академіків) НААН,	113	113	113	113	113	113
5. Чисельність членів-кореспондентів НААН, осіб	117	117	117	117	117	117

Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
6. Чисельність членів НААН які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	223	215	211	215	211	206
7. Чисельність дійсних членів (академіків) НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	111	106	103	106	103	110
8. Чисельність членів-кореспондентів НААН, які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	112	109	108	109	108	96
9. Розмір щомісячної довічної виплати одному дійсному члену (академіку), грн.	4601	4601	4601	4601	4601	4601
10 . Розмір щомісячної довічної виплати одному члену кореспонденту, грн.	3060	3060	3060	3060	3060	3060
11. Придбання обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, всього, тис.грн.	240,6	46,0	400,3	-	-	354,3
у т.ч. - загальний фонд	194,6	-	-	-	-	-
- спеціальний фонд	46,0	46,0	400,3	-	-	354,3
12. Загальна площа земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН, га	464562,0	464562,0	464562,0	464562,0	464562,0	277036,0
13. Кількість проведених засідань Президії НААН з метою організації наукової та виробничої діяльності підпорядкованих установ та підприємств, од	18	18	18	19	24	20

Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
14. Кількість проведених засідань Бюро НААН з метою організації наукової та виробничої діяльності підпорядкованих установ та підприємств, од	12	12	12	12	12	15
15. Кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) та членів-кореспондентів НААН, поданих до відділень НААН	228	221	217	221	217	229
16. Кількість наукових публікацій, підготовлених членами НААН, од.	640	550	420	645	550	428
17. Кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо, од.	16	25	25	20	25	35
18. Кількість проведених міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів), од.	45	50	40	50	56	73
19. Кількість проведених всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів) ,од.	64	55	50	67	60	92
20. Кількість придбаного обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, всього, од.	22	10	6	-	-	3
у т.ч. - загальний фонд	19	6	-	-	-	-
- спеціальний фонд	3	4	6	-	-	3

Показники	Затверджено (зі змінами)			Фактично		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
21. Кількість проінвентаризованих земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН, га	464562,0	464562,0	464562,0	464562,0	464562,0	277036,0
22. Середні витрати на придбання одиниці обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, тис. грн.:	24,4	45,1	7,7	-	-	11,8
у т.ч. - загальний фонд;	10,2	34,5	-	-	-	-
- спеціальний фонд;	14,2	10,6	7,7	-	-	11,8
23. Середня кількість наукових публікацій на одного члена НААН, од.	2,8	2,5	1,9	2,9	2,5	2,7
24. Надійшло коштів загального фонду на одного працівника Президії НААН, тис.грн.	343,4	323,0	363,0	331,0	317,2	360,3
25. Витрати коштів загального фонду на одного працівника Президії НААН, тис.грн.	343,4	323,0	363,0	331,0	317,2	360,3
26. Середньомісячна заробітна плата одного працівника Президії НААН у загальному фонді, грн	20872	20118	21771	20872	20118	21771

Таблиця 5. Обсяги планових та фактичних складових витрат на наукову і організаційну діяльність Президії Національної академії аграрних наук України за загальним фондом державного бюджету за 2021-2023 рр.

тис.грн.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України», тис.грн.									
Видатки	2021 р.			2022 р.			2023 р.		
	Затверд-жено	Касові видатки	Відхи-лення (+,-)	Затверд-жено	Касові видатки	Відхи-лення (+,-)	Затверд-жено	Касові видатки	Відхи-лення (+,-)
КПКВК 6591020, всього	47674,5	46090,9	-1583,6	44972,8	44346,6	-626,2	49246,8	48942,6	-304,2
2100 Оплата праці і нарахування на заробітну плату, всього	33306,7	33306,7	-	31987,9	31987,9	-	34675,7	34670,5	-5,2
2110 Оплата праці	27300,7	27300,7	-	26314,6	26314,6	-	28476,5	28476,5	-
2120 Нархування на оплату праці	6006,0	6006,0	-	5673,3	5673,3	-	6199,2	6194,0	-5,2
2210 Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	849,7	849,7	-	330,0	302,5	-27,5	1455,7	1455,2	-0,5
2240 Оплата послуг (крім комунальних)	1262,5	566,0	-696,5	475,5	419,3	-56,2	1346,7	1345,1	-1,6
2250 Видатки на відрядження	199,0	58,8	-140,2	68,3	67,9	-0,4	135,9	135,9	-
2270 Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	1620,0	1301,3	-318,7	2342,9	1800,8	-542,1	1880,4	1605,2	-275,2
2282 Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм,	0	0	-	0	0	-	15,3	11,8	-3,5
2271 Виплата пенсій і допомоги	10242,0	10008,4	-233,6	9768,2	9768,2	-	9680,3	9670,2	-10,1
2800 Інші поточні видатки	0	0	0	0	0	-	56,8	48,7	-8,1
3000 Капітальні видатки, всього	194,6	0	-194,6	0	0	-	0	0	-
Всього	47674,5	46090,9	-1583,6	44972,8	44346,6	-626,2	49246,8	48942,6	-304,2

Таблиця 10. Використання бюджетних коштів за бюджетною програмою
КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії
Національної академії аграрних наук України» за 2021–2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»									
Найменування Видатків	КЕКВ 2210 «Предмети, матеріали, обладнання та інвентар», тис.грн.								
	2021 р.			2022 р.			2023 р.		
	Затвер д- жено	Касові видат- ки	Відхи - лення (+.-)	Затвер д- жено	Касові видат- ки	Відхи - лення (+.-)	Затверд -жено	Касові видат- ки	Відхи - лення (+.-)
Всього видатків	881,2	849,7	31,5	361,5	302,5	59,0	1487,2	1455,2	32,0
- загальний фонд	849,7	849,7	-	330,0	302,5	27,5	1455,7	1455,2	0,5
-спеціальний фонд	31,5	-	31,5	31,5	-	31,5	31,5	-	31,5
1. Придбання витратних та інших матеріалів до комп'ютерної техніки та оргтехніки, мережевого обладнання	10,3	10,3	-	-	-	-	417,7	417,7	-
2. Придбання електротоварів, комплектуючих, інструментів	142,5	133,6	8,9	66,5	51,2	15,2	204,0	195,1	8,9
3. Придбання засобів захисту з охорони праці та засобів проти пожежного захисту	80,5	68,8	11,7	26,9	15,2	11,7	79,4	67,7	11,7
4. Придбання інвентарю для прибирання в будівлі та прибудинковій території	113,4	104,6	8,8	81,1	72,3	8,8	133,7	124,9	8,8
5. Інструменти для господарської діяльності	5,5	5,5	-	-	-	-	32,8	32,8	-
6. Придбання канцелярського, письмового приладдя, паперу тощо	203,6	201,5	2,1	58,1	53,9	4,2	239,4	237,3	2,1

7. Придбання матеріалів для малярних та ремонтних робіт	72,4	72,4	-	11,5	7,3	4,2	34,0	33,5	0,5
8. Придбання матеріалів для сантехнічних робіт	84,7	84,7	-	19,1	19,1	-	2,2	2,2	-
9. Придбання матеріалів для столярних робіт	-	-	-	25,0	10,1	14,9	6,2	6,2	-
10. Придбання миючих засобів та засобів для прибирання	160,5	160,5	-	66,3	66,3	-	169,5	169,5	-
11. Придбання паливно-мастильних матеріалів, талонів, смарт-карт	3,3	-	-	-	-	-	135,3	135,3	-
12. Передплата періодичних видань	49,0	-	-	-	-	-	7,6	7,6	-
13. Придбання конвертів, поштових марок для відправки службової кореспонденції	108,8	7,8	-	7,0	7,0	-	25,4	25,4	-

Таблиця 11. Використання бюджетних коштів за бюджетною програмою
КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії
Національної академії аграрних наук України» за 2021– 2023рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»									
Найменування	КЕКВ 2240 «Оплата услуг (крім комунальних)» <i>тис.грн.</i>								
	2021 р.			2022 р.			2023 р.		
	Затверд- жено	Касові видатки	Відхи- лення (+,-)	Затверд- жено	Касові видатки	Відхи- лення (+,-)	Затверд- жено	Касові видатки	Відхи- лення (+,-)
Всього видатків	1302,5	596,5	706,0	515,5	419,3	96,2	1386,7	1345,1	41,6
- загальний фонд	1262,5	566,1	696,4	475,5	419,3	56,2	1346,7	1345,1	1,6
-спеціальний фонд	40,0	30,4	9,6	40,0	-	40,0	40,0	-	40,0
1. Оплата услуг бездротової охоронної сигналізації	19,6	-	19,6	-	-	-	-	-	-
2. Оплата услуг фіксованого телефонного зв'язку	66,0	54,6	11,4	33,0	30,4	2,6	76,0	72,8	3,2
3. Плата за послуги за користування мережею Інтернет, цифрового та кабельного телебачення, Он-лайн,	46,8	44,4	2,4	46,8	44,4	2,4	89,0	88,9	0,1
4. Оплата услуг з благоустрою прибудинкової території	99,5	93,9	5,6	49,1	45,9	3,2	59,0	52,4	6,6
5. Оплата услуг з поточного ремонту та технічного обслуговування приладів теплової енергії, підготовка теплового пункту до опалювального сезону	28,3	27,4	0,9	46,7	46,7	-	145,0	136,2	8,8
6. Оплата услуг з поточного ремонту, внутрішніх та зовнішніх мереж водопостачання	35,5	35,5	-	57,6	37,6	20,0	40,0	39,0	1,0

та водовідведення									
7.Технічне обслуговування офісної техніки (копіювальних машин)	48,0	-	48,0	47,4	41,7	5,7	35,4	33,3	2,1
8.Оплата поштових послуг	25,2	16,1	9,1	16,5	16,5	-	-	-	-
9.Оплата банківських послуг	0,6	0,6	-	0,8	0,1	0,7	-	-	-
10.Оплата послуг з перезарядки вогнегасників, картриджів, тонерів	51,6	45,0	6,6	48,0	7,5	40,5	39,0	35,4	3,6
11.Поточний ремонт та обслуговування комп'ютерної техніки	51,0	-	51,0	22,0	22,0	-	46,5	44,3	2,2
12.Оплата інших послуг (публікація, друк, перевірка на плагіат)	48,8	44,2	4,6	15,3	15,3	-	41,5	38,7	2,8
13.Оплата інформаційно – консалтингових, консультаційні, нотаріальних послуг	25,1	16,7	8,4	15,0	15,0	-	25,0	25,0	-
14.Надання адвокатських послуг	78,0	-	78,0	-	-	-	48,4	45,0	3,4
15.Користування , обслуговування та супроводження програмного забезпечення, всього:	97,4	80,3	17,1	108,0	95,7	12,3	148,0	148,0	-
-Бест звіт	78,3	78,3	-	92,9	92,9		92,7	92,7	-
-Ліга Закон	17,1	-	17,1	12,1	-	12,1	49,7	49,7	-
-М.Е.Дос	2,0	2,0	-	3,0	2,8	0,2	5,6	5,6	-
16.Виготовлення електронно – цифрового підпису (ключів)	1,4	1,3	0,1	0,8	0,5	0,3	3,8	3,5	0,3
17.Супроводжен ня та обслуговування	8,5	1,9	6,6	8,5	-	8,5	8,5	7,0	1,5

web-сторінки/ сайту НААН									
18. Оплата послуг з поводження з відходами, у тому числі із вмістом дорогоцінних металів	15,0	-	15,0	-	-	-	23,0	21,8	1,2
19. Оплата послуг з побутового обслуговування приміщень будівлі	87,7	85,6	2,1	-	-	-	-	-	-
20. Оплата послуг з поточного ремонту покрівлі будівлі	267,9	-	267,9	-	-	-	234,6	234,6	-
21. Оплата послуг з проведення дезінфекційних заходів у приміщеннях будівлі	-	-		-	-	-	-	-	
22. Оплата послуг з оцінки адмінбудівлі НААН	-	-		-	-	-	22,0	18,8	3,2
23. Послуги з охорони приміщень, будівлі НААН	180,0	49,0	131,0	-	-	-	-	-	
24. Поточний ремонт пожежної сигналізації (повідка, навчання)	20,6	-	20,6	-	-	-	221,0	220,3	0,7
25. Техдогляд, поточний ремонт автомобіля	-	-		-	-	-	81,0	80,1	0,9

Таблиця 13. Використання бюджетних коштів за бюджетною програмою
КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії
Національної академії аграрних наук України» за 2021– 2023 рр.

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»									
Найменування послуг	КЕКВК 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв»								
	2021 р.								
	Затверджено видатки			Фактичні (касові) видатки			Відхилення (+, -)		
	Показ- ники	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Сума, тис.грн.	Показ- ники	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Сума, тис.грн.	Показники (-) економія	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Економія коштів, тис.грн.
Всього видатків	X	X	2029,0	x	x	1519,5	x	x	509,5
- загальний фонд	X	X	1620,0	x	x	1301,3	x	x	318,7
- спеціальний фонд	X	X	409,0	x	x	218,2	x	x	190,8
КЕКВ 2271 Оплата теплопостачання, Г/кал, всього	645,943	1866,573	1205,7	415,145	1866,573	774,9	-230,798	-	430,8
КЕКВ 2272 Оплата водопостачання та водовідведення, м. куб, всього	2070,91	23,5645	48,8	1846,00	23,5645	43,5	-224,91	-	5,3
КЕКВ 2273 Оплата електроенергії, кВт год, всього	199535,7	3,6184	722,0	181185,3	3,6184	655,6	-18350,4	-	66,4
КЕКВ 2275 Оплата інших комунальних послуг (вивіз побутових відходів), м. куб, всього	396,0	132,58	52,5	343,2	132,58	45,5	-52,8	-	7,0
КЕКВК 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв»									
2022 р.									
Найменування послуг	Затверджено видатки			Фактичні (касові) видатки			Відхилення (+, -)		
	Показ- ники	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Сума, тис.грн.	Показники	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Сума, тис.грн.	Показники (-) економія	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Економія коштів, тис.грн.
Всього видатків	X	x	2751,9	x	x	1800,8	x	x	951,1
- загальний фонд	X	X	2342,9	x	x	1800,8	x	x	542,1
- спеціальний фонд	X	X	409,0	x	x	-	x	x	409,0
КЕКВ 2271 Оплата теплопостачання, Г/кал, всього	520,4769	2656,60	1382,7	405,5180	2656,60	1077,3	-114,9589	-	305,4
КЕКВ 2272 Оплата водопостачання та водовідведення, м. куб, всього	1543,964	29,664	45,8	878,644	29,664	26,1	-665,320	-	19,7
КЕКВ 2273 Оплата електроенергії, кВт год, всього	266544,9	4,7628	1269,5	137080,0	4,7628	652,7	-129464,9	-	616,8

<u>КЕКВ 2275</u> Оплата інших комунальних послуг (вивіз побутових відходів), м. куб, всього	238,7	225,75	53,9	198,0	225,75	44,7	-40,7	-	9,2
КЕКВК 2270 «Оплата комунальних послуг та енергоносіїв»									
2023 р.									
Найменування послуг	Затверджено видатки			Фактичні (касові) видатки			Відхилення (+, -)		
	Показники	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Сума, тис.грн.	Показники	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Сума, тис.грн.	Показники (-) економія	Тариф з ПДВ, грн. коп.	Економія коштів, тис.грн.
Всього видатків	X	x	2289,4	X	x	1605,2	x	x	684,2
- загальний фонд	X	X	1880,4	X	x	1605,2	x	x	275,2
- спеціальний фонд	X	X	409,0	X	x	-	x	x	409,0
<u>КЕКВ 2271</u> Оплата тепlopостачання, Г/кал, всього	483,2547	2307,06	1114,9	358,0740	2307,06	826,1	-125,1807	-	288,8
<u>КЕКВ 2272</u> Оплата водопостачання та водовідведення, м. куб, всього	2327,1812	25,4385	59,2	1316,8996	25,4385	33,5	-1010,2816	-	25,7
<u>КЕКВ 2273</u> Оплата електроенергії, кВт год, всього	270413,1	4,9264	1021,8	140000,0	4,9264	689,7	-130413,1	-	332,1
<u>КЕКВ 2275</u> Оплата інших комунальних послуг, всього	X	X	93,5	X	x	55,9	x	x	37,6

**Таблиця 17. Результативні показники Паспорту бюджетної програми
КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність
Президії Національної академії аграрних наук України» за
період 2021-2023 рр.**

КПКВК 6591020 «Наукова і організаційна діяльність Президії Національної академії аграрних наук України»										
	Показники	2021 р.			2022 р.			2023 р.		
		Затвер- джено	Касові видатки	Відхи- лення	Затвер- джено	Касові видатки	Відхи- лення	Затвер- джено	Касові видатки	Відхи- лення
Показники затрат										
1	Кількість установ, од.	1	1	-	1	1	-	1	1	-
2	Середньорічна чисельність ставок/ штатних одиниць Президії НААН, всього та по категорія працівників, осіб:	109	109	-	109	109	-	109	109	-
3	- дослідники	67	67	-	67	67	-			
4	- спеціалісти	33	33	-	33	33	-			
5	- робітники	9	9	-	9	9	-			
6	Всього чисельність ставок/ штатних одиниць Президії НААН на початок року, осіб	109	109	-	109	109	-	109	109	-
7	Всього чисельність ставок/ штатних одиниць Президії НААН на кінець року, осіб	109	109	-	109	109	-	109	109	-
8	Кількість наукових установ, організацій, що входять у відання НААН, од.	87	87	-	87	84	-3	84	84	-
9	Чисельність дійсних членів (академіків) НААН на початок року, всього осіб:	112	112	-	107	107	-	105	105	-
10	З них чисельність дійсних членів (академіків) НААН на початок року, які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	111	111	-	106	106	-	103	103	-
11	Чисельність дійсних членів (академіків) НААН на кінець року, всього осіб:	112	112	-	107	105	-2	105	112	7
12	З них чисельність дійсних членів (академіків) НААН на кінець року, які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	111	111	-	106	103	-3	103	110	7

13	Чисельність членів-кореспондентів НААН на початок року, всього осіб	116	116	-	114	114	-	112	112	-
14	З них чисельність членів-кореспондентів НААН на початок року, які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	112	112	-	109	109	-	108	108	-
15	Чисельність членів-кореспондентів НААН на кінець року, всього осіб	116	116	-	114	112	-2	112	117	5
16	З них чисельність членів-кореспондентів НААН на кінець року, які отримують щомісячну довічну плату за звання, осіб	112	112	-	109	108	-1	108	96	- 12
17	Розмір щомісячної довічної виплати одному дійсному члену (академіку), грн.	4601	4601	-	4601	4601	-	4601	4601	-
18	Розмір щомісячної довічної виплати одному члену-кореспонденту, грн.	3060	3060	-	3060	3060	-	3060	3060	-
19	Придбання обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, всього, тис.грн.	237,1	-	- 237,1	249,2	-	- 249,2	46,0	354,3	308,3
20	Загальна площа земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН, га	464562	464562	-	464562	464562	-	464562	277036	(-) 187526
Показники продукту										
1	Кількість проведених засідань Президії НААН з метою організації наукової та виробничої діяльності підпорядкованих установ та підприємств, од	18	19	1	18	24	6	18	20	2
2	Кількість проведених засідань Бюро НААН з метою організації наукової та виробничої діяльності підпорядкованих установ та підприємств, од	12	12	-	12	12	-	12	15	3

3	Кількість щорічних письмових наукових звітів дійсних членів (академіків) НААН та членів-кореспондентів НААН, поданих до відділень НААН	228	221	-7	221	217	-4	217	229	12
4	Кількість наукових публікацій, підготовлених членами НААН, од.	640	645	5	550	550	-	420	428	8
5	Кількість статей членів НААН у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних (Scopus, Web of Science тощо) ,од.	16	20	4	25	25	-	25	35	10
6	Кількість проведених міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів) ,од.	45	50	5	50	56	6	40	73	33
7	Кількість проведених всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів) ,од.	64	67	3	55	60	5	50	92	42
8	Кількість придбаного обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, всього од.	22	-	- 22	10	-	- 10	6	3	-3
9	Кількість проінвентаризованих земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН, га	464562	464562		464562	464562		464562	277036	(-) 187526
Показники ефективності										
1	Середні витрати на придбання одиниці обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, тис.грн.	24,4	-	-24,4	45,1	-	-45,1	7,7	118,1	110,4
2	Середня кількість наукових публікацій на одного члена НААН, од.	2,8	2,9	0,1	2,5	-	-2,5	1,9	2,7	0,8

<i>Показники якості</i>										
1	Рівень виконання рішень з організації наукової та виробничої діяльності підпорядкованих установ та підприємств, прийнятих на засіданні Президії НААН, %	100	100	-	100	100	-	100	100	-
2	Рівень виконання рішень з організації наукової діяльності підпорядкованих установ, прийнятих на засіданні Бюро Президії НААН, %	100	100	-	100	100	-	100	100	-
3	Рівень впровадження заходів за результатами проведення міжнародних науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів, Днів поля), %	100	100	-	100	100	-	100	100	-
4	Рівень впровадження заходів за результатами проведення всеукраїнських науково-комунікативних заходів (конференцій, семінарів, круглих столів), %	100	100	-	100	100	-	100	100	-
5	Рівень введення в експлуатацію придбаного обладнання для оновлення матеріально-технічної бази Президії НААН, %	100	100	-	100	100	-	100	100	-
6	Рівень проведення інвентаризації земельних ділянок, які перебувають у постійному користуванні НААН та підприємств, установ і організацій відання НААН, від їх загальної площі, %	100	100	-	100	100	-	100	100	-